

Amargi

Fülszöveg

Nem erotikus könyv, nem romantikus regény, nem történelmi regény, de nem is fantasy.
Hogy akkor mi? Na, ez az!
Ki tudja.

Ha van ötleted, írd meg a szerzőnek! Ha nincs ötleted, viszont van véleményed, írd meg neki azt is! Akkor is, ha nem tetszett. De persze főleg akkor, ha tetszett.

Ha tetszett, vagy csak megsajnáltad a szerzőt (mert gondolod, hogy mint afféle íróember, csóró szegény), hívd meg egy reggelire vagy egy kávéra! Nem kell villás reggeli, ne aggódj!

A könyv ingyenes, nem kell fizetned érte.
Ajándék-kávét sem kell küldened, ha nem akarsz. Gondold azt, hogy így járt a szerző, és kész.
Te döntesz...

A szerzőt itt éred el:
Szerzői oldal: ► 393. oldal

Ha gyorsan tájékozódni akarsz, hogy egyáltalán mi van ebben a könyvben, a tartalomjegyzéket itt találod: ►399. oldal

AMA(R)—GI

A Szerelem városa

AMA(R)—GI

A Szerelem városa

Hungaria
anno Domini 2020
Amargi.hu

https://amargihu.wordpress.com/
ISBN 978-615-00-8662-0
Ha tetszett, hívd meg a szerzőt egy kávéra!

Mottó

„Nem is azt mondom én, hogy ne legyen soha semmi bajotok. Legyen, csak nem ennyi, mert ez már egy kicsit sok is a jóból. S mert éppen sokallom a bajt s a hipokrízist, amellyel e bajok, mint valamely flastrommal eltakartatnak, épp ezért szántam rá magam, hogy ezt a könyvet mégiscsak kiadjam.” (Füst Milán)

AVE

Követ, indulj utadra, rajta!
Ur városába sietve.
Vidd az örömhírt a Világ Első
Költőjének:
EN-HEDU’ANNA király-
kisasszonynak,
Ur városába sietve.
Ha a mondottam jelek elvisznek
ragyogó szeme elé,
ezt mondd néki:
Salve, Regina!
méltatlan szolgálód porba hull,
ha köszönthet téged

Követ, indulj utadra, rajta!
Ur városába sietve.
Vidd az örömhírt a Világ Első
Tudósának:
EN-HEDU’ANNA főpap-
kisasszonynak,
Ur városába sietve.
Ha a mondottam jelek elvisznek
ragyogó szeme elé,
ezt mondd néki:
Salve, Femina Pontifex Maximus!
méltatlan szolgálód porba hull,
ha köszönthet téged

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

AZ ELSŐ TÁBLA

Messze-messze az Időben, a Végtelen-tengeren túl, a Nagy Hegyen innen, ott, hol a Csillag ragyog az éjben, ott történt meg egyszer, hogy a Nap és a Hold együtt fénylett az égen:

Azon a napon Utu, a napisten, épphogy csak kibukkant a toronytemplom mögül, s a várost máris bevonta valami óvatos ragyogás, majd — egyik pillanatról a másikra — fényözönt támasztott hirtelen, s menten szikrázva vakított, hogy szemét is behunyta, ki az égre nézett. Mindig így támad a reggel a Buranunna völgyében: először lassan jön föl a Nap, az ember még várná, hogy az éj finoman hátráljon, majd váratlanul eltűnnek a csillagok, s a perzselő fény mindent beborít. Ilyenkor nincs ember, ki födetlen fővel merészkedne az utcára, mert a nap heve nem kíméli még az isteneket sem.

Bár még korán volt, a larszai toronytemplom legfelső terasza már zsúfolásig megtelt. Sokan már az éjjeli órákban felmentek oda, okosan számítva a legjobb helyekre, honnan esetleg még látni valamit. Ha valakinek csak hajnaltájt jutna eszébe az ünnepre indulni, már talpalatnyi helyet sem találna magának, hiába is lökdösődne, s ha tele is a zsebe ezüsttel, hogy megfizessen egynémely szegényebb flótást, hátha átadná a helyét,

---

* *Tartalom:* ► **399.** *oldal*

csak azt érné el, hogy a tömeg eltapossa, mint a láb alá került szamárürüléket.

A pompázatos toronytemplom a város közepén, a Szent Téren áll, szemben a királynői Palotával. Csonka gúlát formázó alakja minden oldalról jól látható. Hatalmas falait teraszok törik meg, melyekre a Palota felőli oldalról három széles lépcsősor vezet: egy középről, egy balról, egy meg jobbról. Úgy beszélik, azért épp ennyi, mert egy kell fölfelé, egy meg lefelé, s egy, hogy bámulják csupán. De ez csak üres szóbeszéd: a valóságban az istenek rendelték így, midőn a királyság alászállt az Égből, s Larsza városában lelt otthont magának. Azokban a régmúlt időkben épült a toronytemplom, hogy a reménytelenül lapos földre hegyet varázsolhasson Isten vízözöntől megmenekült maroknyi népe. A tengersík vidéken követ sem lelni, de az egykori építők, kik eltanulták az istenek tudományát, így mondták egymásnak a szót: „Jertek, vessünk téglát, és égessük ki jól!" És lőn nékik a tégla kő gyanánt, a földszurok pedig ragasztó gyanánt. Téglát téglára rakosgattak szorgos kis kezek, csatornákat vájtak a falakba, melyeket idegen földről hozott mészkövekkel burkoltak; a teraszokra verítékes munkával termőföldet hordtak, hogy zöldellő fákat, színes virágokat ültessenek rájuk, úgyhogy a toronytemplom távolabbról nézve valóságos dombnak, vagy akár kisebb hegynek látszódik. Az alsó két emeletet feketére festették, a harmadikat vörösre, s végül fölépítették rá a ragyogó Toronyszentélyt. Kékmázas téglával burkolták, aranytetővel fedték, mely a felkelő naptól is messzire szikrázik, hogy még a tapasztalatlan utazó sem tévesztheti el a Larszába

vezető utat, ha szemével a Tornyot követi. Lőn, ahogyan kívánták: a Torony teteje az égig ér, a sumerek pedig híressé tették nevüket, hogy szét ne szóródjanak a földön.

Közvetlenül a Toronyszentély elé, szemközt a királynői Palotával, már három nappal ezelőtt fölállították a szent trónust. Ennek is csonka gúlát formáz alakja, négy oldalán nyolc-nyolc aranylépcső, a lépcsőfokok szélein oroszlánok aranyszobrai, melyek jelzik még a tájékozatlan idegennek is, hogy ez a trónus a Nagy Istennőé: Inniné. Tetejére most nem az oroszlánlábakon álló királyi széket helyezték, hanem egy fekhelyet, mely fölé négy oszlopon álló aranyos mennyezet borul, de függönyök nem takarják, hogy minden jámbor lélek láthassa, hogyan avatja föl rajta Innin az új királyt.

A trónust azonban csak középről, a terasz Palota felőli oldaláról nézve lehet jól látni, s mert ez a szent oldal, ide — törvényszerűen — csak a palotanegyed előkelő lakói léphetnek, így az egyszerű népség nem sokat fog látni az ünnepi játékból. De azok a közemberek, akik az aranytrónus jobb vagy bal oldala előtt állhatnak, mégis szerencsésnek érzik magukat, hisz elég arra gondolniuk, hogy azok a lustább népek, akik egy picinyt később keltek föl, az égegyadta világon semmit sem fognak látni, mert helyet csak a Toronyszentély mögött kaphatnak. Márpedig annak hatalmas falai teljesen eltakarják a trónust, úgyhogy az ideszorult bámész népség kifejezetten értelmetlenül álldogál a teraszon. Viszont itt is már annyian zsúfolódtak össze, hogy egy szalmaszálat sem lehetne bedugni közéjük. Hogy ez miért van így, megmondani csak a Nagy Istennő

tudná, mert halandó korlátozott értelme föl nem foghatja az emberi cselekvés haszontalanságainak okát.

(Habár volt már olyan személy, aki kísérletet tett a megértésre. Beszélik ugyanis, hogy élt egyszer egy nagytudományú férfiú, aki sehogyan sem akart belenyugodni, hogy eme rejtély tisztázatlan maradjon, mivel gyermekkorától szent meggyőződése volt, hogy minden cselekvés fölött ott ragyog az értelem. Az viszont soha senki előtt nem lett világos, hogy miből gondolta ezt az illető férfiú, bár némelyek gyanakodnak arra, hogy gyermekkorában történhetett vele valami, ami további sorsát ennyire befolyásolta, s vannak, akik még azt is tudni vélik, hogy a baj oka minden bizonnyal a nagykeblű szoptatós dajka, ki az illető férfiút kisded korában öntestéből táplálta, s a bölcső fölé hajolva halkan dudorászta: „Kiskacsa fürdik fekete tóban." Emiatt az illető nagytudományú férfiúnak már kicsiny babácska korától ott motoszkálhatott a fejében, hogy — mivel a világon semmi sem történik ok nélkül — a kiskacsának bizonyára oka volt rá, hogy fekete vizeket válasszon fürdése színhelyéül, s mivel a vizek maguktól nem feketednek meg, a kiskacsa nyilvánvalóan lejárta piciny lábacskáit, míg végre megtalálta azt a tavacskát, amelyben a víz nem vízszínű. Márpedig ha a kiskacsa így cselekedett, akkor annak nemcsak oka, hanem célja is volt. Ha pedig egy oktondi állat határozott céllal cselekszik, akkor nyilvánvalóan az ember is. És ha az oktondi állat elméjében már jelen van az értelem parányi szikrája, akkor az is nyilvánvaló, hogy az ember fejében tűz lobog. Mármost ez a nagytudományú férfiú már gyermekkorában szent

fogadást tett, hogy egész életét annak szenteli, hogy bebizonyítsa, az ember igenis értelmes lény, s cselekedeteit kizárólag az ész vezérli. Hosszú éveket töltött a Tábla Háza világtól elzárt szobácskájában, agyagtáblák özönét firkálgatta teli, különböző megoldási képleteket állított föl, majd egy szép napon ránézett a kopaszfejű könyvtárosra, megperdült, s anélkül, hogy egyetlen szót is szólt volna, a Nagy Csatornáig rohant, és ottan a habokba merült. És elúszott a világ széléig, ahol is a piciny kacsa szokott volt fürdeni, hogy magát az oktalan állatkát kérdezze az ügy állása felől. És mivel egykori tanítványa, ki azóta is rendületlen hűséggel várja vissza mesterét, időközben pelyhedző szakállú sihederből görbehátú vénséggé aszalódott, jelenleg senki sem tudná megmondani, hogy miért álldogálnak annyian a Toronyszentély mögött.)

Haszontalan tehát olyan kérdéseken törni a fejünket, melyekre a választ még a Tábla Házában sem tudja senki.

Pedig a Tábla Háza ifjú növendékei is több színjátékot néztek már végig, mint ahány tollpihe van egy kiskácsa hátán. Most is ott állnak a felső teraszon, a Palota felőli oldalon az első sorokban, hogy jól megfigyelhessenek mindent, mert reggelre ügyes kis fogalmazást kell készíteniük az isteni ünnepről. Írónáddal vésve apró rováskákat a nedves agyagtáblákra, mely táblák elrontása kárt nem okoz senki lányának, merthogy agyag bőven van szerteszét, s agyagszedő rabszolgákban sincs hiány, mégis — ki érti, miért? — egy elírt táblácskából kifolyólag napokig nincs nyugovása a larszai kisdiáknak. Figyelni kell az ékjelekre, mint a csillagokra az égen, vagy démon eszi a dél-

utáni röpke időt a kerti zöldben. Vagy húszan-harmincan is lehetnek ékjeleknek rettegő cselédkéi, valahányan előkelő családok sarjai, de származásuk nem védi meg őket a bősz tanítónő korbácsától, ha felednének egy fontos részletet. A tanítónő kezében most is ott szorong a korbács. Szoruló szívű szolgálói szépmívű írásoknak csöndben bámulják Innin szent trónusát.

— Ó, beh gyönyörű, beh szép! — kiált föl egy barnácska kislány, s még nyelvével is csettint, annyira lenyűgözi a trónusra lépő női alak. A tanítónő intőn fölemeli a kezét, hogy csöndre intse a kis neveletlent, de a szíve mélyén nem is haragszik, mert maga is elámult a földre szállt Istennő ragyogó szépségén.

Pedig hát sok nem látszik ebből a híres szépségből. Az Istennő arcát sűrűn szőtt fátylak takarják, de bizony igazat szól a fáma: az Istennek arctalan lénye is lenyűgöző.

Fején nyolcágú aranykorona ragyog, melynek ágai nyolcszirmú csillagvirágban végződnek, a virágok közepében lazúrkő. Alatta homlokot takaró fejdísz, melynek pántjai a halántékra simulnak. A fejdísz alapja egy széles aranyszalag, erre fátyol van erősítve, fölötte három aranykoszorú: a legalsó egyszerű aranykarikákból, a második arany bükkfalevelekből, a harmadik arany fűzfalevelekből áll; a levelek hármasával vannak csoportosítva, fölöttük aranyvirágok, a virágok szirmai kék és fehér drágakőberakások. Az egész rákötve egy lazúrkőből, karneolból, aranygyöngyökből álló háromszoros láncra. A királynő hatalmasra tornyozott hajából két oldalon gyöngysorok csüngnek le, melyek négyszögletes drágakövekből állnak; a

gyöngysorok végén lazúrkő-amulettek: az egyik oldalon ülő bika, a másik oldalon tehénborjú. Fülében kézfejnyi, dupla félhold aranyfüggő, mely a vállát verdesi, nyakán tizenhatsoros lánc aranyból és drágakövekből. A jobb válla szabadon, bal vállán átvetve a fátyolszerű felsőruha pántja, ezen hosszú lazúrkőfejű aranytűk, melyek az aranyamuletteket tartják: pontosan kiformált aranyhalakat, melyeken még a pikkelyek is látszódnak, és ülő gazellapárokat. Karjait vastag aranykarperecek díszítik. Derekán aranyöv, melyről aprócska aranylevélkék és aranyvirágok csüngnek le. Hosszú fodros harangszoknyája alig engedi látszódni a finoman kidolgozott bokaláncokat. Ezüstfehér ruhájába aranyszálakat szőttek művészi ujjak, a napfény meg-megcsillan rajtuk, s hullámzik a tömérdek fodor, ha az Úrnő egy kecses mozdulatot tesz. Mint aranysugarakból szőtt mandorla, ragyogja körül Utu fénye.

Az Istennő most a vállához nyúl, kibontja ruhája pántját, majd megoldja övét. A finomfátyolhoz hasonlatos könnyű lepel leomlik a földre.

Ott áll az Isten leplezetlenül. De arca báját fátyol takarja. Mindörökké. Ha a fátylát is levenné, nem maradna élve senki az együgyű hívek közül. Ragyogó szemei halálra sebeznék az ártatlan köznépet, mert az Isten szemének pusztító ereje van, s akire Ő ránéz, nem élhet tovább. Csak ha lelke oly erős, mint ama tizenkét gyönyörű asszonyoknak volt, kik sok-sok nemzedékkel ezelőtt — midőn a Királyság alászállt az Égből — életet varázsoltak a terméketlen földből, gyönge kezükkel agyagtéglát formáltak, hogy fölépítsék a Magasztos Istennő, Innin Szent

Városát. Csak az ő utódaik nézhetnek az Isten ragyogó szemébe, mert csak ők bírják el a sugarak erejét, mert csak ők képesek úgy állni az Isten előtt, hogy a szemüket le sem sütik. És állhatnak akár födetlen fővel is.

Legalábbis így tanítják a Tábla Házában, s ha tanítják, így igaz, mert köztudott, hogy ott sohasem tévednek. Lévén a Tábla Háza a világ legkitűnőbb iskolája, ahol is több a bölcs, mint Nanse istennő halastavában a pikkely. Mivel Nanse a vizek és halak örökös úrnője, az éles elméjű tanítók száma is mérhetetlen.

Lévén a Tábla Háza Niszaba istennőnek, minden tudomány úrnőjének szentséges lakhelye. A Szűznek, ki aranykalászból font koszorút visel fején, melyet ha levenne, nem érne be az árpa. A Szűznek, ki kiméri minden város határát, minden csatorna irányát, kinek szent mérőzsinórja nélkül csak olyan lenne az ember, mint a horda farkasa. A Szűznek, ki írónádat tart kezében, melyet, ha kiejtene, meghalna a költészet. A Szűznek, kit maga Innin a legkedvesebb nővérének tart, s testvéri csókját kéri, ha a nép elé készül állni, hogy gyönyörű énekével elvarázsolja a szíveket. Vannak, akik most is látni vélik a koszorús Szüzet, ahogy ott áll a trónus magasán, s Innin felé nyújtja kezét, mikor az Istennő ajkán fölcsendül az ének:

„Félénk madarak az istenek, de én sólyom vagyok,
Öklelő bikák az Annunák, de én jámbor tehén vagyok”
„Enyém az ég, enyém a föld, a vitéz asszony én vagyok!”
„Ha városra támadok, az többé nem emeli égre a fejét,
fenséges szavam a lázadó országot felforgatja”

„Nem én vagyok a fenséges királynő? Aruru úrnő én vagyok, Nana úrnő én vagyok,
A templomok úrnője, az istenek úrnője én vagyok!"
„a királynő, minden országok úrnője én vagyok"
„az istennő én vagyok, mérhető hozzám bárki — bárki isten?"

Innin éneke messze száll, túl a város falain; áhítatos csöndben hallgatja minden hívő lélek az Isten üzenetét.*

— *„Ölem öntözött föld, Bikámat várja: ki hajt rá bikát az úrnőnek, nekem?"*— fordul Innin a hívekhez.

— *„Istennő, a király szántja fel neked: Dumuzi király szántja fel neked!"* — válaszol egy lelkesült hang.

A főpapnő és a főpap egy ifjút kísérnek az Úrnő színe elé.

—*„Íme, az úr, szíved választottja, íme, a király, szeretett hitvesed: fénylő öledet édes örömében hosszú időn át részesedjék! Add meg neki a dicsőségben tündöklő uralkodást, add meg neki a királyi trónszék szilárd alapját, add meg neki a népet kormányzó pálcát, a botot és a karikát, add meg neki az igaz koronát, a fején ékeskedő koszorút!... Úrnőm, ég, föld úrnője, ég, föld — a mindenség úrnője — öled örömében hosszú ideig legyen része!"* — szól a főpap, majd a főpapnő a fekhelyhez vezeti az ifjút. Innin melléje lép, hangja búg, mint a párosodni vágyó gerlicéé:

— *„Kínálj engem sárga tejjel, mátkám, kínálj engem sárga tejjel: mátkám, együtt igyunk a sárga tejből, Bikám, Dumuzi, kínálj meg sárga tejjel: mátkám, együtt igyunk a sárga tejből!"*

---

* A dőlt betűs versekhez lásd: Jegyzetek ► **394.** oldal

Két kezével lágyan megérinti a férfi arcát, szerelmesen hozzábújik és megcsókolja. Lehullanak a nász kerevetére.

— Igazán csinos az új Dumuzink — súgja a tanítónő a mellette álló ősz férfi fülébe, kinek hátát görbére hajlította a temérdek idő, mialatt agg mesterét egyre csak várta. Az idő, melynek suhanását a Tábla Háza agyagtáblái fölé hajolva észre sem venni.

— Az nem elég — csóválja fejét az öreg. — Ez itt csak egy nyershúsfaló, egy faggyúszagú hegyi pásztor! Nem larszai nemes úr — mondja hangjában mély megvetéssel.

— Na de, mester! Te magad is láthattad, milyen bátor, milyen vitéz, milyen erős. Nincs senki, aki messzebbre hajítaná dárdáját.

Az öreg mérgesen legyint.

— A dárda nem elég! Innin fénylő ölére csak az méltó, kinek tiszta vére úgy ragyog, mint ősanyáinké. Larsza királya közülük kell, hogy kikerüljön! Nézd őket — mutat a trónus lába elé, ahol a nemesifjúk állnak —, egyik délcegebb, mint a másik! Köztük van az igazi király!

A tanítónő elneveti magát. Kedveskedve, mintha rakoncátlan kedvenc diákjával tenné, megkocogtatja a rozzant vállat.

— Tudom, öreg, mit gondolsz te meg a hozzád hasonlók. Vén vagy már, mint a Nagy Csatorna gátja, de olyan kopott is elméd, mint annak kövei. Nem érted az új világot!

Amaz egészen megdühül. Az asszony szavai úgy hatottak rá, mint a pislákoló parázsra öntött szezámolaj a kialudni készülő tűzre. Suttogni is felejt, mikor válaszol:

— Én csak azt értem, azt tudom, hogy a főpap fia az igazi király! Csak ő méltó rá, hogy az Istennőt ölelje, csak ő törhetné föl a szűzi földet, csak az ő ekéje szánthatna barázdát rajta, hogy az ő magja keljen ki a vetésből, hogy ő adjon új királynőt Larszának.

A tanítónő a férfi szájára tapasztja tenyerét, s aggodalmasan körülnéz. Szerencsére senki sincs körülöttük a gyermekeken kívül, kiket viszont teljesen lekötnek a trónus tetején zajló események.

„Bizonyos, hogy nem hallottak semmit” — dönti el magában, mert azért nem esküdne meg rá, hogy ifjú növendékei közül senki sem mesélné el otthon, mit beszél a vénember. Szigorú komolysággal szól:

— Elég, öreg, vigyázz a szádra, még meghallhatják! Az Istennő szeme mindent lát, füle mindent hall, szíve mindent tud. Ne akarj vénségedre a szégyen karóján kikötni!

Az öreghez hajolva, fülébe súgva mondja tovább:

— Hallgass, kérlek, ismered az új törvényt: ki ellenük szól, halálnak gyermeke, ki őket sérti, azt a Nap a Koponyák Mezején köszönti, s hajnalra a keselyűkkel vitázhat. Amerre fakuló, vén szemed ellát, szerte a kerek földön, mindenütt tiltva van a szó, mi ellenük szól (még ha igaz volna is), mert gyűlöletes az ilyen beszéd, s mi gyűlölet, azt írmagjában ki kell irtani... Hallgass, ha még élni és tanítani akarsz! Csitt, csak csöndben, csak halkan, hogy senki meg ne hallja, vagy elnémítanak a keselyűk, öreg tanító!

Az öreg nem látszik ijedtnek. Közönnyel vonja meg a vállát, de azért a hangját lehalkítja:

— Mit számít már nekem, úgysem élek soká! Ami szívemen, az számon! Ez a férfi — na, legyen kedvedre: az új Dumuzi — akkor is csak egy alantas nép fia, még ha az apja király is. No hiszen, miféle király az, sátorban lakik, mint a vándorló barbárok, még az Írást sem ismeri. Nézd csak meg a vendégnépét, magad is láthatod, mifélék ezek! Barbárokat eresztünk a városunkba! Bejönnek közénk, be, a mi földünkre, bámulják házainkat szájtátva, míg annyira meg nem szeretnek minálunk, hogy végleg itt maradnak. Aztán majd nézhetjük, ahogy pöffeszkedve járnak-kelnek utcáinkon, mi meg húzódhatunk előlük a szélre. Meglásd, megérjük, hogy mozdulni sem tudunk tőlük, s el kell mennünk tulajdon hazánkból, ha levegőt akarunk venni. Nézd őket, nézd csak! Finom egy népség! S közülük jött a mi királyunk! Nézd a királyt, nézd csak! Aztán nézd meg Gasanen fiát! Az ifjú sólyom, Larsza büszkesége!

Elhallgat, mert a trónus környékét mustrálgatja hunyorogva, mintha keresne valakit. Hát ennyire rossz lenne már a szeme, vagy tényleg nincs ott?

— De hol van, nem látom... Te látod őt valahol? — fordul az asszony felé. — Ott kéne állnia a trónus előtt.

Az asszonyt nem különösebben érdekli a dolog. Inkább az öreget szeretné jobb belátásra bírni:

— Bizonnyal ott is van, csak a te vaksi szemeid már azt sem látják, ami kiböki őket: Larsza büszkesége, az ifjú sólyom, a legkiválóbb harcos! Méltó a fénylő ölre, a hatalomra — meg a

halálra, igaz? Méltó rá a tizenkét ősi család minden ifjúja, igaz? Méltó rá az unokád is, nem? Vagy őt nem szánnád királynak?!

Az öreg nem szól. Szíve egy pillanatra összeszorul. Az tényleg nem jutott még eszébe, hogy szeme fénye, egyetlen unokája is fekhetne az Istennő tejfehér combjai között. Hogy ő is megkaphatná a hatalom jeleit: a botot, a karikát, hogy ő is lehetne király. Egy egész esztendeig… Elgondolkodik. Talán mégsem túl nagy baj, ha egy faggyúszagú hegyi pásztor lesz Larsza új királya.

A tanítónő meg mosolyog magában: lám, a hagyománytisztelet, a szép elvek… Mint a szalmaszálon fútt buborék. Melyet a jóillatú fürdőbalzsam habjából pancsolnak össze a gyermekek. Szépek, gömbölyűek, s büszkén szállnak a fürdőcsarnok oszlopai között – de gyorsan végük, ha a mozaikkád széléhez érnek. Vagy ha magát az embert érintik. A trónus magasát bámulja, ahol a királyi ölben finoman ring Larsza új királya: Dumuzi, az Isten Szent Fia.

„Szegény – gondolja –, milyen fiatal. Szegényke, legalább annyi öröme lenne, hogy ő legyen az új Innin édesapja. Ki talán ma fogan meg, ha igaza van a jóslatnak."

– Mester – súgja az öreg felé –, mit gondolsz, tévedett a vén prófétanő?

A vénember megvonja a vállát. Nem volt babonás, az effélék a külvárosba valók, nem illenek a palotanegyed tanult lakóihoz, azt sem nagyon hitte, hogy az a bolond öregasszony képes volt bármit is látni vak szemeivel az árpasörön kívül, mit naphosszat vedelt. Miért épp neki szólt volna az Isten?

— Ősi ígéret — mondja —, hogy elküldi majd közénk az Isten Ninhurszag istennőt. Nem kell ahhoz műveltnek lenni, hogy ezt tudja valaki. Bárki elolvashatja az ősi jóslatot, még a legostobább tanítványunk is kívülről fújja, hisz ezen tanul olvasni egész Larsza. Az a vénasszony meg túl sokat olvasta, míg látta a rovásokat. De már régóta nem látott semmit, az idő nemcsak a szeme világát vette el, hanem esze fényét is, már ha volt neki valaha. Ismertem gyermekkorom óta, együtt tanultuk a betűvetést, hidd el nekem, fiatalon sem volt egy lángész, az idő múlásával meg csak butult.

Az asszony bólint, bár nincs meggyőzve. Szemöldökét ráncolva néz az öregre.

— Lehet, mester, hogy igazad van. De volt már olyan asszony, aki aznap fogant méhében, amikor Innin Úrnő, s abban a percben hozta világra gyermekét, amelyben az Úrnő. Közénk emelkedett, ahogy az ősi jog előírja. Lásd, ott áll a trónus lábánál az ifjú Enkidin, kinek dédanyja csak egy együgyű külvárosi személy volt, ő pedig tanult pap, s azt beszélik, okosabb, mint sok ősi vérű nemes.

Amaz ráhagyja:

— Megengedem, volt már ilyen, magam is ismertem Enkidin dédanyját. Egy kicsit hallgat, mert emlékein mélázgat. Ó, Istenem, régi szép fiatalság, de messze is vagy már! Ajkain lemondó mosoly, amikor folytatja: — Igaz, alig is emlékszem rá. Vén volt már, mint a templom mohos téglái, én meg a kolostor Szent Ligetében kószáló fiúcska. Naphosszat üldögélt a felhőket bámulva. Mintha most látnám, ahogy a botjával fenyeget min-

ket, mi meg csak nevetünk. De az más, ő csak egy Kegyes Anya volt, itt most többről van szó, a jóslat mást ígér…

A tanítónő is mélázgat:

– Többet! És ha most fogan meg Larsza jövendő királynője? A csoda csak ma eshet meg, aztán hosszú-hosszú évekig nem, egyetlen szent nász alatt sem! Most lesz az évnek tizenhárom hónapja, az esztendőnek két niszán hava; Innin ma szűz, Dumuzi ma ölelhet Szűz Istennőt. „Ha eljő az esztendő, mely két niszánt szül, s az első niszánnak tizedik napján, a szent ünnepen Szűz fogan templom magasában…"

– „És Szajha fogan bordély mélyén" – vág közbe bosszankodva az öreg. – „Ha a Nap magját ontja Ég magasából, ha a Hold magját ontja Föld mélyéből." Ha a szent nász ünnepe szökőévre esik. Ha feljő Innin csillaga, s azon percben két Isten születik. Ha mindkét gyermek leány. Ha mindkét alakjában: szűzként és szajhaként is fogan az Istennő. Ha Innin, a Szűz, Innint szüli. Ha a Szajha Istennő Ninhurszagot. Ha mindkét alakjában: királynőként is, kolduskként is földre száll az Isten. Ha az egyik kisgyermek a Palotában, a másik a megalázottak rongyos fekhelyén születik. Ha egyszerre két Úrnő érkezik… Ha, ha, ha és ha… Túl sok a ha, nem gondolod?! Te hiszed, hogy itt az idő? Tán én is hinném, ha nem az az elmeháborodott jósolta volna.

– De megesküdött a prófétanő! – bizonygatja az asszony. – Gasanen sem gúnyolta ki, talán ő is hiszi.

— Gasanen jó és bölcs, nem akarta megbántani a vénasszonyt. Oly mindegy, mit karatyolt össze-vissza, meg szörnyet is halt nyomban.

A tanítónő az égre bámul. A felhőket vizslatja, hátha köztük meglelné az igazságot.

— Hisz épp ez az — mondja lassan, mintha a Szent Írásokat magyarázná. Nem ahogy a tanítványnak szokás, hanem ahogy magának szokta volt a kolostori könyvtár eldugott zugában. Néhanap: amikor szeretné, hogy senki ne hallja gondoló szavát. — Ezért vagyok jómagam is bizonytalan, ezt is megmondta előre, megmondta szó szerint, hogy megjelöli őt a Magasztos előttünk, hogy higgyünk. Ott voltam, láttam. Nem felejtem, míg élek! Szájából habos vér tört elő, görcsei iszonytatóak voltak, rángatózott az oltár lábánál, mint a föláldozott haldokló kisbárány, mintha szívébe vájt volna a kés… Szörnyű volt nézni is, ma is beleborzongok, ha eszembe jut. Csak mosolygott, mint ki gyönyört érez, s úgy halt meg, hogy jajszava sem volt.

— Sokan mondják, kínhalála a Magasztos büntetése a hamis esküért, amivel Innin oltárát sértette — mondja a férfi, de azért ő is az égre bámul.

Az asszony lekapja szemét a felhőkről. Komolyan néz a mesterre:

— Sokan meg azt mondják, a gonosz Ereskigal ragasztotta le a száját, mert megijedt a belőle szóló igazságtól. Mert ha igaz a jóslat, ha beteljesül az Ígéret, akkor véget ér Ereskigal gonosz hatalma, leszáll a földre az Isten Országa, s mi újra hazatalálunk Anyánkhoz.

— Hát én nemsokára haza is fogok menni — kacsint az öreg az ég felé. — De erre még kíváncsi lennék, ezt még szívesen megérném. Ha láthatnám Ninhurszag úrnőt! Ha láthatnám földi apját, a másik királyt! Istenem, egy királyt, aki nem egy faggyúszagú hegyi pásztor! Legalábbis remélem.

„Én meg azt — gondolja a tanítónő —, hogy nem is valamelyik ifjú larszai nemes. Igazán kár lenne bármelyikért is. De bizonyára van eszük, s egyikük sem megy néhány napig bordélyba, még ha nem is hisz a vénasszony szavában. Mert azért biztos, ami biztos..."

Érdekes, hogy az öreg mester is pont erre gondol. Jobb lesz, ha szól az unokájának, hogy bár habókos vén részeges volt a jósnő, de sosem lehet tudni. Nehogy betegye a lábát egy külvárosi bordélyba! Sőt még rabnői közül se hívasson senkit! Az lesz a legjobb, ha még a kolostor Szent Szajháit is felejti. Legalább egy-két napig... vagy inkább hetekig, mert azért biztos, ami biztos...

És erre gondol minden larszai. Amikor az Úrnő a gyönyörtől sikoltozik, szent fogadást tesz magában Larsza valahány nemes ifjúja, hogy bár gyönyör nélkül mit sem ér az élet, mégsem ölel szajhát mostanában. Sőt szüzet sem, mert biztos, ami biztos.

Voltak, akik semmiféle fogadást nem tettek, az Úrnő sikolyát sem hallották. Voltak, mégpedig ketten voltak, valahol a külvárosban, rongyos kis fekhelyen, kik nem gondoltak a jóslatra, csak egymásra. És Larsza legelőkelőbb ifjúja, ki sokak szerint egyedül volna méltó a fénylő ölre, még az önuralom törvényét

is feledte, amikor a számára egyetlen, csak neki fénylő ölbe magját engedte.

Odafönn, a templom teraszán, az aranyos baldachin alatt az Istennő keblére vonja Dumuzi kimerülten pihegő fejét. Majd fölállt a lágy kelmékkel bélelt kerevetről, kézen fogja szerelmes hitvesét, kezébe adja a botot és a karikát, fejére helyezi a koronát, s két karját a magasba emeli.

— Íme, a király! — kiált az Úrnő.

— Íme, a király! — visszhangzik ezer meg ezer torokból.

Dumuzi meghajol Innin előtt, hogy jelezze a világnak: bár ő a király, ő sem más, mint az Istennő hűséges szolgálja. Jobb kezének két ujját az Ég felé nyújtja, mikor a király esküjét mondja, mit megszegni még senki sem volt bátor:

— *„Mátkám, a javak tárházát, az aklot én óvom majd neked, Innin, én! Az élet házát, királyi házad, én óvom majd neked! A tündöklő helyet, az Ország sugarát, minden országok sors-szabó házát, ahonnan a nép az életet nyeri, én óvom majd neked, Ninegala, én! Az élet házát, királyi házad, én óvom majd neked! Az élet házát, a hosszú élet tárházát, én óvom majd neked, Innin, én!"*

Innin bágyadt szerelemmel simítja meg a verejtékező férfihomlokot. Hangjában enyhe szomorúság bujkál, amikor búcsút vesz tőle:

— *„Ó, kedvesem, szívem férfia... gyászos sorsba rántlak én téged... szájaddal a szájamat érintetted, ajkamat a fejedhez szorítottad, ezért lettél gyászos sorsra ítélve."*

Hogy mi ez a gyászos sors, mindenki tudja, még az új Dumuzi is, ki pedig csak nemrégiben kezdett az írás titkaiba merülni, mert hazájában, a hegyek között, a viharral és a farkasokkal dacolva nem ér rá az ember ilyesmivel foglalkozni. Ő is tudja, mint ahogy a Tábla Háza apró csemetéi is, mit jelent Innin férjének lenni, mi az ára az Istennő tejfehér combjának, a koronának, a hatalomnak. Tudja azt is, mit kell vállalnia a legyőzött hegyi király fiának, ha népe életét akarja megmenteni.

Alighogy véget ért a szépséges templomi színjáték, a tömeg máris fogyni kezd. Nem mintha beleuntak volna a hosszú szertartásba, vagy mintha fontosabb lenne egy korgó gyomor, mint egy istentisztelet, hanem mert oly gyönyörű volt az isteni színjáték, hogy belefáradt a szív. Pihenni kell egy kicsit, lehuppanni a kerevetre, inteni a rabnőnek, hogy jöhet a kupa. Aztán mélázgatni, álmodozni, tervezni a szebb jövőt, mely hamarost eljő, ha igazat szólt az agg jósnő. Meg találgatni, ki lesz az a másik király. Biztos nem larszai, mert nincs az a bolond, aki nő után sóvárogna egy ilyen nap után. Majd valami gyanútlan idegen. Nem ártana fogni egyet, a kocsmába vezetni, s jól leitatni. Aztán elébe hozni a város legszebb szajháját. Az volna csak a szép, ha jőne egy jobb világ!

A Szent Tér üres. Csak egyetlen bamba férfiember álldogál még a toronytemplom lépcsői előtt, s bámulgat fölfelé. Nem larszai. Az látszik különös, idegenszerű ruháján, bizonytalan tartásán, s azon, ahogy a feje búbját vakargatja, mint aki csak nem ért valamit. Gyökértelen világcsavargó lehet, ki élete nagy

részét azzal töltötte, hogy céltalan bolygott városról városra, templomból templomba, s annyifélét látott, hogy mára már fogalma sem maradt arról, valójában mit jelentenek a szépséges állami színjátékok. Csak áll tétován, mint ki végképp nem tudja, milyen is az Isten valójában. Hogy a világban szerteszét heverő Írások közül melyiket is diktálta maga az Isten? Kár az értelmetlen álldogálásáért, nem segít megvilágosodáshoz. Jobban tenné, ha nyitott szemmel járkálna Isten Választott Városában — mármint Larszán —, hisz csak itt értelmezik Istent helyesen, s azok az ostoba népek, akik másféle szertartásokat tartanak, olyan messzire kerülnek a Magasztostól, mint amilyen messzire tud sodródni társaitól a homokszem a sivatagi szélben. A Városban fölösleges a fejvakarás. A kérdést itt akármelyik gyermeknek föltehetné: mind tudja a választ.

Tudja az a kis barna leányka is, aki hazafelé menet épp most felel a mogorva tanítónőnek. A kicsike szépen mondja a leckét, és bizony jól teszi, mert a tanítónő úgy véli, aki szólni mert az ünnep alatt, annak mindent kell tudnia.

— Fölkelt a tündöklő Nap Larsza egén, új világ köszönt reánk, mely boldogságot hivatott hozni nekünk és a Folyóköz minden lakójának. Mert nincs város, nincs falu, ki el ne ismerné az egyetlen Istent, a larszai Innint úrnőjének.

— De ha mégis volna ilyen — vág közbe egy mandulaszemű kisfiú —, majd belátná tévedését, ha Innin serege megjelenne falai előtt!

— Csitt, te! — kiáltja a tanítónő, de szeme szeretettel telve néz a kis hősre, Larsza jövendő harcosára.

„Ilyenek a mi ifjaink – gondolja –, bátrak és halni készek az Úrnőért.” Egy parányi idegszál megbizsereg a gerince táján, ahogy továbbgondolja: „Az Istennel az Istenért és a Szabadságért!”

„Az istenért! fiam” – gondolja az öreg mester, s neki is bizseregnek az idegei. Merthogy neki is eszébe jutnak az örökifjú szavak. Hirtelen még az is, hogy volt egyszer egy siheder, aki – miközben jobbjával egy tengerparti kiskorcsma pálmalevelekből font hússzárító kosarát babrálgatta – naphosszat mesélgette, hogy ott, ahol az Ég a Földet éri, a Végtelen-tengeren innen, a Nagy Hegyen túl – tudniillik a Világvégén –, él-éldegélget egy nép, kiről bizonnyal sok furcsaság jegyeztetik majd föl a krónikákban. Ezek a világvégi népek oly ostobák – mondogatta az egyszervolt siheder, miközben elmélázva kortyolgatott a habos árpasörből –, hogy még a saját nyelvüket sem értik, s ha beszélni támad kedvük, csak idegenek szájával tudnak szólani. Ha meg háborúzni támad kedvük – márpedig ilyesféle kedvük vég nélkül támad –, kénytelenek más népek jelszavait üvöltözni lelkesítés céljából (lélekesítésre még nekik is szükségük van), s ordibálják harc közben, mit maguk sem értenek kristálytisztán, s mi rejtély a művelt fülek előtt: „Lib! Er! Tate!” Némelyek szerint e világvégi barbárok sem kiálthatnak mást csatának hevében, mint amit üvöltenie illik minden népnek, ha az ellenre szegezi íját. E három érthetetlen szó sem jelenthet mást, mint a világ *ama* legszentebb szava, mert ama szó a legtöbb, mit adhat magának az emberiség. A katonának, ki vérét ontja, elvégre a legtöbb jár. Életéért cserébe.

Bár a világ legszentségesebb szavát a műveletlen barbár népek nem értik meg a maga valójában, ahogyan azt egy világjáró mesélte, aki szerint távol a sumerek földjétől, valahol ott, hol a Nap fölkelni is szégyell, van egy kicsinyke ország, ahol a körmönfontabbnál is körmönfontabb zsarnokságot ültetik a nép fejére, s közben azt hangoztatják, hogy a körmönfont zsarnokság nem más, mint a világ ama legszentebb szava. Csak az istenek tudják, miért van, hogy az együgyű nép elhiszi. Talán mert e népek együgyűbbek még a legegyügyűbb idegen földről ideszökött rabszolgánál is, vagy talán mert e népeknek fogalmuk sincs arról, mi volna az a legszentebb szó, amelyért halni is érdemes. Vagy legalábbis nélküle élni nem lehet. Vagy ha mégis, minek.

A siheder viszont úgy vélte, e három rejtélyes szónak mi köze sincs ama Szent Szóhoz, bizonnyal ez is csak annyit tesz: „Éljen az Úrnő!" Hogy valójában mit jelent, mit se, jelenleg senki sem tudja, csak annyi bizonyos, hogy e különös jelszót túlélni csak szerencsével lehetséges. Továbbá az is csaknem bizonyos, hogy mindegy az neki – mármint a jelszónak –, hogy együtt vagy darabonként mondják-e ki, az eredmény egyazon. „A lényeg az, hogy három, se több, se kevesebb, hanem mindig csak három varázsszó legyen benne – dünnyögte a siheder, miközben jobbik kezének hüvelykjével megkoccantotta az agyagkorsót –: a lib, az er meg az a hogyishíják, ami világosan annyit tesz, hogy… hogy sört ide, rabnő!" A korcsmárosnő meg rábólint, s mézesmázos orcáján felfénylik a zsír. „Ezek valának az világvégi keselyűknek szava járása" – motyogta a siheder, s fejjel

bukott a hússzárító kosárba. A korcsmárosnő int a rabnőnek: jöhet a víz a sörbe, de bőven.

Bár a recés kosarakat birizgáló sihedert, ki egykoron hírt hozott a különös világvégi népről, már rég feledték a szavajárású keselyűk, a lelkesítő szavaknak dallamát még mindig szívében őrzi az ősz férfiú, ki titkon úgy érzi, talán úgy lehet, ahogy a világvégét megjárt siheder ordibálta egykoron. Nem a csipásszemű rabnőnek a tengerparti csapszéken, hogy hozná már végre, mer' döglik megfele az emberfija ebbe a dög melegbe', hanem a kinyílt szemű, de töksüket keselyűknek a csatamezőn. Mikoron a tizedik dárdát baljával a háta mögé hajította, s önfeledten bámulgatta, ahogy jobbja finoman ráng a gyér fűcsomók között, hátha kapna valami papsajtot. „Ezek is csak amolyan mákonyok vagy mifene" (nem a papsajtok, hanem a lélekesítők) — üvöltötte utoljára, s a szemvájó keselyűk nem is sejtették, hogy még ekkor is őszintén kíváncsi volt rá, mi különbség a három varázsszó között. És hogy miért pont ez a három? Meg hogy vizezik-e a világvégi zsírmosolyú mézesmázosok. Tudniillik a sört.

Vizezik. Az egyszervolt siheder mégis tévedett nagyot. A mákonyokat ugyanis nem a tengerek partjain kell keresni. Bár azokat is a tengerjárta kalmároknak szokásuk kínálni, de nem közvetlen a hússzárító kosarak mellett, hanem előcsarnokában Hatalom Palotájának, hogy elámuljon tőle, ki beléje szippant. És mikor beléjekóstol, a szíve is kiugrik örömében. Ha van az őnéki.

„Fiaim, az istenért!” – gondolja a hajakopott vénség, s szemét az aszfaltra szegezi.

A tanítónő dicséret helyett meglegyinti a fiúcska fejét. Nem mintha hallott volna valamit is az önszavát sem értő népről, vagy mintha értené a furcsa varázsszavak jelentését, vagy bármi sejtelme is volna a világvégéről, hanem hogy hadd érezze a gyermek: ki szót nem kapott, annak hallgass a neve. Majd a lánykához fordul:

– Ne mesélgess itt nekem! A lényeget mondd, az ősi mítoszt, melyet tudnod illik, ha anyád rangjára formálsz jogot! Vagy meg sem tanultad?! Lábadat hogy merészeled Niszaba Házába betenni, ha annyit sem érsz, mint egy fiú? Menj inkább a Gyakorló Mezőre, fogj kezedbe lándzsát, ha már egyébre nem vagy jó!

A kisleány lehajtja a fejét, szeme teli lett könnyel, amit nem célszerű a tanítónőnek is látnia, mert csak újra megalázná a gyöngeségéért. Mert nincs igazság a földön, mindig csak a lányokat bántja, a fiúknak persze mindent szabad, az sem baj, ha még a kör területét sem tudják kiszámolni, mint ahogy ez a nagyszájú sem... De majd, ha felnő, változtat ezen! Ő lesz az Úrnő jobbkeze, s megkéri, a fiúkkal is legyenek olyan szigorúak, mint a lányokkal... és, és a tanítónőt becsukatja a Vétkek Háza börtönébe... vagy inkább a szégyen karójára küldi... majd megtudja akkor ez a gonosz boszorka...

A tanítónő ránéz a mellette lassan bandukoló öreg mesterre. Összemosolyognak, mert egyszerre látták meg, hogy a leánykönnyek fölszáradtak, s helyükben dacos fény villan. Ha a fény

fölvillan, a leánykák megkeményednek. Ez is úgy folytatja, mintha misem fájna:

— A gyönyörű ifjú és szerelmes hitvese boldogságos gyönyöre irigy kígyóként fészkeli be magát a gonosz úrnő, Ereskigal szívébe. A Halálúrnő ágyába kívánja Dumuzit, a szépséges istent, s esztendő múltával el is jő érte, hogy magával vigye. Dumuzi, az engedelmes, Dumuzi, az ártatlan, Dumuzi az Isten Szent Fia leszáll a Poklokra, hogy sziklakemény hűségével megalázza a gonosz úrnőt. Nem ijeszti az Alvilág rettenete, nem fél a Poklok háromfejű kutyáitól, napsugaras szeme Ereskigalba fúródik, mert bízik hitvesében, s várja a szabadulást: a föltámadást. Innin pedig itt, e földön, esztendeig gyászolja szeretett férjét, s vele gyászol egész Larsza. Az Istennő szótlanul ül a Toronyban, népével sem törődik, s az emberek rettegni fognak, mert az Istennő kacagása nélkül nem érik be az árpa. Ha nem hatolhat a Fénylő Ölbe férfi vesszeje, a szántóvető sem törheti föl a Földanya testét. Parlagon hevernek a földek, megdermed a mosoly, s átkozott lesz az az asszony is, aki a Gyász Évében méhében fogan. De ha meghal az öröm, meghal az élet is. A Szent Tanács megszánja a szegény nép sanyarú sorsát, s alázatos kéréssel fordul a Fájdalmas Özvegyhez: kegyeskedjék Dumuzit feledve újra szeretni. Innin kacagása ismét fölhangzik majd, szívét és ágyékát boldogan kitárja a legszebb és legvitézebb ifjak előtt. A Nagy Szajha Évében szabadon burjánzik a természet, buján nő az árpa, s magától ömlik az árpasör a külváros korcsmáiban. Dumuzi hiába várja szeretett hitvesét, a megváltás nem jő az Alvilág sötétjébe. Innin feled: a halál

legyőzi az életet. Az eső már nem esik, a virágok elhervadnak, s Dumuzi neve egyre gyakrabban hangzik föl a város utcáin: „Bezzeg más volt itt az élet, amikor köztünk volt Dumuzi!” Innin is hallja a szót Palotája rejtekén, s a szó ismerősen cseng fülének. „Dumuzi, Dumuzi, Dumuzi! Hol vagy, szeretett férjem?!” — kiáltja a Nagy Úrnő a Torony magasából, hogy beleborzong, aki hallja. Innin elindul, hogy alászálljon a Poklokra, a halált legyőzve megváltsa Dumuzit, s vele együtt az emberiséget az örök életnek. Újra megleli őt, s a Szent Királyi Év első napján ismét egyesülni fog régi-új férjével: Dumuzi istennel. A Sötétséget legyőzi a Fény: a Csillag és a Nap ismét együtt ragyog Larsza egén.

— Ennyi?! — kérdezi vészjóslóan a tanítónő. — Ennyit egy faggyúszagú hegyi pásztor, egy sátorlakó is tudna! Milyen nyelven mondtad el? Ezt egy sikátorlakó bamba férfiember is megértené, ezt nevezed te asszonyi finomnyelvnek? Így művelt ember nem beszél! Ma nem mehetsz a többiekkel a Szent Ligetbe, bent maradsz a Kolostor könyvtárában, s addig tanulod, ameddig szóról szóra meg nem jegyezted, amíg képes nem leszel végre Niszaba szent nyelvén szólani, megértetted?!

— Igen, úrnőm — sóhajt a kislány. Ő is, mint valamennyiük, pontosan tudja, hogy alig volt híja a leckének. Tudja azt is, hogy a mítosz igenis a finomnyelven, az asszonyok költői nyelvén hangzott el. Azon a nyelven, amelyen ez a vigyorgó mamlasz kettőt sem tudna szólni.

A vigyorgó mamlasz, a mandulaszemű, kajánul mosolyog. Úgy kell neki, a beképzelt liba! Nagyra van magával, most aztán játszani sem jöhet. Bezzeg tőle elfogadták volna a választ.

De pillanatok múlva már ő is a könnyeivel küszködik. Az öreg mester úgy vágja fejbe, hogy a füle is csöng tőle.

— Ne vigyorogj, szégyentelen! — ripakodik rá. — Te sem mész a Ligetbe, te is tanulsz, láttam, a kör területét sem vagy képes kiszámolni, ostoba fajankó!

— De én fiú vagyok — szipogja a gyermek, de az öreget ez nem hatja meg.

— Na és aztán?! Talán akkor jogod van butának maradni?! — üti meg még egyszer, mit sem törődve a tanítónő fejcsóválásával. — Lehetnél főpap, te bolond kölyök! Gasanen is férfi, mégis az Úrnő bizalmasa; s a fia, Larsza legkitűnőbb harcosa, mégis úgy hívják: Okos Sólyom. Mert ő tanult, még akkor is, ha csak férfi.

— Tanult hát, mert az édesanyjának nem volt lánya, ezért neveltette úgy, ahogy a lányokat szokás, de nekem két nővérem is van! — felesel a fiú, hisz a mesterrel szabad, a tanítónő meg nem szól rá. Mintha vele értene egyet, nem az öreggel. Kedves, jó asszony, a fiúkkal elnéző.

Az öreg megáll. Komolyan néz a fiúra:

— Te tényleg ostoba vagy, fiam. Nem lehet rajtad segíteni. Majd jó harcos leszel: jó szolga. Ha már mindenképp ezt akarod: szolgának maradni.

— Mester! — fogja meg az öreg kezét a tanítónő, s kissé félrehúzza a férfit. — Nem volna szabad így beszélned, még meghallhatják — súgja —, meg aztán nem is tartozik a gyerekekre.

— Ahogy az sem, hogy megmond nekik az igazat, ugye?! — mérgelődik az öreg, de azért egy pillanatra megcsöndesül. A tanítónő megkönnyebbül: Inninnek hála, észre tért végre.

De a másik újfent nekikezd:

— Hazugságot tanulnak, ahogy én is és te is annakidején — dohogja —, mert, ugye, Innin megleli Ereskigal országában Dumuzit, és feltámasztja a halálból, mert, ugye, a Szent Nász ünnepén újra egyesül vele. De te mégis hallod majd rémült halálsikolyát, amikor kimetszi szívét a szent kés! Ki hiszi ezt el a gyerekeken kívül, ki van, ki ne tudná, hogy az új Dumuzi nem lesz azonos a mostanival? Mert ez igazán meghal: egy év múlva.

— Csak a korod ment, öreg, meg az én jó szívem! Dumuzi él, halhatatlan, csak földi alakja változik, de lelke ugyanaz marad, mint ahogy Larsza királynője is mindig Innin. Az istenek halhatatlanok. Dumuzi föltámad, mert ő az Isten Szent Fia!

— Ó, igen?! Elfelejtetted volna, te magad helyesled a legjobban, hogy Dumuzi nem a nemes ifjaink közül kerül ki, mint hajdanán. Ugyan miért, ha annyira hiszel a föltámadásában?!

— Csak abban hiszek, hogy a lelke támad föl. Ebben hiszünk mindannyian. Ebben hisz még ő maga is: Dumuzi. Ahogy hitte minden Dumuzi. Mert hinnünk kell, mert hit nélkül nem lehet kibírni… De ezt még nem érti meg gyermek, ahogy nem érti

meg a balga külvárosi csőcselék sem. Ezt csak művelt ember érti meg. A Tudás embere…

— Művelt ember! — csattan föl a másik. — Ki nem ilyen, jogunkban áll becsapni?

— Mester! — lesz most már igazán mérges a tanítónő. — Ez nem csalás, hanem a hit csele! Hogy értené meg az együgyű nép Isten végtelen kegyelmét, ha a Szent Írást sem ismeri? Hagynád őket inkább hit nélkül? Hagynád, hogy elkárhozzanak? Vagy kinyitnád a Tábla Háza kapuit előttük? Mit cselekednél az ostoba népséggel, hogyan tömnéd tudatlan fejükbe az isteni Tudás titkát? Hisz jól tudod, még közülünk sem érti mindenki… Jobb nekik így, hidd el!

Hogy a másik nem válaszol, a tanítónő csak azért is földteszi kedvenc kérdését:

— Te mit nyertél a bölcsességeddel? He?!

„Kételyt” — gondolja az öreg, de szólni nem szól. Amaz úgyis tudja a választ.

— Lásd, a nép olyan, mint a kisgyermek — teszi még hozzá az asszony —: szereti a mesét. Szereti, de meg nem értheti. Ahogy azt sem érti meg a gyermek, miért kell a lánynak többet tudnia, mint a fiúnak.…

A férfi végre megszólal:

— Na és miért? Te tudod?

A tanítónő most nem haragszik, noha jól tudja, az öreg csak bosszantani akarja, mint mindig. Ennek meg ez a kedvenc kérdése. A Tábla Házában régtől elnézik neki. Hiszen csak egy

ártalmatlan, vén bolondos. Maga mellé inti a mandulaszemű fiúcskát.

— A mestert érdekli, vajon tudod-e, miért kell többet tudnia egy lánynak, mint egy fiúnak. Nosza, ifjú harcos, mutasd meg a mesternek, hogy mégsem vagy annyira ostoba, s ezt még te is tudod, fiam!

— Mert Niszaba, az írnokok istennője, többet kíván a lányoktól, hisz ők a húgai. Mert a finomnyelvet, Niszaba istennő szent nyelvét, a lányoknak jobban illik tudniuk, mert ez a nyelv az asszonyok nyelve, mióta világ a világ…

— Meg van az mondva régről, tanuld az asszonyok nyelvét, fiam, ha vinni akarod valamire! — szól bele mérgesen az öreg.

— Én tanulom is, mester — szájal a fiú —, de én harcos leszek, nem himnuszok költője. Az asszonydolog, nem a férfiakra tartozik.

— Mi tartozik a férfiakra, kisfiam? — kérdi kedvesen a tanítónő.

— A mi dolgunk a háború, úrnőm.

— Mi a nők kötelessége?

— A nőknek kell vezetniük a várost, ahogy a Magasztos Isten, mindnyájunk édesanyja, vezeti a világot. Innin az úrnő az egekben: Innin az úrnő a városban. Mi, férfiak, nem erre születtünk. Ez a törvény és az igazság, mit Isten adott nekünk az idők kezdetén! Áldott legyen az Ő neve!

A fiúcska büszkén néz a felnőttekre. Látja, hogy a tanítónő elégedetten mosolyog, a mester viszont szomorúnak látszik.

„Csalódott — gondolja a fiú kárörvendőn —, azt hitte, most megfoghat, de tévedett…”

Az öreg szót sem szól. Az aszfaltot nézi a lába előtt. Az aszfaltot, melynek, ha a nap rásüt, s megolvad, látni különös vonalait. Csak vigyázni kell, bele ne ragadjon az ember lába. Vagy a saruja, kinek van aranya nem csupasz talpakon járni. Arannyal vagy arany nélkül, de célszerű nagyon vigyázni.

A tanítónő most a lánykának int.

— Mondd, leányom, kicsoda az Isten?

— Az Isten… — mondja a leányka —, az Isten: Innin, az egyetlen Úrnő.

— Mit jelent az, hogy egy, de három személyben?

— Az Isten: a Szűz, a Szajha és az Anya. Ugyanaz a lélek, de mindhárom alakban megjelenik.

— Kicsoda Dumuzi?

— Dumuzi az Isten Szent Fia és Szent Férje. Ugyanaz a lélek mindkét alakban. Dumuzi a Nap, a népek pásztora. Ő is, mint Innin, az Égben lakik, de megtestesül, hogy földi királyként is uralkodjék, ahogy Innin királynőként.

— Ha Dumuzi a Nap, kicsoda Innin?

— Csillag Ő, ragyogó. Az Esthajnalcsillag. A harcos Úrnő, kinek lábai előtt nyöszörögnek a föld lakói. A vitéz asszony, ki szeme villanásával halált oszt a csatákban. Csillag Ő, ragyogó, a szerelem Úrnője. Övé ez a város, a Folyóköz leghatalmasabb városa, az Ő parancsára alapította az a tizenkét gyönyörű asszony, kik a mi őseink valának, s kik odahagyták a Szent Hegyet, hogy fölépítsék a Szerelem Városát.

— Ki volt a Szent Hegy első királynője?

— Ninhurszag, a hegyek örökös úrnője, ki fölment az Egekbe, de megígérte, hogy újra eljő, s kit azóta is várunk. Ninhurszag, Innin húga, minden élő anyja, ki nem más, mint maga az Isten. Mert Innin és Ninhurszag ugyanaz az Isten két személyben.

— Mikor jő el közénk újra Ninhurszag?

— Ha az Isten megbocsájtja bűneinket, akkor eljön Ő a megváltás jeleként. Szent anyja egy egyszerű szegény asszony lesz, egy tanulatlan szajha, atyja pedig a Holdisten, aki egy földi férfi alakjában nemzi Őt. Rongyok közt születik, de királynő lesz: Innin húga. Atyja, a Hold, testvére lesz Dumuzinak, a Napnak, s vele együtt hal meg a szent királyi év leteltekor, hogy aztán föltámadjon az örök élet bizonyságául.

A tanítónő elégedetten bólint, s most a fiúhoz fordul:

— Hogy lehet, fiam, hogy Innin és Ninhurszag ugyanaz az egyetlen Isten, holott két különböző személy?

A fiú hallgat, aztán kérdőn néz a mesterre. Az öreg közönyösen mered maga elé.

— Nem tudod? — kérdi a tanítónő. — Nem baj, majdcsak megérted, mire felnősz. De ha mégsem, abból sem származik hátrányod, fiam. A csatákban nem fogják kérdezni.

Diadalmas hangja nem lepi meg a vén mestert. Az asszony mindig ezt csinálja, mindig bizonygatja, milyen ostobák is a fiúk, milyen fölösleges a számukra minden tudomány, föl sem bírják fogni, meg nem érthetik, nem nekik való a Szentség titka. Az sem igen érdekli, hogy a tanítónő szigorú szeme újfent a lánykára szegeződik, s az mondja is már:

— A lelkük közös, úrnőm.

Lefoglalja egy gondolat, mit meg nem osztana a tanítónővel. Még vele sem, pedig csak benne bízhat meg ebben az árulóktól nyüzsgő városban, még vele sem, ki pedig akkor is a legjobb barátja, legkedvesebb régi tanítványa, ha nő. Messziről hallja, hogy az a szegény, meggyötört leányka vékony hangocskáján a kőtáblák ősi üzenetét szavalja:

—*„Alkonyatkor különös csillag ő, Dilibad csillaga, tündöklő fénybe vonja az eget. Ha az alkonyat úrnője, a harcos előlép az égből, a nép az országokban reá emeli szemét”*

***

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

A MÁSODIK TÁBLA

Utu, a napisten, szunnyadni készült, a Hold halványan földerengett, az Esthajnalcsillag fölfénylett az egeken. Késő délután volt, de még nem sötét.

Egy külvárosi viskóban fölsírt az új élet. Csöppnyi kis hangocska próbálkozott erőtlenül a halovány szobácskában, a gyérülő fénnyel viaskodó magányban, de győzelme mégis végleges lett, mert elűzte még a fájdalmat is. Az öreg templomi bába magasra emelte a piciny jószágot, gödörbe vásódott szemei, melyek úgy mélyültek ráncos, szikkadt arcába, hogy a kiugró szemöldök csaknem eltakarta őket, egy paránykát fölcsillantak, amikor elmondta a szokásos áldást.

— Innin, mindnyájunk édesanyja, legyen veled, anyádnak leánya!

Ugyan többet is illett volna mondania, de nem tette, mert a szülőanyától, a nevesincs korcsmárosnőtől különösebb fizetséget nem remélt, az meg csak nem várható el tőle, hogy még az áldást is ingyen mérje.

(Habár állítólag történt már egyszer ilyesmi. Beszélik ugyanis, hogy van egy távoli vidék, ahol tényleg megesett már egyszer, hogy egy papi személy fizetség nélkül szolgálta az Istent. Ebből aztán nagy baj is kerekedett, mert hamarosan híre ment a dolognak, s a népek sutyorogni kezdtek, hogy jó lesz

---

* *Tartalom:* ► **399.** *oldal*

bárkát építeni, mert bizonnyal közeleg a világ vége. De ez tévedés volt, mert már vagy kétezer esztendeje is megvan a dolognak, s azóta egy csepp eső sem esett arrafelé. A kutak kiszáradtak, a zsenge füvek elfonnyadtak, s nem nyílnak a pipacsok a búzamezőn. Hogy a népekkel mi lett, mi sem, tudhatatlan, s jobb is nem kérdezősködni utána. De egy legenda mégis él: tűz mellett kuporgó öreg anyókák mesélgetnek egy ifjúról — talán igaz sem volt —, ki mit cselekedett, mit sem, hát az meg azt csinálta, hogy bélpoklosok rongyos gúnyája alá tette enyhet adó kezét, s mosolygott, mosolygott szelíden, mint ki titkok tudója. Hogy visszamosolyogtak-e rá? Ezt még a vén banyák sem tudják. Csak annyi bizonyos, hogy ő még annyit sem kért. Ámbátor a legöregebb anyóka még azt is tudni véli, hogy bár nem kérte, mégis megkapta: bámultak rá a népek, s úgy, de úgy kacagtak, hogy a könnyük is beléje csordult. Az ilyen hírbeszéddel aztán jobb lesz vigyázni, mert valami ostobának belemászhat a fülébe, mint az oázis szélén szunnyadó ökörhajcsárnak a szkarabeusz. Aztán majd marja, marja belülről, míg föl nem ugrik, s rohangálni nem kezd körbe-körbe, hogy mifene csípett úgy beléje. Mint az az egyszeri is, aki — együgyű lévén — valamikor réges-régen elhatározta, hogy addig megy, mendegél széles e hazában, amíg meg nem találja azt a templomot, ahol ingyen osztják az áldást. Vagy ha ingyen nem is, legalább csak mosolyért. Hogy megtalálta-e vagy se, tudhatatlan, mert az illető együgyű még nem tért haza, de amint hazajön, a kérdés végleg eldől, s megtudja a Város, szabad-e nevetni a Nagy Hegyek alatt. Mármint a sumerek

tágas földjén. Amíg ez ki nem derül, nincs papi személy Larsza városában, aki ingyen adná az áldást.)

Az öreg papnő nem adhatja az áldást holmi mosolyért. Már az sem volna elvárható egy tanult templomi bábától — kit még a kolostor Szent Szajhái is segítségül hívnak, ha ügyetlenségük bizonyítékát akarják eltüntetni —, hogy eljöjjön egy külvárosi személyhez. Nem is tett volna ilyet semmiképp, ha nem Samassináról lett volna szó, ki bár csak egy jelentéktelen kis szajha, de mégiscsak a kolostorban nőtt föl. Meg aztán régi kedves, elhunyt barátnője, az öreg kapuvédő apáca, nagyon szerette ezt a szépséges leányt, annyira, hogy még örökbe is fogadta: hát már csak őmiatta sem hagyhatta cserben ezt a kis együgyűt.

— Leányom — szólt az ágyon csöndesen pihegő asszonyhoz —, az Ég veled marad, semmit se ne aggódjál! Én most elmegyek, magadra hagylak, hogy megismerhesd méhednek aprócska gyümölcsét, de légy egészen nyugodt, imádkozom majd érted a Magasztos oltáránál.

A fiatalasszony fél könyökére támaszkodott, a feje alól elővett egy megkopott bőrzacskót. A vénasszony felé nyújtotta, s olyan hálásan nézett föl a ráncos arcra, hogy a bába őszintén meghatódott.

— Köszönöm, Mama, mit értem tettél — suttogta —, nem félek, tudom, hogy ügyes kezed és varázsló szavad megóvott Lamastumtól, a szörnyűséges démontól, nincs annak már hatalma fölöttem, hiába lopakodna észrevétlen hozzám, hogy drága kislányom magával vigye. Érzem a belőled áramló erőt, ami megállítja a gonoszt. És itt a varázsköved is, köszönöm,

Mama, ha tisztulási időm letelik, visszaviszem illő módon a kolostorba.

— Ráérsz vele, gyermekem — mondta a vénasszony nagy szeretettel —, van énnékem varázskövem annyi, amennyi megóvhatja egész Larszát Lamastumtól. Hanem hát meglehetős drága, nem adhatok belőle akárkinek.

Az asszonyka megilletődött. Hiszen tudja ő azt jól, hogy sokat köszönhet az öreg bábának.

— Hálás vagyok, hogy eljöttél, te, a város legjobb bábája — felelte félénken. — Tudom, hogy a fizetség, mit néked adok, nem méltó hozzád, de lásd, nekem magamnak sem igen van ezüstöm, jelentéktelen kis korcsmám nem sokat jövedelmez. Engedd, hogy legalább három gin ezüstöt adjak, de adósod vagyok, s ha úgy hozza jó sorsom, megfizetem illendően a gondoskodásodat.

Az öreg bába fejcsóválva nézte a gyönyörű fiatalasszonyt. Ő, bár sok mindent látott már a túlságosan is hosszúra nyúlott életben, ilyesmit még sosem: íme egy szépséges teremtés, aki szerencséje folytán magában a kolostorban tanulhatta ki a legjobban fizető mesterséget, a szajha csábító művészetét, mégis alig bír megélni.

„Szerelmes szegény kicsim. Nagy baj ez az ő szakmájában, főként, ha ilyen világszegénye a választottja. Mert mi más is lehetne, ha semmit sem tud ajándékozni egy istennőhöz is méltó asszonyi ölért?" — gondolta elmélázva, s szíve mélyén álmodott egy röpke percet a régi szép emlék: „Ó, Szentséges Anyám, édes Istenem, de fiatalok is voltunk! Vajon élsz-e még,

félénk kis koldus?” — sóhajtott magában, s fátyolos szemében különös fény villant, amikor megszólalt:

— Nem pénzért tettem, te is tudod, hanem szeretetből. Van énnékem magamra elegendő vagyonom, tanult bába vagyok, s bizony jól megfizetnek. Meg fiatalabb koromban szép is voltam. Kedves barátnőm, a kapuvédő Jó Anya, gondoskodni akart rólad, leányom, hiszen úgy szeretett téged, mintha tulajdon édes gyermeke lettél volna, pedig csak egy sehonnai kis csemete voltál, amikor anyád templomi rabszolgának adott. Alig fizettünk érted valamicskét, mert olyan soványka voltál, mint egy kiszáradt béka. Ki tudhatta, hogy a rút kiskacsából gyönyörű hattyú lesz? Szépségesen szép lettél már kicsiny leányka korodra, kedves és jószívű, de bizony ostobácska, ezt nem tagadhatod.

— Tudom én, a Jó Anya sokszor elmondta, naponta hatszor is: „Szépséged ad majd kenyeret kezedbe, ha értelmed nem teheti. Légy szajha, ha apáca nem lehetsz.”

— Ugye azt is hozzátette, gyermekem, hogyha alantas származásod miatt nem is lehetsz az Égi Szajha szent papnője, tanult mesterséged a külvárosban is bőségesen ellát majd minden földi jóval? Mert, ugye, mint tudnod illene, egy korcsmárosnő nem az árpasör méréséből él, és sokan gazdagok, pedig egy sem olyan szép, mint te! A Jó Anya helyesen gondolkodott, amikor tanulni adott a Szent Bordélyba! Ott sokat láthattál, de úgy látom, tanulni semmit sem tanultál! Mit szólna most, ha élne, ha nyomorogni látná szeretett kislányát? Nem azért szabadított föl a rabszolgaságodból, hogy így élj! Ha továbbra is

közöttünk lennél mint rabnő, legalább szép ruháid lennének, finom kelmék közt aludnál, nem ilyen rongyokon. És ez a gyermek, ez sem lenne most a nyakadon. De miért nem szóltál nekem, tanult mesterségem, hogy megoldjam a gondokat, ha már ilyen ügyetlen voltál? És az a férfi! Hát kicsoda ő, hogy még ennyit sem tud?! Csak úgy vigyázatlanul méhedbe engedi magját! Nem egy finom, művelt úr, mint kikkel találkozhatnál a kolostorban. Csak nem holmi idegenföldi rabszolga vagy egy faggyúszagú hegyi pásztor, ki mit sem tud a szerelem művészetéről?!

Samassina elmosolyodott. Hisz épp ez az: finom és művelt, előkelő, de annyira előkelő, hogy sem a Mama, sem a Jó Anya, ha még élne szegényke, megszólítani sem merné. És mindent tud a szerelem művészetéről, mindent. Megtanulta jól a Tábla Házában. De ott nem beszélnek a szívről…

Az öregasszony jól látta a mosolyt. Igen, szerelmes a kislány… és az a férfi, az is szereti. Talán nem is olyan nyomorult, nem is olyan szégyelleni való… mintha büszke lenne rá a kicsike. De akkor miért nem választja hitveséül az ifjút? Van-e férfiember, ki ne lenne boldog, ha egy ilyen gyönyörű asszony a kezét nyújtja felé?! Ilyen közember nincs. Ó, Szentséges Anyám! Talán nem is közember?!

A Mama megrémült.

„Csak nem bolondult meg ez a lány, s szemét a fölötte állóra vetette?! – gondolta elkeseredetten. – Csak nem feledte nevelője intelmeit?!”

Öreg arcán ijedten futottak szét a ráncok, görnyedten ült le az ágyra, az asszonyka fejéhez egészen közel. Vékony, aszott tenyerébe fogta a bőrzacskót szorongató kicsiny kezet, egy hosszú pillanatig némán nézte a szenvedéstől még alig gyógyuló arcot, majd súgva hadarta:

— Leányom, Samassina, emlékezz, mit mondott a Jó Anya, az én drága barátnőm: „Csak a tested adhatod a fölötted állónak, a szíved nem! Csak a testét és a pénzét fogadhatod el, a szívét nem! Emlékezned kell, hol a helyed. Sem az írást nem ismered, sem előkelő nem vagy, a születésedet sem kísérte egy kisebbfajta csoda sem. Innin, a Magasztos Isten és Innin, a fenséges királynő, ki belelát a szívek titkaiba, megbüntet kevélységedért, ha feledned ezt!"

Most Samassina rémült meg, az öregasszony szánakozva látta, hgy mennyire. „Tehát igaz — lett egészen biztos a dologban. — Megtette! Szeret egy larszai nemest, az meg őt! Innin Úrnő bosszút áll, s bosszúja jogos lesz. Egy senkiházi, egy külvárosi, ki csaknem rabnő, ő merte... Mit nem képzel ez a lány?! Hogy sosem derül ki?!"

— Az Istennő szeme mindent lát, nincs, ki elbújjon előle. Te sem, kislánykám.

Fölállt az ágy széléről, az ajtóhoz ment, elhúzta kissé a bejáratot takaró ócska függönyt, s kipillantott a homályuló utcára. Innin csillaga, az Esthajnalcsillag épp a szemébe tűzött; egyébként sehol senki. Egy kicsit megnyugodott, hogy senkit sem látott, de már nem ment vissza Samassinához. Az ajtónál maradva szólt újra:

— Innin legyen veled, nekem mennem kell, nem szeretném, ha bárki azt hinné, gyakran tartózkodom nálad… hisz érted, ugye? Hanem egyet még segíthetek, megszabadítalak a legnagyobb gondodtól: Kislányod van: nagy érték! … Talán egy ifjú nemes úgy gondolja, hitvese lehetne kislánya édesanyja… de a Nagy Úrnő nem engedné… nem, semmiképp sem! Egy nemest nagy baj nem érhet, de egy közembert… meg a leánykáját! Bármi megeshet. Add nekem a kislányt, megveszem templomi rabnőnek, így senki sem tudja meg, ki az anyja, s főként, hogy ki az apja! Ne hidd, hogy alamizsnát kínálok, a kicsi bizonyára megéri a vásárt, ha csak fele annyira is szép, mint te.

— Ó, nem, Mama, hogy gondolhatsz ilyesmit?! — kiáltott föl Samassina. — Ő az enyém, senkinek sem adom! El is tudom tartani, egy kis jövedelmem mégis van a korcsmámból, meg aztán mit eszik még ő, hisz olyan kicsiny, mint egy parányi madárka, mi kell még ennek?

— Azért csak gondold meg, leányom, ha másként döntesz, tudod, hol találsz. Vigyázz, az óvatosság sosem árt! Az Ég óvjon titeket! — intett búcsút egy mozdulattal, s kilépett az ajtón.

Az idős bába olyan gyorsan ment el, hogy az ezüstöt is feledte. Ahogyan csak vén lábaitól tellett, sietett haza, a paloták negyedébe, a biztonságos kolostorba, mert hisz nem használ az senkinek, ha bárki azt hinné, barátsággal van egy dölyfös szívű teremtés iránt, ki ostoba gőgjében szerelmet mer álmodni, mintha bizony a gyönyör, mit az ifjútól kapott, nem volna elegendő számára.

(Noha pedig ő is hallotta, hogy némelyeknek tényleg nem elegendő a gyönyör. Beszélik ugyanis, hogy volt egyszer egy királyfi, ki mit vett szívébe, mit se, hát nem kevesebbet, mint-hogy ő bizony nem fog megelégedni a gyönyörrel. Fölkereke-dett, hogyha kell, akár a világ széléig is elmegy, hogy megtalálja azt a leányzót, kinek szíve oly tiszta, mint az övé. Hosszú útja során végül elért egy kicsiny kunyhócskához. Lakott ott egy olyan szépséges leány, hogy a királyfi csak ámult. Gondolta rögtön, ez a leányka kell őnéki vagy senki! Rögvest tudakozódni kezdett nála, hogy mit vél a gyönyörről. A leányka rávágta, hogy biza őnékije mit se számít. Így aztán a királyfi hazavitte magával, és fényes lakodalmat csaptak. A szépséges leányka szűzi ártatlanságának híre bejárta a világot. Jöttek is a királyfiak, százak, ezerek, kiknek a gyönyör mit se ért, hetedhét országból csudálni a leánykát. Mind-mind vágyódni kezdett őutána, mert — bár lábuk már térdig kopott — hozzá foghatót nem leltek sehol. Nyughatatlan szívük nem csil-lapul, gondolták magukban, ha a leányt ők meg nem kapják. A szűzi ártatlanságú leánykák jószívűek is szoktak lenni, követ-kezően a királyfiak szíve hamarost csillapult. Na mármost ezt a megható tündérmesét épp a kolostor Szent Bordélyában szok-ták mesélgetni a növendék leánykáknak, a vén templomi bábá-nak tehát illett volna tudnia, hogy igenis léteznek emberek a világon, akiknek a gyönyör nem elég.)

Ha nem rohan olyan bolondul, még azt is észrevehette volna, hogy túl sokan nyüzsögnek az utcákon, csaknem annyian, mint amikor ünnepre készül a város. Már a kolostorkert falai előtt

járt, amikor meghallotta a főpapnő messzire csengő énekét, mely a Torony magasából is képes volt uralni az alant zsibongó sokaságot.

— Dicsőség, dicsőség a Magasztos Istennek! Feljött az Esthajnalcsillag: megszületett az isteni kisded! Innin jött el hozzánk, áldott legyen az Ő neve! Áldott az óra, mikor közénk érkezett Innin-Szülte-Innin: az Isten! Áldott az Esthajnalcsillag órája, áldott a nap legutolsó órája, mert őbenne testesült meg az Isten! Áldott az óra legutolsó perce, mert ő látta meg az Istent! Dicsőség, dicsőség a Magasztos Istennek! Megszületett az isteni kisded, Innin jött el hozzánk...

A vénasszony megállt hirtelen, épp a kolostorkapu előtt, s ő, ki az imént még kezét-lábát törte, hogy mielőbb bejusson a biztonságos szent falak közé, meredten, mint ki a Buranunna gyöngyhajú tündéreivel találkozik, bámult föl a Toronyra. Fülei már nem voltak olyan jók, mint hajdanán, ezért minden kis porcikája figyelt a hangra, mely tévedhetetlenül zengte újra és újra:

— Üdvözlégy az Esthajnalcsillagnak, üdvözlégy a Csillag születésének! Üdvözlégy a legutolsó órának, üdvözlégy az óra legutolsó percének! Üdvözlégy az Istennek...

Nem ment be a kolostorba. Egyenest Gasanenhez indult, a főpaphoz, hogy a Szent Oltár előtt esküt tegyen, mint annak idején gyászos sorsú barátnője, a vén prófétanő, aki valóban az égiek üzenetét hozta...

Samassina viszont nem hallotta a hangot. A külvárosig ugyanis nem szokott elérni a főpapnői hang. (Mondjuk, ez

majdnem közömbös, mert a szegények úgyis hiába várják az Istent.)

Samassina magához szorította a kicsinyke, szuszogó testet, s belesuttogott a parányi fülecskékbe:

— Semmit se félj, kicsim, anyád s atyád vigyáz terád, óvó karunk melegében el nem veszel. Jön ő hozzánk, ebben bizonyos lehetsz, csak azért nincs még itt, mert kötelességei nem engedik, mert tudod, ő nem akárki, mert ő a legokosabb, a legműveltebb és a legszebb… majd meglátod, kicsim. Nem olyan ostobácska, mint anyád, de nem ám!

Olyan meleg, olyan puhácska, olyan jó illatú volt a gyönge, ráncos kis nyak, hogy Samassina nem bírt volna betelni egyetlen csókkal. Simogatta is közben a csaknem teljesen kopasz fejecskét, ujjai szeretettel dédelgették azt a néhány piheszerű, könnyű kis valamit, mely egyszer minden bizonnyal gyönyörű haj lesz.

— Szebb leszel, mint én, s olyan okos, mint atyád… Hallod a lépteket? Jön valaki. Ő lesz az!

Nem az jött, akit talán még a kisded is várt. Idős férfi lépett be az ajtón, de azt, hogy már számtalan perzselő nyarat látott, csak az vehette észre, aki egészen a közelébe került, úgyhogy Samassina egy hosszú pillanatig úgy hitte, már megint egy bővérű fiatalember nyitott rá. Hozzá is készülődött, hogy szép türelmesen elmagyarázza, az ő korcsmájában tényleg csak sör kapható, esetleg — ha majd lemegy az ára — datolyapálma bora is, de most egyikkel sem szolgálhat, nem azért, mintha nem becsülné a tisztelt vendéget, hanem mert fölállni is képtelen,

talán majd holnap, ne feledje a tisztelt úr, nála kiváló a sör, nem az a vizezett löttyféle, amit annyian próbálnak rásózni a gyanútlan vendégre, ő nem ilyen, ő talpig becsületes korcsmáros, megéri őnála inni, mert bizony ritkaság az ilyen manapság, főként Larszán, bár úgy hallotta, más városokban sem különb a helyzet, jöjjön hát nyugodtan vissza a tisztelt úr, akár holnap is, nem fog csalódni, de ma sajnos nem lehetséges az üzlet, mert igen gyöngének érzi magát.

Nem volt szükség a magyarázkodásra. Ahogy az illető közelebb lépett, az asszony a szobácskát uraló félhomály ellenére is ki tudta venni a bíborfodros hosszú harangszoknyát, mely nem hagyott kétséget afelől, hogy viselőjének nem szokása külvárosi korcsmákban múlatni az időt. A legfeltűnőbb mégis az a súlyos, drágakövek terhelte főpapi nyaklánc volt, amelyen Samassina szeme megakadt.

Megpróbált föltápászkodni, hogy illőképp fogadhassa Larsza legrangosabb férfiját, de nagy ijedelmében sehogyan sem sikerült neki.

„Tudják – gondolta kétségbeesve –, elszakítanak minket egymástól… abba belehalok. Tudom, hogy nem lett volna szabad, de nem tehetek róla… Istenem, Te adtad a szerelmet az embernek: ne hagyd elvenni!"

A főpap háta mögül még két férfit látott belépni, s egy pillanatra el is csodálkozott, miért küldi az Úrnő a legtekintélyesebb papjait, mert azok ketten is Innin Legtitkosabb Szentélyének jelvényét viselték. Gasanent még csak-csak megérti, bár őt sem

egészen, de ezek? Mit keresnek itt? Miért nem a Vétkek Háza őrei jöttek?!

Szíve összeszorult, mert egyszerre csak bizonyos lett benne, hogy elméje végleg elborult. Ez csak eszét vesztő látomás lehet, mit a gonosz démon, Lamastum küldött rá, hogy gyermekét elrabolhassa. Egyik kezével a csecsemőt szorította, ki csodálatos mód még csak föl sem sírt, a másikkal Mama varázskövét markolászta, de a rontás elleni ige szavai nem jutottak eszébe, pedig bénultan is küszködött. Csak Innin szent nevét suttogta hangtalanul, háromszor is kimondva, hogy védelmet leljen a gonosz ellen, de most ez sem segített, mert olyat látott, amit tán nem is Lamastum, hanem még nála is nagyobb erő küldhetett rá. A két pap térdet hajtott előtte; aranyládikót tettek az ágya elé a tökéletlenül, mondhatni hepehupásra döngölt agyagföldre, tetejét fölnyitották, s a szegény asszony akarva-akaratlanul meglátta a csillogó drágakövek, ezüstrudak, ragyogó aranykarikák képzelhetetlen tömegét. Ijedtében behunyta a szemét, hogy ne kelljen látnia a pokoli látomást, de a fölzengő mély hangoknak megálljt nem parancsolhatott.

— Üdvöz légy, Samassina, Istennőnek Szent Anyja! Dicsőség neked és dicsőség az Egeknek, mert megszületett a Gyermek, méhednek áldott gyümölcse, ki tebenned megfogant, s teáltalad világra jött, hogy közöttünk élve, mint egy ember, úgy szeressen és úgy szenvedjen, hogy az utat kereső tétova teremtmény el ne vesszen.

Az asszony szemei fölnyíltak, s nem láttak sem ördögöt, sem démont, látták viszont Larsza főpapját, annak tiszta, hamisság nélküli, őszinte tekintetét.

— Kegyes Anyánk — folytatta a főpap —, Larsza nevében borulunk le előtted s kicsiny leánykád, Ninhurszag Istennő előtt. Beteljesült a Hatodik Kőtábla jövendölése: „Két Úrnő érkezik egyazon percben: egyik palotából, másik viskóból. Szűz fogan templom tetején, Szajha fogan bordély mélyén. A Nap magját ontja ég magasából, a Hold magját ontja föld mélyéből. A Nap és a Hold együtt távozik az égről. Két Csillag ragyog fönn a Toronyban: Innin és Ninhurszag." Jöjj velünk, Innin Úrnőnk vár tereád, ki nővéred tenéked, és nevezd meg a férfit, kinek földi testében a Holdisten Ninhurszag úrnőt nemzette!

Samassina, a kis korcsmárosnő, asszony létére sem sokat értett a művelt beszédből, annyit azonban igen, hogy ő immár Kegyes Anya lett. Hallott már valami ilyesmiről beszélni a kolostorkertben is, talán épp a Mama mesélgetett erről a gyermeklány-rabnőknek, de itt mintha másról is szó volna, mintha ő több lenne, mint egy Kegyes Anya.

Nemigen volt tisztában a dologgal, csak azt érezte homályosan, hogy valami illő választ várnak tőle, és hogy tudni akarják, ki az apa. De miért fontos az apa? Legalább élne még a Jó Anya, ő biztosan tudná, mit kéne most tenni. Samassina szemét elfutotta a könny, ahogy maga elé képzelte a kedves, ráncos arcot. De jó lenne, ha most itt lenne, ha hozzábújhatna, mint annyiszor gyermekkorában. Kár, hogy nem érhette meg ezt a napot! Büszke lenne a butuska Samassinára. Láthatná, hogy

néha még az ostobácskának is igaza lehet! Hogy óvta az előkelő és művelt férfiaktól, baj lehet belőle, mondogatta mindig, egy túlságosan szép lány veszélyben él, főként, ha még szíve is van… és most nincs veszély, csak boldogságos boldogság.… Hiszen ez csodálatos! Bárkit férjéül választhat, bárkit… Őt is! Sőt úgy illik, hogy a város legelőkelőbb ifjúja legyen a férje, ezt nem tiltják a törvények. Ó, a kedves, bárcsak jönne már, hogy fog örülni, ó, Istenem, de boldog lesz!

„Ó, kedvesem, hitvesem, én egyetlen, drága felem, siess hozzánk, nélküled nem tudom, mit tegyek, nélküled örülni sem tudok, úgy, de úgy hiányzol, jöjj már, kérlek, igyekezz, várhatnak a város dolgai, itt most kis családot kívánja jöttöd!" — sóvárgott szerelmes szíve oly erősen, hogy a férfinak meg kellett éreznie, bárhol is legyen.

Jöjjön már gyorsan, mert egyedül elhinni sem bírja, mert olyan ez, mint egy álom! Mint egy szépséges szép tündérmese! Együtt laknak majd a gyémántpalota legeslegszebb lakosztályában, a világ legesleggyönyörűbb kislányával. Aki maga a Csillag — ha jól értette.

„Ő a mi kis Csillagunk, a mi ragyogó Csillagunk… Te vagy az én Holdam, én kedvesen, az én fényes Holdam…"

Hirtelen megdermedt.

„A Nap és a Hold… mit mondott a főpap?… mi lesz a Holddal? »A Nap és a Hold együtt távozik az Égről.« Ugyanaz a sorsa, mint a Napnak!… Ezek megölik!… megölik, mint a Napot, Dumuzi királyt!"

Szemét lezárta a rémület, vékonyka karja még a gyermekét is elengedte, ahogy fölképzett előtte a király keserves sorsa.

Annak idején szívesen kérdezgette erről a Jó Anyát, de az mindig elhárította: „Ne akarj mindent tudni, leányom! Ne akard a Tudást! A titok csak a kiválasztott bölcsek előtt tárul föl.… de mi sem értünk mindent. Jobb néked a tudatlanok boldog együgyűsége, mint a bölcsek örök nyugtalansága."

Hanem egyszer, mikor a Nagy Szajha évében egy önfeledt pillanatában a Jó Anya is többet ivott a szokásosnál az illatos árpasörből, ingerülten vágta rá:

— Mégis mit gondolsz, miért pont az alávetett sátorlakók közül való Dumuzi, s nem a mi szép és okos nemes ifjaink közül? Mert azok köszönik a megtiszteltetést, de nem kérnek Dumuzi királyságából. Ugyan ki akarna ily rettenetes halállal halni élte virágzó ifjúságában? Azt se gondold, hogy ezek a nyershúsfalók önszántukból áldozzák föl népük legkülönb virágát… nem, hát persze hogy nem, annyira még ők sem ostobák… Tudod, Innin Úrnőnk dédanyja térdre kényszerítette a királyukat, aki népe életéért cserébe önmagát ajánlotta áldozatul. És mert épp közel volt már a király évének vége, és az akkori Innin igen szerette férjét, a nagy harcost, kinek erejére Larszának is szüksége volt a be-betörő hordák ellen; egy napra a barbár király lett Dumuzi, hogy az Inninnel töltött boldog éjszaka után szívét adja a városért. A hegyiek szégyenére kőtáblára vésték az örök szerződést, mely szerint népükből kerül ki ezentúl a királyi hitves. Így menekült meg a haláltól büszkeségünk: a nemes ifjúság.

— Na és mi történt az igazi királlyal? — kérdezte Samassina a szóözöntől nekibátorodva.

— Meghalt… Bármily nagy uralkodó volt is, ő sem kerülhette el a sorsát.

— Anyám, ha én lennék az Úrnő, nem engedném bántani szívem szerette hitvesem! — kiáltott föl Samassina haragtól bíborvörös arccal.

— Elhallgass, te lány! — rémült meg a Jó Anya. — A halálba küldesz mindkettőnket! Így beszéljen az ember igazat a tudatlan népnek! Most aztán egy szót se többé erről! Megértetted, gyermekem?! Senkinek se beszélj erről!

Aznap Samassina sokáig nem aludt. Remegve figyelt minden zajra, hátha most jönnek érte a Palota őrei, hogy magukkal vigyék a Vétkek Házába, ahol annyi szennyet és mocskot vallottak már be a törvényszegők. Pontosan nem tudta, milyen törvényt szegett meg hirtelen kibukkant szavaival, de bűne súlyos lehet, ha már a Jó Anya, aki soha semmitől sem félt, ily haraggal parancsolt rá hallgatást. Félt, hátha mégis igaz, amit a papnők tanítanak, s a Nagy Úrnő tényleg belelát a szívek titkaiba. Bár a Jó Anya szerint nem az Istentől, hanem az emberektől kell óvakodnunk, habár — tette hozzá gyakran — azért az sem árthat, ha az ember még a gondolataira is ügyel.

Nem jöttek érte. Viszont többé nem beszéltek erről.

Most a főpap mindent látó szemei előtt kell elrejtenie istenkáromló érzéseit: nem, ő nem engedi megölni szíve szerette hitvesét! Történjék bármi, kínozhatják, akár meg is gyilkolhatják, akkor sem árulja el a gyermeke apjának nevét! Tudta, hazudni

súlyos bűn, különösen az Isten színe előtt, ezért elkárhozik, nem nyeri el az örök életet, ami pedig minden ember legnagyobb reménye, amiért ő is a világra jött… Mit tenne most a Jó Anya? Abban biztos volt, hogy az élete, sőt a lelke üdve árán sem árulná el imádott gyermekét: Samassinát. Nem ő tanította-e, hogy a szeretet a legfőbb parancs, s ki szívből nem tud szeretni, azt az Isten sem szereti?!

„Anyám, kedves, jó édes anyácskám – suttogta hangtalanul –, azt ígérted, velem leszel örökké, még a halál sem választhat el tőlem. Hol vagy hát, hogy segítségemre legyél, mint kicsi koromban annyiszor, amikor bajba kerültem?! Mindig megvédtél, ha oktalanságom és gyengeségem rossz irányba sodort. Belátom, nem fogadtam szót neked, szemem a fölöttem állóra vetettem, de ne engedd, hogy az ártatlant érje a szenvedés!"

A jól ismert szürke szempár szeretettel simogatta meg Samassina szenvedő arcát.

„Ne félj semmit, drága gyermekem, itt vagyok, mint mindig, ha hívtál. De nem volt igazam. Nincs alullévő, nincs fölüllévő, nincs kiválasztott, nincs kitaszított, nincs nő és nincs férfi. Csak szeretet van. Innin a szeretet maga. Innin szereti azt, aki szeret. Innin van veled."

– Anyácskám, hol vagy? – ült föl ágyán Samassina ragyogó szemmel. – Mit jelent az, hogy Innin van velem?

– Félrebeszél – súgta az ágyhoz közel álló pap Gasanen úr fülébe.

– Az anyját látja, kit sosem ismert. Meg fog halni, mielőtt megmondhatná, ki a gyermek atyja. Jaj, nekünk, a Holdisten is

egy faggyúszagú hegyi pásztor lesz! Ó, Larsza, mivé süllyedsz, drága városom! — jajdult föl a másik, ki eddig az ajtó előtt álldogált csöndes imájába merülve.

— Ó, nem! — szólt a főpap határozottan. — Nem fog meghalni. Nem hallod hát, nem látod hát? Itt van Ő, a Magasztos, a Fényességes! Innin eljött a szülőágyhoz.

Az agg főpap reszketve ereszkedett térdre, fejét lehajtva halkan mormoló imába fogott. Csak Samassina láthatta meg szemében a meghatottság könnyeit.

A másik kettő hasra vetette magát, hisz csak a főpapnak joga térden állva imádni az Istent.

„Anyácskám, mit jelent az, hogy Innin van velem?"

„Mennem kell, leányom. Emlékezz a közmondásra: Ki időt nyer, életet nyer."

Samassina kimerülten zuhant mély álmába.

Gasanen abbahagyta a mormolást, a hirtelen csöndben csak az alvó elnyújtott, lassú szuszogását lehetett hallani. A két papnak még a szívverése is elállt a főpap földöntúli hangjától:

— Mit kívánsz tőlem, ó, Úrnőm?

Mint ki választ vár kérdésére, tekintete mereven szegeződött egy pontra, valahová az alvó asszony feje fölé. Társai egy pillanatra úgy vélték, az asszonyhoz beszél.

— Menjetek, hagyjatok magunkra!

Amazok értetlenül, de ellenkezni nem merve álltak föl, s olyan halkan, ahogyan csak tudtak, lassan hátrálni kezdtek az ajtónyílás felé. Hogy odabent mi is történt valójában, föl sem bírták fogni, de érezték, valami olyasmi, ami számukra talán

örökre rejtve marad. Sokáig álltak még szótlan tanácstalanságban a kis viskó előtt, míg végre elindultak a Palota felé.

Gasanen lehajtotta a fejét, alázattal várta Innin parancsát. Várt sokáig az alvó asszony alig neszező csöndjében. Várt volna mozdulatlanul az Isten szavára az idők végezetéig, ha fülét meg nem ütötte volna egy szó. Szó, mely szívének oly kedves volt, szó, mely minden reménységét, egész életének legnagyobb értelmét adta: egyetlen gyermekének, a száradó fa gyönge kis hajtásának neve.

„A képzeletem játszik velem" — futott át az elméjén.

— Bocsáss meg nekem, vén bolondnak, ó, Úrnőm, hogy még a jelenlétedben is ő jár a fejemben! Te, aki ismered és megérted az ember gyarlóságát, előtted takaratlanul áll lelkem. Te, aki anya vagy, előtted bevallhatom — hisz úgyis tudod —, nincs másom e világon semmi, ami fontos volna nekem rajta kívül. Nem tudom eleget megköszönni neked, én Istenem, hogy meghallgattad kétségbeesett könyörgésem, s éltem alkonyán megajándékoztál vele. Nem bántam volna, ha csak fiút adsz is, s te szavamon fogtál. Karomba vehettem csöppnyi fiam. Magasra emeltem őt, feléd, Úrnőm, téged kértelek, hogy légy szerelmes dajkája, éltének védelmezője. Néked ajánlottam, néked ígértem, s te megvédelmezted őt ezer csata veszélyében, megőrizted ártatlannak, tisztának szívét ebben a bűnnel fertőzött városban, ahol a te szent nevedet gyalázzák nap mint nap a külvárostól a palotákig. Oltalmazó mosolyod veszi őt körül, bármerre is jár. Szívembe csöpögtetted az egyre erősödő reményt, hogy ő nagy dolgokra született, még ha fiú, akkor is. S ím, most is itt vagy

velem, engem választottál, hogy megláthassák öreg szemeim az idők kezdete óta ígért Gyermeket. Köszönöm, Úrnőm, rendelkezz velem!

Ekkor tisztán hallatszott újra a szó:

— Ursaga.

Majd ismét:

— Ursaga, szerelmem, Ursaga!

Az öregember kővé dermedt. Nem, ez nem Innin hangja, nem az Isten szól hozzá! Az asszony beszél lázálmában. De miért említi az ő fia nevét? Egyáltalán: honnan ismerheti?

Mintha áldozókést döftek volna szívébe, úgy hasított belé a megértés. Megingott, hogy csaknem lezuhant a földre. Fülére tapasztotta a kezét, hátha így nem hallaná szerelmes fia szavát. De a hangok belül dobogtak:

— Atyám — szólt akkor a palota belső szobájának rejtekén, hová a kíváncsi fülek nem érhettek el. — Atyám, te azt mondtad nekem, az Írások a valóságban azt tanítják, Innin színe előtt mi emberek mindannyian egyenlőek vagyunk, az Istennő gyermekeiként testvérek: minden nő a kishúgom, minden férfi a fivérem.

— Így van, fiam, az istenek és emberek teremtőjének, Innin Anyánknak szent méhe dajkált valamennyiünket. Tanultad, mit mond az Írás: „A teremtés idején látta Innin, hogy szép és tökéletes, amit alkotott. Elválasztotta a világosságot a sötétségtől, a vizeket a földtől, a jóságot a gonoszságtól. Hat nap alatt teremtette a mindenséget, minden láthatót és láthatatlant, a jövőt és a múltat, az időt és a teret, ami csak létezik, vagy valaha is

létezni fog ezen a világon. Látta az Úrnő, hogy jó, amit alkotott, s így szólt szívében: »Teremtsünk embert, hozzánk hasonlót, kiben gyönyörködünk!« Szólt a Magasztos, s fénylő öléből megszületett az Ember. Szólt az Ember a Magasztoshoz: »Anyám, szomorkodom, mert egyedül vagyok.« Szólt a Magasztos: »Teremtsünk hát hozzád méltót, kiben gyönyörködhetsz!« Álmot bocsátott az Emberre, s kettévágta őt: az egyik felét elnevezte asszonynak, a másikat férfinak. »Íme az Ember: aki asszony és férfi. Asszony és férfi, ha engem keresel, a Magasztost, találd meg újra az Embert!« Szólt az asszony: »Férfi, keressük meg az Embert, hogy rátaláljunk a Magasztosra!« Szólt a férfi: »Asszony, mi vagyunk az Ember, mi vagyunk a Magasztos, ha ekém szántja földed, magot vetünk, mint Ő, teremtünk, mint Ő, mindent tudunk, mint Ő. Nincs többé rá szükségünk.« Szólt a Magasztos: »Férfi, tudatlan kevélységed elválasztott tőlem. Nincs többé helyed az Országomban!« Szólt az asszony: »Anyám, engedd, hogy vele menjek, hisz tudatlan kevélységében elvész óvó karom nélkül.« És szólt a Magasztos: »Asszony, drága leányom, szerelmed megmentette a férfit. Menj hát vele, hogy óvó karod vezesse őt az úton, melynek végén megláthattok engem, a Magasztost! Vállald miatta a halált, de reméld vele együtt az örök életet!« Azzal az asszony és a férfi elindult, hogy megkeresse az Embert, kit ha meglel, megleli az Országot is.” Így szól az Írás, melyet magad is olvashatsz, fiam, a Hatodik Kőtáblán.

— Atyám, ha megtaláltam az én édes felem, az én asszonyomat, vállalhatom-e őt az emberek előtt, magamhoz vehetem-e őt, ha vére nem ragyog, mint az enyém, ha elméje csiszolatlan?

— Ursaga, gyermekem, ismered törvényeinket: a fény nem keveredik az árnnyal. Bátor sólyom, Larsza büszkesége vagy, Innin választottja. Egyszer talán te leszel a főpap. A te édes feled itt van közöttünk, a palotákban. Válassz bárkit szíved szerint a papnők és írnoknők fényes seregéből, a Nagy Úrnő háza népéből, ahogy tette ezt minden ősöd, jómagam is, s ahogy az illik.

— Atyám, tudom, szád igazat szól most is, mint mindig. De az én nővérem odakint van a külvárosban, kívül a paloták falain. Nélküle nem tudok itt maradni, ó, atyám, nélküle semmi vagyok, nélküle elpusztulok. Kérlek, segíts rajtam, könyörgöm, ne hagyj magamra! Segíts, atyám, nővérem-hitvesem már méhében hordja gyermekünket, unokádat, ki talán leánykaként születik meg, hogy ősz nagyapjának dicsőséget hozzon.

Az emlék ellobbant, de olyan mély sebet sütött az öregember szívébe, hogy a vén testet rázta a hangtalan zokogás. Keze görcsösen markolta az ágy előtt heverő agyonmosott, rongyos szőnyeget, mintha fogódzót keresne szorult helyzetében. Fejét lassan emelte föl, mint ki nehéz terhet hordoz, melytől szabadulni reménye sincs.

„Innin, hol vagy, Innin!” — szerette volna kiáltani, de csak szíve szólt, szája néma maradt. Majd mégiscsak fölegyenesedett, de a hirtelen rátört fáradtság alig engedte, hogy aszott tes-

tét a sarokban álló egyetlen lócához vonszolja. Ott leült. A főpap az Isten jelenlétében.

— Innin, miért hallgatsz, szólj egy szót hozzám! — zokogott föl. — Nem voltam-e hűséges szolgád? Nem tartottam-e be mindig törvényeidet, holott szívem mélyén némelyiket túl kegyetlennek éreztem?! Nem tettem-e mindig kedvedre; nem küldtem-e hozzád ünnepévről-ünnepévre Dumuzit, kinek keserves sorsát magam is szántam?! Nem vállaltam-e én, ki egy bárányt sem tudnék levágni, hogy puszta kezemmel tépjem ki a király szívét, csak hogy neked örömet szerezzek?! Nem lázadtam, pedig vérvágyadtól borzadtam, csak könyörögtem hozzád oltárod előtt csöndes magányomban, hogy töröld el ezt az iszonytató szokást. Néha úgy éreztem, nem is Te kívánod a vért, s mi emberek tévúton járunk. Ilyenkor vigasztalanul sajgott a fájdalom lelkem mélyén.

Erőtlen hangja elcsuklott, könnyes arcát kezébe temette. Hangosan zokogni sem tudott.

Válasz nem jött: fagyos némaság vette körül a kicsiny szobát. Az ajtófüggöny meglebbent, a pislákoló mécses kihunyt. Jeges borzongás érintette a testét. Megcsapta a Gonosz jelenléte. Mert az Isten maga a Gonosz.

Megfagyott a könny, ökölbe szorult a kéz, s Larsza öreg főpapja egész elméjében meggyűlölte az Istent.

— De most már látom, te kívánod a vért! — kiáltotta. — Őt is akarod, őt, az egyetlenemet! Csak azért adtad, hogy aztán elvedd?! Kegyetlen vagy, gonosz vagy, mint az az asszony a Palotában, kinek neve Innin, mint neked! Olyan vagy, mint ő,

mint az az asszony: irgalmat nem ismerő! Te vagy a szeretet?! Tudsz-e úgy szeretni, mint mi, mint szegény fiam? Nem, ó, nem! Még a tulajdon fiad is a halálba lököd! Azt mondod, azért, hogy föltámaszthasd a halálból? Azért, hogy ezzel a titkot, az örök életet feltárd előttünk? Hazug vagy! Ki nem tudja, hogy még soha senkit sem támasztottál föl? A halál végleges, nincs visszatérés! A fiam akarod?! Nem hiheted, hogy megölöm a kedvedért! Atya az, ki gyermekét áldozná föl az Istennek?! Szülő az, ki jobban szeret téged, mint tulajdon fiókáját?! Isten az, ki égő áldozatot kíván, jóság az, ki a fiam vérét inná?! A fiam akarod?! Hát nem, nem! Ostoba vagy! Senki sem tudja, hogy ki a gyermek apja! Senki, csak te... Te pedig nem tudsz beszélni, mert csak isten vagy, nincs szád, hogy elárulj... jaj, hisz ez az asszony tudja... tudja ez a romlott szajha, tudja! Őmiatta kell nyomorultul pusztulnia Ursagának... de hátha meghal... ó, Ereskigal, holtak úrnője, jöjj és vidd el őt! Vihetsz engem is, úgysincs már miért élnem e világon! Lelkem is neked adom, Úrnőmmé fogadlak, szívemből kitépem Innin képét, mert ha ő, a Jóság istene ily gonosz, nincs miért féljek tőled! Ó, Halálúrnő, ha nem jössz, magam hozlak ide!

Fölállt. Tagjaiban érezte a Gonosz erejét, újra erős volt, mintha rég elmúlt ifjúsága költözött volna vissza a lelkébe. Határozottan lépett az ágyhoz.

— Ez hát az asszony. Szép, ahogy fiam mondta. Szép, de gonosz. Dicsőséget akar, Kegyes Anya akar lenni, Istennő akar lenni. A fiam élete árán! Nem lesz, Istenemre: Ereskigalra mondom, nem lesz! Elpusztítom a fattyával együtt! Látod, Innin,

látod? — kiáltotta. — Megteszem, s te mit tehetsz ellene? Te, az Isten?!

Fölnézett, hogy az Isten lássa dacos szemét. De Innin már nem volt a szülőágynál.

— Hol van az Isten? — ordította eszelősen, hogy fölsírt a csecsemő.

Az asszony megmozdult, álmában vonta keblére a gyermeket. A kicsi ügyetlenül vette szájába a keményedő mellbimbót, arcocskáján végigcsordult a meginduló tej. Szívni próbálta, de a bimbó kiesett a szájából, s újra sírni kezdett.

— Csicsí, hallgass, még fölébred anyád!

Óvatosan megérintette a parányi arcocskát, a gyermek mintha az ujja felé kapott volna, hogy szívná fogatlanul, hátha csordulna a tej. Hátha jőne onnét még remény. Langyos-nedves volt a csöppnyi száj. Mint a fiáé egykoron.

A gyermek nem látszott nyugodni, a karjába vette, hogy csicsíjna végre. Aztán a vén öreg csöndesen énekelni kezdett, mint hajdan fiacskájának:

— Anyád tenyerén, atyád karján, aludj, drága gyermekem,
szenderedjél csendesen
Anyád karján, atyád tenyerén, Innin óvja testedet,
Innin védi lelkedet.

Észre sem vette, hogy egy súlyos könnycsepp a parányi homlokra csordult. A gyermek már aludt pici, apró szusszantásokkal, de ő még mindig ringatta lassan, óvatosan. A szobát betöltötte a gyöngédség, szétáradt benne, s az aggastyán szíve megtelt szeretettel, ahogy a sebezhető kicsiny test melegét

érezte. Letette a kis alvót az asszony mellé. Hosszasan nézte kettejüket: az unokáját és… és a leányát. A leányát, gyönyörű menyét, egyetlen fia édes felét.

— Nem. Nem, nem tudom megtenni… Ó, én Istenem, ölj meg engem, ölj meg engem, nyomorultat! Ölj meg, hisz bűnöm oly végtelen, mint a tenger. Megtagadtalak, mint az első férfi, ó, én alávaló!

Letérdelt, majd mit ifjú kora óta nem tett, lefeküdt a porba az Isten előtt.

— Ó, Anyám, add, hogy én vehessem vállamra fiam terheit! Fogadj el engem helyettes áldozatul, ahogy szeretett fiad, Dumuzi is magára vette a világ bűneit! Anyám, aki kínnal szenvedtél szent fiadért, Anyám, aki magad is megjártad a poklok keserveit, add, hogy én mehessek fiam helyett a halál iszonyatába…. Én, aki annyi Dumuzit megöltem, ó, engedd, hogy az én szívem tépjék ki… vagy nem, kitépem saját magam, csak mentsd meg a fiam. Te is ott maradtál az Alvilágban, hogy megmentsd, akit szeretsz. Ereskigal, a gonosz úrnő karóra feszített téged, szent tested ezer sebtől vérzett, szenvedtél, mint egy ember, érezned kell kínjaimat. Te nem kívánhatod a vért, Te magad vagy a jóság… Úrnőm, segíts! Ne hagyd őt bántani…

Az öreg testet rázta a fájdalom. Mozdulni sem tudott, fejét sem fordította el, szemét sem nyitotta ki, pedig akkor láthatta volna, hogy az ébredező Samassina feje fölött Innin szeme mosolyog rá.

— Úrnőm, legyen meg a te akaratod. — csuklott el a hangja.

Samassina csodálkozó szánalommal nézte az ágyánál hasaló, síró férfit. Mintha gyermeket simogatna, ujjai puhán érintették meg a vékony, ősz hajszálakat, hogy aztán ott megpihenjenek. Sokáig maradtak így: mozdulatlanul. Az ablaktalan, szűk kis szobából az ajtó felé hátrált a lenyugvó nap utolsó sugara: nem merte zavarni a csöndet. Végül a férfi volt, aki megmozdult, az asszony mellé ült, s nagy, öreg tenyerébe fogta az apró, törékeny női kezet.

— Gyermekem, az Ég van teveled. Jöjj velem Innin oltárához, imádkozzunk együtt azért, akit mindketten szeretünk: Ursagáért!

Az asszony halk nyugalommal válaszolt:

— Jó uram, nem értlek. Mi közöm nekem a fiadhoz? Nekem, a kis szajhának, Larsza legkülönb ifjújához?

Értette, hát hogyne értette volna az asszonyt. És mikor szemük összefonódott, már azt is értette, hogy egyetlen fiát nagyobb erő védi, mint a nagytéglákból rakott fal, mely az Isten Kertjét keríti körül a város közepén.

— Uram, lásd, ostobaságomban még azt sem tudom megmondani, ki e gyermek apja, hisz a magamfajta sohasem lehet biztos abban, kitől fogant meg, számtalan férfi vesszejét fogadtam ölembe, tanult mesterségem ez nékem, s volt egy pillanat, amikor nem ügyeltem kellőképp... aznap is több férfi feküdt az ágyamban, még a nevükre sem emlékszem.

Gasanen csodálattal nézte a fiatalasszony bátor szemét, s a szerelemből fogant erőt, mely megszülni képes a legvadabb

reményt, boldogan ölelte lelkébe. Meghatott hangja végigcirógatta Samassinát:

— Talán majd sokan jelentkeznek a Hold megtisztelő címéért, s te ráismersz az igazi apára.

— Nem, jó uram, nem fogom megismerni, ebben biztos lehetsz!

— És ha maga kér rá téged, mert gyermekét vágyik karjába szorítni, s könyörög, hogy ne tagadd meg, mert nélküled élni sem tud?

— Azt mondom majd neki: „Hazudsz, uram, sosem láttalak téged."

— És ha meglátod a fájdalom könnyét szemében, ha térden állva kiáltja feléd: „De hisz szeretlek, s te is szerettél!"

— Azt mondom majd neki: „Hazudsz, uram, sosem szerettelek téged."

— És ha hiányzik majd a szerelmes férfi ölelése, tudsz-e élni gyönyör nélkül?

— Volt benne részem elég. Ölemben elcsitult a vágy, nincs férfi, kit magamba tudnék fogadni. Nincs, többé nincs senki. Hiszel-e nekem, ó, uram?

— Látom, erős vagy, mint jómagam. Erős halálig. De nekem nemsokára el kell mennem, hogy megjelenjek Innin ítélőszéke előtt… Egyedül maradsz, egyedül a hatalmas Palotában. Minden fül téged hallgat, minden szem téged néz, amíg csak élsz. Várnak, várnak majd türelmesen. Larszának szüksége van a Holdra. A Vétkek Háza tudja kötelességét, keresik majd őt, s

meg fogják találni. Az ifjú pedig nem fog hazudni. Büszkén él, büszkén kíván halni. Hidd el, meg kell nevezned valakit!

— Ó, uram, szívesen adnám nyomorult életem, de nem mondhatok nevet! Ó, Istenem, senkit sincs jogom a Toronyba küldeni! Hát nem érted, uram?! — kiáltott kétségbeesetten Samassina.

Gasanen nagy komolyan felelt:

— De van! A gyermek valódi apját: engem! Miért fosztanál meg a megdicsőüléstől? Engedd, hogy Larsza előtt büszkén emelhessem magasba újszülött leánykám, én, a Hold, az Istennő atyja. Engedd, hogy életem alkonyán — hisz úgysincs már sok hátra nékem — önkezemmel ajánlhassam föl tulajdon szívemet a Magasztosnak. Ne tagadd meg egy öregember szerelmét, ne szégyelld aszott testemet, emlékezz ölelő karjaimra, s a vágyra, mely méhedben csitult. Add nekem az örömet, hogy hallhassam az irigy sóhajokat: „Íme a vén fa még egy utolsót hajtott, íme leányt is nemzett, nem csak fiút"!

Samassina szíve bűntudatos reménységgel telt el. Félve nézett az öregre.

— A fiad, Ursaga, sohasem fogadná el a leányomat... a leányodat húgának. Nem tudná hinni...

Szemét elfutotta a könny. Szégyellte magát, hogy sóváran kívánja a reszkető vén áldozatát. Bizonytalanul, halkan tette hozzá:

— Senki sem hinné... a Nagy Úrnő sem hinne nekem...

Gasanen büszkén, magabiztosan felelt:

— Larsza főpapja vagyok! Ajkam még soha hazug szó el nem hagyta. Ki vonhatná kétségbe, ha esküt teszek Innin oltáránál... veled együtt... az igazságra? Nincs ember, aki ne tudná, hogy egy hamis eskü az Isten haragját vonná becsületben megőszült fejemre!

Egy kicsit hallgatott. Szeme kutatón kereste az asszonyét.

— És a tiédre... — mondta csöndesen. — Nincs ember, aki ne tudná, hogy a Gonosz kárhozatába taszítja tulajdon lelkét, ki az Istennek mer hazudni.

Samassina bólintott, mert értette és elfogadta. Aztán elárasztotta a bizonyosság.

— Uram, a szeretet fölött nem úrnő Ereskigal.

— Úrnőm, szerelmes gyermekem... Leányom. Én egyetlen, drága menyem!

Az öreg megérintette Samassina beesett arcát, az pedig fájó örömmel fúrta magát a biztonságos, nagy tenyérbe.

A kisded csöndesen aludt mellettük.

***

---

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

A HARMADIK TÁBLA

Ursaga szeme belebódult az aszúboros kehelybe. Furcsán, összeszűkült szemmel bámulta a mézszínű, kristálytiszta italt, melyet kedvenc rabnője épp kitöltött számára. Mélyen nézett a kehelybe, mintha a múltat fürkészné, mintha bizony az ott rejtőzne valahol, csak felmerülni nem akar. Aztán, mikor a kép tisztulni kezdett, az ital megnyugodott, hirtelen elfordította a szemét. Inkább a fényes márványkövet figyelte, s eltűnődött az ügyesen kirakott mintázaton, melyet gyermekkorában annyiszor megcsodált.

Jó volt itt a teraszon, mindig is szeretett itt ücsörögni, innen messzire láthatott, tiszta időben akár a külvárosig is. Ez volt az egyetlen hely, ahová nem ért föl a nyüzsgő város zaja, s itt, palotája tetején néha úgy érezhette, Isten sem lehet nagyon messze. Most azonban nem Istent kereste, mert hiába is tette volna, úgysem jönne. Ha vele mégis kivételezne, s megjelenne végre, hogy a szeme közé lehessen nézni, most az Istennek kellene lesütnie a szemét, nem a férfinak. Mert nem a férfi tagadta meg az Istent, hanem az Isten a férfit. Könnyű volt az embert kiűzni az Országból – csupán egy parányi hibáért –, de hová zavarjuk Istent, ha Ő vétkezik ellenünk? Jobban teszi valóban, ha elbújik, mint a bújócskázó kisgyermek a kert bokrai közé, és süketnek tettetvén magát azt játssza, nem is hallja a kérdést:

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

„Isten, hol vagy?!” Hátha nem akar, ne is jöjjön. Ki kíváncsi rá? Elvan nélküle is… Anyját sem akarta hívni, pedig furcsa mód az ő lelkét mindig maga mellett érezte, még akkor is, azon a rettenetes hajnalon… De arra a napra sem akart gondolni. Főképp arra nem akart gondolni.

Fölnézett a gyönyörű rabnőre inkább. Gyakorlott mozdulattal nyúlt utána, s mikor az közelebb húzódott, tenyerével finoman végigsimított a karcsú derékon, majd egy kissé lejjebb is, de rögtön meg is bánta ösztönös-véletlen mozdulatát, mert megérezte a lány fellobbanó vágyát.

„Nem kellett volna megérintenem – gondolta lemondóan –, Ziszudra olyan, mint az alvó parázs… Mint az a másik… de ez a lány legalább szeret engem… vagy úgy tesz… az is… a másik… az is úgy tett… miért is ne, tanult mestersége…”

Fölnevetett, hogy a lány megijedt tőle.

– Baj van, édes uram? Megint a fejed? Hozzak a balzsamból, mit még jó úrnőm, édesanyád készített? Vagy ennél inkább valamit?

– Nem, köszönöm, kedves. Csak a fáradtság, az kínoz.

– Kívánod, hogy magadra hagyjalak, édes uram?

Ursaga kiérezte hangjából az esdeklő reményt, de ereje nem volt már rá, hogy itt tartsa. Bevallani sem akarta neki: unja a csókját, unja a szerelmét és sokszor őt magát is… És egyáltalán minden mást is… És leginkább önnönmagát… Nem kéne megbántania, hisz úgy örült szegényke, mily boldog volt, amikor azon a szörnyű hajnalon belépett a szobácskájába.

— Uram, te nálam? Baj van, édes uram? — kérdezte akkor is azon a szép, szomorú, fátyolos hangján. — Eljöttél a te Ziszudrádhoz, emlékszel még rám annyi év után?! Jöjj, édes uram…

Reggelig maradt a szolgáló szállásán. Ziszudra simogatta, simogatta a fejét, ő meg csak sírt és sírt, mint kisgyermekként édesanyja kebelén. De ennek vége, őt többé senki sem látja sírni! Kőkeményen áll majd a templom teraszán a holnapi napon, amikor Larsza nemesei segítkeznek a nagy áldozatnál. Ott lesz, s rezzenéstelen arccal nézi végig, mint hal meg a Hold. A férfi, kit egykor apjának tartott. Ott ül majd a trónszék mellett a csodált Kegyes Anya… a Fájdalmas Hitves… ó, az átkozott, hogy tudta színlelni… hogy tudott hazudni… Mindenkivel ezt tette, hát hogyne, hisz tanult mestersége! És ő, ostoba, úgy hitte, meglelte édes felét… Édes felét, asszonyát, nővérét, hitvesét, lelkéből kiszakadt legdrágább kincsét…

Egy pillanatra elfordult, hogy Ziszudra ne lássa arcán a fájdalom rándulását, melyet leplezni nem volt hatalma.

— Igen, bocsáss meg, kedves. Majd máskor. Majd később — állt föl, és megsimította az éjfeketén csillogó hajat.

Kissé fölemelte a leány lehajtott fejét, épp csak annyira, hogy ajkai puhán megérinthessék a lesütött szempillákat. Pillanatra magához ölelte a reszkető, vékony kis testet. A lány testéből már nem a vágy áradt, hanem a kétségbeesett fájdalom.

Ursaga hirtelen nagyon megsajnálta, s volt is némi bűntudat a hangjában, amikor újra szólt:

— Kérlek, készíttess mosdóvizet, fürödnék. Ne a fehérráncos szoknyámat, hanem a bíborfodrosat tedd ki! És a gyémántomat is. A Palotába megyek.

A lány fölkapta a fejét.

— Atyádhoz, édes uram... — mondta könyörgő hangon —, atyádhoz menj, kérlek. Már háromszor fénylett az égen az elsőnapos újhold, mióta szíved megkeményítetted iránta. Nem múlik el nap, hogy ne üzenne érted! Látni kíván téged, szeretett fiát. Légy irgalommal, édes uram, kérlek!

— Nincs atyám, Ziszudra! — pattant a férfi szava. — Senkim sincs: nincsen apám, se anyám, se gyermekem, se hitvesem... Se istenem! — kiáltotta, de a lány rémült szemét látva megszelídült a hangja. — Senkim, csak te, kedves.

Megérintette Ziszudra karját, hogy újra átölelje, de a lány most ellépett előle. A férfi is megérezte a szokatlan keménységet, ami nem is illett a lányhoz, de most mégis valahogy helyénvalónak tűnt. A szavak azonban fájtak neki.

— De édes jó anyádat csak nem tagadod meg, édes uram?! Nem ő kérte-e tőled, hogy úgy szeresd atyád, ahogy ő szerette? Könyörtelenséged jó úrnőm emlékét is kiölte szívedből?

— Őt ne említsd! Atyám... az a férfi, aki férjének merte nevezni magát, az tagadta meg őt, nem én! Megtagadta anyámat, kit volt mersze édes felének hazudni, s engem, ki hittem benne! S mindezt egy szajha öléért! Nem ő mondta-e, hogy a fény nem keveredik az árnnyal?! Nem ő mondta-e, hogy ki csak a gyönyört keresi, elvész?! Nem ő mondta-e, hogy nem

követhetjük a romlott várost, hogy őrizzük meg szívünket tisztának?! — ordította Ursaga, s nehéz keze az asztalra csapott.

A lány nem rémült meg. Pörgött a nyelve, mint a palota úrnőjének, ha rendre inti neveletlen kisfiát.

— Te nem érted a jó urat, te, ki magad is beleszédültél a szajha ölébe?! — kiáltotta akkora hangerővel, hogy a másik hökkenve nézett rá. — Ő, ki bűn nélkül élt, ő, ki hű volt úrnőm emlékéhez, noha az illem megengedte volna, hogy akár rabnők seregét tartsa maga mellett vigaszt keresve szomorú özvegységében, ő, aki élte alkonyán még egy utolsót lobbant, hibáztatható-e, ha gyönge volt ellenállni a ragyogó szépségnek?! Hisz te is — halkult el a hangja —, most is... Azt hiszed, nem tudom, nem látom, nem érzem? Most is őt szereted, őt kívánod, őt öleled... Azt mondod: „vágyom rád, Ziszudra", de azt érzed: „vágyom rád, Samassina".

Hogy a férfi nem szólt, a lány lelke egészen megsajdult. Ostoba volt a remény, mely a tagadást kívánta, ostoba a fül, mely oly, de oly nagyon szerette volna hallani: „Nem őt, csak téged kívánlak, Zisudrám". Jobb lett volna egy hazugság, mint ez a könyörtelenül őszinte csönd. S a csodaszép szemek — melyekről Ursaga is tudta, hogy kinek esze van, csókolná őket örömmel — lassan bepárásodtak. Ahogy a palota egykori úrnője fölnézett a hajdanvolt kisfiúra, az hirtelen óriássá nőtt előtte. Ahogyan nézte, egyszerre csak megértette, ki is itt az úr. Az úrnő végleg elhallgatott. Csak a rabnő tudott szólni, a rabnő, ki fogoly marad tán örökre:

— Két kezedbe fogod arcom, ujjad nyakamat simítja, ajkad ajkamat keresi, lágyan, finoman, hogy beleszédülök... de lelked szeme nem engem lát, lelked ujja nem engem érint, ajkad nem az én ajkamra vágyik... Azt hiszed, nem tudom? Ha akarnád, sem hazudhatnál nekem. Nem az én lelkemmel szárnyal lelked. Nem. Nem engem szólítasz, nem az én nevemet kiáltod zokogva... azét, a másikét... azét, aki nem szeret téged, édes uram, nem szeret úgy, mint szegény Ziszudrád... Mert én... én téged... Ó, bármit megtennék, hogy boldog légy.

A szegény kis rabnő zokogva kapaszkodott az erős férfikarba, fejét támaszt keresve hajtotta a széles mellkasra. Noha a férfi — ki végeredményben mégiscsak a ház ura — magához szorította a törékeny leánytestet, a sírás csak lassan halkult el, de a meg-megújuló remegés jelezte, hogy végleg elcsöndesedni tán sosem tud.

Ursaga szégyellte magát. Nem volt joga ezt tenni a lánnyal. Alávalónak érezte magát, olyan aljasnak, mint az a szajha. Ha az ő szíve fáj, nem törheti össze másokét is.

„Anyámat elszomorítanám — gondolta —, csalódna bennem. És épp Ziszudrával tettem: fogadott leányával. Ó, bár elfogadná kezemből a szabadságot végre."

— Kedves, ne sírj, kérlek. Tudod, hogy szeretlek, szeretlek, mint kicsiny húgomat, testvéremet, barátomat... Nem adhatok mást neked... Az az erő, az az átkozott még úrnő fölöttem... De légy türelemmel... Még ma kitépem őt a szívemből!

A férfi vigasztalni akart, de épp az ellenkezőjét érte el. A lány megrémült. Kitépte magát az ölelő karokból.

– Mit akarsz tenni, édes uram?! Ó, istenek, ne menj a Palotába! Hozzá készültél, ugye? Csak nem... nem akarod megölni?! Kezed nem szennyezheti vér, édes uram! Elfognak, és a szégyen karójára kötöznek! Anyád házára hozol örök gyalázatot, ha a Kegyes Anya átkozott gyilkosa leszel! És én... szegény kis Ziszudra, én mi végre élnék nélküled tovább, ha téged, édes uram, kárhozatos halálra löknek? Hadd menjek én, hadd öljem meg én, ha már csak a vér ad nyugalmat kemény szívednek! – sikoltott, s ez rosszabbul esett Ursagának, mintha ismét sírt volna.

– Gyilkosnak tartasz te engem, Ziszudrám? Nem, üdvösségemre mondom, nem! Csak látnom kell őt, szemébe néznem... a szajha szemébe... álnok szemébe. Meg kell kérdeznem a csodás Kegyes Anyát, add-e még csókot aranyért. Egy egész bőrzacskót kínálok egyetlen éjszakáért, mit a Hold hitvese nekem ad. A szajhák szeretik a pénzt.

– Ne tedd, édes uram! – kiáltotta a lány. – Holnap reggel, ha feljő a nap, atyád, szegény, ott áll majd a templom teraszán, hogy szembenézzen a halállal. Csak egyetlen napot várj, én édes uram! Hisz ez nem maradhat titokban, ezer fül és ezer szem csak őt figyeli... megtudja a világ, megtudja atyád... azt akarod, hogy a város és az Úrnő gúnykacajával fülében távozzon oda, ahonnét nincs visszaút? Meg akarod szégyeníteni? Kit akarsz bántani? Atyád? Vagy őt, az asszonyt? Vagy magad? Nem tudod többé atyád visszahozni, hogy bocsánatáért esdekelj, ha majd szíved szakad a bűntudattól.

Ursaga megkeményedett. Miféle bűntudatról beszél ez a lány? Mit vétett ő? Hát ő vétett?!

— Miért bennem legyen bűntudat? — kérdezte halkabban, de olyan vészjóslón, hogy a lány elnémult. — Mit teszek én? Megfizetek egy szajhát, ki talán még pénz nélkül is kedvét töltené egy ifjúval. Hogy elégedhetne meg egy vénember szerelmével, ő, ki férfitól férfihoz ment, ő, ki más ágyából kikelve tőlem is sikoltva kérte a gyönyört? Kit bántok meg? Azt a férfit, Gasanent, a dicső Holdat? Ő nem bántott engem, kit szerelmes fiának hívott? Önmagam? Ó, nem! Nem merülök szerelmes fájdalommal a szajha testébe, ne hidd! Csak látnom kell a fellobbanó vágyat a szemében, hallanom kell szívének szapora verését... de én nem zárom le vágyát. „Bocsánat, úrnőm — mondom majd neki —, szajhával nem megy." Visszatérek hozzád, kicsi Ziszudrám, gyógyultan, meglásd!

A másik sokáig nem szólt.

— Édes uram, te nem tudsz megbocsátani. Bosszúd kegyetlen, irgalmatlan — mondta végül szomorúan.

Ursaga meglepődve nézett rá.

— Te szánod őt, te, kedves, kit ez asszony képe bánt?

— Téged szánlak, édes uram, téged, egyedül téged... Menj hát, lépj az útra, mely nem Inniné! Imám lesz veled.

Ziszudra kiment. Parancsoló szavára hamar kész lett az illatos fürdő, a jó szagú balzsam, melynek fanyar-édes illatát annyira szerette ő is a férfi bőrén.

— Alitte — szólt a fekete bőrű gyönyörű rabnőhöz —, gondoskodj az úrról! Kérd meg a nevemben, ne várjon rám, le kell

pihennem, tagjaim kimerültek, hisz egész éjjel szolgálatára voltam.

A szép fekete lány nem hitt a fülének. Mit akar Ziszudra, a kedvenc rabnő, minden szolgáló úrnője? Őt küldi az úr fürdőjéhez? Őt, kiről tudnia kell, szent fogadalom köti a szüzességhez?

– Úrnőm vagy, engedelmeskednem kell neked, ugye. De válassz inkább valaki mást! Ugye annyi szépséges rabnőt tenne boldoggá parancsod, kiknek olyan a testük, mint a vízköpő asszonyé kertünk márványkútján, és olyan a szemük, mint a szökőkút vize, ha rásüt az esthajnal, és ugye olyan a hajuk, mint a kerti saláta, ha reáhull a gyöngyharmat, és ugye olyan az ajkuk, mint az égetett tégla, mellyel a szentélyt kövezik, és olyan a fülük, mint a tengeri csiga, ha zubogó vízbe dobja szakácsnénk, és ugye olyan a köldö…

– Az úrnak rád van szüksége! – vágott közbe Ziszudra. – Segíts neki a fürdésnél, kend be testét a balzsammal, rendezd el rajta ruhái redőit! Semmit sem kell tenned, mit magad nem akarsz. Ő nem fog kényszeríteni. Ebben a házban biztonságban vagy, hisz mondtam neked, amikor idekerültél, szolgálónak vettelek meg, nem ágyasnak.

A szavak nem nyugtatták meg Alittét, ki – mióta öreg gazdasszonya halála után a város piacán elárverezték – örök rettegésben élt, bár látta, hogy Ziszudrán kívül egy rabnő sem lép be az úr szobájába. Érezte már sokszor a férfiak perzselő tekintetét a testén, s annak is alig két napja, hogy Ursaga úr nevetve

utasította vissza egyikük ajánlatát, pedig komoly összeget kínáltak érte.

— Nem, barátom — mondta akkor az úr —, a kislány nem eladó. Úgysem mennél sokra vele, szinte gyerek még.

Akkor hálás volt, de most megijedt, hátha magának akarja, ugye…

„Majd a lábai elé vetem magam — gondolta —, meg fogja érteni. A jóság árad a szeméből, ugye… még sosem láttam benne azt a sötét mélységet, melynek olyan a színe, mint a sivatagi hiénáé, ha vadászni indul, s melytől úgy félek, mint a mezei egér a dögkeselyű vijjogásától."

Várta, hátha bátorítja még Ziszudra, de az nem törődött vele. Leszegett fejjel indult a fürdő felé.

Nem érte semmi baj. Az úr még csak rá sem nézett. Ő pedig némán tette a dolgát, szavakkal sem zavarta a férfit, kiből — homályosan érezte — végtelen fájdalom áradt. Mikor elment, hosszan nézett utána.

„Szegény, jó uram, olyan a szemed, mint az anyamacskáé, mikor a kölkeit vízbe fojtják" — gondolta, s valahogy nagyon megszomorodott. Szipogott is egy kicsit, mikor leengedte a cserépkád vizét, s gyermeki szívét valami megmagyarázhatatlan bánat fonta körbe, miközben hallgatta, hogy a víz szürcsölő hangot hallatva végleg eltűnik a lefolyóban. A mocskos vízre, mely a szennycsatornán át a Nagy Emésztőgödörbe ér, ki gondol, ugye. Bár a szív szomorúságát is gödörbe lehetne temetni, leküldeni a mélybe, mint az illemhely piszkát! Csak úgy leöblíteni, mint az ürüléket szokás. Jobb lenne akkor a világ, mely

olyan, mint a jászolba keveredett trágya: nem ízlik a bárány-káknak, ugye.

— Innin ragyogjon fölötted, ugye Isten tevéled, szegény, jó uram — mondta fennhangon, majd elindult a konyha felé.

Ziszudra pedig legszebb ruhájában elindult a Palota felé.

A Palota olyan volt, mint egy hatalmas, bevehetetlen erőd, Ziszudra szíve egy pillanatra össze is szorult láttára. Négyzetes, domború tetejű téglákból épült, vastag, támpilléres fal vette körül. A hatalmas kerítés körül egyhangú léptek kopogtak, s már messziről is hallható volt, ahogy az őrök a dárdájuk végét ütemesen a téglaburkolathoz verik. Járnak a fal mentén fáradhatatlanul, körbe-körbe, szinte tömött sorokban, hogy ki sokáig nézi őket, beleszédül. A kertfal mind a négy oldaláról kapuk nyíltak, melyekhez széles, nagy lépcsők vezettek, előttük a szokottnál is marconább kinézetű őrök. A négy kapu közül a főkapunál — melynek hivatalos neve Innin-kapu (de melyet ősi idők óta egyszerűen csak úgy emlegetnek, hogy a Nagy Kapu) — lehetett csak bebocsájtásért folyamodni.

A Nagy Kapu elé sietett Ziszudra is. Oda, ahol a lépcsők végénél, két oldalt egy-egy hatalmas Innin-szobor áll. A faragott Istennő mezítelen, fején félholdkorona, egyik kezében a bot és a karika, a másikban korbács, vállán hatalmas íj. Lábai oroszlánokon taposnak. Az ajtó fölött márványfríz: szépen kifaragott oroszlánok, gazellák és tehenek között csillagvirágok, nyolcágú rozetták. Az ember azt hinné, ez itt a Mennyország Kapuja. Melynek küszöbét átlépni kinek nincs joga, könnyen a Koponyák Mezején találhatja magát.

Ziszudrát azonban a Nagy Kapu rettegett, zordon őrei egykönnyen beengedték. Egyikük még rá is mosolygott, s ösztönös mozdulatán látszott, szívesen belecsípne a leány tomporába, de látszott az is, hogy ezt megtenni nem meri. Bizonnyal eszébe jutott, hogy a leány inkább családtag, mint szolga Gasanen úr elhunyt hitvese házában, s ha meg találja sérteni, könnyen előfordulhat, hogy estére kelve már az ő szemét vájkálják a kopasznyakú keselyűk.

A belépő lány előtt föltárult az álomkert néhány részlete, s a patakocskák csobogását, a kismadarak csivitelését hallva Ziszudra nem bírta megállni, hogy egy kicsit be ne kukkantson a földi paradicsomba. Elámult szépségén, de ami igazán érdekelte, azt meglesni nem tudta. Mert ami itt a legtitkosabb titok, az a csodafa, melynek gyümölcsét ember még nem kóstolta. Gyökerei között kígyó tekereg, törzsében a szélleány lakozik, csúcsán az égi sasmadár fészkel. Óh, ha azt csak egyszer is láthatná! De ezt még kívánni sem szabad. Gyorsan visszahúzódott, bár senkit sem látott, de tudta, azért nincs egyedül: ezer szem figyeli minden mozdulatát. Kapkodóra fogta lépteit, s máris a Palota bejáratánál termett, remélve, hogy nem veszik bűnéül iménti kíváncsiságát. Mert talán nem halálos vétek bepislantani az Édenbe, hová be nem juthat a magafajta egyszerű halandó.

Éppúgy, mint a kertfal, a Palota is zárt rendszert alkotott, négy szárnya belső udvart fogott közre. A hatalmas, háromemeletnyi magas épület tetőteraszán pazar függőkert virult, melyet embermagasságú, tömör kőkorlát védett, de azért

néhány nagyobbacska fa, köztük egy-két legyezőpálma koronája lentről is kivehető volt.

Az ajtó a Nagy Kapuval szemközt állt, kerete díszesre faragott lazúrkő-berakásos ébenfából készült, forgója aranyból, küszöbe márványból. Ziszudra megnyomta a kilincset, és átlépte a mesebeli küszöböt.

Ki már idáig élve eljutott, illett tudnia, hogy ettől kezdve nincs más dolga, mint várni és várni, míg méltóztatik megjelenni a trón legfőbb őre, kinek engedélye nélkül még a legrangosabb papnő sem léphet egy gondolatnyit se tovább. Ziszudra türelmesen álldogált a hatalmas előcsarnokban, s hogy unalmát elűzze, próbálta fölidézni, mit is mondott Ursaga a Palotáról. Hogy mi merre van? A csarnok végéből nyílnak az emeleti lépcsők, meg a folyosók a szárnyakhoz. Jobbról lehetnek a lakosztályok szobái, Ursaga úgy mondta, van belőlük vagy hatvan, s mondta azt is, hogy mindből a belső udvarra lehet jutni, melyet csodás márványburkolat fed, s mely telis-teli van szökőkutacskákkal, kábító illatú virágokkal, hűsítő lombú fákkal, melyek árnyában függőágyon heverészhet az ember… és valahol ott vannak a fürdőházak is a márványmedencéikkel. De szép is lehet, Szentséges Anyám! Az ember lánya habfürdőbe merül, s ha kedve tartja, kikukkant fürdőháza ablakán, s gyönyörködik a szebbnél szebb rózsákban, lótuszvirágokban, liliomokban… Óh, te Innin, itt még a legutolsó szolgáló is liliomok között súrolgatja a márványvizelde belsejét, s közben csintalan dalocskákat dudorászva bele-beleszippant a mámorító illatözönbe, mely beárad a kitárt ablakon. Nem is csudaeset, hogy úgy fönn-

hordják az orrukat, kik Istennek rabjai! Bizonyára a baloldali folyosó vezet hozzájuk, az lehet a személyzeti rész, ott lehetnek a szolgák cellácskái, s arra lehet valahol az a híres konyha is, bár ő meg nem irigyeli étkeit, mert Ursaga azt mondja, még a királynői szakács sem léphet Metinek, vénséges szakácsnéjuknak nyomába. Ami igaz is lehet, de azért egy falat az úrnői asztalról! Megkóstolná szívesen, ha Meti nem látja, mert amilyen sértődékeny, zokon venne egy falatkát is, aztán majd járkálna föltartott orral, mint a múltkoriban, amikor Ursaga házon kívül mert vacsorázni, s napokig nem lenne főtt étel a házban, amilyen rátarti ez a Meti. Nem ártana fegyelmezni, de ugyan hogyan, amikor a kisujja is többet ér, mint Larsza összes kikötői kifőzdéje, Ursaga is úgy bánik vele, mint egy úri hölggyel, nem mint egy rabnővel szokás, mert azt mondja, Meti oly ritka kincs, mint kagylóban az igazgyöngy. Nagyon el van kapatva ez a Meti, annyi szent! Ha így megyen tovább, egészen a fejére nő az embernek, mint ahogy Alitte is, ki pedig olyan volt, mint egy megriadt verébke, amikor a házba került, most meg nem átall visszaszájalni. Ursaga hibája az egész, bezzeg más volt itt az élet, amikor még jó úrnője élt! A férfiak nem tudják tartani a rendet, Ursaga sem, pedig neki bejárása van még a trónterembe is. Az meg hol is lehet: a trónterem? Ott valahol az udvar túloldalán, szemközt az előcsarnokkal, s Ursaga úgy mondja, egyik feléről a királynői lakosztály nyílik, a másikról a királyi… No hiszen, szegény király, nem sokáig lakja azt a lakosztályt! De a drága Gasanen úr sem az övét! Jöhetne már a papnő, hadd láthassa szegény, öreg urát.

De sehol senki. A hatalmas előcsarnok, mely óriás oszlopaival olybá tűnt, mint egy elátkozott kerekerdő, továbbra is kongott az ürességtől. Bármerre is fülelt Ziszudra, hangot sem hallott. Ha süket csöndet kénytelen hallani az emberi lélek, általában megilletődve remeg, vagy legalább elfogódottan álldogál. Ziszudra viszont — bár szíve szorongott — kíváncsian nézegetett körbe. Mivel senki sem zavarta (még ha tudta is, hogy észrevétlen szemek nézik közben), odalépett a legközelebbi hengeres oszlophoz, hogy szemügyre vehesse a mintázatát. Csodálgatta a szabályosan kirakott mozaikot, ujjait is hozzá érintgette, s számolni kezdte az aprócska, színesre festett terrakotta-korongokat. Valójában nem is korongok voltak azok, hanem picinyke korongfejű agyagszögek, melyek szárait belenyomkodták az oszlop falába. Ha jól számolta, hat-hat korongocska képez egy egyenlő oldalú háromszöget. Bizony sok újhold múlhatott újholdra, mire elkészült velük egykori mesterük! Kissé távolabbra lépett, hogy az oszlopot messziről is megcsodálhassa: így nézve a fekete-, vörös- és ezüstszínű háromszögek szabályos ékszögeket formáztak, olyanformán, ahogyan a darvak repülnek. Ezt a formát mutatta egy másik oszlop is, csakhogy itt épp fordítva állt az ékszög. Voltak még rombuszokkal díszítettek is, meg olyanok is, amelyeknek mintázata a tekergő kígyót juttatta Ziszudra eszébe. A lány már épp azon volt, hogy körbejárván a termet megállapítsa, ugyan miféle mintázatokat voltak még képesek kiötölni a végtelen türelemmel megáldott művészek, sőt hirtelen elfogta a vágy, hogy az élénkszínű falfestményeket is aprólékosan szemügyre

vegye, amikor lépteket hallott. Fölkapta a fejét, majd tiszteletteljesen meghajtotta.

— Úrnőm, Gasanen úrhoz jöttem. Üzenetet hoztam a szentséges Holdnak, fiától, Ursaga úrtól — szólt az elősiető papnőhöz.

— Ó, Inninnek legyen hála, a szentséges Hold mily régóta vár erre a pillanatra! De azért neki magának jobban örülne. Jöjj, az őrök elkísérnek a lakosztályába.

Tapsolt, s két hajlongó nemes úr máris ott termett, hogy kis kezének egyetlen intésére Gasanenhez vezesse a leányt. De a papnő nem intett, s Ziszudra tanácstalanul álldogált az előkelő urak előtt, akiket ismert ugyan régtől, de nem tudta, hogyan is illene most viselkednie előttük, hisz ezek nagyurak — bárha rangjuk meg sem közelíti Ursagáét —, ő pedig mégiscsak egy szolgáló, aki arra sem méltó, hogy a sarujuk szíját megoldja, most meg olyan tiszteletteljesen hallgatnak, mintha templomi imanapon lennének. Inthetne már a papnő — gondolta, miközben a bal lábáról a jobbra állt —, hadd mehessen a dolgára.

De a papnő nem az uraknak intett, hanem a lánynak:

— Jöjj csak, gyermek! — szólt, s egy kissé félrevonta Ziszudrát.

Az urak elfordultak.

— Te vagy Ziszudra, Ursaga rabnője, igaz-e?

— Igen, úrnőm, Ziszudra a nevem, Ursaga úr fogadott húga vagyok, jó úrnőm már kicsiny koromtól leányának hívott — mondta a lány csak úgy a miheztartás végett.

— Most nem ez a lényeg! — rivallt rá a másik, hogy Ziszudra egy pillanat alatt megértette, jobb lesz itt nem büszkének lenni.

— Róla beszélj, Ursagáról! Igaz-e, amit suttognak, igaz-e, hogy nem ölel nőt, amióta a szentséges Hold elvette tőle a szaj… a Kegyes Anyát?

Ziszudra szíve összeszorult. Mit akar ez az asszony? Mit tervez az ő édes ura ellen? Csak valami szörnyűt, ebben bizonyos volt, hisz hallott már róla egy s mást odahaza, ha jól emlékszik, Ursaga viperának nevezi… vagy áspiskígyónak? Csak egyet akarhat: világgá kürtölni, hogy az ő édes ura beteg, hogy nincs benne férfierő, hogy ne lehessen a lugal, a legfőbb hadúr, hogy ne lehessen a király helyettese a gyász évében. Elvenné tőle ezt a rangot, hogy valamelyik szeretőjének adja! Nem is egyszerű vipera, hanem kobra, ki előre jelzi, mi a szándéka…

— Velem hál, úrnőm — mondta, s belenézett a papnő szemébe.

Amaz legyintett.

— Az nem számít! Nem azt kérdeztem, hogy van-e ágyasa, hanem hogy van-e *valakije*! — mondta az utolsó szót jól megnyomva.

Ziszudra érezte, ahogy a tarkóján megbizsereg a bőr. Lehajtotta a fejét, hogy a papnő meg ne láthassa a szemében, szíve szerint mit cselekedne most vele. Hallgatott.

— Tehát nincs senki, igaz, amit beszélnek… Mondd meg neki, keressen föl!

Hogy Ziszudra még mindig csöndben maradt, hozzátette.

— Megértetted?!

— Igen, úrnőm — mondta a lány nagy szerényen, de gondolni azt gondolta: „Veled akkor sem hálna, ha te lennél Larszán az egyetlen nő. Nem szereti a kígyóhúst."

Szíve nagy aggodalmát, mit Ursagáért érzett, egy időre feledtette a káröröm, ahogy elképzelte, mint fog majd válaszolni az ő édes ura erre a szívélyes meghívásra. Jó lenne akkor látni a papnő arcát.

„Azért a látványért még a királyasszony lovagja is föladná elveit, s bámulná érette a papok játékát" — jutott eszébe az ősrégi szállóige.

Ez a szállóige valamikor még a régi szép világban született, akkor, amikor még léteztek igazi lovagok, akik azóta rég kihaltak. Nem azért, mert megöregedtek, hanem mert a lovagiasság elől is elszipkázták a levegőt a világ újonnan dicsőített állovagjai, akik fafejűek lévén elég erősnek hiszik magukat ahhoz, hogy röhingcsélve tapossanak át mindenen, ami szép, s mivel a lovagiasság szép, hát úgy döntöttek, hogy megölik, hogy véletlenül se zavarja őket olyasmi, mit meg nem érthetnek. De hogy egyik szavamat a másikba ne öltsem: hajdanában, akkoriban, amikor az ostobák még csak mérsékelten szólhattak bele az Ország dolgaiba, s volt még lovagiasság, volt még némi emberség, akkortájt, amikor még tényleg az volt a szép (hivatalosan is), ami érdek nélkül tetszett, szóval valamikor az idők kezdetén élt egy harcos. Nos, ez a harcos úgy kitűnt erejével a seregből, hogy még a királynő is reáemelte ragyogó szemét. A harcos már meg odáig vitte a büszkeséget, hogy beléjeunt a pompázatos színjátékokba, hívén, hogy őneki semmi sem lehetetlen, egy szép nap kijelentette, hogy bizony soha többé nem kíváncsi rájuk. Gondolván ostoba fejében, hogy a királynő — kinek ragyogó szemét estéről estére csudálhatta — bizonnyal megérti

őt, mivelhogy eddig sem létezett ötlet, mit ne fogadott volna kitörő örömmel. Csakhogy a harcos ez egyszer elszámította magát (végeredményben ez nem is meglepő, hisz mégiscsak férfi volt szegény, kitől is nem várható el, hogy komolyan végiggondolja tettei következményeit). Egy gyönyörű hajnalon arra ébredt, hogy keselyűk vijjognak körötte. És mert minden ember életében eljő az a pillanat, amikor is egyszerre csak világosan megérti a dolgok állását, a harcos sem járt másként, s felkiáltott: „Ó, Úrnőm, inkább egy állami színjáték!" A keselyűk megrebbentek, néhányuk ijedelmében a szomszédos karóra szállt, s onnan bámulgatta továbbra a harcost, hogy hagyná már abba az üvöltést. A királynő megbiccentette alabástromszépségű fejecskéjét: „Én kedvesem, szavaid boldoggá teszik isteni szívem." Megadatott hát a harcosnak az a ritka öröm, hogy élete utolsó perceiben is boldoggá tudott tenni egy asszonyt. Mondják is azóta, hogy bizony vannak az életben olyan dolgok, melyek megérnek egy templomi szertartást.

Az meg, hogy egy vipera végre elszégyellje magát, annyira nem mindennapi széles e hazában, hogy e látványért ezerek zarándokolnának a Városba, hogy akár tucatnyi állami színjátékot is végignézzenek. Merthogy a vipera a legálságosabb kígyók fejedelme, kiknek pórjai közt sincs szégyenkező, nemhogy kékvérűi között, mert a Gonosz sosem szégyellős, mert mindig is annak bokájába harap, ki őt emberségből nem akarja eltaposni. Aki pedig megkegyelmez egy viperának, az magára vessen, amikor a gyöngyfehér sziklák tövében mindhiába szívogatja bokája sebét.

Ziszudra, ki még sohasem taposott el egyetlen kígyót sem, s nem csapdosott a falhoz tojásból kikelő védtelen kígyókölyköket, most mégis ingert érzett rá, hogy ez egyszer ilyesmit cselekedjék. Ő, akit jó úrnője galamblekűnek nevezett, most lesütött pillái alatt lenyúzott kígyóbőrt szárított a déli verőn. Hát ő is képes lenne valakinek ártani? Akkor bizony nem sok jót várhatunk a hivatásos viperáktól vagy a szándékukat rejteni sem fáradó, hangoskodó kobráktól. Úgy el talált merülni önmagát zavarbaejtő, különös gondolataiban, hogy még akkor is ezen csóválgatta lelkének fejét, amikor a nemes urak végre Gasanen úrhoz vezették.

A főpap nem volt egyedül. Ott ült mellette, ölében a gyermekkel, az asszony, a szajha. Ziszudra tudta, hogy nem volna szabad így gondolnia a Kegyes Anyára, de hát mindenki így nevezi titokban. Még Ursaga is.

„Kígyó — gondolta Ziszudra, ahogy rápillantott —, kígyó ez is, mint az a másik. Ó, szegény, édes uram."

Hirtelen akkora gyűlölet borította el, amekkorát még a kobra szemét figyelve sem érzett. Ez itt veszélyesebb még amannál is, noha annak nyálkás pikkelyeit sem célszerű megsimogatni.

Samassina most Ziszudrára nézett, s a lány egy pillanatra megdöbbent. Olyan különös a szeme... nem a kígyóé, inkább, mint a galambé... Hát ennyire képes színlelni! Képes volt az ő édes urát is becsapni... neki hazudni... fájdalmat okozni az ő édes urának! Lesütötte a szemét, mert félt, hátha olvasni tud belőle az a gonosz, bűbájos asszony.

— Fiam küldött? Hát mégis meg tud bocsátani öreg apjának? Mondd, mit üzen? Mikor jön? — állt föl a főpap, s Ziszudra most valahogy nem érezte illetlennek az egyszerű szavakat.

A szavakat, melyek azon a nyelven hangoztak el, amelyet mindenki megért. Azon, amely nem is hasonlít Niszaba finomra csiszolt nyelvére, amelyen pedig még ő is tud beszélni, noha az írást sem ismeri, de jó úrnője megtanította rá, Ursaga is így cseveg vele, különösen, ha az előkelő barátai is hallják, hadd irigyeljék a kiművelt ágyast... de még az urak is tudják, ő nem ágyas, nem egyszerűen rabnő, hisz őt maga Larsza hajdani főpapnője fogadta örökbe, tudja ezt mindenki, az a kígyószemű is a kapuban... szép is az a nyelv, s megtanulni sem oly nehéz, mint ahogy mondják, hisz hamarost már Alitte is folyékonyan beszéli, habár azért kár volt neki szólni róla, talán egyszerűbb lenne az élet, ha Alitte maradna a köznapi nyelvnél,...vagyis Gasanen úr tudhatná, szólhatna őhozzá a finomnyelven is, megértené minden szavát.

De a főpap már nem beszéli az asszonyok nyelvét. Más ez a nyelv... érti ezt ő... Nem mert az öreg reménykedő, megtört szemébe nézni. Erre nem is volt szükség.

— Nem, nem ő. Magadtól jöttél. Mi történt, Ziszudra, őt érte baj?

— Nem, uram, hisz tudhatod, vigyázok rá, amíg csak élek. De nem jó úton indult el. Az út, amelyet bosszúhajtotta szíve választott, Ereskigal útja... s én nem tudtam visszatartani.

— Mondd, gyermek! Beszélj érthetőbben, jól tudod, nincs sok idő!

— Szavam az atyának szól.

Samassina fölállt, de nem kiáltott az őrökért, hogy vigyék el a felségsértőt. Szíve a torkában dobogott, ijedt szeme teli lett könnyel, ahogy távoztában ránézett Gasanenre. Ziszudra nem értette, kinek szól ez a rettegő pillantás. Nem gondolta volna, hogy az asszony tényleg szereti az öreget. Csak egy másodperc volt, amíg úgy hitte, a rettegő szerelmet látta a szajha szemében, de aztán rögtön dühöt érzett:

„Az aljas, elmehetne templomi színésznek! Elhiteti szegény Gasanen úrral, hogy szerető szíve vele aggódik!"

Mikor végre egyedül maradtak, a lány még egy jó darabig hallgatott. Várt, mikor int kezével a főpap, hogy jelezze, most már szólhat: nincsenek illetéktelen fülek a közelben. Csak ezután kezdett beszélni.

Samassina lépései előtt szolgák vetették magukat hasra, papnők és nemesek hajoltak meg, de ő észre sem véve őket szinte futott a lakosztályáig. Egyedül akart lenni mielőbb, egyedül mélységes aggodalmával a férfiért, kit szeret, s ki már megint veszélyben van. Gyermekét, örömét, boldogságát sem volt türelme magánál tartani; óvatosan adta át a rabnőnek, kit dajkájául fogadtak.

— Ne zavarjatok, kérlek, csak ha férjem jő, őt engedjétek be — mondta könnyeivel küszködve, mikor belépett a szobája ajtaján.

Odabent leesett a hatalmas, széles fekhelyre, le a puha kelmék közé, s nem látta az árnyat, mely függönyei mögül előlépett.

— Úrnőm, Kegyes Anya, emlékszel-e hajdani mesterségedre, mit nemrég még oly buzgón gyakoroltál, hogy szinte szántalak belé?!

Mint kit a Buranunna mocsarának óriás szúnyoga csíp meg, ugrott föl Samassina az ágyról a gúnyos hangra.

— Te? Ide senki sem juthat be! Csak az jöhet ide, kit arra a trón legfőbb őre méltónak talál, vagy kit magam kéretek.

— Te, te, ki annyira szereted a csengő fém hangját, hogy tán lelked üdvét is adnád érte, nem csak a tested, te ne tudnád, mekkora úrnő a pénz? — kacagott a férfi, s szeme az asszonyéba fúródott.

Ha zavart remélt benne, hát tévedett. Öntudatlanul is elcsodálkozott a tekintet tisztaságán, s ha lelkét nem marta volna a szörnyű indulat, még hitt is volna neki. Csak egy pillanat volt, míg tétova szerelme föllobbant, de aztán újra magához tért, s csúfondárosan vizslatta az egykor oly annyira imádott arcot, mint a bordélyba szánt rabnőkét szokás.

Samassinának fájt a férfiszemekből áradó megvetés, s csak remélni tudta, hogy ezt a hangján a másik nem veszi észre.

— Atyádhoz menj, ő vár rád, s ez még aranyadba sem kerül!

— Arany! Szereted-e a színét, szereted-e a hangját, tapintását? Kívánod-e, mert nézd, egész zacskót kínálok neked, s nem kérek sokat, csak mit úgyis megtettél már velem s annyi mással! — szólt a férfi, s elhúzta az asszony arca előtt a bőrzacskót, mint ki gyermeket ingerel vágyott játékával, s várja, hogy az kapna utána.

Samassina elfordult.

„Nem kértem tőled soha semmit, szívem szerette – sírta belül –, soha semmit."

– Vagy elfelejtetted tanult mesterséged, s már nem tárod ki öled bárkinek, ki arra kér?

„De hisz oly régóta csak neked tártam ki – sikoltott az asszony lelke –, csak neked."

– Vedd az aranyat, s tégy kedvemre! Megfizetlek érte, ahogy asszonyt soha meg nem fizettek. Hisz te nem akárki vagy, te a Kegyes Anya vagy! Jogod, hogy sokat kérj csókodért, csaknem oly sokat, mint maga Innin Úrnőnk a Nagy Szajha évében. Mi az ára csókodnak? Mi az ára öled mézének?...Nem felelsz?! – üvöltött a férfi, kit az asszony némasága már végképp kihozott a sodrából. Legalább válaszolna ez a szajha....

„Ne bánts engem, leányod édesanyját, édes felem – szakadt bele a könyörtelen szavakba Samassina szíve –, ne bánts engem, édes felem." De szája keményen szólt:

– Most menj el, menj atyádhoz, hogy áldását fogadd! Nincs leány, és nincs fiú, ki megtagadná halálba készülő szülőjét. Kérd áldását, s akkor talán megérted, mennyire szeretett téged.

– Én nem arra vágyom, hogy szeressenek! Szeretet: szó, mitse jelentő... nincs szeretet, ó, nincs! – kiáltotta Ursaga, s erős keze az asszony vállába mart.

Amaz megperdült, s nagy erővel taszított a férfin.

– Hagyj, mit akarsz tőlem?! Engedj, egy szavamba kerül, s a kínok poklára vetnek, ostoba!

– Szólj hát, szajha, hívd az őröket, hívd, ha el akarsz veszejteni! De nem teszed, igaz-e? Nem teszed, mert magad is

vágyódsz a kéj után, nem teszed, ugye? Érzem bőröd hevét, akarod, te is akarod, nem?! Ki hiszi, hogy megelégszel a vénember nyálas csókjával?

A levegő is vibrált, amikor újra az asszonyhoz ért. Simogatni vagy ütni akart? – már maga sem tudta.

Samassina most mélyen haragudott. Szegény Gasanen! Mit merészel ez a fiú?!

– Atyádról beszélsz, szégyentelen! – kiáltotta. – Atyádról, kit tisztelni tartozol! Nem azt kérem, hogy rám gondolj, csak hogy őrá! Reggel, ha feljő a nap, halnia kell, halnia Larszáért, mindnyájunkért… a kisleányért, kit a világra hoztam. Ne akard megalázni ősz fejét, ne akard, kérlek, nevetség tárgyává tenni őt!

– Mit számít atyám, mit számít Larsza, mit számít a fattyú, kit ki tudja, kitől fogantál! – sziszegte Ursaga a fogai között.

Samassina nem tudott kitérni a gonoszul perzselő lehelet elől. Az erős férfikéz könyörtelenül tartotta a fejét, hogy rákényszerítse a szavakat:

– Talán a bolond öreg elhiszi neked, s még büszke is rá, de én soha, hogy övé a gyermek! Tudod te, ki az apa, tudod, te szajha?! Honnan tudnád, hisz magad mondtad a szemembe: számolatlanul fogadtad öledbe a férfiak seregét, s egyet sem szeretett szíved közülük, bár mind úgy hitte?! Tanult mesterséged ez néked! Jöjj, hogy mesterséged velem gyakorold!

Ursaga már úgy szorította magához Samassinát, hogy az lélegzethez sem jutott. Nem tudott tiltakozni, de hangosan kiáltani sem mert, nehogy a Palota őrei meghallják, hisz egy asszo-

nyon erőszakot tevő a halál fia. Arra gondolni sem akart, mi lenne a sorsa annak, ki magát a Kegyes Anyát kényszeríti nem kívánt szerelemre.

— Kérlek téged, hagyj engem, menj el! — suttogta, de keze akaratlanul beletúrt a férfi hajába. Ajkai kinyíltak, s nyelve a mohó szájat kereste, mely durván, szinte kegyetlenül vette birtokába, hogy finom bőrén kiserkent a vér. Fölszisszent, s elkapta az arcát, de ellépni nem tudott. A férfi erősen fogta a fejét, a vállához szorította. Ujjaival a tarkójához ért, s puhán belecsókolt a fülébe. A nedves száj ott maradt, csak épp addig, amíg az asszony ellenállása végképp megtört. Aztán szép lassan, kiszámított mozdulattal folytatta útját az asszony álláig, majd tovább, nyakának hajlatáig. A fogak gyöngéden mélyedtek a húsba. Az apró, óvatos harapások egyre gyorsultak, mint a lélegzet, melynek gyönge, meleg érintésétől megrezdül a bőr. Az ujjak előbb tétován keresték a gerinc vonalát, s aztán, mintha csak a széphúrú templomi hangszeren játszanának, biztos tudással szólaltatták meg a jól ismert asszonyi zenét, mely végre feltört az összeszorított ajkak közül.

A férfinak már semmit sem kellett akarnia. Nem volt már szüksége a hűvös nyugalomra, engedte, hogy hozzáhajoljon a vágy.

— Ne, értsd meg, nem szabad! Kérlek, atyádra kérlek, irgalmazz! A Nagy Úrnő fülei hallanak minket, szemei látnak, előtte nincs titok. Ne akard atyád megalázni, reggel meg kell halnia! Fia vagy, az ő vére, test a testéből, engedd, hogy büszkén men-

jen el!, Kérlek téged, menj el tőlem!. A szerelmünkre kérlek… a leánykánkra kérlek!

De Ursaga már nem hallott semmit. Fülében pergő dob hangja szólt, harci mének fújtattak, s erős szél hozta egyre közelebb a rohamkürt szavát.

Samassina megkeményült lélekkel tolta el magától:

— Menj, hallod, menj innen! Nem akarlak, nem kívánlak! Sosem akartalak, sosem kívántalak!

Megijedt a férfi szemétől: hiába kereste benne azt a gyöngéd áhítatot, mely mindig a szívéig hatolt. Most mást látott, valami ismeretlent, valami szokatlant, valamit, amitől megrémült.

„Gyűlöl, ó, mennyire gyűlöl — villant föl benne —, meg akar ölni. De hisz akkor elfogják… kivégzik, a szégyen karójára feszítik! Ó, Istenem, segíts, ne engedd őt bántani!”

Ursaga erős kezei megragadták, s mint egy könnyű pelyhet dobták az ágyra. De nem a nyakát keresték, hogy kiszorítsák belőle az életet.

Bénultan feküdt a férfi súlya alatt, moccanatlanul. Szíve bezárult, méhe fájdalmas görcsbe rándult, s a kapu, mely máskor oly odaadóan nyílott ki, most szinte beszakadt.

— Fáj, nagyon fáj — törtek ki belőle a könnyes szavak —, jaj, nagyon fáj.

Ursaga megállt. Két könyökére támaszkodott, s belenézett Samassina arcába. És látta. Látta a szenvedést azon az arcon, melyet még kegyetlen álmaiban is gyönyörtől ragyogónak képzelt. És neki is fájt. Ó, jaj, nagyon fájt. Az asszony most ránézett, de szemeiben nem volt vád — mint ahogy Ursaga várta —,

csak rémület. És még valami, valami, amit a férfi nem értett. Így csak anyja nézett rá régen, kisgyermek korában, ha intését feledve veszélybe került. Szégyen ömlött végig rajta, érezte, anyja itt van, érezte, őt bántja: az Anyát. Erejét feszítve próbálta megfékezni magát, hogy elhagyhassa a lüktető asszonyi testet.

Könnyes, kék szemek fúródtak szemébe, gyönge, kis kezek érintették homlokát, halk, mindent értő hangok vájtak szívébe:

— Maradj.

Belezuhant a kéjbe, száguldott az úton, melyen megállni már lehetetlen. Vörös szikrák pattantak, de nem nyíltak a virágok, s az út végén nem állt ott a Magasztos fénylő csillagözönben.

Amikor fölállt, nem mert ránézni az ágyon csöndesen síró Samassinára. Az asszony sem kereste őt, mint annyiszor máskor, hogy hálás mosolya még egyszer magához vonja, mielőtt elengedné. Tétován várt még, hátha szól, csak egyetlen szót, csak egyet. De nem jött a megváltás.

„Mit mondhatnék én, mit? Bocsánat, úrnőm, de szajhával nem megy?" — lelke szakadt a gondolattól.

De csak egy pillanatig. Aztán megkeményedett.

„Bezárta magát előttem. Ő, kinek tanult mestersége, hogy kinyíljon, hogy mindig kinyíljon! Meg akart alázni! Ó, az átkozott, átkozott szajha!"

— Miért sírsz? A gyönyör hiányzik? Hisz magad akartad így! — szólt hangosan. — Nem kívántam ingyen, megmondtam, megfizetek érte! — dobta az ágyra a bőrzacskót.

De ez nem volt elég. Az ajtónál visszafordult:

— S ezzel vége.

Samassina kiürült lelkében sokáig kongtak a súlyos szavak. Ki volt ez az ismeretlen férfi, ki testét-lelkét ennyire összetörte? Ez nem ő, nem szíve szerette, nem fivére, hitvese, édes fele, gyermeke atyja… ó, nem, a gyermeknek sosem szabad megtudnia, legyen csak büszke atyjára, a Holdra, atyjára, a legkiválóbb férfira, Larsza főpapjára… szegény öreg, nem mehet a halálba így! Ó, istenek, ha megtudná, szíve szakadna belé.

— Hidd el, leányom — mondta épp az imént —, helyes, amit teszünk. Ennek így kellett lennie. Én magam kértem Innint s téged erre. Vágyom látni hitvesem, kivel, érzem, találkozni fogok. Mondd majd meg fiamnak, anyjáért is tettem, nem csak értetek. Mondd el, ha szeret engem, ha szeret téged, és szereti kicsiny magzatkátok, sosem fedheti föl a titkot. Nem szerezhet nevemnek örök gyalázatot, s téged nem küldhet a szégyen karójára kislánykáddal együtt, mert ez a sorsa annak, ki a Magasztosra esküdve hazudott. Mondd majd el neki, mennyire szerettem, mondd el, ha majd a hold háromszor hívja elő öledből véred, s mindenki láthatja, magtalanul hagytalak itt téged, s ősi szokás szerint új férjet választhatsz magadnak.

Samassina ruhája ujjával megtörölte a szemét. Lassan kelt föl az ágyról, lassan, de nem elég óvatosan. Ölébe nyilallt a fájdalom, hogy fölszisszent belé. Kezét a hasára szorította, de megmondani sem tudta volna, mi fáj jobban: a teste vagy a lelke. Zokogva zuhant vissza az ágyra. A világ elsötétült előtte.

…

— Ó, úrnőm, jobban vagy? — hajolt fölé egy aggódó arc.

Larissza, a Nagy Úrnő fiatalka, csúnyácska orvosnője volt mellette. Kezét fogta, s egy szúrós szagú folyadékkal dörzsölte a homlokát.

— A Nagy Úrnő nagyon aggódik miattad, fenséges húgáért, kit szíve teljes szeretetével kíván átölelni holnap, ha majd lemegy a Nap és a Hold Larsza egéről. Vágyódik rá, hogy vele töltsd a fájdalmas estét, hisz te vagy az egyetlen, ki szomorú özvegységében társa tudsz lenni. Nincs más rajtad kívül, ki levehetné gyönge vállairól az uralkodás terheit. Kér téged, épülj föl hamar; üzeni, sértett szíved nyugodjék meg, a Nagy Úrnő szeme mindent lát, az aláváló áruló már elnyerte méltó büntetését: nyomorult testét keselyűk szaggatják a szégyen karóján. Reméli, a hír vigaszodul szolgál, és sietteti fölépülésedet.

— Kicsoda, ki van a szégyen karóján?! Ó, nem, ez nem lehet! Ó Istenem, Innin Anyám, segíts meghalnom! — sírt föl az összetört lélek, s Samassina újra mély ájulásba zuhant.

Az orvosnő töprengő tanácstalanságban állt fölötte. Okos szeme összeszűkült, felránduló szemöldöke ráncokba vonta homlokát. Leült az ágy szélére, könyökét térdére támasztotta, két kezébe fogta állát. Nem értette ezt a visszaesést. Mindent megtett, amit csak tehetett. Hozott a fenséges Úrnő ritka orvosságos füveiből, melyeket ajándékul küldött hajósaival a messzi tengeren át az Istenek Szigetének úrnője, a Bikaisten hitvese. A biztonság kedvéért még a titkos receptre főtt varázsitalból is csöpögtetett a beteg szájába, pedig annak cseppecskéje oly értékes, hogy a Nagy Úrnő is csak akkor kér nyelvére belőle, ha fáradtság gyötri testét, s ágyából fölkelni is képtelen. Örült,

hogy jó hírt is hozhat, hisz világosan tanítják régmúlt idők bölcsei, hogy az öröm gyógyító hatású, míg a lelki fájdalom halált is okozhat. Nincs is a világon tanult orvos, ki ne igyekezne vigasztaló szavakat suttogni betege fülébe. Vagy ha volna van is ilyen, bizonnyal nem a sumerektől tanult, s még agyagszedő szegénylegénynek sem mehetne el a Tábla Házába.

De most hirtelen úgy érezte, a Tábla Háza minden tudománya véget ért.

Ilyesmit egyébként Larissza gyakran szokott érezni. Pusmogják is mindenfelé, hogy Larissza valójában nem igazi orvos, hiába kapott vörös színű pecsétet a Tábla Házában, mit száz esztendőben, ha egy tanult orvos kap, már az is sok, mert állítólag nem sokra tarja a hivatalos tudományt. Még varázsköveket sem használ, ráolvasásokat sem sorol, hanem valami tanulhatatlan erő árad belőle, melynek létezésében művelt ember nem hihet. Ráolvasás nélküli erő? Nincs ilyen a világon, szemfényvesztés az egész, mondanák, ha mernék, de ilyesmit még gondolni sem lehet, mert Innin Úrnő csak Larisszában bízik. Azt beszélik, az Úrnő kihajtott a Palotából minden igazi orvost, látni sem akarja a varázsköveket, nemhogy simogatni vagy a keblére tenni, s a múlt hónapban a keselyűk elé vetett egy doktort, aki a Tábla Háza tudományos varázsigéit mormogta legkedvesebb rabnője fölött, ki lázban fetrengett, mert begyulladt a rágófoga. Az Úrnő szívét egészen Larissza foglalja el, rajta kívül senkit sem ereszt maga elé, szerinte a Tábla Háza messze földön elismert nagyságai tökfejű szamarak, kik nagyságos rangjukat egymásnak adományozták. Hogy így van-e

vagy se, jó darabig senki sem tudja meg, s jó darabig senki sem kérdezhet utána. Már ha kedves az élete. Az igazság majd csak akkor derül ki, ha a tudomány jelenlegi nagyságos úrnői és urai a hamut is mamunak mondó magatehetetlen vének lesznek, vagy a föld alatt pihennek, bár vannak olyan rosszmájú larszaiak, akik titkon arról ábrándoznak, hogy az illető nagyságok még ebben a nemzedéknyi időben megérik dicstelen hullásukat. Mi történt a minap is?

A minap egy vérszegény tanonc a Tábla Házából dörzsölni kezdte a szemét, mert hirtelen úgy látta, hogy a Tábla Házának legnagyságosabb mestere mezítelen. Először senkinek sem szólt róla, már csak a népek miatt sem, kik hajlamosak azt gondolni, hogyha a legfőbb mezítelen, akkor ugyan milyen lehet a többi, tán azoknak még bőrük sincs. De aztán, mikor nap mint csupasznak látta, nem bírta tovább magában tartani, s beleüvöltötte a Várost szegélyező árokba, melynek nádasai azóta is susogják: „Meztelen, meztelen, hát nem látod, hogy meztelen?!"

A Tábla Háza nevezett nagyságai, bár illő mód fejet hajtanak a törékeny kamaszlánynak látszó Larissza előtt, általánosan nem foglalják imájukba Larissza nevét. Még akkor sem, ha közöttük is akad olyan, aki titkon elismeri, hogy nem Larissza a Folyóköz legbutábbika. A nép meg egyesen azt tartja, hogy Larissza tényleg a Folyóköz legokosabbja, s a nevét sem mondják ki másként, csak hogy „Larissza, az okos". Nem mintha volna a világon egy másik Larissza — például „Larissza, a buta" —, hanem mert olyan jólesik bennfentesnek látszódni. Aki

ugyanis tudja, hogy milyen is Larissza, az nyilvánvalóan közel van a tűzhöz.

Larisszát nyilván nem azért nevezik a Folyóköz legokosabbjának, hogy ne tudjon többet bárkinél, hanem mert ismeri minden orvoslás nagy titkát. De ezt nem a Tábla Házában tanulta meg:

Akkoriban, amikor Larissza még süldő leányka volt, élt egy vénségesen vén remete a város határában, ki már ifjonti korában beköltözött egy százesztendős fa odvába. Hogy miért tette, miért se, halandó nem tudhatta, kérdeni sem merte, mert a remete íját emelte, ha mocorgó lényt látni vélt. Hogy Larissza hogyan lopta be magát a szívébe, örök rejtély, mivelhogy orvosi szokás a titoktartás, meg aztán nem is ez a lényeg. A lényeg ugyanis nem kevesebb, minthogy Larissza hosszú-hosszú évekig üldögélt az odvas fa árnyában, s csak várta-várta, hogy a nagytudományú bölcs megszólaljon. De az hallgatott. A leány szívében nőttön-nőtt a csodálat, s csillogó szemmel bámulta a fa odvát, ahol is a Világ Legbölcsebb embere lakik. Történt aztán, hogy a bölcs egy reggelen kimászott az odúból, és amint kimászott, hát látja ám nagy csodálkozva, hogy egy leányka bámul rá. Megsimogatta a szakállát, és így szólt: „Hazamehetsz, leányka, mindent tudsz, mi tudható." A leány nem mozdult. A remete esztendő múltával megint csak kimászott az odúból, megsimogatta a szakállát, és így szólt: „Hazamehetsz, leányka, semmi sincs, mi tudható." A leány megint csak nem mozdult. A remete mit tehetett volna egyebet, minthogy esztendő múltával újfent kimászott az odúból, és így

szólt: „Hazamehetsz, leánykám, mindent megtettél, mit tehettél." A leányka fölállt, ránézett a csodált férfiúra, biccentett és hazament. Így lett az egykori diáklányból a Folyóköz méltán leghíresebb orvosa. És mert az öreg remete rég halott, Larisszához fogható orvos jelenleg nincs is a világon.

„Meg kell próbálnom — gondolta —, ha nekem nem sikerül, ki a Folyóköz méltán leghíresebb orvosa vagyok, nincs ember, ki megtehetné."

Csöppentett még a varázshatalmú italból a félig kinyílt ajkak közé, könnyű, puha kendőt mártott egy kis tálkába, melyből erős, orrfacsaró szag áradt, majd óvatos, finom mozdulatokkal dörzsölni kezdte a verejtékező homlokot. Aztán ijedten kapta el a kezét: az asszony bőre tűzforró volt.

— Ó, szentséges Anyám! Átok van rajtam s e városon? Mi lesz, ha meghal, ő is meghal… Mi lesz, ha ránk támad az ellen, ki vezényli a sereget, ha se királynőnk, se királyunk, se főpapunk… se hadurunk… Ha még Úrnőnk sem lesz?! Végünk van… Rajtunk csak az Isten segíthet…

„Tégy meg mindent, mit megtehetsz, ne zavard az Istent. Csak ha már nincs remény, akkor imádkozz…" — hallotta lelkében, mintha az öreg remete szólna.

És mivel tudta jól, hogy az Isten is remete, ki vágyódik a nyugalomra, nem kezdett el imádkozni. A szíve legmélyén a küzdelmet is szerette: nem akarta föladni. Mert azt is tudta, hogy ilyen fiatal, ilyen fájdalmasan gyönyörű asszonyt nem Innin szólít. Még a szobában is más lenne a levegő, ha Innin hívná, ha Innin akarná.

Az orvosnő harcolni kezdett: tűz gyulladt a cserépfazék alatt, víz forrott zubogva, gyógyfüvek főttek csípős, bódító illatot árasztva. Gyorsan cserélődött a párolgó, hideg vizes kötés a homlokon, a tarkón és az ereken. Majd fölhajtotta az asszony ruháját, hogy kenjen még a fájdalmat enyhítő, zsibbasztó balzsamból a könnyű érintésére is összeránduló ágyékra. Örömmel látta, elállt már a vérzés. Azt tudta előbb is, hogy nem itt van a baj, vizsgáló ujjai nem tapintottak belső sebet, mely a lázat okozná. A baj belül van, egészen belül: a Kegyes Anya lelkében. Ismerte ezt a kórt, bölcs mestere bizonyára lélekláznak nevezné, s ez az, amit elűzni csak keveseknek sikerül.

— De én azon kevesek közé tartozom! — mondta fennhangon. — Én vagyok a legjobb orvos a Folyóközben! S nemcsak itt, hanem az egész világon is! — kiáltotta boldogan, mikor Samassina végre kinyitotta a szemét.

Azért a biztonság kedvéért rátette még a homlokra az újabb kötést, de már nem tapintotta az asszonyt forrónak. Győzött. De csak az első csatát nyerte meg. Most jön a nehezebb, a végső: a lélek csatája. Ezt azonban már nem neki kell megvívnia.

— Kéretem a szentséges Holdat, most már bejöhet! — szólt halkan az új őrhöz, ki a lakosztályt vigyázta. Elégtétellel gondolt arra a másikra, a régire, ki a szégyen karóján talán most sóhajt utoljára, s kinek aláváló árulása csaknem Larsza pusztulását okozta.

„Hiába, tényleg nagy úrnő a pénz” — dünnyögte magában fáradtan, míg a főpapra várt. Majd, mikor meglátta az oszlopok

mögül előbukkanni sietős alakját, elindult a Nagy Kapu felé. Sürgős, halaszthatatlan kötelesség szólította: megköszönni tartozott a tehetséget, melyet Istentől kapott.

Gasanen rettegve lépett be Samassina ajtaján. Eddig a földön feküdt, lent, a porban. De most nem fiáért könyörgött, hanem leányáért, kit öreg szíve egész melegével ölelt magához azon a hajnalon, amikor úgy hitte, megáldotta őt a Magasztos, s fia mellé két leányt is adott. De már nincs fia. Csak leánykái, leánykája...

Félénken, mint egy gyermek, ki kérni jött szülőjéhez, bár maga is tudja, hogy vágya teljesülhetetlen, ült le az ágy szélére.

— Gyermekem, drágaságom, kicsi leánykám, nézz rám, öreg atyádra... kérlek, ne hagyj itt, ne menj el, nincs miért élnem, nincs miért halnom nélküled. Bármi is történt, a Magasztos akarta így... Talán engem akart leánnyal megáldani éltem utolsó pillanatában. Hidd el, kicsim, mi emberek sokszor nem értjük Őt. Úgy hisszük, elhagyott az Isten, hogy elhagyott végleg, s mi egyedül vagyunk... Nélküle... de nem tudhatjuk, mit miért tesz... talán nekünk jó... nekünk jó így, ahogy történt. Nem tudjuk... még nem látunk világosan, szemeink homályosan látnak még, de egyszer talán színről-színre, s megértjük, nekünk akart jót, nekünk... akár szenvedéseink által, mint szerető anya, ki szigorú gyermekéhez, de csak, mert nagyon szereti...

— Atyám, kedves atyám, nekem már nem számít, szeret-e engem az Isten — zokogott föl Samassina.

Az öreg félszegen simította meg a nedves arcot. Gyöngéden két kezébe fogta az asszony fejét, s egy kissé fölemelte magához. Vigasztalan öreg szeme mintha valami különös hittel telt volna meg, ahogy féltett kislányára nézett.

— Ne mondj ilyet! Gyermeked van! Leányod van! Érte kell élned! Romlott ez a világ, kinek nincs anyja, nincs, ki megvédje a Gonosztól! Gyönge hajtás, törékeny bimbó még gyermeked, nincs jogod magára hagyni őt! Anya vagy, anya, mint a Magasztos maga, kinek fénylő öléből világra jöttünk valamenynyien. Te vagy az Anya!

— Mondod te, Larsza főpapja… Anya, vagy a Szűz, vagy a Szajha… hát mondd, melyik az Isten?! — hanyatlott vissza Samassina. Hangtalanul folytak a könnyei.

— Nem tudom. Valaha úgy hittem, hogy mind a három. Hogy három személy egy lélekben — három lélek egy személyben. De már nem tudom. De azt tudom, hogy Ő a szeretet, tudom, hogy önmagát adja érettünk. Mindenét adja, mindenét, amije csak van, nekünk, embereknek, hogy megtaláljuk Őt, a Magasztost, hogy el ne vesszünk az úton…

— De én már nem akarom azt az utat megtalálni! Volt valakim, aki miatt kerestem az utat, de már nincs senkim, ó, senkim, Ó, jaj, nincs senkim.

Gasanen értőn bólintott, aztán, mint ki előtt most világosodik meg Isten titokzatos terve, egy pillanatra megcsöndesült. Rekedt volt a hangja, amikor megszólalt:

— Tudom, mit érzel, gyermekem! Én a fiam vesztettem el, kiért a halált vállaltam, de már nem fáj úgy… hisz másik gyer-

mekre leltem helyette… egy leányra, reád, drága gyermekem! Ebben a romlott városban, ahol ritka kincs az Ember, találtam egyet, kinek szíve oly tiszta, mint szeretett hitvesemé volt. Egy asszonyt, ki valóban a Magasztos leánya… az Ő küldötte… Te vagy, akiért megszületni érdemes volt, te vagy, aki elhozod a megváltást a Magasztos akaratából egész Larszának, s talán szegény, bűnös fiamnak is, ki letért az útról… egyszer talán visszavezeted, egyszer talán kér téged, hogy segíts neki hazatalálni… tudom, hogy fáj, nagyon fáj… de mégis… segíts neki, kérlek! Nincs édesanyja, nem lesz édesapja, ha így kell meghalnia, bűnösen, sosem jut a fényhez. Nem azt kérem tőled, hogy szeresd őt, tudom, már lehetetlen, csak azt, hogy segíts rajta… csak még egyszer, utoljára… te meg tudod menteni.

Samassina fölült az ágyon, s akkora fájdalommal nézett az öregre, hogy annak összeszorult a torka.

— Ó, kedves atyám, ne kínozz engem, boldogtalant, kérlek! Te, aki Larsza legbölcsebbje vagy, nem hiheted, hogy hatalmamban áll szembenézni a halállal, a Gonosszal magával?! A Kegyes Anya is csak egy ember…

— Egyszer már szembenéztünk vele: te meg én. Te mondtad nekem, Larsza főpapjának, te mondtad nekem, a bölcsnek, hogy a szeretet fölött nem úrnő Ereskigal.

— Akkor mindent megtettem volna, hogy segítsek rajta. Hittem, édes felemen. Most is megtennék mindent, hogy segítsek… a fiadon.

— Akkor segíts, kérlek! Nem miatta, ezt nem kérhetem, senki sem kérheti… az Isten sem kérheti… a gyermekért, értem.

— Éltem adnám, ha levehetném a szégyen karójáról! Adnám mindenem, mint a Magasztos, ha megválthatnám őt! — sikoltottak a szavak.

Samassina úgy érezte, lelke végleg fölborul, elméjére sűrű köd ereszkedik, mely értelmét is elveszi tőle. Meg is ijedt nagyon, mert pontosan érezte, az öreg azt várja tőle, adja vissza Ursaga életét. Hogy azt hiszi, ő tényleg valódi isten, és a holtat is képes föltámasztani. Gasanen megőrült a fájdalomtól… és már maga sem tud megbirkózni az eszelős homállyal. Rémülten nézte az öreget, de annak könyörgő szemében mintha az értelem tüze fénylett volna, nem a tébolyé. És a hangja sem, bár izgatott volt, az sem jelzett elmebajt:

— Egy szavadba kerül, Kegyes Anya, úrnőm, s nem kerül oda!

— De hisz ott van! A keselyűk vájnak szívébe, Ereskigal elvitte őt, lelke is az övé lett, a gonosz úrnőé — kiáltotta az asszony kétségbeesve, már csak abban bízva, hogy az öreg végre megérti, nincs már remény, s a bomlófélben levő értelem visszatér.

— Lelke igen, de teste még nem. Börtönében várja, hogy ítéljenek fölötte. Ott ül néma szótlanságban, mióta ajtód előtt elfogták. Nem menekült, nem tagadta… legalább ennyi megmaradt a fiamból…

— Nem feszítették föl? De hisz Larissza, az okos, ő mondta! — markoltak a nyirkos kis ujjak Gasanen kézfejébe.

— Csak a szolga, az őr, az alávaló áruló, ki talmi aranyért hivatalát feledte, ő van a karón. Nem mondta Larissza, az okos? Hisz rábízta a Nagy Úrnő, vigasztaljon meg téged e hírrel, ezzel

is siettetve gyógyulásodat! – hadarta a főpap gyorsan, mert csak most értette meg, hogy Samassina már halottnak hitte Ursagát. Szülessen az új remény, de gyorsan, gyorsan, míg késő nem lesz.

– Ó, de igen, mondta! Én ostoba, hogy hihettem egy percig is? Hogy hihettem, hogy Larsza legelőkelőbb ifjúját, a szentséges Hold fiát ily gyorsan küldik karóra? Hisz tudnom kellett volna: nemes vére miatt joga a Nagy Úrnő szájából hallani ítéletét. Joga, hogy maga Innin döntsön a sorsáról! – sírt-nevetett a megkínzott lélek, s a remény úgy ébredt föl benne, mint az elszáradtnak hitt fűszálban az élet, ha megérzi a halk esőcseppet.

Túl hirtelen akart fölállni az ágyról. Erei zsibogva tiltakoztak, minden vére a fejébe tolult, szédítően mély sötétség hívta vissza magához. Halántékához kapott: szűnő tudatával is emlékezett a mindent tudó Jó Anya szavára, s erős ujjal megnyomta a lüktető kis pontot, mely megállíthatja a zuhanást. Az erő csak egy pillanatra tért vissza hozzá, de ez elég volt arra, hogy Larissza otthagyott orvosságát az orrához emelje. Lassan, mélyen szippantotta be a szúrós szagot. Szemébe újra könny tolult, de a közelítő sötétség hökkenve vonult vissza, s a finomművű elefántcsont asztalkára volt képes helyezni a parányi tégelyt.

Az öreg ijedten nézte az asszony küszködését, majd, mikor látta, hogy Samassina egyedül is erőre kap, rátette kezét az aszszony hajára, s halk, épphogy duruzsoló hangon újra beszélni kezdett:

— Kicsim, az Istennő ítél fölötte. Ő pedig nem dönt, tudod jól, míg a szívébe mélyedve és a Törvény Tábláján meg nem lelte az igazságot. Ezért oly bölcs minden szó, melyet nem szolgái által, hanem saját fenséges szájával mond ki.

— Áldott legyen Innin a bölcs és igazságos törvényekért, melyeket nekünk adott az idők kezdetén! Jó atyám, mikor kíván szólni az Isten szája? Holnap, mielőtt a Gyász Tornyába megy?

— Nem, még ma este, hisz tudod, szerelmes szíve zokogva nyílik ki az utolsó éjjelen szeretett férje előtt, s fenséges szemei senkit sem kívánnak majd látni a királyon kívül. Ma este, mielőtt ágyába kéretné férjét, meghallja a Palota igazságos ítéletét, melyet rögtön végrehajtanak, hogy a Hold hitvesén esett gyalázatot lemossa az istentelen szentségtörő vére.

— De hisz nem esett rajtam gyalázat! Magam akartam, magam kívántam! Nézd, jó atyám, a bőrzacskó! Elfogadtam, hisz sokat ér — kiáltotta boldogan Samassina, mint ki végre meglelte a nyilvánvaló megoldást. — Nézd! — nyújtotta a zacskót az öreg felé. — Soha így meg nem fizették asszony szerelmét...

Gasanen szemét elfutotta a könny. „Hát segít... megint megmenti... megmenti az érdemtelent” — gondolta.

— Sajnálom, atyám — hadarta Samassina —, tudod, hogy szeretlek, tudod, hogy nem kívántalak megalázni a város előtt, az örök élet kapujában. Fiad sem akart téged bántani, ó, nem téged akart bántani, ő szeret téged, szíve csak engem gyűlöl, s mindenki tudja, joggal.

— Hallgass, leányom, értlek én téged. Ne búcsúzz tőlem hazugsággal a szádon! Nem kell beszélned, tudok mindent. Fájt, ó, jaj, nagyon fájt. De már meggyógyult a szívem, behegedt a seb, hisz ajándékot kaptam Innintől: téged! Fogadd áldását halálbamenő atyádnak, én egyetlen gyermekem!

— Nem egyetlen! Fiad is van, én jó atyám, fiad, hitvesed gyermeke, ne tagadd meg tőle áldásod, nem elég, ha csak az élte menekül meg, s lelke elvész... Én nem leszek vele soha többé, hogy óvó karom vigyázza őt: ezt nem kívánhatod. A te utolsó áldásod az egyetlen, ami vele marad. Hogy nézel majd hitvesed szemébe, mit mondasz majd neki, ha megkérdi: „Miért hagytad védelem nélkül egyetlen fiamat? Azt akarod, hogy végleg elvesszen, s ha majd eljön az óra, utat tévesztve ne leljen a Magasztosra s rám, szülőanyjára?!" Mit mondasz majd az anyának, ki fiát várja az út végén?!

Gasanen a mellére húzta Samassina fejét. Több szavuk nem volt már. A gyémántpalota legszebb lakosztályának legeslegszebbik szobájára fájdalmas csönd borult.

Ursaga viszont nem szenvedett, és nem is félt. Már nem fájt a lelke, de miért is fájna. Azok csak azt kapták, amit megérdemeltek! A szajha: hát mégis hívta az őröket — és a férfi: kétszer is eladta tulajdon fiát! Egy szavukba kerülne, a szajha egyetlen szavába, s ő megmenekülne. De nem teszik! A szentséges Hold büszkén kíván elmenni halálig hű hitvese szívétől siratva. A hű hitves, ki ellenállt! Kit erőszakkal kényszerítettek! Hát hogyne szeretné a vén. Szereti, jobban szereti a szajhát, mint egyetlen

gyermekét! Hogyne, hisz van már másik gyermeke: leánya, a szajha szülötte.

— Lánya van! — kiáltott föl. — Lánya! Hogy mondta, hogy hazudta: annyira szeret engem, hogy nem vágyódik leányra. Hogy én vagyok Innin ajándéka, még ha fiú vagyok, akkor is! Ó, hazug apa, hazug világ!

— Uram, kérlek, nyugodjék meg zaklatott szíved, melynek dörömbölése Innin Úrnőnkig hatolt, hisz csaknem beleremegtek a Palota falai! — szólt a folyosó sötétjéből a cellához tartó őr, ki ruháján viselte a Vétkek Háza őreinek jelvényét. — Jöjj, uram! — nyitotta a rácsoktól nehéz ajtót. — Innin, a fényességes vár reád, hogy jogod szerint tőle magától halld igazságos ítéletét.

„Bevégeztetett” — sóhajtott Ursaga magában, mikor belépett a trónterembe.

A hatalmas terem, bár Larsza minden előkelősége jelen volt, csaknem üresnek tűnt, s Ursaga most is, mint gyermekkora óta annyiszor, arra gondolt, talán a város minden népe elférne itt.- Hogy ez valóban így van-e, megtudni lehetetlen, mert a külváros előtt a Palota zárva marad örökre. De jól is van ez így, hogy nézne már az ki, ha holmi csavargók koszos lába piszkíthatná az Isten fényesre csiszolt, vakító-fehér márványköveit.

Habár? Talán nem is olyan lehetetlen a dolog. Legalábbis voltak már olyan elvetemült személyek, akik azt merészelték hangoztatni, hogy az Isten az embert egyenlőnek teremtette, így bárkinek — még egy külvárosi csavargónak is — joga van belépni a Palotába, de ezek az istentelen eretnekek is vissza-

vonták tévtanaikat, amikor a keselyűk vijjogni kezdtek a fejük fölött. Az esetben az a legszomorúbb, hogy nem holmi külvárosi csavargókkal esett meg a dolog, hanem a Tábla Háza tanult papjaival, akik addig olvasgatták a pislákoló szezámolaj-mécsesek halovány fényeinél a Teremtés Kőtábláját, amíg értelmük is egészen elhomályosult, s végül már meg sem értették a Jóisten szavát, hisz a Szentírásban meg vagyon írva világosan, hogy az embert az Isten egyenlőnek teremtette, így igazán nem érthető, hogy ezek a tudós szerzetesek mit értettek annyira félre. Művelt ember létükre azt is illett volna tudniuk, hogy a Szentírásban egy árva szó sem esik holmi trónusról. Márpedig ha nincs benne szó trónusról, akkor ugyebár a Palotáról sem lehet, mivelhogy a trónus éppen a Palotában van. Ebből egyértelműen következik, hogy a Szentírás nem mondhatja, hogy ki kell nyitni a Palotát a népek előtt.

Az ilyesféle félreértések bizony tovább is gyűrűzhetnek, mint ahogy az már be is következett egyszer, mikor is egy tudatlan diáklány egyszer csak fölkiáltott: „Ó, szentséges Anyám, Innin, el ne hagyj, az Írások nem mondják, hogy a Hatalom Trónusán föltétlenül ülnie kell valakinek!” A leányka később fölgyógyult, mára már teljesen egészséges, csak a válla rángatózik néha, de ez nem okoz neki túl nagy gondot, mert egyébként sem szajhának készült, hogy fontos legyen termete szépsége. Azóta a Tábla Házában már sokkal jobban odafigyelnek a csemetécskék moccanó értelmére, mert senki sem szeretné, ha túl sok rángatózó vállú asszonyszemély járkálna a Folyóköz legfőbb városának utcáin. Szép eredményeket értek el, mára már senki sem

érti félre a Szent Írásokat, különösen a leánykák nem, ugyanis ők jobban ügyelnek küllemük eleganciájára.

Ursaga viszont a hűvös márványköveken sétálva csak azért is végiggondolta a Szent Írások értelmezési lehetőségeit, mert már nem számított, hányféle szentségtörésért ítélik karóra, s ha most kérdezné őt erről bárki, bizony még arra is hajlandó lenne, hogy akár teljes erejéből megrántsa a vállát. Az is eszébe jutott, miközben lehajtott fejjel lépkedett a mennyezetet tartó tizenkét karcsú oszlop között – melyek két oldalt, egymással szemközti párként úgy sorakoztak rendíthetetlenül, mereven, mint a harcosok a gyakorlómezőn –, hogy Samassina kicsinyke szobája, de még egész korcsmája is elveszne a nagy ürességben, mely egy-egy oszlop között tátong. Mert az a külvárosi szobácska akkorka, mint egy madárfészek. Samassina el fog szédülni a Palotában, mert szeme nem szokta a teret.

Mert végtelennek látszó messzeségben van az a nyolc aranylépcső, melynek tetején Innin szentséges trónusa áll. A trónus, és fölötte az a súlyos függönyöket tartó ragyogó baldachin, mely úgy borul föléje, mintha széltől-víztől, vihartól is óvná azt a szépséges asszonyt, ki őt mindjárt a halálba löki. Az utolsó oszloppár között megállt, s miként illik, hasra vetette magát. Már jó ideje – úgy érezte, épp elég ideje, századok óta – feküdt a hideg, de varázslatosan szép márványlapokon, amikor végre föllebbent a trónus függönye, s az aranylépcsők tetején fölmagasodott a rezzenéstelenül álló, szívbemarkolóan szépséges női alak: az isteni jelenés. A koronás asszony. Szinte rögtön fölhangzott a főpapnő engedélye.

— Anyád jogán belenézhetsz az Istennő szemébe!

Ursaga fölállt, fejét fölemelte, s belenézett az Istennő szemébe. Körötte papnők és papok feküdtek, térdeltek vagy álltak rangjukhoz illőn. A főpapnő intett, s a férfi elindult a trónus felé, hogy hallja a szót, az Istenét. Joga volt egészen a lépcsőkig menni, ott megállt, s összeszoruló szívvel nézett föl a legszebb arcra, melyet férfi valaha is láthat. Nemcsak az ő lelke borzongott bele az erős, de mégis nőiesen lágy hangokba, melyek képesek voltak betölteni a termet:

— Szemem, az Istené, mindent lát. Fülem, az Istené, mindent hall. Szívem, az Istené, mindent tud — ragyogott rá a gyönyörű szempár.

Bármit is gondolt magában Ursaga trónokról meg palotákról, most mégis áhítattal nézte az Úrnő ezüstfehér hitvesi ruháját. A hosszú harangszoknya nem engedte látszódni a csípő vonalát, az ingvállka a keblekét, csak a kivillanó lábacskák és a vékony, de mégis gömbölyű karok jelezték, hogy a lágyan omló, finomfátyolhoz hasonlatos anyag alatt a Világ Legszebb Asszonyának teste rejtőzik.

„Kár, hogy holnap eltakarja a haját és az arcát — gondolta egy pillanatra. — S leginkább kár, hogy nem láthatom majd a szajha ruhájában. S leginkább értem kár..."

Csönd lett. Halkan kezdett énekelni a főpapnő: a csengő hangok Isten erejét hívták egyre gyorsulva, egyre hangosabban, erőteljesebben, olyan ritmusban, ahogy az emberi szív ver, mely azt követni kénytelen. Szállt az ének a teremben, betöltötte az egész helyiséget, már egy parányi zug sem maradt, ami

elmenekülhetett volna előle. Még az idő is megállt, lépése sem volt már, a tér előbb beszűkült, majd hirtelen pattanva kitárult, s az emberi lélek Isten Országának küszöbéhez ért. Talán még a fenséges Úrnő szíve is együtt dobbant a dallal, s Ursaga érezte, hogy az övé kiugrik. Mintha a gyönyör kapujában állna, úgy futott végig rajta a remegés. A feszültség elviselhetetlen lett. Az összetorlódott hangok a levegőt is fölrobbantották volna, ha a főpapnő ura még tüdejének, s csak egy percig is tovább énekel. De hirtelen elhallgatott, teste kimerülten csuklott össze, papnői épphogy el bírták kapni, mielőtt öntudatlanul a kőre zuhant volna. Óvatosan fektették a trónus lépcsőjére, ahol sokáig feküdt mozdulatlanul, mint egy merev halott, kiből elszállt a lélek.

— Halld szavam, az Istenét! — hangzott föl az egyetlen ajakról, mely szólni bírt, s szólnia is kellett, hogy mindenki hallhassa, az Istennő lelkét nem érinti a szentének.

Ursaga újra belenézett azokba a varázslatos szemekbe. Csodálkozva látta, hogy nem olyan rezzenéstelenek, mint eddig.

— Anyád jogán bocsátom meg bűnöd, mellyel Engem sértettél, az Istent. Túl sok pénzt adtál a szerelemért, csaknem annyit, amennyit az Én ölemért, az Istennő öléért illene kínálnod a Szajha évében. Vétked enyhíti, de nem törli el, hogy szeretett húgunk, az isteni Kegyes Anya, kinek ragyogó szépsége a szentséges Hold szívét rabul ejtette, maga is drágán mérheti kegyeit, különösen most, amikor szeretett férje örök búcsút vesz tőle. A pénz és a gyönyör, melyet tőled kapott, vigaszául szolgált özvegysége előestéjén.

A hirtelen csöndet nem zavarta meg a trónus körül állók visszafojtott nevetése, pedig némelyikük összeszorított ajkán látszott, nem könnyű tartani a kötelező illemet.

A szempár kacagott a férfira. Csalogatva kinyílott, s Ursaga tétovázás nélkül nyomult be rajta. Sokáig nézték egymást. De nem a királynő és az alattvaló.

„Kívánlak — üzenték a szemek félreérthetetlenül —, kívánlak, te bátor, te könyörtelen, te vadember, te, ki mindenre képes vagy az asszonyi ölért. Tudsz-e gyönyört adni az Istennőnek is fájdalmas özvegysége előestéjén, mint a Kegyes Anyának?"

Az Istennő finom biccentéssel nyugtázta a férfiszemekből sütő választ. Épp csak egy pillanatra villant föl rózsaszín nyelve, mellyel kiszáradt ajkait nedvesítette. Fölemelte a karját, s a lehulló függöny eltakarta a Nagy Úrnőt legbelsőbb hívei elől.

Kirobbant a nevetés. Ursaga velük kacagott boldogan, önfeledten, mint ki visszakapta az életet, s mint ki új világra ébredt. Mert bizony még sincs igazuk a tévtanok hirdetőinek; igen kellemes is tud lenni a Hatalom Trónusa.

A Nagy Kapunál nem kellett sokáig várnia.

— Gyere velem! — súgta Ennina, a papnő, ki ruháján viselte a legbelsőbb szolga jelvényét.

És Ursaga elindult.

***

---

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

A NEGYEDIK TÁBLA

Utu, a napisten, ma nem érzett túl nagy kedvet ahhoz, hogy egész nap bámulja a várost. Utu, Isten volt, így tudta, hogy nem okozhat csalódást az emberi lényeknek, nagy nehezen fölkelt, gondolván magában, hogy most az egyszer még megteszi ezt a szívességet, de — tette még hozzá —, ha így megyen tovább, ne sokáig számítsanak rá. Lenézett a templomteraszra. Látta, hogy a hatalmas tömeg néma csendben, csaknem mozdulatlanul bámul a Trónusra. Enyhén megingatta a fejét. Nem mintha beképzelt lenne, de az elején valahogy máshogy képzelte a dolgokat. Végül is érthető, ha néha egy csöppet megszomorodik. Az Isten nem különösebben hiú, de azért nyilván neki is jól esne, ha — legalább egyszer — őrá is megpróbálnának figyelni. Haragudni sem haragudott különösebben, megszokta már, hogy mindig minden örömét elrontják, és szép lassan már abba is kezdett belenyugodni, hogy még csak rá sem hederítenek. Egy kicsit bele is unhatott a hasztalan próbálkozásokba, mert egy ideje már ráhagyta a dolgot. Igaz, néha csak-csak nekibuzdul, elkezdi elölről, hogy szép türelmesen elmagyarázza, nélküle sokra nem mehetnek, mert hogyan is érne be az árpa, ha ő lemenne az egekről. Akkor bezzeg hogy jajgatnának utána! Türelmes az Isten, nem szokása a heveskedés, de még vele is előfordult egyszer, mintegy kétezer éve, hogy hirtelen indulatá-

* Tartalom: ►399. oldal

ban egyszer csak kijelentette: „Legyen nektek a ti hitetek szerint." Megérdemlitek.

De már megbánta. Megsajnálta az embereket, kik olyan gyámoltalanok. Szánta Ursagát is, hogy már hajnaltól ott áll a toronytemplom teraszán. Ott, ahol illik, a bal oldalon, Larsza legelőkelőbb nemesei között, de most — életében először — közvetlen a trónszék lépcsője mellett: az első helyen. Itt kell állnia a gyászbavonuló királynő erős karjának, ki minden csatákban méltón képviseli az Istennő erejét, ki a seregek előtt vágtat majd Innin harci szekerén, kinek tekintetétől éppúgy retteg az ellen, mint Inninétől, kinek rettenthetetlen bátorsága megfékez minden támadót, alázatossá teszi a büszkét, szolgává a szabadot, félelemtől nyüszítővé azokat, akik ostoba mód gyöngének remélik a gyász évének Larszáját.

Szánta az Isten Larsza jövendő hadurát, de nem egyedül őt, mert népek tengere álldogált a Toronyszentély körül. Egy kicsit el is érzékenyült, elsősorban attól, hogy a hívek a szabad ég alatt álldogálnak, nem pediglen a szentély belsejében, az enyhet adó hűvösben, holott idekint már akkora a hőség, hogy még a fehérvászon keszkenőkről is csorog a veríték, s ezt nyilván azért teszik, hogy eme finom gesztussal is kifejezzék: tudják jól, az Isten, ki Mennynek és Földnek teremtője, kézzel csinált templomokban nem lakik. Ha találkozni kívánnak vele, helyesen cselekednek, ha be sem lépnek a templomba.

Szívét mégis megvidámította az a pazar díszlet, amellyel a finomízlésű papok és a kolostori apácák berendezték a templom teraszát — ez azért érthető is, hiszen végeredményben ez a

nagy gonddal fölépített díszes épület (legalábbis részben) az Ő háza is. Szeret is néha gyönyörködni benne, s ilyenkor meghatottság vesz rajta erőt: hiszen mégiscsak kedves népek ezek a teremtmények, nem sajnálják akár egy tehéncsorda árát is rákölteni a pompázatos szertartásokra, amelyekkel az Istent szolgálják.

Középen áll a trónus, az a szikrázó arany csonka gúla, melynek négy oldalán ott ragyog a nyolc-nyolc aranylépcső, sarkaiban az aranyoroszlánokkal, s melyben a jámbor hívő oly nagyon szeret gyönyörködni. Mert hiába, csak csudálatos csudája Istennek a Hatalom Trónusa, és ki ezt másként véli, megérdemli, ha csinos küllemét kissé megcsúfítja a folytonos rángatózás.

A trónus tetejére most nem kerevetet helyeztek a szorgos kezek, mert a mai színjátékhoz arra már nem lesz szükség, hanem két aranyszéket. Mindkettő fölé aranyos mennyezet borul. Az egyiket lágyan omló, finom aranyszálakból szőtt baldachinfüggöny takarja, a másik most szabadon van hagyva, így Utu – az Isten – is megpillanthatja végre tulajdon orcáját egy aranytrón tükörfényes támláján. A trónus két oldalához vezető úton – egymással párhuzamosan, ahogyan a kifinomult ízlés megkívánja – álldogálnak a kiválasztottak: a jobb oldalon a legszentségesebb papnők kara, a balon a legrangosabb nemesek. Eme kettős sorfal között vonul majd el a Szentháromság nagy titka, melynek látványa segít megértetni az együgyű hívekkel is, milyen az Isten valójában.

Tudvalévő, hogy állami színjátékok nélkül esélyük sem lenne Istent megismerni a szegény jámboroknak. Még azt sem vennék észre, ha eljőne a megváltás, hiába lógna beléje orruk hegye, gondolnák ostoba fejükben, csak valami délibáb.

Például itt van ez a mai nap is. A tanult fők előtt világos, mint a nap, hogy megállhatunk, mert itt van már a megváltás. Mármost a jámborok ezt maguktól észre sem vennék, s tovább keresgélnének, s mialatt szaladgálnának, telne a drága idő, állna a sok munka, márpedig ha egy ország áll, az adó sem folyik úgy, mint kéne. Ha meg nem volna adó, ugyan miből tartanák a szép színjátékokat, s ha nem volnának színjátékok, ugyan mivel múlatná az időt az a sok jámbor. Jobb, ha a tájékozott fők, kiket régtől nyom a hatalom súlyos terhe, szakítanak időt a népekre, s megmutatják nekik, hol lakik az Úristen.

Mindig akadnak olyan jámborok, akiket az átlagnál is keményebb kobakkal vert meg a Teremtő, ezeknek többször is el kell magyarázni, hogy nem kell tovább kutakodniuk: mától beteljesülnek legvadabb vágyaik. Az értelmesebb együgyűekre viszont, kiket lágy kobakkal áldott meg a Teremtő, nem kell sok időt vesztegetni. Ők már napok óta üdvözült mosollyal fogják az eke szarvát, s nem győzik mondogatni egymásnak: „Mit szólsz, egykomám, hogy eztet is megértük! Má' meg aztat beszélik, hogy valami megváltózás leszen minálunk. Mondtam is az anyjukomnak: édes anyjukom, szerelmes bogaram, kicsinyke csillagom, ugye milyen jó nekünk?"

Az első kürthang büszkén hasított a levegőbe, néma csönd válaszolt, a sokaság szótlan moraja, mintha sohasem lett volna,

megszűnt, s a csend, mely eddig is áthatolhatatlan volt, kősúlyyal nehezedett a templomra. Az ájultan vagy talán holtan öszszerogyó emberekre még tulajdon hozzátartozóik sem vetettek egyetlen pillantást sem; a szemek egyetlen pontra szegeződnek: föl a magasba, föl a trónusra, ahová az újra fölhangzó kürtök sírva könyörögték Isten jövetelét.

„Ne sírjatok, — súgta Utu —, ne féljetek, hisz itt vagyok!" De ki figyel ilyenkor az Istenre?

A tizenkét templomi Szűz lassan lépkedett fölfelé a templom hosszú lépcsőin. Úgy tűnt, egy örökkévalóság múlik el, mire végre följutnak a teraszra, ahol továbbra is idegeket tépő, apró kis mozdulatokkal vonultak el a nemes urak és a legszentebb papnők kettős sorfala közt. Középen, a trónus előtt az első szűz jobbra lépett, fátylát magasra emelte a szél, ahogy inkább lebegett, mint ment az aranylépcső legfelső fokára. Még mindig nem fordult szembe a tömeggel, törékeny teste szobormerevséggel várta társát, a második szüzet, ki csak ekkor indult el, hogy a bal oldalon fölérjen mellé. Mire mind a tizenketten elfoglalták rangjukhoz méltó helyüket a trónus két széléhez vezető fokok egyikén-másikán, néhány larszai már kezdte megbánni, hogy kora hajnaltól kinn áll a teraszon.

(A megbánás ugyan dicséretes erény, ez esetben mégis jobban jártak az önvádló jámborok, hogy titkos gondolataikat csak az Isten hallotta. Ő meg annyi mindent hallott már életében, hogy jól is nézne ki, ha épp ezt venné magára.)

Ezeknek a türelmetlenebb típusú híveknek csak az nyújthatott némi kárpótlást, hogy végre — mintha varázslat vezényelné

őket — megfordultak, s Larsza szemtől szembe láthatta a Szűz Istennő tizenkét földi képmását, kiknek földöntúli szépségét csak maga Innin képes fölülmúlni, s kiket az egyszerű földi halandó a nagy ünnepeken kívül sosem láthat. Karjukat az ég felé emelték, s most már hallhatóvá vált félénk, de valahogy mégis magabiztos énekhangjuk, melynek lágy dallama az Isten-háromság második tagját, a Szajha Istennőt jelképező tizenkét templomi prostituáltat hívta.

Fölcsendültek a széphúrú templomi hangszerek. A Szüzek elhallgattak. Az új zene simogatott, csókolt és ölelt kedvesen, gyöngéden. Finom érintésére nemcsak a lélek rezdült meg, szerelmes borzongás futott át az emberi bőrön, s a legtudatlanabb sikátorlakókat is megérintette a teremtés csodájának szelleme. A tizenkét gyönyörű szajha teste drága kenetektől ragyogott, fedetlen keblük, szemérmüket alig takaró szoknyácskájuk, a napsugárban szikrázó ékköveik, s a bódító illat, mely körüllengte illanó alakjukat, örök mámort ígért. Nem volt larszai férfi, ki ne adta volna megtakarított, utolsó pénzecskéjét is szerelmükért.

Bárha az az utolsó pénzecske egyetlen icipici csókocskára sem volna elegendő. Akinek pedig nincs elegendő, az megszomorodik. S mikor megszomorodik, nagyot üt a szamárcsikó farára. És mert emberi szokás az elérhetetlen utáni örökös sóvárgás, minden jámbor férfiemberek fölkapják a görbe husángokat, ha a szikrázó ékkövek az eszükbe jutnak. És lőn jaj minden szamaraknak.

Ursaga csodálkozott magán. A hárfaszó a szívéig hatolt, de nem érzett érzéki vágyat még akkor sem, amikor elvonultak előtte a földkerekség válogatottan legingerlőbb gyönyörűségei, s orrában érezhette a rafinált illatözönt, mely a trónlépcsőkre lépő asszonyi testekből áradt, s melyet magába szívni lesz kénytelen az ünnep egésze alatt.

„Samassinán sohasem éreztem ezt. Nem volt rá szüksége — gondolta hirtelen —, e nélkül is az ujja köré csavart bárkit. Ravaszabb mindőjüknél! Úgy tett, mint aki nem akar tetszeni, mint akinek lelke tiszta, mint aki szívből szeret… Elhittem, elhittem, én, a tanult ifjú, elhittem, hogy csak én vagyok, senki más! Hogy enyém a gyermek!"

Összeszorult a torka. Lenézett a földre megálljt parancsolni szíve könnyeinek. Nem, őt senki sem láthatja sírni! Főként nem a Kegyes Anya.

A Szent Szajhák sorra elfoglalták helyüket a Szent Apácák mellett, s az Isten aranylépcsőjén fölállt a Magasztos két titkának sorfala. Megszólalt a Szentháromság harmadik személyét váró, tisztán csengő, egyetlen torokból fölzengő énekszó, hogy hirdesse az anyaság csodáját, a legnagyobb titkot, a legrejtettebbet, a legfontosabbat, mely uralkodik a másik kettő fölött is, s melyért azok egyáltalán léteznek. Az erős női hangot messzire sodorta a szél, nekiütközött a Toronyszentély falainak, onnan verődött vissza, s szórta széjjel az élet diadalát, kényszeríttette alázatra a céltalan érintetlenséget és az öncélú kéjvágyat egyaránt (melyek ijedten kuporodtak össze, mint a rajtakapott apáca a bordély eldugott zugában).

Könnyes-szemű némaságtól kísérve közeledett a Kegyes Anya. A Toronyszentély kékmázas téglái mellett olybá tűnt, mintha a felhők magasából lépne elő. A teraszra érve egy pillanatra megállt. Ahogyan ott állt – karjában gyermekével – nem volt larszai, még a legegyügyűbb hívek között sem, aki ne értette volna meg rögtön, hogy gyermeket szülni nagyobb gyönyörűség, mint nemzeni. Majd leült az aranyos karszékre, Innin széke mellé. Jobb térdén a kicsiny Ninhurszag istennő lefátyolozott alakja, balján a diadal pálmaága, fején a Nap-Hold-Csillag szent diadémja. Mintha napba öltözött volna, úgy ölelte körül a fény. Könnyűléptű papnő, éjsötét lepelbe burkolózott alak esett térdre előtte, velőtrázó, szaggatott sikoly tört fel torkából, amikor lábai elé dobta Ereskigal hétfejű kígyóját. A Kegyes Anya alig moccant, mikor rátaposott a Gonosz sziszegő fejére. A fekete papnő alázattal zuhant a lépcsők aljára.

Sóhaj tört föl az ajkakról, a megkönnyebbülés sóhaja, mert olyan jó tudni, hogy a Gonosz megaláztatik. Meg azért is, mert ily gyönyörűséges színjátékot még nem láttak az együgyű népek amióta világ a világ, de még a legelőkelőbbek sem, noha ők már több állami szertartást néztek végig, mint ahány lyuk van Nanse istennő halászainak hálóján.

A lelkekbe áhítat költözött, a halandók fölemelték szívüket Istenhez. Az ének a Magasztoshoz röpítette őket, az Ő drága leányait és fiait, megmutatta az utat, melynek neve szeretet, mint ahogy azt az Írások tanítják.

Ursaga is látta az utat. Messze került tőle, de most egy pillanatra úgy érezte, visszajuthat rá. Döbbenten bámult föl a tró-

nusra. Az ott maga volt az Istenanya, ki karjába szorítva gyermekét eljött eltévedt, Ereskigal hálójában vergődő teremtményeiért, hogy visszavigye, hazavigye őket, ha kell, éltét is adja értük. Az ének is abbamaradt. A csönd az imádság csöndje volt, Isten csöndje, a bűnbánat csöndje. Hosszú percek múltak, lehajtott fejek hallgattak, zaklatott lelkek gyógyultak, és újjászülettek rég meghalt remények. Egyszerre csak minden hitek mozgatni kezdték a hegyeket. És amint minden hegyek megmozdultak, még az istentelen, faggyúszagú hegyi pásztorok is leborultak a gördülő sziklák előtt, melyek reáomoltak a legelésző juhnyájra.

Ily nagy áhítattal még sosem várták, hogy eljöjjön közéjük az Isten. A fölzendülő kürtök jelezték, hogy érkezik már. A Toronyszentély ajtajában megjelent az Istennő.

Ursaga is térdére hullott, akár az egész nép. A szent hagyomány ugyan azt kívánta volna, hogy a hívek a földre vessék magukat, de ez mégiscsak képtelenség lenne ezen a szűkös helyen. Ezért sokan úgy vélik, hogy a felvilágosult szellemű uralkodónak igaza van, amikor is megelégszik a térdepléssel, s nem kívánja meg a hason csúszást. A köztereken. Némelyek azonban továbbra is ragaszkodnának az ősi szokásokhoz, de mindhiába, ha a hívek száma az idők folyamán oly mértékben megszaporodott, hogy a szokások betartása ellenkezne a józan ésszel.

(Az újítások elkötelezett hívei még azt is szokták mondogatni, hogy azt azért mindenképp beláthatnák az ilyen maradiak is, hogy egy uralkodó szavát kétségbe vonni nem lehet,

mert az ilyesféle gondolat egyenlő lenne az istenkáromlással, mivelhogy nincsen hatalom Isten nélkül. Következően az uralkodó az Isten embere. Szintén következően: nincs rossz uralkodó, csak rossz nép. Ebből viszont az következik, hogyha valami nem stimmel hason csúszás ügyileg, nem az uralkodót kell elűzni, hanem a népet.)

A főpapnő belekezdett a legszentebb énekbe. A szívek zokogva követték, a dallam körkörös táncot járt, lassan, vissza-visszatérően szállt fölfelé, a felhők közé, az egekig. Mint egy kígyó, mely önnön farkába harap, kúszott egyre magasabbra a hang, sokáig egyedül, magányosan. Messziről, távolból, elelakadva, majd egyre bizonyosabban jött a főpapi válasz. Az új főpap méltóságteljesen érkezett a Toronyból. A trónus előtt térdet hajtott, ez volt a jel, amire az együgyű nép is fölemelkedhetett, hogy láthassa a szent királyi áldozatot.

A főpapnő és a főpap szembefordult a néppel, megfogta egymás kezét. Szép volt és szívszorítóan védtelen az ifjú emberpár, ahogy ott állt a templom tetején. Ujjaik összefonódtak, csípejükön egyforma, hosszú harangszoknya, fejükön egyforma főpapi tiara: a hármas Esthajnalcsillag. Ki távolabbról nézhetett csak rájuk, abban sem lehetett egészen bizonyos, hogy melyikük a nő, melyikük a férfi.

Nagy gonddal készültek a föllépésre, szolgák hada igyekezett, hogy még a magasságuk is, még a termetük is, sőt még pántokba szorított hajuk színe, orcájuk formája is olybá tűnjön, mintha egyazon anya szülte két ikertestvér lennének. Mert meg van írva, hogy a teremtés kezdetén a nő és a férfi két teljesen

egyenlő része volt az egésznek, tehát valaha együvé tartoztak (arról viszont ki tehet, hogy ily nagyon szétváltak), ebből következően megvan az esélye, hogy akár még a mai világban is Emberré olvadjanak össze, hogy újra megleljék szeretett mennyei édesanyjukat, ki zokogó szívvel reméli haza tékozló Asszony-Fiát.

Csönd volt. Rá vártak, az Istenre. A mosolyra, az Édesanya könnyes mosolyára, mely egyedül képes lesimítani az önvád redőit a bűntudatos homlokról. A szóra vártak, a megbocsátóra, a mindent megértőre, a vigasztalóra. És lőn:

— „Férfi, oktalan kevélységed elválasztott tőlem. Nincs többé helyed az Országomban" — dörgött a földöntúli Istenszó a Toronyból. — Nem vagy a Fiam! Élted és lelked Ereskigalé, homlokodon a bűn bélyege, nincs, ki befogadjon. Átkozott vagy örökre, sorsod a halál! Elpusztítalak a világból!

A főpap földre rogyott, de társnője fölszegte fejét, a felhők közt kereste Isten szemét.

— Anyám, legyen meg a Te akaratod! — kiáltotta. — Lásd, meghajlok előtted, lásd, kitépem a férfi szívét, magját is kiirtom, hogy kedved keressem! De engedd, kérlek, hogy vele menjek, vele éltem, vele haljak, én, a bűntelen, én, az engedelmes, föláldozzam magam érette, vállamra vegyem bűnei súlyát és a halál átkát, melyet megérdemelt!

— „Asszony, drága leányom, szerelmed megmentette a férfit." Meghagyom életét, hogy ne szomorkodj magányodban. Neked adom őt, hogy óvó karod vigyázza az úton, melynek végén megláthattok engem, a Magasztost. Életet adok halál helyet, ha

csak egyetlen férfit is találsz helyettes áldozatul, ki magára veszi a világ bűneit, ki ártatlan és engedelmes, ki legyőzi Erskigal poklát!

Bár mindenki tudta, minek kell történnie, mégis tapintható volt a félelem, mely ráereszkedett a lelkekre. Iszonyat és borzalom, kínnal teli halál jön a város minden férfijára, ha nincs köztük az egyetlen, ki maga bűntelen, engedelmes, ki valóban az Isten fia. Minden jótét lélek tiszta szívből várta Isten Fiát. „Jöhetne már!" — gondolták sokan, még azok is, akik szívesen álldogálnak az állami ünnepségeken, hogy gyakorolják a türelem erényét.

A főpap fölemelkedett. Széttárta kezét, alázatos, bűnbánó hangja szinte rettegő volt:

— Larsza népe, én, a főpap, kérdelek, hol van Ő, az Isten Fia, az első ember?!

Apró harangocskák csilingeltek halkan, a tömeg lehajtotta fejét.

Odafönt, a Torony ajtajában két férfi jelent meg merev, egyenes testtartással, de valahogy mégis alázatot sugallóan. Mellkasuk fedetlen, csípőjükön a legnagyobb méltóság jele: a hosszú harangszoknya. Egyikük szép és fiatal, fején a Nap szikrázó koronája, arcán földöntúli boldogság, szemében ártatlanság és a hit bizonyossága. A másik aggastyán, éppoly magabiztos és nyugalmat árasztó a tekintete, mint társáé. Ezüst holdsarló ősz fején, a mellkasán fénylő aranyláncon a holdisten jelvénye.

— Íme az Ember! — kiáltott az új főpap. — Elfogadjátok-e őt, a Napot, a királyt?!

— Ő az, ő az! — zúgta ezer meg ezer torok boldogan... — Ő a király, ő az ember! Ő az Isten Fia!

— Íme az Ember! — hangzott föl újra... — Elfogadjátok-e őt, a Holdat, a királyt?!

— Ő az, ő az! Ő a király, ő az ember! Ő az Isten Fia! — zúgták ismét és egyre boldogabban.

— Király, Dumuzi, Larsza Napja, én, a főpap, kérdelek téged, te vagy-e, akire vártunk?!

— Én vagyok az Ember, én vagyok az Isten Fia! Anyám, legyen meg a te akaratod! Népem, neked adom a testem és a vérem, ki testem és vérem elfogadja, el nem vész, annak örök élete leszen. Ki bennem hisz, azt föltámasztom az utolsó napon, ahogy én is föltámadok előttetek, hogy higgyetek az örök életben!

— Király, Gasanen, Larsza Holdja, én, a főpap, kérdelek téged, te vagy-e, akire vártunk?!

— Én vagyok az Ember, én vagyok az Isten Fia! Anyám, legyen meg a Te akaratod! Népem, neked adom a testem és a vérem, királyom, testvéred vagyok, veled megyek, hogy általad és tevéled legyőzzem Erskigalt, a Gonoszt! Föltámadok veled együtt, hogy higgyenek az örök életben, s ki hisz, el ne vesszen!

A főpapnő, ki eddig le nem vette szemét az egekről, most karját is magasra emelte, nyitott tenyere a néphez fordult, de tekintete továbbra is odafönt kutatta Istent. Hozzá kiáltott, tőle kérdezte, könyörögte, remélte a megváltás szavát:

— Úrnőm, szentséges Anyám, megleltem az első férfit, ki bűntelen, ki engedelmes, ki magára veszi a világ bűneit. Fogadd el őt engesztelő helyettes áldozatul minden férfi életéért cserébe. Nézd, Úrnőm, önként megy a halálba érettünk. Nézd, Úrnőm, szembeszáll a Gonosszal. Nézd, Úrnőm, az ártatlan bárányt, dicsőítsd meg előttünk, hogy hinni tudjunk, hogy rád találjunk! Anyám, én, a főpapnő, a Magasztos drága leánya, kérdelek téged, elfogadod-e a Napot, a királyt?! Ő-e a te Szent Fiad?!

Borzongató volt a magasból érkező válasz, amikor a fehér galamb — a Torony ablakából — fölrepült az Egekbe.

— Ő az én Szent Fiam, kiben gyönyörködöm! Én fiam vagy te, ma szültelek meg téged!

A főpapnő aranykelyhet emelt a magasba, hosszan tartotta az ég felé, az Isten áldását kérte az italra, mely benne gyöngyözött. Papnői meggyújtották a szent tüzet, a láng fölcsapott, mélyvörösen izzott a rádobott sokféle virág, szürkés füst szállt előbb nyílegyenesen fölfelé, majd óvatosan terült szét, beborítva a templom egész magasát. A távolabb álló közemberek a félhomályos ködön át csak a trónus előtt mozgók körvonalait vehették ki, azt is csak inkább sejtették, mint látták, hogy a főpapnő a király felé nyújtja a kelyhet, aki azt egyetlen hörpintéssel fenékig üríti.

Az események fölgyorsultak, sürgetett az idő, csak percek voltak hátra, míg a varázslatos erejű ital teljesen hatalmába nem keríti a királyt, kinek tekintete már elhomályosult, tagjai elernyedtek, feje öntudatlanul lecsuklott. Félő volt, hogy a

tapasztalatlan új főpap elvéti a kellő pillanatot, s az Isten Fia ájultan esik össze, mielőtt szívét a szent kés kimetszené.

A főpapnő a király mögé állt, karjaival átölelte, fejét a keblére vonta. A papnők kara belekezdett a föltámadás dalába, hangjuk erősen szólt, ott zúgott minden fülben, hogy képtelenség volt bármi mást is hallani. Énekük már elviselhetetlenül hangossá vált, amikor a napfényben megcsillant a szent kés. Egy hang hasított a levegőbe, mit a szent énekszó sem bírt elnyomni.

A hang, amelyért összejöttek annyian, a hang, melynek kedvéért családok vesztek össze a külvárosban, mikor eltépdesett szalmaszállal kisorsolták, melyük marad a házban a tüzet őrizni. Mert aki a rövidebbet húzta, boldogtalan bámul most a lángok közé. Boldogok viszont a többiek, azok a szegények, akik láthatják a véres emberi szívet, ahogy fölmutatják a város előtt. Mert ahogy nézik, érzik boldogan, hogy övéké leszen a Mennyek Országa.

— Íme a király szíve, mely elveszi a világ bűneit! — zengett a kar.. — Íme az Ő teste és vére, mely kiontatott Larszáért! Fogadjátok az Isten Fiának szent testét és szent vérét!

A főpap rádobta a tűzre a szent szívet. Sistergett, de az égő hús szaga nem volt förtelmes, inkább kellemes illat áradt szét, s a különös, nehéz szag betöltötte az egész várost. Két papnő folyamatosan, szünet nélkül szórta a lángok közé a templom virágait, melyekhez fogható sehol másutt nem terem. A hívek mélyen szívták magukba a lefelé gomolygó furcsa ködöt, a ködöt, mely rátelepedett a fejekre, a szívekre. A ködöt, a Magasztos drága, egyetlen Fiának testét és vérét, ki érettük, ím,

alászállt a Poklokra, de ki újra eljő, ahogy ígérte, dicsőségben, és uralkodik Innin kegyelméből örökkön örökké, az idők végezetéig. Elmerültek a szentkirály ködtestében, az ő ködlelke költözött beléjük, eggyé olvadtak Istennel, és újra a gyermekei lettek.

A papnők már nem táplálták a tüzet, a köd lassan oszlott szét, a trónus előtt ismét kirajzolódtak az emberi alakok, bár még most sem teljesen tisztán. Az távolabbról is jól látszott, hogy a király teteme már Innin széke előtt fekszik. A baldachin alatt fölzokogott a fájdalmas hitves:

— Dumuzi, Dumuzi, Dumuzi! Hol vagy, szeretett férjem?! Nélküled a világot sem akarom látni, érted megyek nővéremhez, Ereskigal úrnőhöz, visszahozlak az életre, ahogy ígértem! Vállalom érted a halált, szent testem ezer sebtől vérzik, ha a Gonosz karóra feszít engem, az Istent. Föltámadok, és föltámasztalak téged az örök élet bizonyságául!

— Úrnőm, Királynőm, én Istenem! — kiáltott Gasanen a trónus felé. —. Engedd, hogy én, a Hold, magam menjek fivéremhez, a Naphoz! Beteljesült a jövendölés, eljött a szent idő: íme, Szűz fogant templom magasában, Szajha fogant bordély mélyén. Íme, a Nap magját ontotta Ég magasából, a Hold magját ontotta Föld mélyéből. Íme, két Csillag ragyog fönn a Toronyban: Innin és Ninhurszag. A Nap eltávozott Larsza egéről, s a Hold vele készül menni!

— Menj, szentséges Hold, fivéreddel a Nappal, hogy beteljesüljön az Írás. Menj, hogy lássa a világ, az Isten kibékült az emberrel! — felelt Innin a függönyök mögül.

— Úrnőm, szentséges Anyám, megleltem a második férfit, ki bűntelen, ki engedelmes. Anyám, én, a főpapnő, a Magasztos drága leánya, kérdelek téged, elfogadod-e a Holdat, a királyt?! Elfogadod-e őt helyettes áldozatul?! Ő-e a Te Szent Fiad?! — emelte ismét a Torony felé két karját a főpapnő.

Ursaga torka kiszáradt, ahogy a hajlott öreget nézte. Furcsán zakatoltak homályülte lelkében a szavak: „helyettes áldozatul". Mint mikor viaszmécses fénye gyullad a sötét barlangban — hogy megvilágítsa a falra festett képeket, melyek ezáltal végre fölismerhetővé válnak —, úgy villant föl hirtelen előtte az igazság: nem, nem ez az ember az Isten Fia!

„Hazudik! Hazudtak mind a ketten! Innin oltára előtt! Hazudtak és elkárhoznak! Ó, Istenem, miattam, nekem kellene farkasszemet néznem a halállal".

Szólni akart, de engedetlenséget nem tűrő, sürgető pillantás tűsugara fúródott szemébe. Egyetlen szó volt az ellengondolást sem engedő üzenet: „Hallgass!"

Majd rögtön utána a Torony felől a mennydörgő hang:

— Ő az én Szent Fiam, kiben gyönyörködöm!

Ursaga a fehér galamb röptét bámulta, és már semmit sem értett. Önnön fülével hallotta az Isten szavát, amelyben kételkedni lehetetlen.

„Hát mégis igaz — gondolta —, az Isten nevezte Szent Fiának atyámat! A föld is megnyílna, az ég is leszakadna, ha Larsza főpapja hamisan esküdött volna Isten oltáránál."

Nem tudta, miért fáj annyira a lelke, hogy a szent kést szinte önszívében érezte. Elfordult. Nem akarta látni Larsza Holdját, a

férfit, ki elrabolta tulajdon fia boldogságát. A Kegyes Anyát nézte, a nőt, kit valaha önmagánál is jobban szeretett, de kit most csak gyűlölni tudott. Az asszony is ránézett, szemében annyi könyörgés volt, mint anyjáéban a halálos ágyon, mikor őt kérte, vigyázva szeresse atyját holtáig.

„Mit akar tőlem?! Csak nem kívánja, hogy megbocsássak?! Soha, soha!”

Gasanen elvette a kelyhet a főpapnő kezéből, de nem itta ki, hanem a magasba emelte. Az új főpap mintegy álomban nyújtotta át neki a szent kést. Mikor az öregember egyik kezében a késsel, másikban a kehellyel utolsó főpapi áldására tárta ki karjait, bennszorult minden lélegzet. Mindenki sírt a keményszívű papnőktől a legutolsó páriáig. Samassina szabadjára engedte könnyeit. Ursaga hallotta a trónus függönyei mögül kiszűrődő alig elfojtott, halk zokogást. Az Úrnő nem Dumuzit siratta, ezt Ursagának illett tudnia.

Állt az agg méltósággal.

— Megáldalak, szeretett városom, Larsza! — szólt a néphez, majd Samassina felé fordult:

— Megáldalak, szeretett hitvesem, Kegyes Anya! Az Ég van teveled, áldott vagy te az asszonyok között, s áldott a te méhedből született kicsiny virág, Innin testvérhúga!

Senkinek sem volt kedve nevetni. Azoknak sem, akik még tegnap is kikacagták a halálba készülő vénembert, kit épp szeretett hitvese mohó pénzvágya vagy tüzes, ifjú bikára vágyódó, telhetetlen öle gúnyolt ki.

Ursaga dacosan fölvetette állát, gúnyosan nézett atyja szemébe:

„Ó, szentséges Hold, téged is megcsalt a szajha, eladott csillogó aranyért, nevetség tárgya vagy a városban! Mondd, öreg, érdemes volt egyetlen fiad elárulni miatta?!"

Szomorú, jajgató tekintet válaszolt:

„Nem ő adott el engem, hanem te, fiam."

Egy város nézte némán az atya és a fiú szótlan párviadalát. Egy város remélte sürgetően a fiú bocsánatkérését, térdre hullását szülőatyja előtt. Ursaga mozdulatlan állt, arcán nem rezdültek meg a vonások. A fojtó csöndben csak az alig-alig parázsló tűz sercegése hallatszott.

— Térdre, térdre atyád előtt, édes uram, Ursaga!

Mindenki a hang irányába fordult. A gyönyörű nő nem szólt még egyszer, a sokaság elhúzódott mellőle, s a lány egyenes derékkal — mint a mozaiklapocskákból kirakott Istennő a Vétkek Háza falán —, egyedül állt az üres térben.

Ursaga moccanatlan volt.

Gasanen a szíve mélyén még büszkeséget is érzett: íme, Larsza ifjú sólyma, Innin választottja, a csaták ura, az ő egyetlen fia. Mint egy fiatal isten: szép és könyörtelen.

„Csak az áldásom marad vele, ahogy Samassina mondta. E nélkül végleg elvész, ezzel talán egyszer hazatalál" — gondolta, s karját fia felé tárta:

— Megáldalak, szeretett fiam, Ursaga. Áldott leszel a férfiak között, s áldott a te magod, melyből új élet fakad. Atyai áldásom veled marad, hogy óvjon téged, míg hazatalálsz. Az út

végén ott áll majd a Magasztos fénylő csillagözönben, s édesanyád velem együtt vár tereád.

Senki sem volt benne bizonyos, hogyan is történt. A földre eső kehelyből kiömlött az érintetlen, vérvörös ital, amikor Larsza öreg főpapja magasba emelte a szívét, s a szent kés a kehely mellé hullott. Néhány pillanatig tétován állt, hangja sem volt, mikor elzuhant. Ezer és ezer ajakból egyszerre tört fel a sikoly. Ursaga a földre rogyott kibeszélhetetlen fájdalmában. Samassina a holttestre borult, a gyermek fölsírt, s a trónus függönye meglebbent. A főpapnő is csak percek múlva szedte össze darabokra hullott lelkét, s rádobta a tűzre Gasanen szívét. A szent tűz azonban kialudt, hisz nem volt, aki táplálja. A papnők csak nehezen élesztették újjá, s mikor végre fölszállt a füst, hozzányúlhattak Gasanen testéhez. Végtelenül gyöngéden fektették a Kegyes Anya aranyszéke elé. Megszólalt a Feltámadás himnusza, és ezerek hittek, és ezerek reméltek, és ezerek bíztak Istenben.

Ursaga már újra erős volt. Nem volt oka szégyellni iménti gyöngeségét, hisz egy város siratta szívből, gyászolta vigasztalanul a távozó Holdat, úgy, mint valamikor réges-régen a hajdani királyokat, amikor azok még igazán Larsza testéből valóak voltak.

A Hold özvegye maga volt a fájdalmas hitves: szépséges arcát eltorzította a szenvedés, állát a kisded fátyolfedte parányi homlokához szorította, de sírni már nem tudott. Sírt helyette egész teste, leomló haja, kígyóra taposó lába — még az aranyszék is, még a lépcső is, még a levegő is. Immár senki sem hihette, hogy

özvegysége előestéjén önként borult a fiú karjába, senki sem hihette, hogy hűtlenségével megalázni volt képes a férjét, kit ennyire sirat. Larsza egyszerre csak megértette: a Kegyes Anya a megbántott, de fiát holtáig szerető atya kedvéért inkább a hűtlenséget vállalta, mintsem a szentségtörő bűnöst halálra küldje. Ez a gyönyörűséges fiatalasszony igazi hitvese volt a vénembernek.

A népek ámultak, mint mikor a kétfejű kisbornyút büszke gazdája végighurcolta a város előtt, melynek hírére a tudós asszonyok máglyákat raktak a mezőkön. Már akkor megmondta a vajákos vénasszony, ki a városfalhoz ragasztott parányi kalibában lakik, s kit a boszorkányok nagy öreganyjuknak tartanak, s kinek akkora a tekintélye, hogy egy napon még Larsza főpapnője is belépett az odújába, mert a legszebb templomi szajhának kihullott a haja, gennyes fekélyek lepték el a testét, s bűzös leheletét még Larissza sem volt képes megédesíteni, de a banyakirálynő elűzte a rontást, a szajhának haja újra kinőtt (azt meg csak a rossz nyelvek mondogatják, hogy de, kérem, mégiscsak meghalt, ez is igaz ugyan, de ennek bizonnyal más okai voltak), a rontást meg visszaküldte a rontóra, de nyilván az illető nem egyedül cselekedte meg gonosz tettét, mert hamarost a fél város vakaródzni kezdett, többeknek kihullott a hajuk, de halni csak néhányan haltak, azok, akik irigyelték azt a pár ezüstöt, amelyért cserébe akasztott ember fanszőréből főzött italt kaphattak volna, mely ital a varázslótudományok ismerői szerint a leghatásosabb védőital azok közül, amelyeket az ember valaha is használt; szóval ez a nagytudományú vénasz-

szony már akkor megmondta, hogy közel az idő, amikor Larsza csodát lát.

Mert olyasmi fog történni, ami eddig még sosem. És olyasmit fognak látni, amiről évekig beszélnek majd. Mert jőni fog egy asszony, aki a férjét szereti.

Ámultak is a népek, ahogy a boszorkányok nagy kapitányasszonya előre megjósolta. Ámultak, s rajongva kezdték imádni az asszonyt, kinek útját tavasz óta készítgeti a kétfejű kisbornyú.

Legjobban Innin, az Istennő, csodálta Samassinát:

„A kis lotyó, nagyobb színész, mint bármelyik papnőm — és a fiú, tényleg vadember: többször fogom magamhoz hívatni."

A köd lassan gomolygott a megrendült város terén, áhítattal lélegezték magukba a legszentebb papnők is. A Gyász éneke együtt kígyózott vele, s jutott el még a legistentelenebb szívekhez is. A Nap és a Hold lement Larsza egéről, megdermedt az öröm, megijedt a nevetés, megállt a virágzás. Feltöretlenek maradnak a földek és a szűzi női testek, nem fogannak az asszonyi méhek. Az árpamezők úrnője, a szűz Niszaba, nem emeli föl fejét, hogy isteni mosolya aranyló kalászokat érleljen, leánya, a forróölű Ninkaszi, nem főzi isteni korcsmája mélyén az illatos sört. Bezárnak a korcsmák és a bordélyok, nem szól a zene, nem táncolnak vidám közemberek a zegzugos utcákon. Csak a paloták kiválasztottjai lehetnek boldogok, szerethetnek kéjes örömben, de ők is csak naplemente után, hogy szívük vidámodása ne bántsa a Gyász Tornyában férjét sirató Innin vigasztalhatatlan magányát.

Az Úrnő máris elindult, hogy egy esztendőre búcsút vegyen a világtól. Vele tartott a csodált Kegyes Anya, ki az első fájdalmas éjszakát az Istennővel tölti, vigasztalva annak zaklatott szívét. Ha feljő a hajnal, Samassina elhagyja majd a Tornyot, megkapja Innintől az uralom szent jelét, melyet királynő még nem adhatott földi halandónak az idők kezdete óta. Bár mindvégig remélték, hogy egyszer eljő a nap, s a magányos Innin társra talál. Íme az idő, íme két Csillag ragyog fönt a Toronyban, íme két isteni gyermek készül a győzelemre, íme két király dacol Ereskigallal.

Ursaga hosszan nézett utánuk. „Íme a két csodaszép asszony, íme a két szívtelen teremtés, íme, csak kéjvágyó ölük van, de szívük, az nincs".

Tegnap éjjel boldog volt, amikor közvetlen közelről belenézhetett a ragyogó szempárba.

Az Istennő ezüstfehér hitvesi ruhájában fogadta, s ő még szólni sem volt képes, mert a finomfátyolhoz hasonlatos, könnyű anyag rögtön lehullott a földre. Bűvölten ámult, s a lelke legmélyén — életében először — megirigyelte Dumuzi trónját. Bárha azon ülni sokáig nem is lehet, de legalább egy röpke pillanatra boldognak lenni igen. És számít-e más, mint az a pillanat? És számít-e, hogy vége lesz, ha átölel minket az Isten? És vajon mi a fontosabb: éveink száma vagy a csókjainké? Mert ki sosem csókol, tovább él vajon? És ha igen, mit nyer ráncaival, ki az életet vesztette el? Mert ezért meghalni is érdemes.

Mint a szűz a gránátalmafa árnyékában, állt a mezítelen Istennő a férfi előtt. Amikor hozzásimult, Ursagát megsuhin-

totta az első szellő, melyet az Isten lehelt a világra egykoron. Beleborzongott. Mint ujjának hegyén a bőr, mikor a hosszú, lágyszálú hajhoz ért. A fürtök, melyekkel félénken mert csak játszadozni, odaadóan simogatták ujjait, de valahogy mégis újra és újra kisiklottak közülük. Pedig nagyon szerette volna birtokolni őket. Szerette volna beléjük fúrni a fejét, hogy egészen magába szívhassa azt az illatot, mely olyan, mint az aranysárga mezők illata, ha Niszaba úrnő megrázza fejét, és kinyílik a kékszirmú búzavirág. És nagyon szerette volna csókolni a puha, nedves ajkakat, melyeknek olyan lehet az ízük, mint a kisvirágnak. Annak, amelynek szirmocskái Dumuzi lelkét is álomba röpítik a legnagyobb ünnepen. De félte megtenni, s bár elárasztotta a vágy, nem volt mersze szabadjára engedni. Olyan félénk volt, olyan tétova, mint mikor először érintett nőt valamikor könnyűfinom kora ifjúságában. Akkor az Istennő ránézett, szeme kacagott, tenyere könnyedén végigsimított az izmos vállakon, és sokatígérő asszonyi hangon így szólt:

— Testem, az Istené, téged vár. Tanult hívem vagy, tudhatod hát: nincs más, csak a nőstény és a hím.

Együtt zuhantak a puha ágyra, s Ursaga már nem az Istennőt ölelte.

A ragyogó szempár lecsukódott, de a gyönyör pillanatában újra kinyílt, s a férfi csodaszép, de nem istenien hideg, hanem meleg, könnyes szemeket látott. Ezt a tekintetet kereste, hajszolta annyi idő óta. Samassina nézett rá szerelmesen, boldogan, Samassinát ölelte, az ő sikolyát hallotta, vele szárnyalt a lelke, vele látta meg a Magasztost fénylő csillagözönben.

— Szerelmem, mindenem, egyetlenem — súgta forrón, s szorosan magához szorította a kéjtől még remegő asszonyi testet. Társnője feje a vállán pihent, s ő könnyű csókot lehelt az izzadtságtól gyöngyöző, márványpuha homlokra. Az asszony megmozdult, leheletfinoman tette kezét a férfi ajkára.

— Csitt, hallgass, álmos vagyok! Menj el, s küldd be legbelsőbb szolgámat, Enninát! Föl kell készülnöm, hogy Dumuzit fogadjam.

Ursaga szeme sarkában előtört a könnycsepp. Semmit sem szólt többet, hangtalanul, gyorsan öltözött. Utoljára még az ágy fölé hajolt, de csak az Istennő elnyújtott, mély szusszantásait hallotta. Senki sem búcsúzott el tőle, amikor kilépett az ajtón.

Most, ahogy nézte a távolodó két asszonyt, Larsza legeslegszebbjeit, megint elfutotta szemét a könny.

„Két gyönyörű nő, s én mindkettőt szerettem. De egyikük sem engem. Ez hát a férfi sorsa: a magány. A nők uralkodnak fölöttünk, kínoznak, ha úgy hozza úrnői kedvük… De Ziszudra, ő még megmaradt nekem, szegénykém, ő szeret engem."

A lányra gondolt, amikor véget ért az ünnep, s a tömeg szétoszlott. Utu, a napisten, készülődni kezdett, hogy Ő is hazamehessen végre. Mivel az Isten is csak ember, elfáradhat néha. Kimerült a hosszadalmas szertartás alatt Ő is, és már komolyan kezdett vágyódni az övéi közé. Mert világosan megértette, miért nem volt ma reggel túl nagy kedve ahhoz, hogy kibújjék takarói alól. Hát, kedve, az most sincs. Sikerült elvenni. Már megint.

A népek meg elteltek Isten végtelen kegyelmével, s nem győztek hálát adni a Mindenhatónak, hogy Egyszülött Fiát a halálba lökte. „Hiába, csak jó az Isten, jót ád!” — mondogatták hazafelé tartván, s meg-megálltak a söntések előtt.

Ursaga meg egész úton hazafelé azon gondolkodott, mit mond majd a leánynak. Sietett haza, hogy ne kelljen folyton magyarázkodnia, miért nem tart a nemes urakkal, kik még egy utolsó nagy vigalomra készültek a templom Szent Szajháival, mielőtt végleg szívükbe fogadják Isten Szent Szellemét. Pedig sokan hívták — kegyét keresték, mert holnap reggeltől ő lesz a lugal, Larsza legfőbb hadura, s mert köztudott, hogy a Kegyes Anya tudatlan és tanulatlan, hiába lesz Istennő, nem is csak egyszerű királyi helyettes, az igazi hatalom mindenképp Ursaga kezébe kerül —, de neki most nem volt kedvére a nagy vigalom. Különösebben nem vonzódott a szajhákhoz sem. Elege lett belőlük. Meg aztán annak, aki a város két leggyönyörűbb kurváját ölelte, sok újat nem mutathatnak a kuplerájban. De azért persze büszkének büszke volt magára, és még boldog is, főképp, amikor látta az irigy pillantásokból, hogy tegnap éji kalandja sem maradt titok. Erősen remélte, hogy a csodált Kegyes Anya is tudja.

Amint hazaért, Ziszudrát hívatta. Jött a lány, szemében nyoma sem volt érzelemnek.

„Haragszik rám atyám miatt. De majd megbékül” — gondolta, de a lány megelőzte eltervezett szavait.

— Uram, ígérted, nekem adod a szabadságot, ha kérem tőled — szólt, s hangjában annyi határozottság volt, annyi elszántság,

hogy Ursaga egészen megdöbbent tőle. Fürkészően nézett a lányra, de az közönyösen bámult vissza. A férfi viszont meleg gyöngédséget érzett, s nagyon szerette volna magához szorítani a gyönge leánytestet, hogy elűzze lelke magányát.

— Így van, kedves, épp erre kérnélek. Te vagy nekem a legfontosabb a világon, nem akarlak többé szolgának látni. Fogadd el kezemből a szabadság jelét! — mondta, s egy színezüst pecsétet nyújtott feléje.

Ziszudra elvette, keblére tűzte.

— Tudod, uram, jó úrnőm, édesanyád, túl bőkezű volt hozzám, ajándékokkal halmozott el engem, s most atyád is arannyal teli bőrzacskóval búcsúzott tőlem. Mindenem megvan, amire csak szükségem lehet. Mégis kérnék tőled valamit, hogy örömem teljes legyen.

— Kérj bármit, mindenem a tiéd. Szabad vagy és gazdag, jó anyám fogadott leánya, jöjj hát mellém, légy életem társa, szeretett hitvesem! Nincs más vágyam, csak hogy a te óvó karod vezessen az úton..

— Érdemtelen vagyok e kegyre, uram, én, a kis szolgálólány. Nem kérek ily nagy jutalmat hűségemért, s mit kérek, nem ajándékul kérem. Kifizetem az árát, hisz magam sem vagyok szegény. Add el nekem Alittét, a gyönyörű rabnőt, ki szüzességét védi!

Ursaga döbbenten meredt a lányra.

— Nem értelek, kedves, nem értelek, Ziszudrám — pedig pontosan értette, de remélt még. Félti tőle Alittét. Tőle félti! Istenem, ugye nem igaz?

— Uram, eladod-e nekem a rabnőt, kit magam választottam a város piacán? — kérdezte a lány még egyszer. Ezt félreérteni már szántszándékkal is lehetetlen volt. Fejét is fölvetette, s szeme úgy szúrta a férfit, hogy az nem bírta állni. Elfordult.

— A tiéd, ahogy ígértem, mindenem a tiéd — mondta csöndesen.

— Két aranyrudacskát fizettem érte az árverésen, de már fölment az ára. Magam is tudom, barátaid, az előkelő urak, tízet is ajánlottak neked. Én többet adok, írd meg, kérlek, a táblácskát, íme tizenkettő arany, épp ennyit kaptam jó atyádtól tegnap este.

Ursaga szó nélkül írta meg a szerződést. Aztán Ziszudra elé tette az asztalra.

— Két aranyért vettem, két aranyért adom. Nemes úr vagyok, anyám házára hoznék szégyent, ha holmi kalmár módjára nyerészkedni akarnék! Íme a tábla — tiéd Alitte. De te, te az enyém vagy-e még?! — kérdezte, de a lány nem látszott érteni.

— Szabad vagyok, uram, te magad adtad kezembe a színezüst pecsétet.

— Szabad vagy, mint jómagam. Mit akarsz tenni?! Nem élhetsz anyám házában ágyas módjára, te, a szabad nő! Ez ellenkezne a törvénnyel — mondta Ursaga, s hangjában több volt a kétségbeesés, mint a remény.

Ziszudra dacosan nézett rá.

— Tudom, uram, bár tanulatlan vagyok, s az írást sem ismerem. Tudom, hogy méltóságom van, mit tisztelni tartozol te is.

Élek szabad asszonyi jogommal, saját házat veszek a paloták falain kívül, ahogy közemberhez illik.

— El akarsz hagyni?! Hát te sem szeretsz?! Hát senki sincs, ki engem szeretne?! — kiáltott a férfi most már végképp elkeseredve.

— Senki sincs, uram, kit te szeretnél. Még atyádat sem, ki rám bízta utolsó üzenetét. Jöjj el érte, ha majd háromszor feljő az újhold, s én átadom neked atyád táblácskáját, ha méltónak ítéllek rá. Atyád áldása vigyáz rád, de Innin nincs veled.

A lány az ajtó felé indult. Ursagát meg szép lassan befonta a magány, mint az óvatlan pálmafacsemetét a könyörtelen folyondár. Egy pillanatra megbűvölten állt, aztán utána lépett.

— Ne menj el, kérlek, ne hagyj egyedül! Már nem szeretem azt az asszonyt, a szajhát.

Át akarta ölelni, mint annyiszor máskor, ha megbántotta valamivel. Már a karját is megérintette, de Ziszudra bőre hideg volt. A lány megállt hirtelen. Hűvösen fordult felé. Hangja élesen csattant, hogy a másik visszahőkölt tőle.

— Sosem szeretted! Csak magadat szeretted! Csak a gyönyört kerested az ölében, mint az enyémben vagy magáéban az Úrnőében is. Az az asszony, kit úgy gyűlölsz, Larsza legkülönb asszonya! Senki sincs hozzá fogható. Halálig hűn szerette férjét, jó atyádat, kit te megalázni akartál a város előtt. Megmentette céltalan életed, magára vette a hűtlenséget, s atyád vállalta a gúnykacajt, csak hogy téged levegyen a szégyen karójáról. Gondolkozz el ezen, Ursaga, mielőtt eljössz hozzám atyád táblácskájáért!

Ursaga válaszolni akart, tiltakozni, megértetni a lánnyal, hogy azok ketten megérdemelték. Elmondani, hogy az ő szíve jó, hogy azok ketten a gonoszok, hogy kezdjék újra az életet, hogy van még remény, ha Ziszudra szereti őt.

De a lány már kiment.

***

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

AZ ÖTÖDIK TÁBLA

Az Istennő fáradtan rogyott le a finom bőrökkel bélelt pamlagra, nagyot sóhajtott, s egy pillanatra behunyta szemét. Fehér keszkenővel törölgetni kezdte a homlokát, melyen parányi izzadtsággömbök fénylettek, s ez végül is egészen emberi, hiszen az Istenről is csoroghat néha a veríték. Különösen egy ilyen megterhelő nap után. A forró melegben üldögélni egész nap, sűrű fátylak alatt, melyek mögé még tévedésből sem bújhat be a szellőcske, ráadásul ott van az a súlyos korona is azzal a rettenetes fejdísszel, melyet viszont egy percre sem vehet le a fejéről, hogy egy kicsi könnyebbsége legyen. A fülét majd lehúzza az a hatalmas függő, gondol is rá néha, hogy egy szép nap ő is úgy járhat, mint az a hajdanvolt királynő, akinek bal fülét leszakította a súlyos aranyhold. A jóskönyvek szerint rossz előjel az ilyemi, majdnem olyan rossz, mint mikor ebfiat ellik a házi macska. Ha az államfőnek nincs füle a hallásra, jövendölik a szent könyvek, vihar támad keleten-nyugaton, tölcsérré válik a pusztai forgószél, végigsöpör a mezőkön, a réteken, végig az országon, aztán kidönti a városkaput, s földig rombolja a palotákat. Jobb lenne ezt nem kockáztatni, s könnyebb függőket hordani.

De szenvedni kell, szenvedni, és sosem panaszkodni! Még csak azt sem teheti meg, hogy mint a méltósággal bírók általá-

* *Tartalom:* ► **399.** oldal

ban, egy-egy pillanatra megszunnyadjon — pedig a függönyök mögött egészen egyedül van, s ez nem is volna föltűnő —, mert folyton-folyvást válaszolgatnia kell mindenféle ostoba kérdésre, sőt még azt is elvárják tőle, hogy hangosan föl-fölzokogjon, lehetőleg olyan szívbemarkolóan, hogy még a legistentelenebb szívekben is megszülessen a csoda.

A nép egészen önző egy istenteremtménye, túl sokat kíván a fölötte állótól, elvárja, hogy úgy játsszanak vele, mint a dadus a kisgyermekkel, s kikényszeríti a legügyesebb színészi játékot, mit állam vezetője valaha is játszott. És úgy csodálja, mintha teljesen együgyű lenne, s valóban elhinné, hogy a szépséges ígéretek beteljesülnek. Csak állnak ott, bámulnak bamba szemmel, tátják a szájukat, még az orrukat is piszkálják, az Isten meg szenved. Nincs szívük ezeknek. Néha gondol rá, hogy meg sem érdemlik. Nem érdemlik, mert meg sem értik, mily nagy erőfeszítésbe kerül folyton megfelelni, nem érdemlik, mert mit számít ezeknek az Isten, csak egyet akarnak: cirkuszt. És néha még kenyeret is.

Újra fölsóhajtott, a legszívesebben legyintett is volna, de ezt nem tehette, mert még nincs vége a játéknak. Itt van ez az asszony, ez az ostoba kis lotyó… és jön az újabb feladat, mind közül a legnehezebb.

„Essünk túl rajta — gondolta — minél hamarabb."

Ránézett a sürgölődő Enninára, az elértette a pillantást. Gyorsan összeszedte a nehéz fátylakat, a csillogó ékköveket, a súlyos aranyakat, meg azt az átkozott koronás fejdíszt, melyet alig is bírt fölemelni, s gyorsan elhagyta a toronyszobát. Végre

magukra maradtak: ők ketten, a két gyönyörű asszony — a két Istenanya.

Bár Samassina már régóta tudta, méltóságban rögtön a királynő után következik, jogában áll az isteni szemekbe nézni, s holnap reggel, ha feljő a nap, Innin trónusára kell lépnie fején a szent koronával, most mégis véghetetlen zavart érzett.

„Egyedül maradsz, egyedül a hatalmas Palotában… Minden fül téged hallgat, minden szem téged néz, amíg csak élsz…” — bongtak lelkében a drága öreg szavai.

„Tudatlan vagy, leányom, tiszteld a művelteket, kik kormányozni hivatottak a magadfajtát. Te nem érthetsz semmit. Jobb néked a balgák együgyű nyugalma, mint a bölcsek örök kínja…” — hallotta a Jó Anya intelmeit, melyekkel visszautasította, amikor gyermekkorában arra kérte, tanítsa meg az írásra. Most mit tegyen, ő, a tudatlan, ő, a királyi helyettes, kire egy népet bízott a kacér sors?

— Szeretett húgom, rád bízom Larszát, óvd a várost, ahogy én óvtam, az Isten — szólt Innin, s mélyen nézett Samassinára. Az csodálattal telve nézett vissza, de a közelébe húzódni mégsem mert, pedig a ragyogó szemek kedvesen hívták:

„Ne félj tőlem; mi ketten: te meg én, egyek vagyunk” — csillantak, s fényük nem vakított, hanem szelíd nyugalommal melengette Samassina vacogó lelkét. Az asszony maga sem értette, mitől születik benne ez az egyre erősödő biztonság, mitől van, hogy idegei szép lassan kiengednek, a görcscsomók megoldódnak, ahogy az Úrnő tekintete az övébe fúródik.

Az Istennő egy másodpercig hallgatott, s mikor újra beszélni kezdett, a másik is kiérezte hangjából a gáttalan bánatot. Mert a gáttalan bánat úgy tud ám hömpölyögni, hogy néha még az Isten is fuldokol belé.

— Nehéz a teher, mit hordoznod kell. Földi halandó meg nem értheti az istenek szenvedését. Te egy vagy közülünk, szívednek bírnia kell a hatalom nyomasztó súlyát. Holnaptól nem vagy szabad többé, ahogy én, az Isten, is csak nyomorult szolgája vagyok népemnek... Innin a Gyász Tornyában nem Dumuzit siratja, hanem az elveszett Embert, kit bolyongva keres az Alvilágban, kiért a karó szégyenét, halál poklát, minden emberi kín véres verejtékét vállalja. Kit végül megtalál, s újra neki adja az Országot, melyet az botor fővel eldobott magától. Ez az Isten igéje, ezt a szent titkot bízom rád. Erős lélekkel állj a trón magaslatán, ítélj az élőkön, ahogy Innin Anyánk megítéli a holtakat is. Irgalmazz az ártatlannak, büntesd a vétkest, emeld föl a gyöngét, s alázd meg a büszkét!

Egy picinyt megint megállt, mert hirtelen elbizonytalanodott. Meglehet, hogy a másik egy szavát sem érti. Akkor hogyan mondja el neki, hisz ő maga nem beszéli a köznapi nyelvet? Mégiscsak különös, gondolta, hogy az emberek nem értik meg egymást. Ami az egyiknek magától értetődő, a másiknak érthetetlen. Talán ki kellene találni valami közöset. Egy olyan csudanyelvet, melyet a téres hazában mindenki megért. Vagy legalább hívhatott volna valakit, aki fordítja szavát. Csak hát mit mondania kell, senki sem hallhatja, csak ez az asszony. Hogyan gondolták az égiek, egy ilyenre bízni Larszát?

Kutatóan nézett az asszony szemébe. És valami furcsát látott. Mintha ez itt értené őt. De azért a biztonság kedvéért lassabban folytatta:

– A szentséges Hold – mondta szinte tagoltan –, kit én, az Isten, magam is szerettem, nyugodt szívvel adta át kezedbe elhunyt hitvese helyettesi hatalmát, úgy ment a halálba, hogy imádott városát biztonságban tudta. Ne félj hát, kicsiny húgom, az Ég van teveled! A büszke sólyom, Ursaga, erős karja védi trónod, de a hatalom a tiéd, nem az övé. Te döntesz, ő végrehajtja parancsaid.

Megint szünetet tartott, hogy egy tanulatlan asszony is föl bírja fogni a szavaknak súlyát.

– Az uralmat nem kaphatja meg férfi, csak a Magasztos drága leánya. Óvatos légy, az ifjú szép és könyörtelen! Nincs asszony, ki bele ne szédülne karjaiba. Mint magad is bizonyára tudod, engem, az Istent is megvigasztalt fájdalmas özvegységem előestéjén, s nem bántam meg, hogy szemembe nézhetett... Én Isten vagyok, nincs férfi, kin ne uralkodnék. Te azonban eddig földi asszony voltál, még ha isteni is a lelked. Valaha szeretted az ifjút, s ő meg fogja próbálni, hogy kivegye kezedből a hatalmat, mely csak a tiéd. Ha átadod neki, akár egy pillanatra is, elhiteted híveimmel, hogy egy férfi is képes kormányozni a Várost, egy férfi, aki megtagadta a Magasztost az idők kezdetén, s azóta is szembeszállni akar vele a nap csaknem minden órájában.

— Úrnőm, nővérem, Innin szent nevére esküszöm, a hatalmat ki nem adom a kezemből! — kiáltott közbe Samassina. — Egyetlen férfit ismertem csak, ki méltó lenne rá, de ő nincs többé.

Innin meglepődött. Ilyesmit még senki sem mert vele: csak úgy belevág a szavába. Ez itt vagy nagyon tudatlan, vagy nem fél semmitől.

— Nem, húgom, tévedsz! — mondta sértődés nélkül, mert azért nem olyan szörnyű, ha az Isten is csak úgy beszélgethet. — Gasanen bölcs volt és tisztalelkű, de ő is csak egy férfi. Elmondom neked a titkot, melyet egyedül az Istennő ismerhet. Jól figyelj, hogy megértsd minden szavam! Te vagy az egyetlen, kicsiny húgom, akinek rajtam kívül el kell szenvednie az igazságot, mit senki mással nem oszthatunk meg, s mit a haldokló Innin leánya fülébe súg.

Megfogta Samassina kezét. Érezte, hogy a másik megremeg. Lám-lám, mégiscsak fél. Bátorítóan hunyorított.

— Jöjj és lásd.

Azzal fölkelt. Odalépett a hatalmas kőládához, mely ősi idők óta mozdíthatatlanul állt a széles, nagy téglákból épült fal mentén. Samassina nem látott rajta semmilyen rést, mely a zárat rejthetné. A királynő láthatatlan érintésére lassan megmozdult a súlyos kőlap, melyről senki sem gondolhatta volna, hogy leemelhető. Épp csak egy piciny, súrlódó zaj volt hallható, a kőlap csaknem teljesen lecsúszott, majd a láda sarkainál magától megállt, s a láda fölé hajló két asszony tizenkét márványtáblát látott szép sorban, egymás mellett. Innin a kőtáblákra mutatott:

— Ezek itt az Isten valódi parancsait, az égiek jövendöléseit és az emberi nem ősi történetét rejtik. Ezt az Írást senki sem olvashatja, még Larsza főpapnője sem. Egyedül nekem, s most már neked van ehhez jogunk.

— Úrnőm, én nem tudok olvasni — ijedt meg Samassina.

Az Úrnő fölegyenesedett. Szeme sarkában mosolyra húzódott egy ráncocska, mikor derűs nyugalommal válaszolt.

— Tudom, húgom. Megvizsgáltam a szívemet, mielőtt reád bíztam az uralmat. Ismerlek téged, tudom, jó vagy… — mondta. Nyomatékos szünetet tartott, majd szép lassan hozzátette:

— És végtelenül okos.

— Úrnőm, nővérem, nem érdemlem meg a dicséreted. Ostoba kis szajha voltam, tanult nevelőm hatvanszor is elmondta, mennyire — halkult le Samassina hangja, mert szíve nagyot dobbant a sosem remélt dicséret hallatán: „Okos". Ez volt a legszebb szó egész eddigi életében.

— Ismertem a Kolostor öreg kapuvédőjét. Jót akart neked, hisz félig meddig rabnő voltál. Akkor úgy tűnt, helyesen ítél, ha nem taníttat, hisz származásod nem engedett volna téged fényes állásokhoz jutni. Tanultan és művelten életed végéig szenvedtél volna megalázó helyzeteden. A Jó Anya nem láthatott a jövőbe. De most tanulnod kell! Ez királynői parancsom, s te engedelmességgel tartozol, még ha húgom is vagy, s magad is az égiek rokona!

— Úgy lesz, Úrnőm, kívánj bármit, s én teljesítem óhajod! — lelkesült Samassina, s könnyes alázata Innin lábai elé akart borulni.

— Nem! — kapta el őt gyorsan az Úrnő, mert már számított a mozdulatra. Úgy látszik, ez az asszony mégiscsak kiszámítható. És megvan a gyönge pontja. Nem Ursaga, még csak nem is az öreg Gasanen. Ez a pont a hiúság.

— Senki, érted, senki előtt sem alázkodhatsz meg! Még előttem sem, sőt az Isten előtt sem! — kiáltotta dühösen, s ellökte magától Samassinát, hogy az csaknem leesett a földre. Lássuk, mit lép, ha megalázzák. Alázatos-e valóban?

Samassina a szája szélébe harapott. Innin ránézett, hátha látná szemeiben a gyűlölet szikráját. Az asszony haragját csak enyhe pír mutatta, szeme tiszta maradt. Alázatnak viszont nyoma sem volt benne. Innin elfordult. Sokáig hallgatott. Akár a másik. Kitartó egy asszony. Végül, mikor az Úrnő úgy érezte, egyelőre elég volt a leckéből, hadd kapjon a másik egy kis időt, hogy levegőt vehessen, visszafordult, s szelídebben folytatta:

— Látod, ez a te hibád: gyönge vagy. A szíved vezet, nem az értelmed. Tanuld meg a büszkeséget! Egy Isten hideg, mint a kőszobor. Nincs érzelme, nincs lelke. Senki sem tud hozzáférkőzni. Senkit sem szeret, senkit sem gyűlöl. Csak így lehet igazságosan ítélni. Az Isten szemében mindenki egyforma: nincs kedvelt, nincs eltaszított. Az Isten magányos. Ez az ára a hatalomnak. A királynő boldogtalan, társtalan. De nem ő a fontos, hanem a város. A királynő nem szerethet férfit. Ölelhet bárkit tetszése szerint, de az Úrnő kőszobor. Mindenki, akit az ágyába kéret, meg kell tudja rögtön a nász után: semmit sem jelentett, csak szolga volt.

Pillanatnyi volt a beálló szomorkás csönd. Majd a királyi hang megkeményedett: elég volt abból a levegőből.

— Lásd, tegnap nagyot hibáztál férjeddel együtt. Hazudtatok nekem, az Istennek. Hagytátok, hogy a förtelmes bűn bosszulatlan maradjon! Szeretetből?! Tudja már egész Larsza az igazságot! Ezzel megaláztál engem, az Istent! Mit gondolsz, boldogtalan, miért nem küldlek a szégyen karójára Ursagával együtt, hogy láthassa a világ, mi a sorsa a törvényszegőknek: a szentségtörőnek és a hazugnak?!

Samassina belesápadt a szavakba. Istenem, csak meg ne tudja, azt meg ne tudja, hogy Ursaga az igazi apa! De hisz ezt senki sem tudja! Egyedül Gasanen, aki már Inninnél van. Vagy Ereskigalnál a hazug eskü miatt? Akkor ő is oda fog kerülni… a Pokolba… egy férfiért, ki meg sem érdemelte, nem érte meg ezt az áldozatot. A lelke üdvösségét, a föltámadás reményét dobta el magától a hitványért. Az Úrnőnek van igaza: a férfi csak a méhébe, de sohasem a szívébe hatolhat egy nőnek. Nem hajtotta le a fejét, büszkén nézett a ragyogó szempárba:

— Larszáért tetted, nővérem, ahogy én is. Szükségünk van Ursaga erős karjára. És szükséged van rám.

Innin fölkacagott. Erre azért nem számított. Nocsak-nocsak.

— Megmondtam, végtelenül okos vagy! És már büszke is! — mondta, de azért hitetlenkedve pillantott Samassinára. Hisz ez itt csak egy olcsó kis külvárosi lotyó — vagy mégsem? Úgy néz rá, ahogy embernek még nem volt mersze. Mégis igazat szólt a jövendölés, valóban földre szállt a Szajhakirálynő? Majd meglátjuk.

— Holnap helyrehozod a hibát — szólt komolyan. — Halld parancsom: reggel, amikor a trónus lépcsőjére állsz, letérdel előtted Ursaga; a lugal magas rangja engedi már, hogy ne omoljon a földre. Joga az is, hogy belenézhessen szemedbe, az isteni helyettes ragyogó szemébe. De te nem intesz a főpapnő-nek, nem engeded fölállni. Röviden adod ki visszavonhatatlan óhajod: menjen a város falaira, állítsa föl a sereget. Ő majd tiltakozni akar, hisz nem támad az ellen, s a gyász első napján nem illő új munkába kezdeni. Nagyot fog hibázni. Engedélyed nélkül szólni mer, ki akar oktatni téged, az ostoba szajhát. Kezed fölemeled, a függöny leomlik, s a felségsértőt elviszik az őrök. Börtönében hagyod három napig, hogy dölyfös szíve megtörjön. Aztán hirdeted ki igazságos ítéleted: Atyja emlékéért, s a gyönyörért, mellyel téged megvigasztalt fájdalmas özvegységed előestéjén, megbocsájtod vétkét, kegyesen megengeded, hogy szemedbe nézhessen. Hívatod majd, ha ismét látni kívánod közelről. Szemed kacagjon Ursagára, de kőszoborként állj, hangod töltse be a termet, hallja és értse mindenki az új Úrnő szavát. Este legbelsőbb papnőddel kéresd őt ágyadba, s gondoskodj róla, hogy tudja meg mindenki. Aztán felejtsd ajtód előtt hajnalig. Legyen nálad valaki más, akinek távoztát látni fogja, s ki őt is látja majd. Gyűlölni fog ezután téged holta napjáig, de szolgád lesz, s megérti, hol a helye. S megérti egész Larsza.

— Nővérem, bölcs vagy, s én engedelmeskedem. Köszönöm, hogy megtanítottad velem az uralkodás művészetét — bólintott Samassina, s ahogy fölnézett, Innin egy pillanatra úgy látta,

mintha a jövendő uralkodó szeme nézne rá. De csak ne bízza el itt magát!

— Ne hidd, hogy ennyi elég! — szólt szigorúan, hogy a másik érezze, kicsiny még a trónra. A büszkeségnek is vannak határai.

— Larissza veled lesz, ő a legokosabb messze földön. Én, az Isten is gyakran kértem tanácsát. Larissza hű, soha el nem árul. Reá bíztalak téged. A másik segítőd Enkidin lesz, a művelt fiatal pap. Megtanít mindenre, amit ő maga tud. Leghívebb szolgám, szép, mint az istenek. Ha ágyadba engeded, nem fogsz csalódni benne… Végül ott van még a legbelsőbb szolgálóm, Ennina, a papnőm. Hozzá csak akkor fordulj, ha Larszát fenyegeti veszély, s te nem tudsz úrrá lenni rajta. Ő majd hozzám vezet téged titokban, de ezzel csak a végső esetben élj, ne zavard magányomat. A Magasztossal kell lennem egy egész esztendeig, hogy isteni lelkem megerősödjék. Alászállok a Poklokra, legyőzöm Ereskigalt, ki éltemre tör. Testem a karóra feszíti, a kínok kínját szenvedem el mindnyájatokért, az Emberért, ki elveszett. Győznöm kell, vagy végleg elveszünk.

Innin visszaült a pamlagra. Magához vonta Samassinát, a kezét tenyerébe fogta, s olyan szomorúan nézett rá, hogy annak meg kellett rezdüljön a lelke.

— A Titok, mit meg kell tudnod, a táblák titka nem földi halandónak íródott. Ha lelked mégsem lenne oly erős, mint hiszem, s én, az Isten, tévednék, meghalsz abban az órában, hogy meghallod. Nincs ember, aki el tudná viselni, csak az istenek. Fölkészültél, kis húgom?

— Igen, nővérem, kész vagyok!

A ragyogó szemek kutatóan néztek Samassinára. Hosszasan, mélyen, térdrekényszerítőn. Az asszony állta a sugarak erejét, szempillái sem rezdültek, s az Úrnő elégedetten fedezte föl szemében a picinyke fényt, mely a távolból közeledett, mint ahogy a királyi bárka fáklyafénye szokott az éjsötét tengeri csöndből. És ha már Nanse, a Tengerjáró Úrnő, bárkák és hajófülkék isteni kapitányasszonya is úgy akarja, akkor valóban megszületik az új királynő. Le nem vette szemét Samassináról mialatt beszélt.

— Az embert az Isten egyenlőnek teremtette: nőnek és férfinak. Az asszony nem uralkodott a férfi fölött, akit igen szeretett. A férfi irigyelte az asszonyt, hogy gyönge test létére szülni tud. Magának akarta a varázserőt, mely az életet viszi tovább. Látta, mennyire szereti őt az asszony, s bármit neki adna. A szülés titkát kérte, de azt nem kaphatta meg. Így hát az asszony végtelen szerelmében önmagát adta a férfinak, ki ura lett.

— A férfi uralkodott az asszony fölött?! Hogy lehet ez, nővérem? — vágott közbe Samassina.

Innin elmosolyodott magában: íme megint belevág a szavába, íme úgy beszél vele, mintha egyenrangúak lennének.

„Ursaga, kedves barátom, nagyot tévedtél: nem te leszel az úr Larszán."

— Még sosem szerettél senkit, kinek önmagad is adtad volna? Ki fölött nem voltál úrnő, de ki ezzel rögtön visszaélt, s szolgájává akart tenni, csak mert te jobban szereted, s így ő erősebb tenálad?! — kérdezte, de választ nem várt. Megérezte ő azt.

Samassina hallgatott.

— Sok-sok száz év telt el így. Az asszony szeretetből engedelmeskedett a férfinak, a királynők a király kezébe adták a hatalmat. A nők csak szerettek és szültek, a férfiak meg vadászgattak és irányították a világot, a nők szolgálták minden szeszélyüket, kényelmükről is gondoskodtak, életet teremtettek a számukra. A férfiak már dolgozni sem akartak, minden alantas munkát az asszonyokkal végeztettek; az asszonyok vetettek, arattak, főztek és mostak, lucskosak és fáradtak voltak, kimerültek a sok szüléstől, mert a férfiak egyre több és több gyermeket kívántak, majd egyre több és több asszonyt maguknak. A nőknek megtiltották a szerelmet, s végül elvették a gyönyörhöz való jogukat is. Az írást is elzárták előlük, a templomokból is kitiltották őket, még a Magasztos papnői sem lehettek! Rabok voltak, korán haltak. Végül azt mondták nekik: lelkük sincs.

— Ez képtelenség, nővérem! Mi ilyet sosem tennénk a férfiakkal! — kiáltott föl Samassina haragtól tüzes arccal.

— Talán mi is megtennénk, ha ismét megpróbálnának rabbá alázni bennünket. Pedig meg fogják próbálni. És sikerülni fog nekik!

— Nem, ez lehetetlen, ezt én nem tűröm! — csengett egy erős hang, s a kicsiny kezek, melyek tegnap még oly gyöngéden túrtak volna egy férfi hajába, kőkemény ökölbe zárultak.

— Érted már, miért nem adhatod a hatalmat akár egy pillanatra is férfi kezébe?! Érted, miért kell halnia a királynak?! Mert úgy hiszi, a királynő az övé. Mert nem érti, hogy a szeretet nem uralom, hogy a szeretet nem szolgaság. Mert a férfi

vagy úr, vagy szolga. Nem tud egyenlő lenni. Mikor már az egész világ az övék volt, játszani kezdtek. Gonosz volt a játék, neve: halál, gyilkosság, háború. Egymással sem tudtak egyenlőek lenni. Mindig az kellett nekik, ami a másé: a más földje, a más vagyona, a más asszonya. Az Isten titkos Tudása. Végül szembeszálltak még az Istennel is! Először azt mondták: az Isten férfi, ki szülés nélkül hozott világra életet. Aztán meg azt, hogy nincs is Isten.

— Nővérem, ez maga a förtelem!

— Bírja még a lelked, kicsiny húgom?

A sötétülő toronyszobában megrémült a homály, ahogy szikrát vetett a magára talált Ragyogás.

— Igen, nővérem! Az én szívem már kemény, mint a tiéd, az Istené.

A királynő bólintott. Okos szeme gyöngéden ölelte magához húgát, a kiválasztottat, kiről tegnap még nem gondolta volna, hogy valóban méltó az uralomra.

— A Magasztos szent szíve is kemény lett. Iszonytatos villámai hasították az egeket, éjfekete felhőkkel borította be a napot, mennydörgés, szent szózat töltötte be a világot a mennyektől a földig: „Ember, elpusztítalak örökre! Férfi, magodat is kiirtom ostoba kevélységedért, irgalmatlan gonoszságodért! Asszony, nem vagy méltó az életre, mert férjedre hallgattál, Tőlem kapott szabadságodról lemondtál, epekedtél a te férjed után, ki ezért uralkodni tudott tefölötted, ostoba, alázatos szeretetedben társa lettél az irgalmatlan gonoszságnak! Nincs köztetek egy sem, kit életben hagynék!” Az egek megindultak, a

felhők megszakadtak, ömlött az eső, rengett a tenger, s kitört medréből. Vízözön borította el a földet, elárasztotta az egész világot, nem volt már egy talpalatnyi hely sem, mely száraz maradt volna. A világ tetején, a Szent Hegyen, maroknyi embercsoport feküdt a porban az Isten előtt: tizenkét gyönyörű asszony, kik valamennyien gyermeket hordtak szívük alatt. Nem magukért, a kicsinyekért könyörögtek a Magasztoshoz, ki megszánta őket. Egyetlen férfi volt velük: a király. Bárkát készített, hogy azon meneküljön, ostoba mód nem tudván, hogy nincs hova, nem tudván, hogy az Isten elől nem bújhat el. „Leányaim — hangzott a szó —, meghallottam könyörgésteket, megmenekültök gyermekeitekkel együtt, ha fölmutatjátok nekem a király véres szívét, ha szent esküvel fogadjátok: soha többé nem szerettek nálam jobban senkit, férjeteket sem, hogy megőrizzétek ajándékomat, a szabadságot. Nektek adom az uralmat a földön, tiétek minden hatalom, ha hű szolgáim lesztek. Bizonyítsátok be nekem, a halhatatlannak, hogy úrnőségtek nem alázza rabbá a férfit, de úrnak lenni soha többé nem engedi!" A király rettegett halálos félelmében, hitvesétől remélt kegyelmet. A királynő méhében megmozdult a magzat, s ő, az élettel viselős, kését mártotta férjébe, s magasra emelte a király véres szívét. „Anyám, íme a szív, mely Véled mert dacolni. Én, a Királynő, én, az Istennő, esküszöm, hogy hozzád hű leszek, úrnő maradok, szolgaságot nem tűrök sem magam, sem mások fölött. Óvom és védem népemet, a gyermeket, a gyöngét, a védtelent, de büntetem a kevélyt. Fölemelem a férfit magam mellé, hogy szabad legyen, mint én magam, de többé nem nézhet

Ragyogó Szent Szemedbe. Rátaposok a Kígyó fejére, ki sarkam mardossa, de én legyőzöm a Gonoszt, s lábaid elé vetem. Én, a Szent Tehén, az élettel viselős, megfékezem a tomboló Bikát. Esküszöm, Anyám, s legyek átkozott, ha esküm megszegem!" Szivárvány fénylett föl az égen, fehér galamb, csőrében vérpiros virággal repült a felhők közül, s reászállt a királynői vállra. Az Isten kibékült a világgal. A szent esküt azóta is ismétli, újra és újra elmondja minden trónra lépő Innin, s átkozott lesz, s vele együtt a világ is, ha valaha megszegi. Számból is hallhattad a toronytemplom tetején, mely a Szent Hegyet jelképezi. Most mondd el te is, kicsiny húgom, előttem, az Isten előtt, hogy te magad is Istenné válj!

Mint egy merev márványszobor, állt Samassina Innin előtt. Jobb kezét fölemelte, balját szívére szorította, csengő hangjában nyoma sem volt gyöngeségnek. Minden szót, melyet kimondott, mélyen átérzett. Ez már nem az a holmi hamis eskü volt, amivel egykor az Oltárt sértette a férfiért, ki az Istent is elárulta.

Hajnalig maradtak együtt. Az Úrnő már fáradtságot sem érzett, s már nem igyekezett túladni a kis lotyón. Mert már régen tudta, hogy ez itt nem lotyó — ez itt az Istennő. Legalább nincs már olyan egyedül.

Még az eltitkolt, szörnyűséges jövendölésről is beszélt, melyet az utolsó táblára írt a Szent Hegy első királynője, a Hegyek örökös Úrnője, Innin húga: Ninhurszag istennő:

— Egyszer majd a férfi föllázad az asszony ellen, gyűlölni fogja őt szívében, mert szerelmet többé nem remélhet tőle.

Erőre kap, s újra rabbá kívánja kényszeríteni, de az asszony fegyvert fog ellene. Gyönyör helyett gyilkolás, ölelés helyett ölés; ez a nemek örök harca. A bátor nők nem irgalmaznak, férfiak húsa szakad, emberi vér ömlik századokon át. Gyűlölet borítja el a földet, meghal a szerelem, asszonyi testek fonódnak egymásba kéjtől zihálva, érzéketlen női kezek rabolják el a férfi magját, kit rögtön ezután halálba löknek. Fiúcsecsemők holttetemein magasodik az új trón, csontjukat tört, nyomorék férfiszolgák vonszolják magukat, szívükben örök rettegés a bizonytalan holnaptól. De mégis születnek asszonyok, a Magasztos igaz leányai, akik iszonyodnak az értelmetlen vértől. Kisdedek, szeretett hitvesek, gyöngéd atyák menekülnek meg titokban a halál poklától. A szeretet legyőzi a gyűlöletet.

— Akkor mégis megmenekül az emberiség, nővérem — szólt közbe a másik, de Innin reményvesztetten intett nemet.

— Még nem. A nők véres uralmát letörik a megmenekült férfiak, kiket szerető anyák, hitvesek, testvérleányok és leánygyermekek segítenek a harcban. Boldogság és béke köszönt az új világra, de alig múlik el egyetlen nemzedék, s kezdődik minden előröl. S tart a harc, a nemek küzdelme talán örökkön örökké. Ez a mi sorsunk, mit el nem kerülhetünk. A mi dolgunk az, hogy ezt a rendet, az asszonyi hatalmat, mely a lehető világok legtökéletesebbje, minél tovább fönntartsuk, mert ez a szabadság, a béke és az élet, különben elpusztulunk. A Magasztos eltörli az embert, aki nem méltó a földre: lángtenger borítja el a világot, a fák is megolvadnak, testek válnak hirtelen árnnyá, amikor a képzelhetetlen hőség szétárad az egekből. És nem lesz

menekvés, nem lesznek túlélők… Nem tudjuk, meddig tűri az Isten gonoszságainkat, mikor fordul el végleg tőlünk. A jövendölés itt véget ér, az utolsó márványtábla széle eltörött, féltve őrzött kis darabkáján csak ennyi olvasható: „…csak ha majd… akkor Én is megbékülök veletek… szeretet… élet és nem halál… nem úrnő és nem szolga… nem úr és nem szolgáló… béke és nem harc… vagy meghaltok…"

Samassina, az új Istennő, elméjébe véste a szavakat, hogy soha el ne felejtse. Esküje is ott zakatolt szíve mélyén, amikor másnap reggel hűvösen nézett le a trónus magasából a térdelő férfira.

Ursaga végtelen dühöt érzett. Az ostoba szajha nem ismeri az illemet! Már intenie kellett volna a főpapnőnek, hogy Larsza legfőbb hadura joga szerint büszkén fölmagasodhasson. Nem hitt a fülének, amikor a csengő hangok betöltötték a termet:

— Halld szavam, az Istenét! Díszítsd fel még ma a vár fokán Innin seregét, hogy ragyogó szemem gyönyörködhessék benne! Menj, szolgám, hogy parancsom mielőbb teljesítsd!

És Ursaga elkövette a hibát. Fölnézett a trónra:

— De úrnőm, a gyász első napja van.

Csak egy villanást látott, ragyogó szemek szép sugarát, bennük az Istennő haragja. Gömbölyű kar lendült a magasba, lehullott a függöny, s a büszke sólyom döbbenten hallgatta a felségsértés csöndjét, mely hirtelen vette körül, hogy aztán egészen megfojtsa. Mint a vadászháló a kölyökfarkast. Melybe, ha belegabalyodik, szabadulni tőle reménye sincs.

„Szándékosan tette, azt akarta, hogy megsértsem! S én, ostoba, besétáltam a csapdájába! Ezért halálra ítélhet. Miért nem küldött a szégyen karójára, ha meg akar ölni? Atyámért… igen, szegény öreg, ő könyörögte ki az életem, s most, hogy nincs többé, kénye-kedvére bánhat velem. Ó, mennyire gyűlöl… S én mennyire szerettem…"

A börtön szűk cellájában nem félt a haláltól. „Megérdemlem – gondolta –, Ziszudrának van igaza. Nem tudtam szívből szeretni, csak magamat láttam. Boldog akartam lenni, s gyűlöltem, mert ő boldog volt mással. Atyámmal! És drága, jó atyám… Sosem tudom meg, mit üzent nekem, tékozló fiának. Sosem látom meg a Magasztost, mert szívem önző. Ó, Istenem, bocsáss meg nekem, engedd, hogy hazataláljak. Édes jó anyám, nézz le reám, bűnös fiadra, édes jó atyám, segíts még egyszer, hogy halálomban megláthassalak téged. Várjatok rám, ne engedjétek, hogy elkárhozzam, könyörögjetek Istenhez, hogy ne veszíthessem el halhatatlan lelkemet!"

Még akkor is imádkozott lelkébe merülve, mélyen, alázatos szívvel, amikor a királyi helyettes halálra küldő szavát várta, melyet szentségtörő, gonosz tettéért, a kierőszakolt gyönyörért jogosnak tartott. Tudta, Samassina ezért bünteti, nem másért.

Larsza minden előkelősége ott volt a teremben. Az új Úrnő rendelte így, hogy ne legyen fül, mely ne hallaná, ne legyen szem, mely ne látná az Istennő igazságos ítéletét.

– Anyád jogán belenézhetsz az Istennő szemébe! – hallotta ismét, s megint látta a ragyogó szempárt. Már maga sem tudta, hogy kiét. Samassináét? Ininét? Az Úrnőét?

És megint hallotta a kegyelem szavát. És megint kacagtak a szemek. És üzentek félreérthetetlenül. De Ursaga most nem mert válaszolni.

A Nagy Kapunál tétován állt.

— Gyere velem! — mosolygott rá Ninna, az új Úrnő legbelsőbb papnője.

Aztán várt. Az oszlop mögött, a lakosztály előtt. Egész éjjel…

— Ég áldása legyen rajtad s városunkon! — köszönt felé Enkidin, ki hajnaltájt kilépett azon az ajtón, mely előtte — ekkor már ezt is pontosan tudta — végleg bezárult.

Nem a kirobbanó nevetés fájt, melyet még a Palota előtt is hallott, melyet egész Larsza hallott, mely végiggyűrűzött a városon a palotáktól a viskókig, s aztán föl, a Torony magasába, hol a fájdalmas hitves egy percre gyászát feledte. Ó, nem, nem az fájt. Azt viszont nem tudta, hogy nem csak neki.

Samassina ettől kezdve minden szabad percét Enkidinnel töltötte. Az ifjú pap beköltözött a Palotába. A szolgák közvetlenül a legbelsőbb lakosztály mellé helyezték el, hogy éjjel-nappal az Úrnő rendelkezésére állhasson, ki gyakran még késő éjszaka is érte küldetett. Ő pedig ment boldogan, arcán ragyogott az öröm, szemében áhítat. Ursaga nem bírta nézni alázatosan imádó tekintetét, melyet, úgy tűnt, az Úrnő figyelemre sem méltat.

„Nem szereti, Samassina nem szereti, de mégis ágyába engedi" — gondolta gyakran, ha meglátta a fiatal papot a Palota valamelyik folyosóján. Azelőtt szívesen megállt néhány percre, ha véletlenül összefutott vele — kedvelte az okos-szerény sze-

mét –, de újabban nem örült neki. Főként a szemének nem. A többiekének sem. Azoké vagy ostoba, vagy gőgös. De leginkább a kettő egyszerre. Kerülte őket, s hamarosan nem volt senki, akihez egy szót is szólhatott volna. És senki, aki őhozzá szólna.

Viselhetetlennek érezte a magányt, mely ott kongott palotája minden szobájában. Pedig hát a magányban is van valami jó: azelőtt mindig nyüzsgés vette körül, most legalább nem zavarja senki és semmi. Van ideje Istenre gondolni. Gyakran mondogatta magában Innin gyönyörű himnuszát, mintegy vigaszt keresve, vagy inkább erőt merítve:

„Gyengét a házba lépni engedek,
s minden hatalmast elkergetek."
„A fennhéjázót megalázom,
a megalázottat anyjaként felemelem."
„Melléje állok annak, aki örömben ragyog,
melléje állok annak, aki gyászban jár."

„Engem valóban elkergettél, valóban megaláztál, Istenem. Megalázott vagyok, emelj fel engem anyámként! Gyászban járok, állj mellém, Istenem!" – tette hozzá mindig, hátha az Isten megkönyörül.

Sokszor azon kapta magát, atyját keresi bolyongva, hogy kiöntse elé szíve bánatát. Ha kiült a teraszra, vadidegen nő hozta asztalára a mézszínű italt. Ránézni sem volt kedve, pedig pontosan tudta, mit gondolnak róla rabnői: „Szegény, jó urunk elvesztette férfiasságát, mióta Ziszudra elhagyta." Látta fölizzani egyikük-másikuk szemében a sóvárgó vágyat, s a szebbnél szebb nőkre gondolva már maga is hitte, hogy tényleg beteg.

Szívesebben volt a katonái között. Ott néha felejtett. Büszkén nézett végig a gyakorlatozó harcosokon; izmaik feszültek, sisakjuk ragyogott, mintha száz meg száz ifjú isten készülne a végső diadalra. Larsza ereje mozdult meg egyszerre a bástyákon, ha a legfőbb hadúr aranylándzsája megcsillant a fényben. Sokszor kívánta, bár támadna az ellen, hogy megmutathassák az Úrnőnek, mennyire képesek tartani a Magasztosnak tett fogadalmukat:

— Fénylő öledre esküszünk, ragyogó Úrnőnk, Innin, szolgálunk téged utolsó csepp vérünkig! — zúg minden reggel a vár fokán.

Pár napja, hogy furcsa, különös gondolat támadt elméjében, mely nem hagyta nyugodni: mi lenne akkor vajon, ha holnaptól nem esküdne a sereg?! Mi lenne, ha ez a sok erős férfi fölemelné fejét az Úrnő előtt?! Mi lenne akkor, ha... Sosem fejezte be a mondatot, de az ott motoszkált benne vég nélkül. Egyszer álmodott is róla. Álmában szabad volt, királyi trónon ült, a Szentség Trónusán, mögötte katonák sorfala, két oldalán írnokok és rengeteg pap. Volt valami szokatlan a teremben, s ő, a király, a Szentség Trónusán ülő, azon töprengett, mi is az. Aztán hirtelen rádöbbent: nincsenek nők!

— Hol van az asszony?! — kiáltotta.

— Te akartad, hogy ne legyek veled — felelt a jól ismert, oly kedves hang.

— Nem, nem én akartam! Te mentél el! Te hagytál el! Jöjj vissza, kérlek! Szeretlek!

— Te mondtad: „Úr vagy, s én nem Úrnőd.”

Fölijedt álmából. Míg ágyán ült, már tudta a választ: az erős férfisereg, ha fölkel, elsöpri Innin országát.

„Ezért van az egész – gondolta –, ezért nem hagyják, hogy egyenlőek legyünk velük. Azt mondják, ez Isten akarata. De ki mondja? Ők: a nők! Mert félnek. Tőlünk félnek... Samassina fél tőlem. Bántottam, s ő elmenekült előlem."

Ursaga megint csak tévedett: Samassina nem félt. Nem volt rá ideje. Tanult. Tanult a nappal minden órájában, az éjszaka csöndjében, szívta magába a tudást mohón, telhetetlenül, mint a vizet a tengeri szivacs, melynek Larissza szerint gyógyereje van. Sosem sejtett titkok tárultak föl előtte, ismeretlen mélységekbe szédült, melyek úgy, de úgy vonzották magukhoz, mint valaha Ursaga karja. Ő nem álmodott seregről, trónszékekről, férfiakról és nőkről. Csak néha Ursagáról. Ilyenkor sírt egy kicsit, de nem túl sokat. Nem volt rá ideje.

Minden hatodik napon összeült az Istennő Szent Tanácsa, s ő sokáig végtelen szorongással hallgatta az érthetetlen szavakat, melyeket homlokát ráncolva próbált fölfogni. Sosem hallott népek, királynők és királyok, kikről azt sem tudta eddig, hogy a világon vannak, gomolyogtak kibogozhatatlan kuszaságban, végeláthatatlanul.

A Szent Tanácsnak az Úrnőn kívül hét tagja volt: Ninmada, a főpapnő; Namtar, az új főpap; az Első Szűz; az Első Szajha; Larissza, Gulának, az orvosistennőnek papnője, s lett volna még a hadúr, de őt új Úrnő eddig még nem hívatta. S végül ott volt még az éjsötét papnő, ki ritkán beszélt, s kitől messzire húzódtak társai. Samassina nem félt tőle, pedig még Larissza is

csak lopva mert rápillantani, főként a hétfejű kígyó színezüst koronáját, Ereskigal jelét kerülte tekintete. Samassina észrevette, hogy gyakran bámul rá a rémséges szempár. Fölszegte állát, ragyogó szeme hosszasan, könyörtelenül, térdrekényszerítően szúródott a szemekbe. Ismerte jól Ereskigalt, már kétszer is legyőzte: ő és Gasanen. És íme most is: a halál tekintete meghátrált, a szemek bepárásodtak, majd szégyenkezve lecsukódtak. A kimondhatatlan nevű papnő fölállt, majd térdre hullott Samassina előtt:

— Úrnőm vagy, Innin van veled.

Nem volt már senki a városban, ki ne fogadta volna úrnőjévé.

„Csak Ursaga, neki nem kellek. Csak vele nem vagyok erős. Ő ismét legyőzhet" — gondolta sokszor, amikor végre magára maradt. Igen vágyta a csöndet, a magányt, de ritkán volt benne része. Ilyenkor kiment a teraszra, s nézte a várost, az ő városát, melyért halni is kész volt immár. Aztán nézte a Tornyot, hol nővére bízik őbenne. Csak egyetlen irányba nem nézett sosem.

Ha tanult, leginkább egy különös rajz érdekelte, amit Larisszánál látott először, ki gyakran hajolt föléje.

— A neve térkép — mondta az orvosnő. — Innin Úrnőnk dédanyja ült a trónon, amikor először megrajzolta egy larszai asszony. Látod, Úrnőm, ez itt a Nagy Folyó, a Buranunna, mely a Nagy-tengerbe ömlik. Ez meg itt Enki isten mocsara. Ez meg a Végtelen-tenger, melyet szigetek szabdalnak. Úgy is hívják: a szigetek, a földek közének tengere. Ez benne az Istenek Szigete, ahol a szent Bika hitvese uralkodik. Ez meg egy furcsa föld, különös néppel, ők a papirusztermő folyó partján élnek. Tudat-

lanságuk mérhetetlen, írni sem tudnak, csak rajzolnak, mint egy kisgyermek. Képzeld, Úrnőm, úgy hiszik, hogy az Isten egy macska! Az Égi Úrnőt macskaként imádják, s a Macskaistennő papnői nemrégiben egy férfit koronáztak királlyá! Van királyuk, de nincs királynőjük! Tőlünk kértek egyet, de Larsza leghitványabb páriája sem menne el férfi szolgájának! Dicső királyuk kénytelen volt a saját, vér szerinti, édes húgát feleségül venni.

— És ez itt mi?! — mutatott Samassina egy barnásra festett foltra, melyet Larsza közelében látott.

— Ó, ez itt a Nagy Hegy, mit magunk sem ismerünk eléggé. Itt élnek azok az istentelen hegyi népek is, akik közül Dumuzi kikerül. Meg sok más nép, kikről nem is tudunk.

— Meg kell tudnunk, kik ezek, milyenek, mit akarnak. Túl közel vannak!

— Larszától mindannyian félnek, Úrnőm! Nincs okunk aggódni miattuk.

— Azért csak tudj meg róluk mindent, Larissza!

És Larissza mindent megtudott, mi tudható volt. Egy másik térképet tett Samassina elé.

— Látod, Úrnőm, sok hegyi nép már el is hagyta ősi lakhelyét. Nem jó ott nekik a hegyek között. Nincs elég élelmük, állatok húsán élnek, gabonájuk sincs, a földművelés titkát sem ismerik, de nem is ismerhetik, hiszen a kopár szirtek közt nem terem meg az árpa, nincs víz, hogy öntözzenek, mikor beköszönt a forró szárazság. Rendes téglaházaik sincsenek, mint nekünk. Csak Dumuzi népe nem szenved hiányt semmiben, mert ők

Larsza fogadott testvérei, kik elfogadták az Egyetlen Istent, Innint úrnőjüknek. Gabonával segítjük őket, cserébe gyönyörű prémeket, erős rabszolgákat adnak, s újabban egy különös fémet is. Az Ég ajándékának tartják, de nemigen érthető, mi tetszik nekik rajta.

— Mi ez az új fém? Sosem hallottam még.

— Nem sokat ér, Úrnőm, Innin is csak udvariasságból fogadta el Dumuzitól. Bár a hegyi követek azt mondták, erős és tartós, s varázslóik fegyvereket képesek formálni belőle, melyek jobbak, mint a bronz. Én magam el nem hiszem, láttam ezt a fémet, sötét, inkább fekete, mint szürke, s a tárgyak, melyeket belőle készítettek, durván megsértik az ízlést. Otrombák. Nincs szép, ragyogó fényük sem.

— És a fegyverek? Valóban erősek?

— Nem hinném, Úrnőm, de én nem értek a harcművészethez.

— Ursaga látta őket?

— Nem gondolnám, Úrnőm, hisz akkor még Dumuzi volt a lugal.

— Nézze meg, s jelentsen róla! Magam is látni kívánom őket.

Larissza meghajolt, engedelmesen kiment, hogy intézkedjék. Már régen tudta, hogy még szíve legtitkosabb zugaiban sincs oka kételkedni az új Úrnő szavába. Igaz, ő maga nem tulajdonított különösebb jelentőséget az ismeretlen fémnek, de sosem lehet tudni, esetleg a sereg valóban használhatná. Volt annyira okos, hogy pontosan fölmérje: amihez nem ért, arról nem ítélhet, s a fegyverekhez Ursaga ért a legjobban.

„Az Úrnő veszélyt sejt — gondolta —, aggódik a hegyi népek miatt. Komoly lehet a baj, mit isteni szíve megérzett, ha hajlandó Ursagát fogadni."

Eddig még a Szent Tanácsba sem hívatta, s bár Ursaga tisztje szerint mindig ott állt a trón legelső lépcsőjén, a királynő sosem emelte rá ragyogó szemét, amióta úgy megalázta a város előtt. Larissza többször nézte fürkészően a férfit, amit az nem látszott észrevenni. Eleinte félt, hogy Ursaga, kinek szarvait nyilvánosan letörték, féktelen gyűlöletében bosszút forral az Úrnő ellen. Ez a bosszú Larszát tenné tönkre, pusztulást hozna mindnyájukra, ha a kar, mely a fegyvert fogja, nem fogadná úrnőjévé az új királynőt. De a lugal rendületlenül hű maradt. Erről a Vétkek Háza őrei biztosították Larisszát, kinek a gyászbavonuló Innin adta parancsba, hogy őrizze a város rendjét, s ne tévessze szem elől a legelőkelőbbeket sem, sőt magát az új Úrnőt sem (ezt utóbb Larissza már igen szégyellte), mert nyugalom és béke csak akkor lehet, ha lankadatlan és éber a figyelme annak, aki azt őrizni hivatott. Az orvosnő mindent tudott és mindenkiről. De valamit nem értett: Ursaga, a szép ifjú, beteg tán, hogy nőt nem ölel? És az Úrnő, ő is beteg? Sokan hiszik, Enkidint fogadja ágyába, s csak higgyék is, de Larissza tudta az igazságot. Ha Larsza két legfontosabb vezetője beteg, akkor annak előbb-utóbb híre megy…

Most is, amikor Ursagáért küldetett, ez jutott eszébe. Az rendben van, érti is, az Úrnő a férjét nem tudja feledni. De a férfi, aki azt a szörnyűséget elkövette rajta, melybe csaknem bele-

halt? A vadember, ki Innin Úrnőt oly boldoggá tette, hogy örömében órákig mesélt róla Lariszának — neki mi baja?

Ursaga mélységesen meglepődött a hírre, hogy a Palotába hívatják.

„Istenem, ne engedd, hogy Larszát fenyegesse veszély!" — sóhajtott, mert abban bizonyos volt, hogy fontos az ügy, ha Samassina látni kívánja. Miféle ellenség gyülekezik, melyről ő, ki kémeivel lankadatlanul figyelteti a város határait, nem szerzett tudomást?

„Elmulasztottam a kötelességemet, csak álmodozom, mint egy éretlen ifjonc!" — búsult benne az önvád, mialatt az ajtó előtt várakozott. Aztán eszébe jutott az az éjszaka, amikor hajnalig itt állt, s fogyó reménnyel tervezgette, színezgette az eljövőt. Még akkor is párás volt a szeme, amikor belépett az ajtón. „Nincs egyedül — gondolta boldogtalanul —, soha többé nem fogad engem egyedül. Pedig úgy szeretném bocsánatát kérni."

Egy agyagtérképet látott kiterítve a faragott nagy asztalon, pont olyat, mint amilyen neki is van, s mit ő is hosszasan szokott tanulmányozni. Az Úrnő és az orvosnő különös fémű fegyvereket tartottak a kezükben, Samassina épp egy lándzsahegy élét próbálgatta a tenyerén.

— Jaj, vigyázz, tedd le, kérlek, megszúrja a kezed! — át sem gondolta, mit beszél, mit követ el már megint, amikor kivette az asszony kezéből a tűhegyű gyilkos eszközt.

Két szempár nézett rá azonnal: az egyik ellentmondást nem tűrően, sértett gőggel, a másik hirtelen mindent megértő csodálkozással.

— Bocsánat, Úrnőm, nem akartalak megsérteni… Nem menti a tettem, hogy ismerem ezt a különös fémet, jómagamnak is van egy késem, melyet Dumuzi királyunk ajándékozott nekem. Egy szolgám figyeletlenül megvágta magát vele, vére kicsordult, de az a parányi seb elmérgesedett, s ő meghalt napokon belül iszonyú görcsök között. Azóta elzárva tartom ezt az átkozott fémet — mondta a férfi, de nem mert az asszonyra nézni.

Az meg csak átnézett felette, s úgy válaszolt, mintha a levegőhöz beszélne.

— Megbocsátok neked, mint eddig mindig. De jól jegyezd meg, Ursaga, nem élhetsz vissza jóságommal, s azzal, hogy Larszának szüksége van erős karodra. Nincs több lehetőséged, hogy tűrésem határait kitapogasd! Én vagyok az Úrnő, te csak hitvány szolga, s ne kívánd, hogy bebizonyítsam: te sem vagy pótolhatatlan.

Larissza az Úrnőt nézte. A szavak kegyetlenek voltak, túlságosan is azok. Így még Innin sem beszélne Larsza legfőbb hadurával! Lehet, hogy karóra küldené, de tisztelné a rangját, s anyjától örökölt jogát a méltóságra. Az Úrnő arca gőgtől fénylett, ilyennek még sosem látta őt. A férfi lehajtotta a fejét, s bizonyos, hogy nem is meri többé fölvetni. Az Úrnő szemében azonban nem látott valódi haragot. „Csodálatos asszony, igazi királynő! Uralomra született. Bánni tud az emberi lélekkel; a gyöngét fölemeli, a büszkét letaszítja"— gondolta rajongva.

Az Úrnő továbbra is hideg maradt.

— Épp e fémről akarlak kérdezni, hű szolgám. Mondod, ismered. Mondod, halálthozó erő van benne. Akkor mi az oka, hogy

te, a legfőbb hadúr, még nem szerelted föl vele a sereget? Mondd, te, Erős Kar, mondd, te, Okos Sólyom, hogyan győzöd le az ellent, ha ilyen fegyverekkel támad rád?! — pattant föl a kérdés, hogy még Larissza sem lett volna rá képes válaszolni.

Ursaga hallgatott. Ez jobban fájt mindennél, mert igaz volt a vád.

A királynői hang darabokra törte a csöndet:

— Halld szavam, az Istenét! Dumuzi népéhez mégy, te magad, s nem a szolgáid. Hatszor hatvan agyagkorsót csordultig töltesz gabonával, átadod a királyuknak, Dumuzi atyjának, s cserébe fegyvereket hozol minden harcosod számára. Lándzsát, nyílhegyet, harci bárdokat, hosszúélű késeket, s bármit, amit fontosnak tartasz. Kérsz a királytól varázslókat, kik ismerik e fém titkát, s harcosokat, kik megtanítanak bánni vele, s őket is magaddal hozod. Itthon első utad a Palotába vezessen, látni akarom, hogyan gyakorlatozol az új fegyverekkel! Óvatos légy és ravasz, meglehet, a király nem kívánja a titkát megosztani velünk. Most még gyenge, hisz Dumuzit is nekünk adta, de hamarosan a varázsfémmel erős lesz, s ezt ő is tudja, hacsak nem egészen ostoba! Mondják, ifjú és szép az új hitvese, a királynő. A király már kellően öreg, a királynő gyakorlatlan, hisz náluk nem az asszonyoké a hatalom, de rajongva imádja őt a férje, s minden óhaját vakon teljesíti. Te szép vagy és fiatal, mint egy ifjú isten. Innin Úrnőnk, szeretett nővérem, maga mondta nekem, mennyire elégedett volt veled… hogy számít rád a gyász után is… Érted, mi a dolgod? A könnyebb és gyorsabb utat válaszd, nincs sok időnk! Ez királyi parancsom!

Ursagának még sosem fájt semmi ennyire, mint most Samassina parancsa. Hát ennyit ér az ő csókja?!

Ha nem fájdul meg a szíve oly nagyon, bizonyára eszébe jut, hogy volt egyszer egy férfiú, akinek a csókja még ennél is többet ért. Nem errefelé történt az eset, hanem messze-messze, valahol arrafelé, ahol a nap kél:

Ott, ahol a nap kél, élt egyszer egy királykisasszony. Ez a királykisasszony oly rút volt, hogy a varangyos béka őmellette tündérleánynak látszott. Egy szép napon gondolt egy nagyot, s kihirdette az országban, hogy annak adja a kezét meg a fele királyságát, aki őtet megcsókolja. Akkorra már a királyság szépségének híre bejárta az egész világot, jöttek is a királyfiak napkeletről-napnyugatról, hátha elnyernék a királyleány kezét. De a próbát kiállni egy se tudta. Élt akkoriban egy világtól elzárt kicsiny falucskában egy szegény özvegyasszony. Volt annak az asszonynak egy siheder fia, aki napestig dologtalan heverészett a sutban, s csak a legyeket fogdosta. Szólt neki az anyja, hogy állna föl végre, menne a palotába, csókolná a királyi leányzót, lenne belőle király, ha már egyébre úgysem jó. A legény illő mód tisztelte az anyját, szót fogadott hát, kiment a közeli mocsárhoz, hogy békákat fogván kellőképp fölkészüljön a nagy próbatételre. Fogdosta és csókolta a békákat szorgosan, tízet-százat, mígnem úgy beléjejött a csókolódzásba, hogy megbátorodván fölment a palotába. Meg is csókolta a királykisasszonyt, tartottak is nagy lakodalmat, és boldogan is élnek a mái napig. Volt tehát egy legény, akinek a csókja egy fél királyságot ért.

Ursagát azonban más fából faragták, mint a napkeleti királyt. Beleborzongott a válaszba.

— Kívánj bármit, én engedelmeskedem, csak ezt ne, Úrnőm! Engedd, hogy magammal vigyem Enkidint, ki szép, okos és művelt, s kivel nemcsak te, Úrnőm, de Innin is mindig elégedett volt…

— Ursaga, nem vagy hű szolgám! Engedetlen vagy, lázadó, és elárulod Larszát! — kiáltott az Úrnő, s haragos szeme a férfira villant. — Enkidin marad, rá nekem van szükségem, te mégy, téged tudlak nélkülözni, megértetted?! De nem lehetsz durva… Tiszteld a királynőben az örök asszonyt, még ha nem is övé a hatalom. Életeddel felelsz a sikerért. Megmondtam, hallottad szavam, az Istenét! Menj, szolgám, hogy parancsom mielőbb teljesítsd! — azzal máris elfordult, hogy ne kelljen szembenéznie senkivel. És semmivel.

Ursaga elvörösödött. Vigasztaló tekintet sajnálkozott zavarán, de inkább nyugtalan lett tőle. Mit bámul rá folyton ez a Lariszsza? Hiszen igaz, ami igaz, az Úrnőnek igaza van. Ez lenne a legjobb, a legegyszerűbb megoldás. De hát képtelen rá… hogyan mondja ezt meg egy nőnek?... és pont Samassinának.

— Mondd! — formálta az orvosnő szája némán.

Ursaga a saruját nézte inkább. Aztán csak megszólalt:

— Nem tudom megtenni, Úrnőm. Nem azért, mert dacos szemem fölvetem. Én, Úrnőm, ó, ha tudnád, én… én nem tudok nőt ölelni többé… ez a szégyenem, melyet most már magad is tudsz, Úrnőm! — buktak ki belőle a szavak, s már hallani is vélte a gúnyos kacajt.

De Samassina elhűlten meredt rá. Valahogy nem lett volna kedve nevetni. Sőt. Egészen megkeményedett.

— Igaz, Úrnőm — szólt közbe Larissza menteni akarván, ami még menthető —, magam is tanúsíthatom. Innin Úrnőnk parancsa volt, hogy a Vétkek Háza őrei nekem tegyenek jelentést mindenről. Mióta Ursaga ő királyi fensége ragyogó szemébe nézhetett, őt is elérte a végzet, mi sokaknak sorsa lett már. Az Isten szeme, az Isten teste a bűbáj varázsával köti meg gyakran örökre a férfiszíveket.

„Engem nem Innin kötött meg, ó, nem az az Istennő, hanem a másik...” — szorult össze Ursaga lelke. Az orvosnő arcán látta, hogy az is tudja.

Az Úrnő megdühült. Ráripakodott a lányra:

— Larissza, nagyot hibáztál! Te vagy a legokosabb szolgám, s te nem tudod, hogy ez a gyöngeség jele? Nem bízhatom a sereget egy olyan férfira, aki ennyire beteg! Számtalan ellenségünk van, aki csak arra vár, hogy lecsapjon, s örök szégyenünk, ha a seregek vezére nem férfi! Ez kiderül, s rögtön ránk törnek! És te, Ursaga, hogy merted elvállalni a lugal rangját, ha nincs erőd? Az Isten ereje az asszonyi ölben és a férfi vesszejében él, az Élet a nőstény és a hím! Te nem tudod, de hisz tanulhattad a Tábla Házában?!

— Igen, Úrnőm — felelt az orvosnő —, a hatalom csak az erős kezében virágzik, a gyöngéjében elhervad. A férfi, aki nem tud ölelni, ölni sem tud. Vannak népek, akik halálba küldik a férfierőt vesztett királyt... Vagy a királynőt, kinek méhe bezárult... Hisz Úrnő is csak az lehet, akinek asszonyi varázsa van.

Larissza bátor szavait mindketten értették. Ursaga boldog volt, hogy szíve majd kiugrott.

„Nem fogadta ágyába Enkidint! Ó, nem, csak tanul tőle. Mondják, éjjel-nappal tanul. Istenem, ilyen hű atyámhoz, enynyire szerette! Ó, boldog öreg – két csodálatos hitvest is kapott Istentől. Én meg egyet sem."

Samassina arcát elöntötte a pír. Legalább ne Ursaga előtt mondta volna. De igaz, ami igaz, ő maga is beteg, ő sem ölelt senkit oly sok idő óta.

„Ágyamba hívom Enkidint, kinek úgyis ez minden vágya! Vége ennek az értelmetlen hűségnek! Lám, Ursaga egy pillanatra sem volt hű. Ott volt neki Ziszudra, s nekem mennyire fájt. És ki tudja, még kik. És nővérem, kit még aznap boldoggá tett, amikor engem megalázott és meggyötört, s az én szenvedéseim árán jutott erőszakolt gyönyörhöz! Sosem szeretett engem, sosem, egyetlen pillanatra sem... Én meg hittem benne... De elérte végzete; nővéremet szereti, rajta kívül senkit sem tud ölelni, de nem szeretik viszont, csak egy szolga, semmi több! Megérdemelte!" – gondolta mély elégtétellel.

Ursagára pillantott. Sehogy sem értette az örömöt az arcán. Boldog most, de vajon mitől?

Larissza, az okos, viszont megint az Úrnőt nézte. Fájdalom, féltékenység és valami kemény dac volt az asszonyi, valahogy nem igazán isteni szemekben.

„Én Istenem, ezek szeretik egymást! Szeretik, halálos, gyűlölködő szerelemmel! Ebbe belepusztulnak, s velük Larsza is! Tennem kell valamit, csak tudnám, mit! Én vagyok a legjobb orvos

a Folyóközben, vagy én gyógyítom meg őket, vagy senki" — amint ezt kimondta magában, lelki szemei előtt látta is az ágyra visszaájuló Kegyes Anyát. Akkor nem értette a visszaesést, de most már igen. Hogyhogy nem jött rá senki, hogy a felmentő hazugság nem Larszáért szólt? Hogyhogy nem hallotta meg senki a fiát megáldó atya szavát? Hisz még ki is mondta, kimondta mindenki előtt: „s áldott a te magod, melyből új élet fakad". Pedig tudta a város, hogy Ursaga járogatott Samassina korcsmájába — de kinek fontos ez, hisz Larszán vagyunk! Kinek hír, ha a fiú gyűlöli az apját, mert elvette tőle a szajhát — hiszen Larszán vagyunk! Ki lepődik meg, ha a város legelőkelőbb nagyura, aki mindig hű volt elhunyt hitveséhez, vénségére gyermeket nemz egy külvárosi szajhának? De kérem, hisz Larszán vagyunk! Larissza majdnem összecsapta a tenyerét a nagy csodálkozástól. „Jóságos Anyám! Hogy becsaptak mindenkit! Az Úrnőt, egész Larsát, Ursagát... és az Istent is..." Kissé csodálkozott magán, miért nem érez iszonyatot az Úrnő iránt, hogy már tudja, hamisan esküdött az Oltár előtt. És Larsza főpapja is, a legbecsületesebb, a legtisztább, a legigazabb! Inkább megrendülést érzett, sőt valami irigyen mély tiszteletet irántuk, akik üdvösségükről mondtak le, csakhogy megmentsék a haláltól, akit mindketten szeretnek. Önmaguknál is jobban, halhatatlan lelküknél is jobban, még az Istennél is jobban. Ilyen nincs, csak a tündérmesékben. „Hogy eshetett meg ilyesmi épp nálunk? Segítek és hallgatok" — fogadta magában, s kimondta a legjobb ötletet, ami eszébe jutott:

— Úrnőm, mint tudod, engem tartanak a legjobb orvosnak a Folyóközben, s merem remélni, joggal. Meggyógyítom Ursagát, ha megparancsolod nekem.

— Te vagy a legjobb és a legokosabb, ezt senki sem vonhatja kétségbe. Mondd, mi a terved! De előbb tudnunk kell, Ursaga akar-e gyógyulni, vagy oly hű nővéremhez, hogy inkább szenved érte?

„Nem érte szenvedek" — akarta mondani a férfi, de Larissza megelőzte:

— A Nagy Úrnőt mindannyian szeretjük, s illő is, hogy Larsza ifjú sólyma örökre szomjúhozza őt, mint az összes férfi. De Larsza hadura nem lehet gyönge!

— Bölcs vagy Larissza, mint mindig. Hallgatom tanácsod.

— Mégis küldd el Ursagával Enkidint, ki érted ég olthatatlanul, s ezért majd kegyetlennek érzi parancsod, de mindent megtesz, hogy kedvedben járjon… Ursaga csak egy módon gyógyítható meg. Ez a mód nagy áldozatot kíván, melyet Larszáért kell meghozni.

— Mondd, mi ez az áldozat, s kinek kell meghoznia?

— Akinek meg kell hoznia, megteszi, Úrnőm, mert a városért ég erős szíve, s bizonyos, hogy nem hagyja cserben a népét. Az ősi orvosi tanítás így szól: „Ami megbetegítette a lelket, ugyanaz gyógyítja meg." Az egyszerű nép is tudja, ők ekképp mondják ostoba szavaikkal: „Kutyaharapást szőrével, rontást a rontóval, szerelmet szerelemmel." Akit az Istennő megkötött, azt csak az Istennő oldhatja el!

Samassina egy ijedt pillanatig úgy hitte, Larissza megbolondult, hogy Innint akarja háborgatni. Ursagára nézett, hogy mondjon már valamit, de a férfi arcán földöntúli örömet látott.

„Menne rögtön nővérem szeretni” — gondolta elkeseredetten. De aztán megértette: nem Innin az az Istennő.

Hallgattak. Sokáig tartott a kimondhatatlanság csöndje. Larissza tudta, hogy most késhegyen táncol. De ő a „Larissza”, fölötte csak Innin ítélhet, nem olyan könnyű az ő bokájába nyomni a kést. Meg aztán Larszáért mindent, még a kockázatot is! Biztatgatta magát, de azért nagy kő esett le a szívéről, amikor végre megszületett a döntés:

— Larissza, nővérem is gyakran hallgatott okos tanácsaidra, s mit ő megtett, én is megteszem. Larszáért! Ursaga, menj, és készülj az útra, magaddal viszed Enkidint! De csak holnap reggel indulsz. Gyógyultan. Hallottátok a szót, az Istenét. Most menjetek, s küldjétek be legbelsőbb papnőmet, Ninnát, ki majd szólít téged, Ursaga.

Samassina máris elfordult, s nem látta, hogy két örömtől ragyogó ember hagyja el a szobáját.

***

* Tartalom: ► 399. oldal

Mintha templomba lépne, úgy lépett be Ursaga Samassina ajtaján. Az asszony most is a térkép előtt ült, úgy látszott, egészen elmélyült benne, nem is méltatta különösebb figyelemre a férfit. Az meg csak állt és várt, végtelen zavarában nemigen tudta, mit is kéne tennie. Pedig eltervezte, százszor is végiggondolta, mit mond, mit tesz majd; nem kér szerelmet, nem kér gyönyört — semmit sem akar kapni, de mindent adni. De most a semmi jutott eszébe, ahogy az asszony hátát nézte. Annyit azonban észrevett, hogy Samassina átöltözött délután óta, finom, de nem rafinált illat lengte körül, és új ruhája oly egyszerű volt, mint egy szűzé.

„Nem akar elkápráztatni — gondolta. — Igaz, sohasem akart. Ó, Úrnőm, parancsolj velem...”

Valóban az Úrnő fordult felé.

— Jöjj, lugal, nézd csak meg ezt a rajzot! Látod, a hegyi népek egy nagyobb csoportja, melynek neve quti, néhány hete elhagyta régi szállását, s lefelé ereszkedik a Nagy Hegy oldalán. Úgy vélem, a Síkság felé tartanak. Tudd meg Dumuzi népétől, kik ezek és mit akarnak. Van-e a halálthozó fémből fegyverük, van-e elegendő élelmük, vagy ők is a hegyi kecske húsán élnek? Ha éhesek s kellően elszántak, nemcsak Larsza van veszélyben, hanem a Folyóköz többi városa is. Közülünk senki

---

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

sem ismeri azt a fémet. Vajon mennyien vannak, s nekik is királyuk van, mint a pásztornépeknek, nem úrnőjük? Akkor ugyan ostobák, sem földet művelni, sem várost építeni nem tudnak, írást sem ismernek, Istent sem hisznek, de durvák és kegyetlenek, s kitartanak a végsőkig, hisz náluk a legnagyobb érdem a háború, nem a béke. Mit gondolsz erről, hadúr?

A férfi közelebb lépett az asztalhoz, s ő is a térképhez hajolt. Ugyan egy kicsit messzebbről is jól látta volna, de hát az Úrnő hívta.

— Larsza erős, Úrnőm, Innin serege halni kész velem együtt. Ha rossz a szándékuk, értesítenünk kell a Folyóköz minden városát, szövetségeseinket, kik valamennyien meghajoltak Úrnőnk előtt, különösen most, hogy hozzánk küldték az égiek Ninhurszag istennőt.

Ursaga álla Samassina hajához ért, s a férfi egy pillanatra behunyta szemét. Az asszonyt zavarhatta valami, mert nagy hirtelen fölállt, s az ablak mellé lépett.

— Jól beszélsz, lugal, egyet azonban ne feledj: Larszának nem halott, hanem élő harcosokra van szüksége — mondta, s kinézett az ablakon. — Kerüld a kockázatot, az értelmetlen hősiességet, inkább eszeddel élj, ne erőddel! Ha elkerülhető a harc, hát kerüld el!

Majd visszafordult az ablaktól, hogy most a férfira nézzen:

— Inkább higgyék, hogy gyöngék vagyunk, mintsem tényleg meggyöngüljünk.

Pillanatnyi szünet után lassan, elgondolkodva folytatta:

— Aztán majd várunk, s szép csöndben fölkészülünk a végső ütközetre. Ne sejtsék, mit akarunk! Ha kérnek, hát adjunk, akár földet is. Majd visszavesszük, ha eljő az ideje.

A férfi értőn bólintott.

— Úrnőm, tudod, szolgád vagyok, követem parancsaid.

Samassina elbiggyesztette az ajkát, s gúnyos méltósággal nézett végig Ursagán.

— Nem, Ursaga, te nem vagy szolgám, szád mondja: igen, szíved gondolja: nem. Ismerlek, jobban, mint hinnéd. Azért hagylak meg rangodban, mert jelenleg nincs nálad jobb, s nem azért, mert bízom benned.

— Megbízhatsz bennem, Úrnőm. Nagyot változtam — egyenesedett föl a férfi. Végre bele mert nézni Samassina szemébe. De a szemek semmi jót sem ígértek. A szavak sem.

— Ezt is tudom. Vagy tán nem is változtál, ilyen voltál mindig, csak én nem láttam. Ostoba kis szajha voltam, tanulatlan, írást sem ismerő. Te azt hiszed, még most is Samassina beszél hozzád.

— Néha remélem…

— Ne reméld! — csattant föl az asszony. — Hozzám nem vagy hű. Sosem voltál az. De Larsza és Úrnőnk! Ha népem is elárulod, meghalsz, nem mentelek meg többé!

— Próbáld ki hűségemet, Úrnőm!

— Megtörtént már, de elbuktál. Nem Úrnőd, Samassina kért téged, kíméld atyád, ki szeretett, s kit szeretni tartozol. Dölyfös szíved bosszút lihegett, s nem számított, mi az ára. Kit nem árul el, ki szülőjét elárulja?

Ursaga nem tudott szólni. Ragyogó szemek kényszerítették térdre a lehulló alázatot, de az Isten nem emelte föl bűnbánatát. Lehajtotta a fejét, szemét is lesütötte, s végképp nem tudta, mit várnak tőle.

Az asszony indult felé.

— Jöjj, szolgám, az Istennő segít rajtad. Larszáért. Szíved nővéremért ég, kit én is szeretek, de ki most mérhetetlenül nagy harcot vív. Én vagyok a Királynő, én vagyok az Istennő. Szemem ragyog, mint az övé, testem fénylik, mint az övé. Ölem, az Isténé, jöjj, szeress engem, az Istennőt!

Ursaga bénultan ért Samassina karjához. Hirtelen elfogta a félelem: mi lesz, ha még Samassinát sem tudja szeretni? Keze nem engedelmeskedett, pedig nagyon szerette volna megsimogatni a kibontott hajat, vagy ha erre képtelen, legalább belefúrni az arcát. De a feje sem mozdult.

Az asszony tudta, mit akar. Mint könnyű pihe ért a férfi arcához. Lágyan fogta két kezébe a fejét, ujjai puhán, alig észrevehetően járták körül az állat, mely nem volt képes önmaga cselekedni. Lassan simították végig az ajkakat, aztán elindultak a tarkó felé. Jött a csók. Ursaga úgy hitte, egek is rászakadnak, az Istennel egyesül — de meglátta az asszony hideg szemét.

„Innin sem nézett így rám! Még ő sem alázott meg ennyire! Nem bírom ölelni, ha a szemét látom."

A tejfehér karok finoman vezetni kezdték az ágy felé. Az asszony ott megállt. Kissé eltolta magától a férfit. Az meg csak állt, bámulta az Istennőt, ahogy szép lassú mozdulatokkal lefejti a ruháját. Majd megrázza fejét, egy kissé előredől, s haját

használva hatalmas palástul eltakarja magát. Aztán egy lépést tesz előre, kettőt meg hátra, fölkacag, s megfordul körbe, először csak lassan, majd egyre gyorsulva és gyorsulva, pörögve és forogva, hogy végül a férfi szédül meg belé. A hatalmas hajkorona föl-föllebben, el-elhajlik az asszonyi testtől, de a pislákoló viaszmécsesek nem tudják megvilágítani, mi van mögötte. Ursaga testében fölgyulladtak az aprócska fények, világítani kezdtek, mint a parányi bogárkák a holdas éjjeleken.

„Menekülnöm kéne, de most rögtön! Megöl, ha hagyom!" — tudta belül, de hagyta.

A táncoló Istennő megállt, a lendülettől egy kissé félre volt kénytelen hajolni, haja az arcába hullott, elvonta egy mozdulattal, mosolygott a férfira, mint a gömbölyű alma a függőkert fáján egykoron. A bogárkák megmozdultak a fűben.

Ursaga az asszonyhoz lépett, magához vonta, hajába fúrta a fejét.

„Szeretlek" — akarta mondani.

„Én is téged" — jönne a válasz boldogabb időkben a kert közepén.

A tejfehér karok lehúzták az ágyra. De ő nem nyúlt az asszonyhoz. Csak nézte hosszan, mintha keresne valamit. Egyik kezére támaszkodott, a másikkal félénken ért az asszony szemöldökéhez. Ujjai körülrajzolták a szem környékét, az orr hegyét, az ajkak vonalát. Ott megálltak egy pillanatra, majd továbbsétáltak az ámuló bőrön a nyak szirtjéig. Megfordultak, s most meggörbülve, hátukkal simogattak. Szája nem kereste az ajkakat, a füleket sem, hogy előcsalja a szeretkezés vágyát az

asszonyi testből. Csak a szemeket, azokat kívánta, de azok nem fogadták: kinyíltak, s bennük nem volt sem kérdés, sem válasz, csak Ragyogás. A márványszobor időtlensége, az Aranytrón mozdíthatatlan súlya, az istenek közönye.

Ursaga még próbálkozott, kétségbeesve feszült ellen a menekülő vágynak.

„Nem tudom ölelni az Istennőt."

„Nem tud ölelni engem, csak az Istennőt."

— Ursaga, én vagyok az Istennő — szólt az Úrnő hangosan. — Fénylő ölem kitárom előtted, halhatatlan varázsom elvisz téged a kapuhoz, és segít belépned. Te sem tudsz ellenállni nekem, bármennyire akarod!

— Nem, nem akarok ellenállni, Úrnőm! — suttogta a férfi. — Csak a szemed, ragyogó szemed, azt nem bírom látni.

Az Úrnő behunyta a szemét, így nem láthatta a könnycseppet, mely végigcsordult az újra föléhajló férfiarcon. Ursaga szeme is lecsukódott. Úgy csókolta Samassinát, olyan finoman, olyan óvatosan, hogy ő is beleszédült. Szorosan hozzásimult, átölelte a karcsú derekat. Valahol, az öntudata mélyén csodálkozott a rögtön szétnyíló combokon, hímösztöne irgalmatlanul nyomult is volna előre, de a fegyelmezett szerető inkább csak egy gyönge kis csókot lehelt az ajkakra. A másik nem érte be ennyivel. Magához rántotta Ursaga fejét, hogy foguk összekoccant.

És mikor megrendültek minden földek, és hullámokat korbácsoltak minden szelek, az ősi találós továbbra is megválaszolat-

lan maradt. Adni akarnak-e vagy kapni? — tudhatatlan lett. Szeretnek-e vagy szeretkeznek? — nem akarták tudni.

A piciny bogárkák fénye izzott a rózsabokrok levélkéin, mikor a Csillag megjelent az egeken. És mikor kinyíltak a virágok, és fénylő csillagözön zúdult rájuk, ott állt a Magasztos valahol az út végén. Mosolygott — végtelenül szomorúan.

Ahogy régmúlt idők ködén át nézték az Isten szemét, szótalan ámultak. Mikor kimerült testükben szétáradt a bágyadó gyönyör, még mindig látták haloványan. És szótalan. Mondani lett volna jó valami nagyon-nagyon szépet.

„Mindjárt elküld" — gondolta Ursaga, és szíve szakadt a szóra várva.

„Mindjárt elküldöm" — gondolta Samassina, és az ő szíve is megszakadt.

De nem jött a szó, az Istennőé. A szereteté sem.

Odakinn, a város fölött is elfáradt a Csillag. Jött Utu, a napisten, hogy pihenni küldje, s egyik kíváncsi sugara csodálkozva bámulta az egymás karjában alvó emberpárt; nem látta — holott kereste — sehol a hímet, sehol a nőstényt.

— Igen, ezt üzentem — szólt az Isten, de az alvók nem hallották.

A gyönge sugárka sokáig alig is merte érinteni az összegyűrt takarót, mely félig fedte csak a mozdulatlanná fáradt emberi testeket, aztán mégis megbátorodott, s egyre följebb merészkedett, hogy végül elérje az asszony arcát is, mert leginkább az érdekelte. Ott megpihent, hátha benézhet a lezárt szemhéjak alá.

Samassina fölébredt. Hunyorogva nézte a férfit, aki mosolygott álmában.

„Azt hitte, nővéremet öleli" — fájdult meg benne a szerelem.

— Lugal! Ébredj, szolgáld Larszát, ahogy én is tettem!

Nem néztek egymásra, amíg a férfi öltözött. Mindketten a szemektől féltek: egyikük nem akarta látni az Istennőét, a másikuk nem merte mutatni az asszonyét.

— Köszönöm, Úrnőm, hogy gyógyultan teljesíthetem parancsod! Elhozom a varázsfémet, s nem lesz, ki ellenáll erős karomnak! Fénylő öledre esküszöm, ragyogó úrnőm, szolgállak téged utolsó csepp véremig!

„Nem jól mondtad a lugal esküjét, Ursaga! Kihagytad Innin szent nevét" — gondolta Samassina, de szíve nem akarta hallani a helyesbítést. Így csak búcsút intett.

— Menj, szolgám, hogy parancsom mielőbb teljesítsd!

Amikor elváltak egymástól, behunyt szemhéjuk mögött világított a Csillag. És mikor úgy hitték, egyedül szenvednek, s a másik a kőszobor, nem küzdöttek a kép ellen, mely nem tudta őket elhagyni. Ölelték egymást szakadatlan, és már nem számított a távolság, és nem számított az idő, és a sarkuk alatt sziszegő értelem hiába is sugdosná feléjük: „Ez az éjszaka nem ismételhető."

Hosszú hetek teltek el így, az idő lassan bandukolt, pedig két ember is nekifeszült, hogy gyorsulásra bírja.

A viszontagságos, nehéz úton a kifáradt szamarak már horkanni is alig bírtak, de Ursaga egyre nógatta őket, s ők, szegénykék, kaptattak a hegyek szűk, kanyargós ösvényein,

meredek sziklák között, embert-állatot próbáló veszélyek árnyában, s végül már a kötelező makacsságot is föladták, csakhogy mielőbb megpihenhessenek. Odafönn, a Nagy Hegy dúsfüvű, magaslati legelőjén, a szétszórtan fölütött sátrak árnyékában azt remélték, véget ért a kín, s ők jóllakottan heverészhetnek a selymes mezőn, a csorduló patak hangjain mélázva, míg fájó tagjaikba visszatér az élet. Hisz oly szép, oly jó itt minden, a nyugalom elálmosít, elandalít, s a szem csak akkor nyílik ki, ha a vízhordórudat vállukon cipelő asszonyok rengő csípejét bámulja. Néha látni azt a gyönyörűséges asszonyt is, kinek szemében szomorkás öröm tündököl, kiről pedig azt hitték kezdetben, mosolyogni sem tud, hisz a legszebb sátor foglyaként nem szaladgálhat mezítláb a lepkéket kergetve, mint a többi fehérnép. De bizonyára tévedtek, mert most mintha egy pillanatra mégis szabadnak tűnne. Sok idejük nem volt, hogy busa szamár fejük ezen tűnődjön, mert a kőkemény hadúr, kit a rét virágain pihegő pillangók színei sem hatottak meg, újra indulást parancsolt. S a szegény, buta csacsik hiába bizakodtak abban, hogy lefelé a lejtőn könnyebb a járás, s hátukról is végleg lekerülnek a súlyos agyagkorsók, mert újfent teherrel rakodták meg őket, s oly nehézzel, hogy csontjuk majd belerokkant. Hát lehet így sietni? Hát mit kíván tőlük az a könyörtelen férfi, aki egész úton pattogó parancsokat osztogat, s úgy noszogatja az igyekvő kis karavánt, mintha élte függne a hamari hazatéréstől.

Samassina aggódva várta Ursaga követét, ki hírt hozna felőle. Ujjai közt — melyek lágyan cirógatták a halványkék hajszala-

got, mit egykor, egy külvárosi délelőttön, forró csókoktól ittasan, hosszas kérlelésre ugyan, de mégiscsak elfogadott az örök szerelem jeleként — lassan pörgött az idő. A mocsarak tévesztő ingoványa, a szúnyogok halálos lázat hozó csípése, a hegyek gördülő sziklái, a meg-megingó kövek, melyek pattanva gurulnak le a reájuk lépő szamárpaták alól — mind-mind rémképekké gyötrődtek szorongó szívében. Még a Palota falaira is fölvetődtek, s mint lidérces árnyak éjjeli nyugalmát is borzongatták, s ott lebegtek ágyának függönyei között, mint a hazajáró lelkek a borús-felhős éjszakai csöndben.

Végre Larissza robogott be az ajtón, csak tőle nem volt tiszteletlenség, ha hívás nélkül nyitott be.

— Megjött, Úrnőm! Hozta a fegyvereket, ha látnád mennyit, tengernyit! Varázslókat, harcosokat, s a király egyik fia is vele van! Sikerült, megmondtam, hogy sikerül!

— Látni kívánom, hívasd azonnal! — ugrott föl Samassina a karszékből, melyben mostanság naphosszat üldögélt. Türelmetlenül indult az ajtóhoz.

— Még messze van, Úrnőm, csak követét küldte előre. De a falak őrei már látják őt — mondta a lány, s a hangjából egy icipicit kiérződött nyugtalansága.

Samassina nem vette észre. Szaladni akart a falakig, Ursagáig. Látni őt mielőbb, hangját hallani, finom férfiillatát beszívni, gyöngéd ujjait érezni, és csókolni, csókolni…

Gyorsan lobogott utána a könnyű úrnői fátyol, ahogy végigszáguldott az oszlopcsarnokon, hogy mihamarabb a Nagy Kapuhoz érjen.

Larissza ijedten követte.

— Úrnőm, a város örül a lugal jövetelén — lihegte —, de bizonyára megértik, ha a Királynő nem mutatja türelmetlen örömét.

Az Úrnő hirtelen megállt, ránézett a nőre, ki inkább barátja volt már, mint szolgája.

— Mindent tudsz, Larissza, mindent, igaz-e?!

— Mindent csak az istenek tudnak, Úrnőm. Én csak egy orvos vagyok, kinek kötelessége a gyógyítás.

Majd halkan hozzátette:

— És az orvosi titoktartás.

— Menj hát, te orvosoló, Gula hű papnője, és intézkedj! Méltón kell az Úrnőnek a lugalt fogadnia.

Azzal az Úrnő megfordult, hogy visszatérjen a szobájába.

Ursaga már messziről a városkaput fürkészte, hátha föltűnik valahol a könnyűfehér úrnői fátyol. De csak Larissza sovány kis alakját vehette ki a távolból.

„No hiszen, bolond is vagyok egészen — gondolta szomorú mosollyal —, mit nem képzelnék még? Már az is megtisztelő, hogy Larisszát küldte elém."

Megörült, amikor hallotta, hogy az Úrnő azonnal látni kívánja. Épp csak egy rövid fürdőt vett, hogy lemossa az út porát, mely izzadt testét kegyetlenül csípte, s máris indult a Palotába. Vele tartott a hegyi királyfi, Ursaga már előre boldog volt, hogy fog örülni az Úrnő ekkora siker láttán. Talán még, talán újra… De hát erre gondolni sem szabadna… de mikor

olyan jó. Ursaga mély levegőt vett, hátha csillapulna az ereiben dübörgő vágy.

A terem csöndben várta a három férfit, kik végre beléptek. A függöny szinte azonnal föllebbent, Enkidin a földre omlott, a másik kettőt a főpapnői intés állni engedte.

— Dumuzi jogot ad neked, hogy a trónhoz lépj!

Egy óriás, a Hegy Fia közeledett az Úrnő felé. Hatalmas tagjai ropogtak, bikanyaka megfeszült, de gőgös szeme mégiscsak kitért a ragyogó sugarak elől. Arcát szőr borította, állán göndörke szakáll, ajka fölött a szakállal összeolvadó bajusz. Mintha nem is ember volna, hanem a távoli erdős vidékek különös, emberállású erdei vadja. A férfiak lebiggyesztették ajkukat: íme a vadállat, kiben még annyi emberi méltóság sincs, hogy letépje orcájáról az állati jeleket. Mit keres az ilyen a városban, mit keres az ilyen a sumerek földjén? Itt még a legalantasabb külvárosi rabszolga is kitépdesi állatias szőrét, hogy senki se mondhassa rá, nem méltó egy szőrtelen, puha női arcot csókolni. Az ilyen szőrös pofáktól viszolyognak a finom hölgyek. A finom hölgyek némelyike titkon fölsóhajtott: „Istenem, Anyám, milyen erős, milyen nagy, milyen szőrös — egy igazi vadember!" Az első Szajha megnyalta az alsó ajkát. A főpapnő szeme bepárásodott. A hegyek bozontos vadja lassan lépdelt az aranyos lépcsőkhöz, súlyos léptei alatt döngött a kemény márványburkolat. A főpapnő szaporábban vette a levegőt.

Ursaga jelzett, s szolgái súlyos ládák özönét hordták a trón elé. Egyiket a másik után, mintha sosem akarna véget érni az új fegyverek sora. Már alig maradt szabad hely a lépcsők alján,

kénytelenek voltak néhányat egymás tetejére is pakolni. Egy szolga fölnyitotta az egyiket, Ursaga kivett egy tőrt, s az Úrnő felé emelte. Egyszerű fanyele dísztelen volt, fémes éle nem csillogott, de ő olyan áhítattal fogta, mintha drága kincset tartana kezében.

Hölgyek, urak bámulták csodálattal a férfit, ki elhozta Larszának az új erőt, melyhez fogható nem létezhet az egész Folyóközben. Meg a másik férfit, a kis papot, aki szívét is legyőzte, hogy városát szolgálhassa.

Az Istennő rezzenéstelen szoborteste nem jelzett örömet, hangjában nyoma sem volt hálának vagy őszinte dicséretnek, amikor Enkidinhez szólt:

— Én, az Isten, s Larsza egész népe köszöni neked, Enkidin, fáradozásaidat! A lugal csak a kötelességét teljesítette, melyért jutalmat bizonyára nem vár, de te ettől kezdve éppúgy fölállhatsz előttem, az Isten előtt, mint ő, s mint mindazok, kik anyjuk jogán tehetik.

A fiatal pap fölállt, egy pillanatra fölnézett, majd szemét szégyenkezve lesütötte, mintha mondani akarna valamit. Samassina nemcsak az övén, hanem Ursaga arcán is végtelen zavart látott.

„Nem ő volt — érezte meg —, szegény annyira szeret engem, hogy nem bírta megtenni."

„Te voltál, Ursaga" — szúrt a Ragyogás erősen, mint egy hajszálvékony, de tőrhegyű lándzsa.

„Érted tettem, ó, csak teérted. Te parancsoltad" — könyörgött a férfilélek.

„Értem vagy ellenem — nem mindegy?”

Biztosan és kitartóan uralta a termet az Aranytrón hangja:

— Lugal, halld szavam, az Istenét! Semmit se pihenj, látom, erős vagy, és mindenre képes. Szereld föl nyomban a varázserejű fegyverekkel seregem, hogy ragyogó szemem gyönyörködhessék benne! Menj, szolgám!

Kétségbeesett szerelem siratta a lehulló függönyöket.

„Mégsem vagyok túl jó orvos” — hallotta Gula, az orvosok istennője.

„Ne hozzám fohászkodj, papnőm! Nekem sincs hatalmam fölötte. Maga az Isten, az Egyetlen, ő kérdezi őket. Csak rajtuk múlik, hogy hazatalálnak-e vagy végleg elvesznek.”

Délutánra fölállították az Úrnő aranyos karszékét a Gyakorló Mezőn, a harcosok fölálltak rendezett sorokban, szabályos egységekben, ahogy a harcmezőn szokás.

Szikrázott a nap, vakító fénye ájultan ölelte magához gyönyörű fiait, sugarak simogatták, becézgették, csókolták szerelmes örömükben a göndör fürtöket, széles vállakat, esküre lendülő roppant karokat. Bronzbarnán tekerődzött a párolgó férfiillat, magabiztosan, mint a virágpor, mely finoman ellepi a kelyhét kitárt kicsiny virágot, a gyönge szirmok védte bibét, melyet, szegénykét, megbénított a gonosz varázslat, hogy menekülni képtelen, s megbabonázva vár rettegett sorsára a gránátalmafa-liget közepén.

Lefátyolozva érkezett az Úrnő, hogy tekintete ne sértse katonáit. Csak veszélyes csatákban fedi fel szemét Innin is, amikor diadalmas harci szekerén robog a sereg előtt, mögötte a lugal,

mellette az istenek, szívében erő, lelkében bátorság, szemeiben halál. Nincs harcos, aki ilyenkor gyávának merne mutatkozni az asszony előtt, ki maga semmitől sem fél. Nincs férfi, aki ne álmodna forrón, titkosan a rettenthetetlen nőről, ki csak neki adja meg magát.

Legalábbis újabban ezt beszélik. Így is lehet valóban, mert egy merész rabkereskedő, aki nem félt az üzleti kockázattól, noha mondogatták neki, ostobaság a terve, hisz ki venne meg ilyesféle árut Larszán, de persze a sunyin vigyorgók most hiába próbálják leplezni szívük nagy irigységét, s hiába is hajtogatják, hogy az üzleti tisztesség előbbre való a haszonnál, ők például sosem lennének képesek akkora aljasságra, mint az illető kalmár, aki nem átallott hajóra szállni és hosszú hónapokat tölteni a viharos tengeren, csak hogy eljusson arra a titokzatos földre, ahol a legendák szerint olyan erősek az asszonyok, hogy egyesek úgy vélik, valójában nem is nők, hanem férfiak (bár ezt a híresztelést később egyértelműen megcáfolta a gyakorlat, mégis a vevők többsége még a mai napon is, mielőtt hazavinné a piacról egyiküket-másikukat, kézzelfogható bizonyítékot igyekszik szerezni kilétük felől), szóval ez a kalmár nem átallott a legendák földjéről hozni portékát, s úgy meggazdagodott az izmos rabnők árából, hogy azt beszélik, hamarost vissza is vonul az üzleti élettől, sőt állítólag azt vette tervbe, hogy végleg arra a földre költözik, ahol az asszonyok vadásznak, a férfiak meg szőnek, mert végképp beleúnt a fegyveres férfiak látványába; sokan mennének is vele, nemhogy ott maradjanak, csak hogy rabnőket hozzanak, de a kalmár úgy védi titkát, mint

anyatigris a kölykét, így az álmodóknak nem maradt más, minthogy kifigyeljék a kereskedőt, amikor az éji titokban hajóra száll, hogy végleg odahagyja a sumerek tágas földjét. Mivel egy mindenre elszánt kis csapat régtől lesi a kikötőt, úgy lehet valóban, hogy némelyek álmában az íjat nők feszítik.

Valahogy így lehet tényleg, mert ahogy az Úrnő törékeny nőalakja föltűnt, erős férfikarok lendültek a magasba, hogy köszöntsék az asszonyt, kinek pillantásában nagyobb erő vagyon, mint a hosszúnyelű késekben, melyeket a hegyi varázslók hegyesre formálnak.

Samassina a sűrű fátylak mögül is jól látott mindent. Ügyes női kezek szőtték az anyagot, varázsolták láthatatlanná a rejtőzködő Istennőt anélkül, hogy megfosztanák a látástól. Jól látta Ursagát is, amint baljával köszönti új barátját, a Hegy Fiát. A hegyi királyfi kezébe emelte a dárdáját, messzire hajította, a fegyver hegye mélyen fúródott a nagy pajzsba, éppen a közepébe, a legbelső karikába, mely olyan piciny volt, hogy pár lépésről alig is látni. Elismerő moraj volt a válasz, az Úrnő is elégedetten üdvözölte a férfit, aki meghajolva tisztelgett feléje.

— Íme a vas, népem találmánya! — kiáltotta büszkén. — Erős és éles, legyőzhetetlen, nincs nála jobb fegyver! Jöttem, hogy mindent elmondjak róla, Úrnőm, mit magam tudok. Hívtál, Úrnőm, itt vagyok, hogy parancsaid végrehajtsam!

— Szívem, az Istené, örül hűséged láttán, Hegy Fia! Úgy fogadlak, mint Dumuzit fogadnám, várlak a Szent Tanácsba a lugallal együtt. Most folytassátok!

Ursaga is messzire hajította a dárdáját, az is beleállt a nagy pajzsba, közvetlenül a királyfié mellé. Büszke üdvrivalgás dicsérte a pontos célzást, az izmokat, melyek méltán vetélkedhetnek bárkiével. Hátrafordult, hogy meghajoljon az Úrnő előtt, neki ajánlva erejét és tehetségét. Nem volt válasz, csak egy intés, mely továbbot vezényelt.

Samassina hamar megunta a büszke hímek látványát. Nővére jutott eszébe, ki talán most készül a végső harcra, hogy letörje a Bika szarvait.

„Csak ezt tudják, semmi mást. Csak a nyers erő, az indulat, a diadalvágy. Győzni, mindig elsőnek lenni. Mint a gyerekek" — gondolta lesajnálón.

Ahogy ott nézte őket, bizonytalanság vett rajta erőt: hiszen ezek nem gyerekek! Ahhoz túl erősek! Hirtelen olyan másnak látta Ursagát is, ahogy az fölemelte az íját.

„Ez való neked — gondolta —, nem a koszorús Szűz csókja. Mindhiába töltöttél Niszaba Házában hosszú éveket, ha csak ennyi telik tőled! Persze íjat feszítni könnyebb, mint himnuszt írni Istenhez. Mindhiába tanultad az asszonyok nyelvét, ha rajta beszélni nem vagy képes. Ez a te nyelved, a nyílvessző nyelve. Ha más nyelven nem értesz, ezen társalgok én is veled."

Ökölbe szorult a lelke, maga sem értette miért, amikor Ursaga nyílvesszeje célba talált.

„Ursaga, ha ellenem támadsz, nem lesz könnyű a harcod, nővéremre esküszöm!" — fogadta magában, mintha most is Innin előtt állna.

A vendégbarátság törvényét azonban nem feledte, így senki sem vehette észre, mily megvetéssel üdvözli annak a vashegyű nyílvesszőnek pontos célbatalálását, amelyet már a másik férfi lőtt ki. Az a bikanyakú, aki még az írást sem ismeri. De lőni, azt tud.

Ursagának fájt, hogy bármily remekül is áll helyt, az Úrnő nem köszönti.

„Nem látja, hogy miatta teszem? Érte vagyok erős? Mit akar még tőlem? Nem érti, hogy csak a vasra gondoltam, amit neki szántam?!" — nőtt benne a sértett szerelem, mert egyre bizonyosabbnak érezte a megcsalt hitves haragvó, asszonyi féltését. És egyre igazságtalanabbnak.

Egymás után próbálták ki az új fegyvereket, mutatta meg a két férfi a magasból unatkozó Úrnő és a földön ámuló katonák előtt a nyilak, lándzsák, kések, hosszú tőrök erejét, de még inkább önnön izmos karjuk halálosan pontos nyugalmát.

Samassina már egy jó ideje teljesen elvesztette érdeklődését, de azért még sajnálni tudta a férfiakat, kik ennyire belemerültek új játékukba.

„Gonosz volt a játék, neve gyilkosság, halál, háború — zúgtak lelkében Innin szavai.

„Ezek, ha tehetnék, újra játszanák. Ha övék lenne a hatalom. Látszik, hogy élvezik, hogy szívesen teszik. Nem kötelességből — örömmel. Ursaga, nem tehetsz róla, hogy ilyen vagy, csak egy férfi. Mennyiben vagy különb, mint ez a bikanyakú, kinek arcán az ostobaság gőgje? Ha te lennél a trónon, akarnád-e a más földjét, a más vagyonát, a más asszonyát? Tudnád-e a

békét szeretni, hol nem játszhatnál új fegyvereiddel? Tudnál-e engem szeretni, ha nem lennék Úrnőd? Hisz még így is elhagytál. Megcsaltál" – gondolta végül a legfájdalmasabbat.

Felemelkedett, amikor végre befejezték. Sietett távozni, mert valahogy ismeretlen félelem kerítette hatalmába, melyet képtelen volt megmagyarázni.

Már szobájában várta Larisszát, amikor megértette, mi ez a szorongás.

„Ha ránk támadnának… ha akarnák… vajon miért tűrik az uralmunkat?"

„Mert szeretlek" – hallotta Ursaga válaszát belül, a szíve legeslegmélyén, tisztán és érthetően, egészen bizonyosan.

Ursaga és a hegyi királyfi együtt indultak a Palotába. Ráérősen mentek, volt még idejük bőven, hogy Lariszánál jelentkezzenek a Szent Tanácsba kérve bebocsátásukat.

– A másik Úrnőt már láttam, amikor Dumuzi kíséretében jöttem – szólt a Hegy Fia. – Gyönyörű, hogy irigyeltem fivérem, ki méltó lett férjévé válni, még ha halnia is kellett miatta. De az új Úrnő még nála is szebb!

– Hallgass, bolond barátom! – ripakodott rá Ursaga tettetett haraggal. – Inninnél nincs csodálatosabb asszony a földön! Nem véd meg a vendégjog, ha avatatlan fülek ezt meghallják! Ez itt Larsza, a város, nem a te egyszerű hegyed! Sose mondd ki, amit gondolsz, mert nem tudod, kiben bízhatsz, s ki árul el rögvest. Gyakran még csak nem is jutalomért.

A másik megállt hirtelen.

— De te, Ursaga?! — kérdezte aggódva. Bozontos szemöldöke összeszaladt, mert királyi atyja jutott eszébe; színe elé sem merne kerülni, ha elrontana valamit.

Ursaga keze megnyugtatóan nehezedett a vállára.

— Barátok vagyunk. Testvéreddé fogadtál, vérem s véred csorgott a kehelybe, melyből mindketten ittunk. Ennél nem kell több férfiak között!

A királyfi megbátorodott.

— Ha így van, akkor bizton kérdezhetem tőled népem kételyét?

Ursaga tenyeréből tölcsért formált, s belesuttogott:

— Kérdezz bármit, csak halkan — hunyorított hamiskásan, de a másik továbbra is komoly maradt.

— Nem értünk valamit. Ursaga, kezedben a fegyver, ahogy fivérem, Dumuzi kezében is volt. Hogy lehet, hogy sem te, sem ő, míg király volt, nem törtétek szét Innin hatalmát? Hisz jól tudod, nálunk nincs asszonyi uralom, bár tiszteljük őket, de a hatalom a miénk, férfiaké, s nem a nők akarata teljesül. Az van, amit atyám, a király akar, s nem az, amit új királynőnk.

Ursaga elmosolyodott.

— Bizonyos vagy te ebben, kedves barátom? Bizonyos, hogy a király kívánta Larszába jöveteled?

Egy pillanatra hallgattak, majd válaszolt a társa:

— Szépséges mostohaanyám örült ennek, de atyám parancsolta, s én magam boldogan tettem eleget óhajának. Szeretem látni, ha a királynő mosolyog.

Ursaga elnevette magát.

— Lásd, mi is szeretjük az Úrnő mosolyát. És talán jobb is így. Én is gondolkodtam már ezen, s talán minden sumer város minden férfija. A Magasztos rendelte. Legyen meg az Ő akarata! Kár, hogy nem ismerhetted anyámat, akkor értenéd. De figyeld meg az Úrnőt s papnőit a Szent Tanácsban! És figyeld meg magad és engem. Mire gondoltál, szeretett fivérem, amikor a dárdád elhajítottad? A háborúra, igaz-e? S tudod, mire az Úrnő? A békére, mit ezekkel megvédhetünk. Na és a szerelem? Nálatok a nők nem követik vágyuk hívó szavát. Ha kívánsz egy nőt, nem mehetsz ágyába, csak ha férje vagy, vagy ha erre kényszeríted. Márpedig jó neked a magányos, erőszakolt gyönyör?

Hallgattak. Ursaga újra elindult. Társa némán bandukolt mellette, de még a feje búbján is látszott, hogy erősen töpreng valamin. Végül csak megbátorodott, de azért olyan halkan szólt, hogy a másik alig hallotta:

— Igen, de mégis. Hogy tűrheted a rabságot, amikor a te karod erős, az övé meg gyönge?

— De én nem vagyok rab, barátom! — vágta rá Ursaga. — Nincs fölöttem rangban senki. Egyetlen nő sem. Nincs papnő, nincs írnoknő! Még a főpapnő is csak egyenlő velem, sőt talán még Larissza is.

— Jó, jó — dörmögött a másik —, de miért kell még asszonyholmit is viselned? Női szoknyát húzni, mint egy heréltnek?

Ursaga nagyot kacagott a méltatlankodó hangra:

— Hisz épp ezért! Még a legrangosabb férfi is csak férfiszoknyát hordhat, nőit nem! Asszonyi harangszoknyát nem viselhet bárki! Csak a király, vagy a főpap, vagy én! Én, a lugal!

A Hegy Fia mintha büszkeséget hallott volna ki Ursaga hangjából. De hát miféle férfiak ezek? Otthon, a hegyekben, inkább vetné magát a mélységbe a leggöthösebb szolga is, mintsem hogy testére öltsön bárakár egy királynői öltözéket. Otthon még a falubolondja is arra büszke, ami a lába között fityeg, s nem győz hálát adni Istennek, hogy nem nőnek született. Ezek meg nővé akarnak válni! Bolondok, semmi kétség.

— Fölöttem csak az Úrnő áll! — folytatta Ursaga. — De neked is van királyod! Nem mindegy, hogy a fölötted álló nő-e vagy férfi? A fontos csak az, hogy jól uralkodjék. S Úrnőnk erre született. Mind a kettő, nekem elhiheted!

A Hegy Fia alig bírta türtőztetni férfimérgét. Mit dicsekszik ez itt? Hát nem szégyelli magát?!

— Úgy tudom, eddig mégsem hívatott a Szent Tanácsba — mondta enyhe gúnnyal —, beszélik, ágyába fogadott, de mégis keresztülnéz rajtad.

— Ez csak azt mutatja, hogy nem vágyai vezetik, hanem erős szíve.

A Hegy Fia megint megállt. Arcán végigfutott a döbbenet. Tehát igaz. Ursaga nem mehet a Szent Tanácsba, de bemehet az Úrnő ágyába. Szentséges Hegyúr, hogy mik vannak! Akkor itt minden lehetséges. Akkor itt szabad a gazda?

— Bárkit behív ágyába? Akár engem is? — kérdezte sürgetősen. — Mennék boldogan, s ha nagyon akarná, akár még szoknyát is húznék. Már ha csak nagyon muszáj volna...

Ursaga egy pillanatra mérges lett a titkolatlan remény hallatán, de barátja butuska arcát látva megenyhült.

— Nem, nem fogad be akárkit, meg ne próbáld, pásztor! Meg ne próbáld, ha kedves az életed! Ő dönt, nem te, ő hív, nem te hívod.

— Parancsra kell szeretni nálatok? — csodálkozott a Hegy Fia.

- Ó, nem, egyáltalán nem! De ez lehetetlen is lenne. Ragyogó szeme kérdez, te válaszolsz. Ha nem akarod, lesütöd szemed, de ha akarod — s olyan még nem született e földre, ki ne akarta volna —, ránézel vágyad erejével.

A királyfi boldog türelmetlenséggel nézett körbe. Bánta is ő már a szoknyákat!

— És a többi nő?

— A te rangodban mindegy. Kérdezhet ő, de kérdezhetsz te is. Csak a rabnők nem mondhatnak nemet, de ez nálatok is így van.

Újra elindultak. A pásztor csöndben emésztette a dolgot. Szóval a városban szabad a csók. Mit szólna ehhez az apja? Hát még a mostohaanyja! Ajaj, neki el sem merné mondani, ha megtudná, bizonyos, hogy visszarendelnék.

Ámbátor... hiszen nem is lehet ez rossz. Na de a feleség?! Annak is szabad mást kívánni?! Rosszallóan ingatta a fejét.

— Mégsem tetszik, ha hitvesed van, s ő mást ölel?

Ursaga komolyan felelt:

— Nálunk is van hitvesi hűség, de ez nemcsak a nőt köti, mint népednél, hanem a férfit is. Vagy elhagyja őt az asszonya. Mint engem — tette hozzá halkan.

— Elhagyott a hitvesed? — kapta föl a fejét a Hegy Fia.

— Magam sem tudom, hogy volt-e. S azt sem, ki hagyott el kit.

Ursaga hangjában annyi bánat volt, hogy a királyfi szíve belesajgott.

„Szegény, szegény testvérem — gondolta —, de hát miért vagy ilyen mulya?" Mert micsoda férfi az, aki nem harcol az asszonyáért?! Csak úgy engedi elmenni. Őt bizony nem lehetne elhagyni!

— Szereted őt, Ursaga! Akkor miért nem szerzed vissza?! — kérdezte szinte illetlenül hangosan.

A másik lemondóan felelt:

— Megtettem mindent, amit csak akart, de most épp ez a baj. Vagy nem is csak ez. Bántottam, tudod, úgy bántam vele, ahogy talán még a legutolsó hegyi pásztor sem bánna rabnőjével...

— Kicsoda ő? Megtudhatom?

— Erről nem beszélhetek. Kérlek... — nézett föl Ursaga, s a Hegy Fia alig akarta hinni, amit látott. Mintha könnycsepp lenne a férfiszemek sarkában?

— Látom, nagyon szenvedsz — mondta, s elfordult.

Aztán mégis visszanézett:

— Ha nem tudod visszakapni, gyógyítsd meg magad! Tudod-e, mit mondanak nálunk? Ha fáj a fejed és a gyomrod, mert éjjel sok savanyított tejpálinkát ittál, csak egyet tehetsz másnap

reggel: igyál egy másik kupával! — vágta hátba Ursagát, remélvén, hogy végre elmosolyodik. De a másik nem lett vidámabb. Ezért még hozzátette (hátha fölébreszthetné az évődéshez való kedvet, mely oly röviddé varázsolta a hosszú utat):

— Látod, te írástudó, te is tanulhatsz a hegyek népétől!

— Larissza, az okos is ezt mondta — mondta Ursaga.

„De hol egy másik Istennő?” — gondolta hozzá.

Olyan szomorúan tudott nézni, hogy a királyfi zavartan elhallgatott. Minek is beszél ennyit? Nem is mert szólni többet. Pedig szeretett volna még kérdezni valamit. Ugyan ki lehet az a Larissza, hogy annyit emlegeti Ursaga? De majd csak megtudja.

Néma csöndben értek a Nagy Kapuhoz.

A Tanács már összeült, a két férfi Larissza hívó szavára várt a belső terem előtt, az oszlopcsarnokban. Hallgattak mind a ketten. Már a pásztor is tudta, jobb a némaság, mint a meggondolatlan beszéd.

— Jöjjetek, az Úrnő kéret titeket! — nézett rájuk a kedves, csúnyaságában is vonzó arc.

Ursaga visszanézett, s annyi megértést látott, annyi gyöngédséget, annyi szeretetet, amennyit sosem volt kishúga adhatna csak neki. Zavarba jött.

„Miért segít? Nemcsak Larszáért? Nekem segít, pedig az Úrnőt imádja mindenek fölött? Vagy neki segít? De neki miben?”

Beléptek. A Hegy Fia meglepődött a látványon: mindenki ült a királynő előtt! Tudni sem lehetett, ki az Úrnő, inkább az a

gyönyörű, de mégis borzalmat sugárzó asszony, kinek homlokán hétfejű, színezüst kígyó tekerődzött, az tűnt föl először. Mintha az övé lenne az igazi hatalom. Ursaga is így látta hirtelen, de nem rémült meg. Karja megfeszült, szeme a papnőébe szúrt.

„Te csak szolga vagy, Poklok fejedelme! Az Isten az Úrnő!"

„Az Isten? Én lakom tebenned, nem ő! Az enyém vagy, s nem eresztelek. S enyém lesz Úrnőd is!" — hasított Ereskigal a lélekbe akkora erővel, hogy Samassina is megérezte. Megfordult. Látta, hogy a férfi elszántan néz a rettentő szemekbe.

„Nem fél tőle. Ahogy én sem. Atyja emelte így föl fejét a Gonosz előtt. Ki vagy te, Ursaga?"

Az éjfekete papnő nem hátrált meg. Kettejüket nézte, rájuk emelte szemét, a halál szemét. Az asszony és a férfi megfogta egymás szellemkezét. A rettenetes szemek elfordultak.

Talán csak Larissza sejtette meg, mi is történt az éteren át.

Az Úrnő rekedten szólt, mint ki kimerült egy gyötrő küzdelemben, s nem tudhatja, győzött-e már.

— Jöjjetek, nézzétek a térképet! Tanácsod várom, lugal. Mi tudható a hegy másik népéről, a qutikról?

— Jól érezted, Úrnőm! Lefelé vonulnak a Nagy Síkságra, földjeink felé. Dumuzi atyja fiát küldte hozzád, Királynőm, ki ismeri őket, s ki a legtöbbet tudja róluk. Kérdezd őt, tanácsa okosabb lesz, mint az enyém lenne!

A széles arcon büszke vigyor támadt. Márpedig aki büszkén vigyorog tulajdon elnyomója előtt, az nem bírja meglátni, ha esély nyílna a szabadulásra. És aki ezt nem bírja meglátni, az

azt sem bírja fölfogni, hogy ezt az esélyt önmaga öli meg. Márpedig aki megöli tulajon esélyét, végleg elveszti azt. Legyen az illető bármilyen erős. És nagydarab. És aki erős és nagydarab, s mégis ilyesmit cselekszik, az vakon követ valakit. Mert az a valaki erősebb nála. Merthogy azé a valakié az igazi hatalom. Habár nem tartja a kezében. Csak az ölében. S ha árulást parancsol öle, egy nép követi vágyai szavát. Ursaga szíve összefacsarodott, ahogy barátja arcát nézte. Hát már a hegyek közt sincs menedék?!

Az Úrnő helyet intett maga mellett a két férfinak. Ursaga leült az asszony jobbján, oly közel hozzá, hogy mélyen magába szívhatta a női test egyáltalán nem nyugtató illatát. Hirtelen feszült meg benne a férfiasság, ahogy karjuk óvatlanul összeért. Meglepődve érezte, nem csak az ő bőre forró. Figyelmet parancsolt magára, az értelem hűvös nyugalmát, melyre Larszának szüksége van; nincs idő holmi vágyakra. Az asszony is visszahúzódott, hangja nyugodtan szólt:

— Jöjj, ülj mellém, Dumuzi fivére! Ez itt a Szent Tanács, mi itt egyek vagyunk, egyet akarunk. Aki áll az uralkodó előtt, nem mondhatja el szíve terveit, pedig talán ő tudja a megoldást. Most nem vagy az alattvalóm, hisz tanácsod kérem!

A Hegy Fia leült a székre, az Úrnő másik oldalán. Félszeg volt és esetlen, nagy teste alig mert lenehezedni. Amennyire csak tőle tellett, kicsinyre kuporodott, vigyázott, nehogy hozzáérjen a királynői szoknyához. Mindenki mosolygott magában a zavarán, bár pontosan tudták, a királyfi még sohasem ült le atyja, a király vagy mostohaanyja, a királynő jelenlétében.

„Dumuzi is ilyen volt kezdetben — sajnálkozott az Első Szajha, s ölében érezte az emlékeket —, mégis kár…”

Ekkor valami szokatlan történt. Az Istennő apró, fehér kis keze könnyedén megérintette a hatalmas, szőrös mancsokat, majd egészen rájuk simult.

— Testvérem vagy, nővérem férjének fivére!

Mély sóhajtás robbant ki az óriás mellekből, a feszültség kirepült a nyitott ablakon. A Tanács meg egy emberként csodálta az Úrnőt, aki mindent tud az emberi lélekről. A hatalomról. Merthogy a hatalom nem azé, aki a testet, hanem azé, aki a lelket uralja, régtől tudja Isten választott népe.

A Tudás onnan jön, hogy épp errefelé élt a híres csudaokos lány. Ez a csudaokos leány annyira okos volt, hogy azt sem tudta, mit kezdjen a nagy eszével. Csak ült egész nap a konyhaasztal mellett, s folyvást azon tanakodott magában, milyen csudaokos dolgot kéne kitalálnia. De hiába törte rajt' a fejecskéjét, mert addigra már minden okosat kitaláltak a világban, így a leányzónak már semmi sem maradt. Hanem egyszer, ahogyan ott tanakodik magában, hirtelen megérti ám, hogy mégiscsak hiányzik valami a világból. Fölugrott az asztal mellől, s fölkiáltott, hogy öreg rabnője ijedtében elejtette a fakanalat: „Megvan! Az emberi lélek még hiányzik!” A rabnő meg még jobban megrémült, hátha rajta keresné a leány, mint a múltkoriban az aszalt datolyát. Szeme is könnybe lábadt, szipogott nagyokat, ahogy a fazék fölé hajolt, hogy főzné a levest a leánynak. A könnyek végigcsorogtak ráncos orcáján, és belécsordultak a fazékba, ahol is a leves rotyogott. A leány meglátta, több se kel-

lett neki, jól pofonvágta a rabnőt, hogy jegyezné meg végre, a könnyek nem valók az ételbe. A rabnő térdre borult előtte, hogy kezeit csókolván bocsánatát kérje, s a csudaokos leány egyszerre csak megértette, hová bújt az emberi lélek. Tartott is a Tábla Házában olyan sikeres előadást, hogy hetekig beszéltek róla a városban. Így tudta meg Larsza, hogy mit kell tudni az emberi lélekről.

Tudja már az Úrnő is, kit úgy csodált a Szent Tanács, mint a csudaokos leányt egy egész város egykoron.

Csak Ursaga nézett egy komor bika szemével.

— Lásd, fivérem, íme a hegy, hol népeddel élsz! — húzták az óriás elé a térképet a piciny női kezek.

Az meg csak bámult a juhok szemével. Nézte, nézte a furcsa vonalakat, a tekergő íveket, színes foltokat, és sehogy sem bírta elképzelni, milyen titkokat rejthetnek a különös ákombákomok.

Megint Samassina segített rajta.

— De nem is fontos a térkép. Te e nélkül is ismered a hegyet, hisz a fia vagy. Tudjuk, számtalan népecske él rajta, kik közül egyik sem fogható hozzátok. Nem olyan erősek, mint ti, nincsenek olyan szép bőrsátraik, mint nektek, s nincs akkora nyájuk. Ti vagytok a hegy urai, ezért választ Innin közületek férjet, s ezért vagytok Larsza barátai ti, és nem mások. Szólj, fivérem, fülem, az Istené hallgat téged!

Ursaga látta barátja arcán a büszke mosolyt.

„Ó, a bolond! Kezedben a fegyver, a vas, testvérem! Miért tűröd hát az asszony hatalmát?!" — gúnyolkodott magában kajánul, de hogy elégtétel volt-e, amit érzett, vagy inkább

önsorsán rágódó keserűség, tudni fontos csak akkor lett volna, ha megoldást is sugall.

— Igen, Úrnőm, jól ismerem a hegyet. Fönn, a bércek csúcsán lehetetlen az élet, nincs fű, hogy a jószág megéljen. Ha eső esik, lemossa a halott földet, s csak a kopár sziklák maradnak. Régebben jobb volt, de újabban a Nagy Hegyúr, az Isten, megharagudott a pásztorokra.

— A Hegynek nem ura van, hanem Úrnője, Ninhurszag istennő! — kiáltott közbe a főpapnő. — Illene tudnod, s őt szolgálnod, királyfi!

— De hisz fivérem tudja! — szólt az Úrnő. — Jobban figyelj szavaira, Ninmada! Fivérem csak annyit mondott, hogy azok az istentelen hegyi pásztorok, kiktől Dumuzi bölcs népe már régen különvált, ostobaságukban Nagy Hegyúrnak nevezik leányomat, Ninhurszagot!

A rendreutasított főpapnő hallgatott szégyenében. Igaza van az Úrnőnek. Ő, főpapnő létére, gondolatlan indulatában még elrontja a Larszának egyre fontosabb szövetséget! A szövetséget, melyet Ursaga csáberejű szemének köszönhet a város.

Halkan mondta:

— Bocsánat, Úrnőm, vétkeztem. Jobban fogok figyelni.

— Folytasd, fivérem! Tudásod, mely oly magas, mint a hegy, az én isteni szívem is kíváncsivá tette!

„Csak ne lenne már megint az a bárgyú vigyor a képén! — gondolta Ursaga. — Létezhetetlen, hogy nem látja. De atyja sem látta. Még a királynőjük sem.”

Még egy szempár csodálkozott rá a Hegy Fiára, bámulta az óriást, ki olyan, mint egy kisgyermek.

„Túl együgyű vagy túl tiszta?" – kérdezte az okos tekintet.

Larissza lelkiismeret-furdalást érzett, de aztán gyorsan elhessegette.

„Larszáért, a békéért mindent! Ez a legkevesebb, s nem kerül vérbe. Innin is így cselekedne."

A pásztor megérezte a női szemeket, hosszan, mélybarnán nézett vissza, s nem értette, miért fordul el az a különös, kicsiny, törékeny leányka, kinek – úgy tűnik – nagy hatalma van, pedig oly piciny, hogy összeroppanna hatalmas tenyerében. Aztán folytatta, hite szerint ügyesen forgatva a szavakat – tudta, ez fontos a városban –, hátha visszanéz még egyszer.

– A törzsek közül sokan lefelé ereszkednek a hegyen, hogy megfelelő szállásokra találjanak. Bennünket messze elkerülnek, a mi legelőinket háborgatni nem merik, de nem ám, mert erős karom jól odavágna nekik! – ütött az asztalra, hogy Larissza ijedtében hátrahőkölt.

„Fél tőlem a kicsi lány, pedig őt nem bántanám, de megvédeném, ha akarná." Az izom gőgjével nézett az orvosnőre, de annak megvető pillantásától elszomorodott. Visszafogottabb lett, miközben beszélt:

– A Síkságra jönnek, de nem Larsza vagy más városok felé, hisz tőletek még nálunknál is jobban félnek. Nincs miért aggódnotok.

Hirtelen megfagyott a levegő, hogy még a királyfi is fázósan megborzongott, pedig a kitárt ablakon szüntelen áramló melen-

gető délután még csak nem is gondolt meghátrálásra. Mint a túlérzékeny vadállat, úgy érezte meg az ismeretlen veszélyt, de arról fogalma sem volt, honnan és miért jön, csak annyit szimatolt hajszálbiztosra, hogy történt valami, ami tán még össze is törte azt a kedves kis hangulatot, amelybe pedig oly jó volt belebódulni. Mintha haragudnának rá. Az Úrnő is úgy szólt hozzá, mint egy idegenhez, pedig épp az imént nevezte őt testvérének.

— Fivérem, bizonyos, hogy ez így igaz, hisz mi okod lenne valótlant mondani. Közülünk senki sem kételkednék szavaidban. Ha te nem látsz veszélyt, bizonyára nincs is. Köszönöm neked, hogy megjelentél a Tanácsban, most menj, gyönyörködj városunkban! Lugal, te maradsz!

Samassina intett, s Larissza fölállt, hogy kikísérje a férfit, aki, lám, nem is olyan ostoba. Benne is, mint mindenkiben, szinte meghűlt a vér. Egyre gondoltak valamennyien: biztonságot akar elhitetni a királyfi, mert szövetséget kötöttek — minden hegyi nép a sumerek minden városa ellen! Akkor nem sokat ért Ursaga szép szeme. És kevés lesz a vas.

Az óriás megdöbbent. Az Úrnő elküldi! De hát mi rosszat mondott? Hogy áll majd atyja elé, aki lelkére kötötte, meg ne sértse a hatalmas Larszát?! Hogy kérhet ezek után írástudókat, akik népét tanítják? A királynőnek szép kelméket ígért, s most azt sem fog kapni. Ijedten próbálkozott, hátha maradhat:

— Úrnőm, Ursaga mondta, a qutikról akarsz tudni. Róluk még nem szóltam!

Larissza gyorsan visszaült, s föl sem tűnt senkinek, hogy engedély nélkül tette. Ursaga kutatóan nézett barátja szemébe, de a jámbor együgyűségen kívül nem látott mást benne.

Az Úrnőjében viszont különös fény villant.

„Velem mer bolondozni?! Már ilyen erősek?!" — szúrt a gondolat, de hangja nem árult el aggodalmat.

— Valóban nem, fivérem. De vélhetően ők is félnek Larszától és a városoktól, kik valamennyien szövetségeseink.

— Ó, nem, Úrnőm, egyáltalán nem! Tudatlan, buta nép ez, bár minket elkerültek, de ezt nem jó szándékból tették, hanem mert esős évszak volt, s atyám a belső szállásokra vonult. Így nem estünk útjukba.

Hirtelen mindenki megértette: nincs itt semmiféle szövetség! Dumuzi népe is fél a qutiktól, hisz az öreg király, aki nem szeret kockáztatni, bölcsen kitért előlük. Csak a hegyek bozontos fia nem értette, minek örülnek ennyire.

— Ha láttátok volna őket, bizony nem örülnétek ennyire! — csóválta meg a fejét, s az már végképp homályos maradt előtte, hogy miért kacag az Úrnő azzal a gyönyörűségesen muzsikáló, csengő hangjával olyan nagyon, s a többiek miért követik. Lám, még Ursaga is, komoly férfi, harcos létére! Ezek nevetnek a legkomolyabb szavakon! Végképp bolondok a városiak, nem lehet őket érteni.

A bolond városiak nem a brummogó medve butaságán nevettek, hanem önmagukén. Íme, nem értették a Hegy Fiát, mert világosan beszélt, s tényleg azt gondolta, amit mondott.

Az Úrnő jókedvű hangja zárta le a nevetést:

— Ne vedd zokon, kedves fivérem, nálunk ez gyakran megesik. Szeretünk nevetni, ennyi az egész.

A királyfi bámult, mint aki csodát lát. Hát, ha ő ezt elmeséli otthon, a hegyekben, nem lesz, aki elhiggye! A városiak nevetnek a Királyi Tanácsban, amikor úgy hozza úri kedvük. A qutik meg a falak előtt! Hát ilyen a szoknyás hatalom! Próbálna bárki is atyja, a király előtt nevetni.

— Mondd, Dumuzi bátyja, mit tudsz a qutikról? Hallgatjuk szavad!

És az óriás beszélni kezdett. Beszélt egy kegyetlen, rabló népről, kik sokan vannak, mint a tenger. Semmijük sincs, de mindent akarnak: a más földjét, a más jószágát, a más asszonyát. Szívük kegyetlen, nem hagynak túlélőt, csak a nőknek adnak irgalmat, de bár ne tennék. Nem félnek sem Istent, sem embert. Fegyverük tömérdek, csaknem mind vasból. Edzettek, hideget, meleget, éhséget, szomjúságot tűrnek, de már nagyon éhesek. Kecskéik, juhaik elfogytak, talán csak savanyú pálinkájuk van még, mert olyanok, mint ki sosem józan. Kivel találkoznak, nem éli túl.

Csöndben hallgatták a szavakat, s már nem volt kedvük nevetni. A főpap arca komor lett, Larissza a tarkóját masszírozta, és az éjfekete papnő meredten bámult a levegőbe, mintha szemének ereje az ellent is megállíthatná. Még Ursaga, a rettenthetetlen hadúr is furcsa bizsergést érzett a szíve táján.

„Igaza volt, sajnos igaza Samassinának. Kémeket kell küldenem, s követeket a városokhoz. De bennük sem bízhatunk. Talán örülnének Larsza vesztén, s önnön bajukat sem látnák.

Egyedül vagyunk, egyedül, s köröttünk, míg szem ellát, ellenség. Erősnek kell lennünk, nagyon erősnek — vagy elveszünk.”

Az Úrnő szólt elsőnek, ahogy illett:

— Fivérem, mondd csak, atyádnak vannak-e bátor harcosai még? Egykor velünk is összemértétek erőtöket, s nem volt okotok a szégyenre.

— Ó, igen, Úrnőm, épp ilyenek, mint én! De mi egyedül nem szállhatunk szembe a qutikkal! Túl kevesen vagyunk!

— Nem egyedül, fivérem! Ursaga lesz veletek, s én, az Istennő, szent harci szekeremen robogok a hadak élén! De nem kell harcolnotok szövetségünkben, csak ha magatok akarjátok! Larsza megígérte nektek, hogy megvédelmez titeket, s tartja adott szavát. Larsza megérti, s megérti az egész világ, ki ismer titeket, a hős Dumuzi népét, ha nem kívántok kockáztatni, hisz kevesen vagytok.

A királyfi mélységesen megsértődött: mit nem gondol róluk ez az asszony! Még hogy félnének?! Ők, a rettenthetetlen pásztorok?! Csak nem hiszi, hogy remegve bújnának egy szoknya mögé, még ha azt egy Istennő viseli is! Ők nem holmi szoknyás férfiak!

— Úrnőm, kevesen, de nem gyáván! — kiáltott föl háborogva, ahogy az egy büszke szívű férfiembertől el is várható.

— Tudom, hogy bátor vagy, fivérem, s atyád is az. Bizonyos, hogy boldogan ajánlaná tapasztalt, erős karját a harchoz, de ő most nincs köztünk. Te ugyan a fia vagy, de nem király.

— Adott szavam senki sem vonathatja vissza velem! Atyám sem teszi, hisz ő is jól tudja, ha Larsza nem állítja meg a qutikat, mi is elveszünk.

Az Úrnő most Ursagához fordult.

— Tervet kell készítened, lugal, mihamarabb! Gondolkodj el azon, talán nem is oly nagy baj, hogy ennyire éhesek! Nem erős, ki nem evett. Mit gondolsz szövetségeseinkről, a városokról?

— Nem bíznék bennük, Úrnőm! Bár magam mondtam neked, velük kell harcolnunk.

Nem tehettek róla, hogy mindketten ugyanarra gondoltak, arra az estére, amikor ezek a szavak elhangzottak. De csak egy pillanatra feledték Larszát.

— Most menjetek! Lugal, te maradsz!

Mikor végre kettesben maradtak, az államfő és hadvezére hajolt a térkép fölé.

***

---

* *Tartalom:* ►*399. oldal*

Alig múlt el egyetlen hét, s a lugal az Úrnő asztalára tette a tervét. Samassina csak hallgatta, hallgatta Ursagát, lelkében nőttön-nőtt a csodálat. A terv olyan egyszerű, olyan magától értetődő volt, az asszony úgy érezte, királynőhöz is méltó. Ez volt valóban az egyetlen megoldás, s ő, ki már-már azon is töprengett, nem volna-e jobb mégiscsak Inninért küldetni, lelki szemei előtt látta megcsillanni a győzelem reményét.

Senki sem volt a belső teremben rajtuk kívül. Larissza vigyázta az ajtót, mert — bár a Vétkek Háza úrnője volt — az őrökben nem bízott.

Larissa azért nem bízott a saját beosztottjaiban, mert tisztelte a hagyományokat. Tudniillik a bizalmatlanság ősi hagyomány téres szép hazában (mármint a sumerek tágas földjén). Mint minden hagyomány, szájról szájra terjed, s bár írásba sohasem foglalták, mégis minden larszai el tudná mesélni a történetet:

Volt egyszer egy asszony, akit a királynő a Vétkek Háza úrnőjévé tett, és ettől az asszony úgy elbízta magát, hogy már nem volt ember a városban, akit ne figyeltetett volna titkon, hogy kapná rajta valami bűnön. Az emberek meg kezdték magukat egyre kényelmetlenebbül érezni, mivel már ott sem volt nyugtuk, ahol még a királynő is ragaszkodik a magányhoz, s még ő sem veszi igénybe a gyaloghintót, ha odatart. Összebeszéltek,

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

hogy kifogjanak a dölyfös asszonyszemélyen, s egy szép napon mindenki megjavult. Ettől kezdve egyetlen icipici vétkecskét sem követtek el a városban. Az asszony meg ott állt a királynő előtt reggelente, és semmit sem tudott jelenteni. Kitalálta hát, hogy még a gondolatokat is figyeltetni fogja. Csak hogy a larszaiak csupa-csupa szépséges dolgokat kezdtek gondolni. Így hát az asszony megint csak nem tudott mit mondani a királynőnek. Igen félt, hogy elveszti a fényes állást, s kínjában kitalálta, hogy saját magát is figyeltetni fogja. Hát másnap hajnalban dörömbölnek ám az ajtaján, jönnek ám az őrök, megragadják az asszonyt, viszik ám a karóra! Hogy miért, miért se, soha ki nem derült, de azóta nincs olyan főnök a városban, aki bízna a beosztottjaiban.

És mert nincs szem, mely láthatná, nincs fül, mely hallhatná, mi születik az Úrnő és a hadúr fejében, Larissza egymagában álldogált az ajtó előtt.

„Kár, hogy elment az a butuska, nagy medve" — sóhajtott az orvosnő. — Ha itt állna velem, nem volna ember, ki közeledni merne."

Épp róla folyt a szó odabenn is.

— Én megbízom benne s a királyban. Visszajön, mint ígérte, Úrnőm, s hozza a harcosait, kik bár nincsenek sokan, de bátrak és erősek, s jól forgatják a vasat. A királyfi hű barátom, tudnod kell, testvérem ő nekem, vérem itta, s én az övét.

— Igen, lugal — bólintott az Úrnő. — De a politika a testvériség fölött áll! Eszükbe juthat, ha magunkra hagynak, mi elveszünk, de ők megszabadulhatnak. Tőlünk.

— Egyedül is győzünk! Tervem sikere nem tőlük függ, de nem is a városoktól, kiknek segítsége nem segítség. Megmutatjuk a világnak: Larsza egyedül is a legerősebb! Még ha Innin a Toronyban gyászol is. Te meg én.

— Dumuzi népe óvatos, kerüli a kockázatot. Talán nem félnek annyira a qutiktól, mint mutatják. Hisz rokonok, nem?

— A tanácsadók közt sok barátom van, kik hívásomra szívesen jönnének Larszába, s kik a király szívét felénk hajlítják.

— Mint a királynő, úgy-e?!

— Úrnőm, Te tudod, Larszáért mindent meg kell tennünk, azt is, amitől szívünk irtózik. Te is megtetted a városért ugyanezt.

Hallgattak. Samassina az ablakhoz ment, hogy a férfi lelke föl ne fogja az elméjében bolygó szavakat:

„Nem Larszáért tettem teveled — de te sem a királynővel! Megtennéd bárkivel, ahogy eddig is. Ó, te hazug, ó, te hitvány!"

Az asszony jól számított; a másik nem érezte meg a gondolatát. Más volt, amit érzett:

„Azt hiszed, nekem mindegy volt? Hogy nekem nem fáj? Érted, nem Larszáért szedtem össze lelkem erejét, parancsoltam magamra az ész nyugalmát, adtam magam egy nőnek, ki bármily szép is, nem volt előttem kívánatos. Mert én senki mást nem kívánok, csak téged, ó, csak téged! Hoztam a vasat — mindenáron, hogy mosolyod láthassam."

Mikor az Úrnő visszafordult, Ursaga egy pillanatra meglátta a megcsalt szerelem fájdalmát, melyet rögtön fölváltott az a földöntúli Ragyogás, mely elől még Ereskigal papnője is visszavonul. Ez a pillanat elég volt, hogy a remény csöppnyi magja

megfoganjon, de a királynő nem kívánta nevelni a még oly sebezhető, kicsiny életet.

— Én, az Istennő, ölelésemmel erőt adtam néked. Bizonyítsd be, hogy áldozatom nem volt hiábavaló!

Ursaga kiterítette a nagy asztalon az agyagtáblát, az új térképet, melyet ő maga rajzolt fáradt éjjeleken belső szobája magányában.

— Lásd, városunk határai. Falvaink mindegyike tele élelemmel, hogy az utazó Larszába jövet még a Gyász évében is, amikor földjeink feltöretlenül pihennek, fölüdülhessen a hosszú napok alatt, amíg ideér. Innin futára lovát válthatja, ennek köszönhetjük, hogy a hírek gyorsan terjednek, a királynői parancsok szinte rögtön végrehajtatnak, s akár három nap alatt is elérheti a hírnök a sumerek utolsó faluját. De lovai csak Inninnek vannak, szamáron vagy gyalog hosszú az út. Ki így jön, az vagy sok élelmet hoz magával, vagy sok ezüstöt, hogy falvainkban ételhez-italhoz juthasson.

— Értettem terved lényegét már az előbb is, lugal! — vágott közbe az asszony. — De attól félek, Innin Úrnőnk nem helyeselné, ha föláldoznánk a falvainkat.

— Meglehet, megbocsájtja. Másként nem lesz rá mód, hogy irgalmát bizonyítsa.

— Melléd állok a Szent Tanácsban. Folytasd!

— A földek parlagon hevernek, rajtuk egy szem árpát sem találni. A nyájakat elhajtjuk, a gabonát a magtárakból elhordjuk, a csatornák vizét elvezetjük, a földműveseket Larszába ren-

deljük. Ha megparancsolod, Úrnőm, hat nap alatt pusztasággá változtatom az egész határt!

— Tetszik szívemnek szavad. De szállása hol lesz e tengernyi népnek?

— Nézd, Úrnőm, megrajzoltam — mutatott a térképre a férfi. — A város falai körül téglákból, fákból s mindabból, ami még falvainkból elhordható, tartós körgyűrűt építünk órányi járóföldre a falaktól. Itt elfér a népség, de még a jószág is. A Főcsatorna zsilipjét leengedjük, a vizet a kapuk előtt tartjuk, de ha úgy hozza balsorsunk, át kell vágnunk a gátakat is, hogy a lezúduló víz elsöpörje az ellent.

Az Úrnő fölnézett a térképből.

— És a körgyűrűbe zsúfolt földműveseinket! — mondta szigorúan, s Ursaga kiérezte hangjából az árnyalatnyi fenyegetést. Határozottan felelt.

— Úrnőm, ez nem történhet meg! Seregünk is van, én is itt vagyok.

Az asszony indulatba jött a férfi nyugodt hangjától:

„Nekem akar hazudni?! Úrnőjét is becsapná, nem csak Samassinát?!"

— De megtörténhet, te is tudod! — rivallt a férfira, s még a lábával is dobbantott, pedig ilyesmit még sosem tett, különösen azóta nem, hogy lelkében föltámadt az Istennő.

— Velem nyíltan beszélj, lugal! Úrnőd vagyok, királynőd, neked is el kell ezt fogadnod! Nem tűröm az ámítást!

A férfi döbbenten nézte. Hát ennyire nem bízik benne. A hadúr esküjét sem hiszi. Azt mégsem érdemlené, hogy még a becsületébe is belegázoljanak.

— Úrnőm, esküszöm, védem a népet utolsó csepp véremig! Nem föláldozni akarom a szegény páriákat, hogy magam menekküljek. Ha le kell engednünk a vizet, azért tesszük majd, mert már nincs más megoldás, hogy a város el ne pusztuljon. Akkor már sereg sem lesz, én sem leszek. Ezt a parancsot már nem én adom ki, hanem te, Úrnőm! A te irgalmas szíved pedig kinyitja a kapukat a falvak népe előtt, s csak ezután zúdul a víz — szólt, s szomorú hangjától talán még az éjfekete papnő is meghatódott volna.

Egy pillanatra Samassina is elszégyellte magát, a másik is látta arcán a halovány pírt. A férfi lehajtotta a fejét, de aztán, mint ki valami szépet gondol, megfogta az asszony kezét.

— Nem vagyok áruló. Sok rosszat tettem, tudom, ellened. Méltán haragszik szíved. De érts meg, kérlek, engem is! Olyan egyedül vagyok. És úgy hiányzol, majd belehalok. Mert én a világon téged szeretlek a legjobban. Senki mást, csak téged. Nos, hát tudod, ítélj fölöttem, nem bánom, csak mondj már valamit, kérlek.

Nem volt válasz. Nézték egymást csöndesen, s hogy kié volt az első könnycsepp, mely az összefonódott kezekre hullott, nem is tűnt fontosnak. Az sem, hogy ki lépett előbb a másikhoz. Samassina úgy fúrta magát az erős férfivállakba, mint a kisgyermek, ki anyjába kapaszkodik. Ursaga átkarolta, s tényleg

azt hihette, gyermeket tart, mikor csicsítgatva, ringatgatva halkan duruzsolni kezdett.

— Szenvedtünk. Sokat is egymásért. Nem akarom tudni, szeretted-e atyám. Nem, de esküszöm, gyermekét, kishúgom, úgy fogom szeretni, mint sajátomat. Nem számít semmit a múlt, ha velem vagy, kedves. Bocsássuk meg egymásnak!

— „Szeretet… Béke és nem harc… Nem úrnő és nem szolga" — zokogott föl Samassina hangja. — Isten üzente, tudod?

De ahogy kimondta, máris megrémült: Esküt tett Inninnek, sosem szól senkinek a Tizenkét Tábla titkáról!

Szerencsére Ursaga nem látszott érteni.

— Úrnőm maradsz, míg élek, kedves. Úrnőm, hitvesem, nővérem, az én édes felem.

Az asszony egészen ellágyult. Szorosabban simult a férfihoz, fejét a nyakához közel, az álla alá szorította. Finom volt a csók. Hosszú és sokáig tartó, langyos és testvéri. Aztán melegedni kezdett, pedig nem akarták. Életre kelt, s elvált szülőjétől, a könnyű, gyanútlan szeretettől. Súlyos lett, viselhetetlen, mint ikertestvére, a vágy. Nem Larsza számított, s az agyagtábla térképe sem, mikor a nagy asztalra estek. Kimerült éjjelek törtek ketté a roppanásban, s ezt még meghallották. Ursaga feje fölijedt, agya még fölfogta a tört cserepek dologra sürgetését, de már nem volt fontos Larsza veszte. Samassina megállította:

— Ne, kedves, ne most! Én is nagyon kívánlak, hogy ölem fájdul belé. Mégis ne most. Királynő vagyok, bár nem akartam, s így köteles a bajjal törődni. És te is.

De a férfi nem látszott törődni a bajjal, s valahogy most a királynő sem jutott eszébe.

— Majd utána, kedves. Larsza sem irigyelheti ezt tőlünk. A qutik még messze vannak, de vágyam már oly közel. Érzed, ugye — vonta magára a női kezet.

Az asszony föladta. Túl könnyen. A városban, hol a Szerelem istennője lakik, ki lassú, rafinált, apró simogatásokat tanít szorgalmas híveinek, még nem történt ily gyors ölelés.

És mikor odakint, az ajtó előtt, Larissza csodálkozva fölkapta a fejét, mert hirtelen mintha különös hangokat hallott volna, szétszakadt az a finomfátyolhoz hasonlatos anyag, melyet az istennők viselnek. És mikor Larissza összevonta a szemöldökét, és töprengő arcot vágott, az agyagtérkép piciny darabkákra törött. És mikor a darabkák csörömpölve leestek a fénylő márványkőre, Larissza elmosolyodott. Ahogyan ott mosolygott, valahogy eszébe jutott a távoli hegy.

Mosolygott a férfiszem is, mikor az Istenét kereste. Már messziről is úgy látta, mintha visszamosolyogna. Ahogy egyre közelebb került hozzá, látta azt is, hogy térdig csobogó nyugalomban áll az Isten. Mintha várná őket. Míg hazatalálnak. Megfogta az asszony kezét, mikor az Isten elé lépett.

Feléjük csordult a nyugalom, ahogy ott álltak a küszöbön. Amikor elérte őket, Samassina a férfi mellére hajtotta a fejét. Befúrta magát a karjai közé. Várta, hogy végigcsobogjon testén a csönd, mint mikor gyermekként a kolostor szűk cellájában térdepelt — böjtölve, kiéhezett lélekkel —, hogy szólni merjen Istenhez. A csönd, amelyhez hasonlót csak a templomok mélyé-

ben hallhat az ember. Vagy a Végtelen-tenger partján, ha jól odafigyel. Lassan kezdett szűnni a vágy, előbb a homlokán gyűrűzött végig, majd az arcán, s végül a nyakához ért. Körbefonta, óvatosan végigtapogatta, s a nyakszirtjén egy pillanatra megállt, mert megérezte a simogató ujjakat. Megrezdült. Az asszony lehunyta szemét. Finom volt a csók. A testvéri. De még finomabb az a másik. Melyet a köldökénél kezdett először érezni, mikor két karjával átfonta a hasán nyugvó fejet, s magához szorította.

— Nem — emelkedett föl —, most nincs időnk. Majd este. Ninna beenged, várni foglak. Most Larsza vár minket, hadúr!

— Végre velem vagy, s akkor épp jönnek a qutik! Bezzeg hol voltak, mikor halni akartam miattad?

Nevettek boldogan.

— A barátom, a Hegy Fia, ezt már végképp nem értené! — kacagott föl hangosabban Ursaga. — Mondta, fölfoghatatlan ez az asszonyi uralom. Az Úrnő nevet a hadúrral, a qutik meg a falak előtt! Ha látná, hogy most is nevetünk, igen rosszallóan csóválná azt a nagy, busa fejét!

— Hátha még azt látta volna, ami az előbb történt.

Erre megint muszáj volt nagyot nevetni. Odakint Larissza csóválta meg apró fejecskéjét.

Ursaga már a tört cserepeket igazgatta a nagy asztalon, ajkai közt még a mosoly, de szeme már sötéten fénylett. Samassina elmélyülten forgatta ujjai közt az elszakadt úrnői ruháját, de aztán, mintha mindegy lenne, igazítatlan hagyta, s a férfi mellé lépett.

— És a sereg, vele mi a terved? — kérdezte, s hangjában még ott bujkált egy picinyke remegés.

A férfié viszont már komoly nyugalommal szólt:

— A körgyűrű előtt várom a qutikat. Barátom, a Hegy Fia, Enki mocsaránál rejtőzik, honnan jól látni a bástyákat. A szent füsttel jelez neki a Nagy Kapu őre, ha itt az ideje. Akkor aztán megindul harcosaival, s a qutik, ha még élnek, úgy hiszik majd, hogy démonok szakadtak a nyakukba! És nem lesznek túlélők, esküszöm! Csak hírvivőt hagyok, hadd tudja meg a világ, a városok is, Larsza erősebb, mint valaha! Népüket, a nőket és a gyermekeket rabszíjra fűzöm, s eladom a város terén.

Samassina beleborzongott a lelkes szavakba.

— Kegyetlen — súgta.

A hadúr hitetlenkedve ingatta a fejét. Még a szeme is összeszűkült, ahogy rácsodálkozott az asszonyra.

— Kegyetlen? Úrnőm, te mást kívánsz? Ez háború! A békéért!

— Láttam szemedben a csillogást, Ursaga, míg beszéltél. Te már előre örülsz a harcnak.

— Meglehet, Úrnőm, türelmetlen vagyok — hagyta rá a férfi —, de nézd Innin seregét; izmaik feszülnek, karjuk mindent tud, arcuk fénylik, szívük cselekedni kész, s oly régóta nem próbálhatták ki erejüket. Ez a sok erős férfi játékra van kényszerítve. Pedig menne már, hogy Larszának akár újabb földeket szerezzen.

Mintha csalódást látott volna átsuhanni a szépséges női arcon. Gyorsan hozzátette:

— Úrnőm, a te jó szíved ezt nem értheti.

— Értem én, nagyon is értem — sóhajtott Samassina —, és te, te is mennél, ha nem lenne muszáj, akkor is?

— Néha úgy érzem. Talán.

A szomorkás asszonyi szemekben csillagmilliónyi, aztán vízözönnyi lett a féltés. Ursaga is észrevette ezt, s meghatódott.

— De ha te akarnád, nem mennék. Csókod jobban vonz, mint a háború.

Átkarolta Samassinát, végtelen gyöngéden ért a hajához. Sokáig nézte az arcot, mintha lelkébe akarná írni örökre. A lecsukódott szemekre lehelte a csókot, nem az ajkakra.

— Nő és férfi — mondta —, lásd, mégis megértjük egymást.

Az asszony kibontakozott a karjából.

— És megmentjük Larszát, bármibe is kerüljön! — szólt, s a másik bámultan látta meg a felpattanó Ragyogást. Amikor szép tisztán fölcsendült az asszonyok nyelve, a férfi egy pillanatra úgy érezte, mintha nem is Samassina beszélne.

— Én, az Istennő, ott leszek veled a harcban, engem, az Istennőt, követ majd a sereg, ott robogok a szent szekéren előtted, oldalamon az egek ereje, szívemben bátorság, lelkemben Innin maga!

— Ó, jaj, kedvesem. Lelked erős, de karod nem! — mondta Ursaga, s most az ő szemében lett tengernyi a féltés. — A háború Ereskigal pokla.

Az Úrnő hangja fölerősödött:

— Nővérem leszállt az Alvilágba, hogy legyőzze a halált. Innin az Úrnő, nem Ereskigal! Ő Odaát harcol, én meg Evilá-

gon. Én vagyok a királyi helyettes, tennem kell, mit ő tenne, s mit megtett minden királynő.

— A királynők, bár a békét őrizték, ismerték a háborút. Innin már gyermekként készül a csatákra! Szeme a sasé, oroszláné karja, nincs harcos, ki őt fölülmúlná. A sereg nem őt védi, mikor hasad a hús, ömlik a vér, törik a csont. Ő védi a sereget. Az asszonyi mersz nem enged gyávának lenni!

— Én sem félek, Ursaga, semmitől! A haláltól sem, kinek már rettenetes szemébe néztem. Te nem is tudod. Majd megérted, megtudod, ha győztünk. Utána.

— A bátorság nem elég, hát nem érted?! — kiáltott a férfi, mert már végképp megijedt. — Az erő, a gyakorlat, a harci tudás, az hiányzik! Ott nem tudnád, mit cselekedj, s nem te védenéd a sereget, hanem nekünk kellene téged védeni! Ez lekötné harcosaim figyelmét. Erre most nincs időnk!

Az Úrnő szeme Ursagáéba fúródott.

— Majd te megtanítod nekem, lugal, mi a harc művészete! Nővérem egyetlen éjjel véste szívembe az uralkodásét, s nem aggódott, mikor kezembe tette le Larszát! Te se aggódj miattam! — szólt szigorúan, de a férfi nem hátrált meg.

— Az uralkodás! De hisz az semmi a háborúhoz képest! Ahhoz érthetnek asszonyok is, de ehhez nem! Ez férfidolog, nem a nőkre tartozik!

Súlyos lett a hirtelen csönd. Ursaga érezte, újra baj van. Menteni akarta, ami még megmaradt, nem tudta, hogy már az a kevés is menthetetlen.

— Kedves, szeretlek, életemnél jobban — át akarta ölelni az asszonyt, de az elfordult.

— Féltelek, érted?! Csak ezért kérlek, könyörgöm, maradj a falakon belül, mint papnőid. Ha Isten mégis elfordulna tőlünk, átvágod a gátakat, mented a várost, az Úrnőt, a népet. De ez nem történhet meg, én vigyázok rád, s győzni fogok!

— Győzni fogsz, nem kétséges, Ursaga! — csendült föl a királynői hang. — Egyedül akarsz győzni! Egyedül, te, a legfőbb hadúr, az Úrnő nélkül! A csaták királya Királynő nélkül!

A Ragyogás betöltötte a termet.

A férfi kétségbeesetten próbálkozott:

— Neked győzök, Úrnőm, csak neked.

Valahonnan a távolból, Torony magasából, Innin szava zúgott át a levegőn, de csak Samassina hallotta:

„Óvatos légy, az ifjú szép és könyörtelen. Nincs asszony, ki bele ne szédülne karjaiba. Meg fogja próbálni, hogy kivegye kezedből az egész hatalmat. Ha átadod neki, akár egy pillanatra is…"

Már az új Istennő, Innin húga gondolta tovább:

„Egészen az övé lesz. Az övék lesz."

A Ragyogás elviselhetetlenné vált, hogy Ursaga szólni sem mert többet. Szíve indult volna még Samassina felé, de a szempár, az Istené, megálljt parancsolt.

— Lugal, szolgám, díszítsd föl a harci szekeret, Innninét! Hallottad a szót, az Istenét!

— Igen, Úrnőm, szolgád hallotta és engedelmeskedik!

„És a férfi megvéd téged, bármennyire nem akarod." — dacult meg a gondolat a lesütött pillák mögött.

— Kémeid mit mondanak, van-e még időnk?

— Talán ha újholdnyi. Lassan jönnek, falvakat fosztogatnak, rabolnak és égetnek, az ölés mámora még leköti szívüket. De vezérük már Larsza felé mutatott.

— Akkor mire vársz, katona?! Menj, szolgám, hogy parancsom mielőbb teljesítsd!

— Igen, Úrnőm — mondta a férfi lemondóan. Félénken ránézett Samassinára, hátha nyomát látná még arcán az iménti csókoknak. De az a szép, drága, oly kedves arc nem volt sehol. Amit látott, mégis ismerősnek tűnt. Innin szentélyében, az oltár fölött, ott van kifaragva a halottfehér márványkövek foglyaként. Gyönyörű, hogy ránézni sem szabad. Megszólítani sem, mert a fehér márvány úgysem válaszol. Ő mégis megkérdezte:

— Estére tudni kívánod, mit végeztem? Várhatom Ninnát a Nagy Kapunál?

— Larisszát várd, ne Ninnát! Neki fogsz jelenteni. Menj, nem hallod?! Nem érted szavam?!

— Értem én, hogyne érteném. A szolga, az érti. De Ursaga nem...

— Ursaga?! Csak egy szolga vagy, semmi több! Az Úrnő elégedett volt veled, ahogy nővérem is, ahogy bizonyára a nyershúsfalók királynője is. És annyi más asszony! Szép szemednek csak a hegyek közt, de nem a Palotában van varázsa! Nincs mit mondanom többet.

— Visszakaplak, bármit mondasz, ha addig élek is! — kiáltott a férfi. — Tudom, szívemben-lelkemben érzem, hogy hozzám tartozol, ha tagadod is. Nem fogsz még egyszer elhagyni, ezt nem engedem! Te, a királynő, te sem szállhatsz szembe a szerelemmel.

Az Úrnő is indulatos lett.

— A szerelem a köznép luxusa! — vágott közbe haragosan. — A királynőknek nem királya! A királynőnek nincs királya! Dumuzi halott, mert halnia kellett! Ez a Törvény, Innin parancsa, s én követem ezt, mert elmémnek kedves.

— Szívednek is, Samassina?

— Samassina nincs itt, s nem is lesz soha többé! Mert meghalt — mondta az asszony szigorúan, s úgy, de úgy fájt az emlék, mit lelke magányában hozzáérzett.

„Meghalt szegény aznap, amikor Gasanen fia is."

Fölemelte karját, s az Úrnő végleg elbocsátotta a hadak urát.

Larissza, az okos, már megint nem értette a visszaesést, amely most két betegét is érte. Az előbb még kacagást hallott, boldogat, önfeledtet, s talán a szerelem sikolyát is, bár — ahogy a kilépő férfit nézte — ebben egyre kevésbé volt biztos; most meg ismét ez a dermesztő hidegség.

„Mit tesznek hát ezek? Ki érti őket, ha én, kit méltán neveznek a Titkok Tudójának, én sem?!" — gondolta, amikor Ursaga elköszönt tőle. Nézte a távolodó férfit egészen addig, amíg az el nem tűnt végleg az oszlopok mögött. Várta az Úrnő hívó jelét, de hiába. Amikor meghallotta a belső teremből kiszűrődő csen-

des zokogást, elhagyta az őrhelyét. Miért kéne ezt hallania, ha ő, az orvos, tehetetlen?

Napok múltak napokra, újhold az újholdra, de a qutik még nem jöttek. A nagyobb baj az volt, hogy a Hegy Fia sem. Már Ursaga is kezdett aggódni. Nem a városért – a barátságért. A sereg egyedül is helyt áll, s ha nem, még mindig ott a víz. De ha a királyfi nem jő, elvész a barátság, az egyetlen, ami még megmaradt neki.

Larsza készült. Bár a Tanács előbb döbbenten hallgatta a tervet, mely pusztulásra ítélte a földeket, de Larissza csöndes, szomorú hangja végleg meggyőzte őket.

– A földeket visszaszerezhetjük, de Innin Szent Templomát, ha elesik, többé soha.

Meg aztán az Úrnő is Ursaga mellé állt.

– A lugal okos sólyom, tudja, mit akar. Pontosan számítja ki, mit miért tesz.

Csak azt találták különösnek, hogy Ursaga lehajtja fejét az Úrnő dicséretét hallva. Az éjfekete papnőt viszont végre mosolyogni látták.

A Tanács azóta nem ült össze, amióta a főhatalom egyetlen kézbe összpontosult, s ezt a kart az Úrnő tartotta magasba. Ursaga parancsolt a városnak, a seregnek, a falvaknak, még a főpapi párnak is. De tudták, földig hajol a királynő előtt, ki mindig mellette áll, egy percre sem hagyja magára, még akkor sem, ha harcosaival gyakorol. A hívek boldogan látták, az Istennő velük van, velük készül, velük fog harcolni, s akár halni is. Díszes harci szekere készen állt, aranyos sisakját, fényes

fegyvereit, tomboló lovait a lugal személyesen ügyelte. Büszkék voltak az Asszonyra, ki vakmerő, márványlelkű, mint Innin Úrnő lenne. Csodálták, hogy esténként befogat, kihajt a falakon, sőt a körgyűrűn kívülre is. Fátyolos alakja, mint egy szobor áll a harci szekér bakján, oldalán aranylemezzel borított tegez, vállain a messziről is súlyosnak látszó, feszülő íj, kezében rozettás veretekkel díszített kantár. A lugal ilyenkor követi, s Larissza erősen remélte, a csatában is ezt teszi majd.

Akkor is épp íját emelte vállára, amikor Ursaga sietős, türelmetlen hangja felcsattant az ajtaja előtt:

— Larissza, én is tudom, hogy nem hívatott, de be kell mennem hozzá, engedj, ne akard, hogy betörjek! Félre az utamból, mert magam löklek el, ha karóra visznek is miatta!

A lány hajthatatlanul állt, s tényleg megtörtént volna a legrosszabb is, ha az Úrnő nem jön eléjük.

— Engedd, Larissza! Jöjj, lugal! Itt vannak, igaz?!

A férfi be sem lépett az ajtón.

— Készülj, Úrnőm, megkezdődik. A barátom, a Hegy Fia, Enki mocsaránál áll, onnan jelzett a füsttel. Nem jöhet a városba, későn érkezett, már csak a qutik hátát látta. Hatvanig sem számolunk, s már el is késtünk.

De talán hatvanig sem számoltak, amikor a szent harci szekér, nyomában a sereg, kirobogott az ijedten fölpattanó kapun.

A sereg nagyobbik része gyalogosokból állt, a gyalogság két részre oszlott: a könnyű- és a nehézgyalogságra. A könnyűgyalogság ruházata egyszerű, semmi fölös nem terheli, fegyverei viszont változatosak; kinek harci bárd vagy súlyos buzogány,

kinek rövidnyelű dárda vagy hosszúpengéjű tőr; parittya vagy íj a lövészeknek. A pajzsos nehézgyalogság fegyvere vagy a kettős bárd, vagy a hosszúnyelű lándzsa; a katonák fején harci sisak, hátukon a rangot jelző nemezköpeny. Kilenc kemény legény képez egy-egy zárt egységet; az egyik harcos a jobbjában, a másik a baljában tartja a pajzsát, úgyhogy a pajzsok mindkét oldalon szorosan összeérnek, s úgy védik majd őket, mint ahogy a teknőst védi a páncélja. Ha a híres sumer falanx, mint egy élő faltörő kos, megindul, útját jobb nem keresztezni!

Az igazán nagy büszkeségre okot adók mégsem ők, hanem a szekeresek. Mindenik szekéren két férfi: elől a befogott négy vadszamár hajtója, háta mögött a fegyveres katona. A szekerek orrán a csodaszerkezet: rézsút álló kosarakban nyílhegyformán végződő hajítódárdák. Jaj annak, aki úgy véli, robogó szekérből pontosan célozni lehetetlen, amikor majd a hajtó titokzatos mozdulatára sorra lódulnak ki a dárdák! A qutik azt fogják hinni, hogy maguk az istenek jőnek elébük csodás masináikon. Bámulnak majd rá, mint a gyönge borjúcska a falu új bikájára.

A hajtók kihúzták magukat, a fegyveresek magasra emelték lándzsájukat, a gyalogosok lelkében kivirágzott a remény: hősnek lenni és kitűnni, s egyszer majd fölkerülni egy szekérre. Mert miről álmodik a legény holdvilágos éjszakán? Hogy jön ő mint egy királyfi tán. A szamaras szekéren. Akkor az a fitymáló szemű leányzó is másként néz ám!

Lovak csak az úrnői szekér elé voltak fogva, egyébként lova csak Ursagának volt. Drága jószág a ló, többet ér, mint hatvan bivalyerős rabszolga, nincs is több belőle Larszán tizenkettőnél,

s mindahány Innin birtokában. Nem könnyű bánni vele, nehezen szokja a sumer szót, s amelyik már a Folyóközben látta is meg a napvilágot, az embernek arról is az az érzése támad, hogy távoli hazája után sóvárog bús, nagy szeme. Hogy a síkvidéken hontalan kóvályog, s egyre csak a világvégi hegyekről álmodik. De megéri a fáradozást, a szokottnál nagyobb törődést, mert okos, Ursaga szerint majdnem annyira, mint egy ember. A lelke pedig nagyobb, mint a legtöbb embernek, ha megszeret valakit, sírig imádja. Nem lehet nem viszontszeretni. Ursaga csikó korától nevelte az övét, s belesajdul a szíve, ha arra gondol, csak használatra kapta, Innin bármikor elveheti tőle. Ráborult lova nyakára, belesuttogott a fülébe. Az állat rábólintott.

A körgyűrűnél Ursaga megálljt vezényelt, majd intett, mire a sereg szabályos alakzatot kezdett fölvenni. A szekerek fele jobbra, másik fele balra húzódott, közéjük sorakoztak a gyalogosok, előre a könnyűgyalogság, mögéje a falanxok. Mindahányan feszülten várták a jelet. A jelet, a hadúr szikrázó jelét, melyre — csatarendet nem feledve — férfihoz méltón onthatják majd vérüket a hazáért. És a szabadságért is természetesen.

Innin szent szekere középre húzódott, közvetlen a gyalogosok elé. Ursaga a baljához léptetett. Ha látták volna most őket a qutik, talán jobban átgondolják a jövőt. Talán fölmerülne bennük, hogy a szekerek nem csupán a sereget díszítik, mint például a pásztorsípot az intarzia. Hogy egykönnyen átkarolhatják az ellent, ki a szekérlánc gyűrűjében azon kaphatja magát,

hogy jobb volna inkább szürke kis kanegérnek lenni a pajkos macskakölkök között.

Az Úrnő mit sem gondolt szekerei szerepével, mit sem szabályosan szerveződő katonáival. Csak egy valamit látott maga előtt: összevont bozontos szemöldököt, cserzett arcbőrt, lefitytyedő húsos ajkakat, a qutik vezérének lidérces képét, mely Ursaga mosolygó arca helyére került legújabb álmaiban. Letépte a fátylát, a szekér bakjára dobta, lovai közé csapott, s vágtatott, vágtatott, mint kit beste vadak űznek. Már rég elhagyta a körgyűrűt, de a qutiknak még hírük-hamvuk sem volt. Lefékezte a fújtató harci méneket, hogy bevárja a lassúbban járó sereget.

— „Ostoba vagyok — gondolta mérgesen —, a vesztembe rohanok, s rántom magammal népem is."

Most nem törődött isteni rangjával, a távolt fürkészte, mikor tűnik fel már végre a lugal.

— „Ostoba vagyok, de ostoba Ursaga is! Hitt a füstjelnek, pedig elárultak minket, a hegy népei szövetkeztek ellenünk, a királyfi kicsalt a városból, Larsza védtelen! Vissza, de gyorsan!"

Ugyanerre gondolhatott a férfi is, mert az asszony látta, hogy a messzeségből kibomló alakja megálljt vezényel. Nem fordult meg mégsem, várta, hogy a lugal vágtasson felé.

A királynő mint egy fúria támadt a lihegő férfira:

— Ostoba vagy! Bíztál benne, csak mert vérét ittad, szíved vezetett, nem eszed, s lásd, Larsza védtelen maradt! Vissza, vissza, siessetek!

— Te vagy az ostoba, nem én! — ordított a férfi. — Nem benne, benned nem lehet megbízni! Nézd, ott vannak! Ott, szinte előtted! Te meg robogsz, mint egy őrült démon, a sereg nem tud követni! Mit akarsz, meghalni egyedül?! Hősnek lenni ostobán? Berohanni az ellen közé? Aztán mit cselekszel, ha körbezárnak? Megmondtam, maradj otthon, itt nincs idő nőkre vigyázni, Úrnő!

A szemek hiába ragyogtak, Ursaga tekintete könyörtelenebb volt.

— Most azt teszed, amit én mondok! Otthon parancsolgass, de itt ne! Mire megyünk egy halott Istennővel?!

Azzal aranyos lándzsáját magasba emelte, s a sereg megindult feléjük.

A könnyű úrnői fátyol meg sem rezdült harci szekérnek bakján, s a mozdulatlan forróságban mint őszülő tündérek kitépdesett hajszálai keringtek az ezüstös ökörnyálak. Egy pillanatra mintha megállt volna az idő. Az Úrnő szót sem szólt, állát fölszegte, s ragyogó szemét a horizonton feltűnő qutikra emelte. Talán mindketten tudták, hogy a megtorlatlanul hagyott sértés az első, vékony kis repedés azon a falon, amely Innin Országát volt hivatott védeni.

S melynek kemény kapuját betörni készülnek a legbarbárabb férfiak. A hegyek vad, félelmetes pásztorai, kik már végigdúlták az üres falvakat élelmet kutatva. Nyomukban az asszonynép és a gyerekhad egyre éhesebben, egyre kimerültebben. Féktelen haragjuk nőttön-nőtt, de karjukban fogyott az erő, mit csípős pálinkájukkal sem tudtak visszahozni. Erős hegyi szamaraik

nem bírták a nélkülözést, elhullottak menet közben szanaszét; amelyik ehető volt, már rég megemésztődött, amelyik meg csontbőr gebe, azt még a keselyűk is lesajnálón méregették. Úgyhogy már újholdnyi idő óta puszta lábon bandukolt a büszke férfinépség, s várta türelemfogytán az ellenséget. Látni legalább egy városit, s puhány fejére jóízűt sózni! Majd meglátják ezek a király-anyámasszony elpuhult katonái, mit tud a hegyek népe! De bezzeg hol vannak?! Hogy elbújtak, hogy félnek.

Vezérük végre Larsza felé mutatott, ahol nagy zsákmányt reméltek.

— Nézzétek, az Asszony! — kiáltotta, amikor Samassina törékeny nőalakját meglátták.

— A városban asszonyok az urak! Az egész Síkságon is! Minden a miénk lesz, a Folyóköz minden kincse, minden asszonya, de a királynőt én akarom rabnőmnek, hadd lássa, milyen egy igazi férfi! — röhögött föl torkán a pálinka, melyből egy jókora adagnyit mindig az oldalára szíjazott bőrkulacsában tartott. Lecsatolta derekáról, fölemelte, magasra tartotta, s egy kicsit kiloccsantott belőle a földre.

— Hegyeknek Ura, Nagy Isten, Seregeknek Ura, hívlak! Tiéd lesz e föld, téged tisztel minden nép, ha velünk harcolsz! Jöjj, és rontsd le a nő uralmát, rombold le a nőstény műveit!

A többiek követték a vezért, tengernyi torok zúgott, hegyek félelmetes sziklái dörögtek, de a Síkság fiai, kik hallották a robajgó hangot, nem mozdultak.

— Gyáva népség! — üvöltött a vezér rájuk. — Földeteken állunk, s ti tűritek? Hát senki sincs köztetek, ki férfi lenne? Most is szoknya mögé bújtok?! Adjátok nekem az Asszonyt, mint a földet, s kérjétek irgalmamat!

— Jöjj értem magad, ha férfi vagy! Vagy nem mersz kiállni velem, az Asszonnyal?! — kiáltott egy csengő hang, s mielőtt Ursaga észbe kaphatott volna, Innin szent szekere meglódult a qutik felé.

A vezér torkán megakadt az utolsó korty, ahogy ott bambulta a feléje száguldó királynőt. Megdöbbent benne a hahota, s intett embereinek.

— Hagyjátok, tényleg maga jön. Ez vagy őrült, vagy nagyon ki van éhezve.

Az irdatlan férfiröhej Ursagáig ért. Benne viszont a harag döbbent meg. De csak pillanatra, mert a szívébe nyilallt az emberfeletti féltés.

„Meghal, én istenem, meghal! Meg akar halni!"

Úgy kiáltott, ahogy csak szúró tüdejéből kitelt:

— Samassina! Samassina! Ne! Ne menj! Várj, kedves!

Fölizzott az aranylándzsa jele, de a lugal már nem törődött a sereggel, a várossal, még az Istennel sem. Szívós harci ménje vágtatott, hogy orrlikai kitágultak, de ő csak egyre üvöltött:

— Ne! Samassina, ne! Állj meg, hallod, várj, szeretlek! Állj meg, az Istenre kérlek!

Lehetetlen volt bármit is hallani a kerekek robajától, kár minden szóért, mely a lélegzést fárasztja, ezt maga is jól tudta, vagy legalább tudhatta volna.

De a szekér mégis megállt, hirtelen, csaknem a qutik orra előtt. Samassina könnyű fátylába belekapott egy ébredező szellőcske, hátha lesodorhatná most a földre, de sikerrel nem járt. A szellőcske még próbálkozott, amikor Ursaga izmos balja már magasra lendítette a naptól izzó hadúri lándzsát.

— Az Istennel az Istenért! — kiáltotta hevülten, s a szekerek vágtába fogtak lándzsafénye láttán.

— Jöjj, szépségem, jöjj egészen közel! — kiáltotta a vezér, s karjait, mint ki nőt ölelne, úgy tárta szét.

Aztán csak egy villanást látott. Vélte, ragyogó szemek szép sugarát. Hitte még akkor is, amikor az aranyos fényű, de vashegyű nyílvessző a torkába fúródott, s vaskos kezei mindhiába markolászták, hogy kihúzzák onnan. Talán még látta a szekereket, ahogy körülfogják az asszonyt, kinél gyönyörűségesebbet még elgondolni sem lett volna képes.

— Szerethettelek volna — súgta a nő lábai elé, de ezt már nem hallhatták.

Innin serege a világ kezdete óta nem harcolt még így, mint most, az Asszony előtt. Vad, barbár hordák nem hátráltak még így, mint most, az Asszony elől.

— Az Istennel az Istenért és a Szabadságért! — hangzott föl újra és újra, és (mivel ez is csak annyit tesz, mint az önszavát nem értő világvégiek rejtélyes jelszava) ezer meg ezer lelkesült férfitorok zengte utána:

— Éljen az Úrnő!

A könnyű úrnői fátyolba ismét belekapott a szél, de elfújni most sem tudta, mert megakadt keréknek közében, s lobogott,

lobogott boldogan, ahogy a legszentebb zászlók lobognak, melyeket kifeszíteni lehetetlen. A hadrend már rég fölbomlott, még a falanx fegyelme is felejtődött, a csillogó férfiszemek nem a hadúr alakját keresték (kár is lett volna bármit is jelezni), hanem csak egyre figyeltek, csak eggyel törődtek: hol lobog az a habkönnyű fehér fátyol.

A mámorító vérszag szétfolyt a csatamezőn. A szikkadt talaj, melyet a perzselő nap szárazra repesztett, szomjasan itta a termékenyítő, nyúlós, piros férfivért, magába fogadta, kéjesen szívta, mint a meleg anyai öl a langyos magot, mellyel eltelni tán sosem fog. Fölkeveredett poros levegő támolygott ténferedetten, ráragadt az izzadt bőrre, csípte, mardosta, kegyetlenné kínozta. Sivító röpülése parittyaköveknek, süketítő robaja harci szekereknek betöltötte a füleket. Hallható volt mégis, hogy Innin szentséges neve, diadalmas harci kiáltások, örökifjú jelszavak röpködnek a levegőben. Azt viszont már meg nem hallani, ha halálos hörgések, elvágódó testek tompa puffanása, Istent hívó utolsó jajszó száll az Ég felé.

Ursaga parancsára, mely túlélőt nem engedett, szükség sem lett volna, e nélkül is gőzölt a fékevesztett harcos ösztön. Hiszen nem lehet megállni, olyan jó győzni. Hiszen olyan jó fogni a hosszú kés nyelét, amikor a vas behatol a húsba, s útját kísérve szétfröccsen a vér. Vagy a buzogányét, amikor erejét érezve eltörik a csont. Vagy a harci bárdét, amikor hatalma előtt lehanyatlik a kéz. És olyan jó látni az előbb még kemény, most rettegve csillanó szemekben a halál diadalát, az utolsó tekintet fátyolos megadását, a megtört fényt, melyhez hasonlót

férfiember csak a gyönyörbe hanyatló asszonyi testet ölelve láthat.

Az ölés varázsa finom csellel lopódzott be Samassina szívébe. Először megrettent tőle, s egy pillanatra elkapta a szemét, hogy ne kelljen látnia a földre rogyó ember utolsó rándulását, de a lustán hömpölygő, édeskés vérszag őt is beborította. Erős és csípős volt a szag, gyomra háborgott tőle, de lelke ereje legyőzte az undort. Megtántorodott, de aztán szorosra markolta fegyverét, vékony teste megrezdült, amikor lovai közé csapott. Keményen nézett farkasszemet a vak Halállal, kinek konok barátságát vissza nem utasíthatja, aki a hazáját védi. Hazáját, Istenét és a Szabadságát. (Avagy a Hatalmát – fordítaná anyai nyelvre a tengerparti kiskorcsmák egyszervolt siheder híve, kit mára már kezdenek a Folyóköz legjelesebb szófejtőjeként emlegetni. Méltán és post humusz.)

Samassina lelkében fölsejdült a jövendölés, amikor először mártotta lándzsája hegyét egy életéért esdeklő, már térdelő pásztor mellébe.

„A bátor nők nem irgalmaznak, férfiak húsa szakad, emberi vér ömlik századokon át… Gyönyör helyett gyilkolás, ölelés helyett ölés. Ez a mi sorsunk, mit el nem kerülhetünk."

Deliszép larszai vitézekben önmagát nem értő, világvégi népség különös jelszava sejlett, de a három varázsszó értelmét meglelni egy se tudta. (A nyelveken szólani bíró egyszervolt siheder, ha most feltámadna, s eljőne közéjük, lemondó mosolylyal hörpintgetné maradék sörét. Mert őnéki az rémlene éppen, hogy mindegy, honnan fújja a szél rohamkürtnek szavát, min-

den dolgát szemfényvesztésnek higgyétek, mert elhűlnétek látva, hogy minden mézes sörökben minden mázos vizek vagynak.)

De csatának hevében mit számít, van-e értelmük egyáltalán? Számít helyette más, ami jóval fontosabb: Gyalogosok szemei pillogtak az úrnői szekér felé: aki rajta áll, látja-e, hallja-e, tudja-e, hogy küzd egy larszai férfi — és ha látja, ha hallja, ha tudja, jön-e majd a vágyott jutalom: a szamaras szekér?

Utu, a napisten, orcájára vonta a felhőket; az Isten behunyta szemét. Az enyhet adó árnyékban alig is vehetni észre, ha a gyér fűcsomók között fölvirít a papsajt.

A qutik vérködös szeme előtt alig is derengtek az árnyak; marcona férfiaknak nem szokott rá látásuk lenni, hogy mik a fejük fölött gomolyognak, viharfelhők-e vagy bárányok. Vezérük elestén megzavarodtak, s már maguk is hitték, hogy az az irgalmatlanul harcoló asszony igazi Istennő. Meg az a másik, a férfi, aki a csata hevében sem hagyja el az úrnői szekeret pillanatnyi pillanatra sem, igen, ő meg az Isten. Föladták. Bár nagy szégyen, még asszonyhaduk is feledték, úgy menekültek. De nem volt hova. A Hegy Fia állt előttük, ha megfordultak.

Úgy lett, ahogy Samassinának mondta volt Ursaga: csak hírmondó hagyatott közülük, hét gyászvitéz, kik a hegyekig szaladtak Larsza üzenetével: Kő kövön nem marad a távoli hegyen, ha csak egyetlen quti is a sumerek tágas földjére téved!

Innin serege megnyerte az évszázad háborúját. Örültek nagyon, hát hogyne örültek volna, a harcosok összeszaladtak

csatatérnek közepén, s csókolták egymást, mint a régen látott szeretőt szokás, vagy mint a labdajátékban győztes dicsőséges férfiút, mielőtt átvenné az Úrnő tejfehér kacsójából a diadal örökzöld koszorúját.

De a boldog mámor hirtelen véget ért, alig is ropogtatták meg egymás megmaradt karjait, amikor is hatalmas villámok cikáztak az égen, ömleni kezdett az eső, s egy szemhunyintás alatt mint egy függöny zárta le a horizontot. Sosemlátott vízár zubogott diadalittasan, sodorta magával marconáknak párjavesztett, szőrös jobbjait, kevervén közéjük néhány finoman cizellált larszai fejet, s valahol, a távolban, hová már el nem látni, végleg összemosta őket, miképpen a húscafatokat szokták a mészárszékek rabszolgái, mielőtt darabolni kezdenék. Ilyenkor az izzadó henteslegények – lévén érzékeny lelkek – bárdjukat emelve lágyan énekelgetik: „Adjon Isten lassú esőt, mossa öszsze mind a kettőt." S ha megindul a hűsítő égi harmat, föllélegezve sújtanak nagyot.

De az Isten most a legsóvárabb mészárosok vágyain is túltenni igyekezett, s úgy összekuszálta a puhára ázott belsőségeket, hogy még a leggyanakvóbb gazdasszony sem látott volna különbséget közöttük, ha a friss borjúvesét keresi. A súlyosabb holttetemek viszont egészen belésüppedtek a ragadós iszappá változott földbe, a víz rájuk görgette a szétmálló körgyűrű korhadó fadarabjait, az omolhatatlanná égetett agyagtéglákat, s még az errefelé igen ritka kincs idegenföldi kövekből is hurcolt magával néhányat. Sebaj, csak a keselyűk bánata ez, legalább nem kell túl sokat bajlódni a temetéssel. Csak az a baj, hogy a

véres víz hömpölyögni kezdett az enyhén lejtős úton Larsza felé, s félő lett, hogy a Nagy Csatornába is elér. Akkor bizony lesz sok dolog, mire megtisztulnak az árkok.

A nyákás-ragadós sártengeren alig is tudtak átcuppogni Innin szent lovai, amikor a diadalmas sereg hazafelé tartott, de a legbosszantóbb az volt, hogy esett, egyre csak esett és esett. Emlékezetes nap lesz ez jó ideig, hisz ki látott már ilyet, száraz évszakban vizet?

Már a Hold is feljött, mire végre kitisztult. Kár, hogy este lett, így nem látni Isten szent szivárványát – gondolták sokan, de híjával is boldogan.

A városban hamarost nyoma sem lett az iménti borzalmas égiháborúnak. Aprócska csatornák vezették el a vizet, s az utcák, mintha semmi sem történt volna, olyan szárazak lettek, mint a legnagyobb nyári délidőben. Larsza diadalmámorban úszott, a sötétedésben is ezrek táncoltak a Szent Téren, városiak és falusiak, nemesek és közemberek, asszonyok és férfiak. Mind, mind feledték a gyászt, még a Torony bánatos özvegye is.

– Győztek, Ennina – mondta. – Isteni szívem tudta ezt. Királynő a kishúgom, meg nem zavarta fájdalmas gyászom, pedig naponta vártam hívó szavát. Most menj, csak akkor jöjj, ha a veszély!

Éjjel volt már, mire a nagy teremben föllebbent a trónus függönye. Hatalmas viaszfáklyák gyulladtak hirtelen, a sűrű sötétség megtört, a diadalmas fényár előbb az Úrnőt vonta be, majd a terem minden szögletébe eljutott, s az aranyló-ezüstös fény-

özön úgy gyűrte le az éjszakát, mint egy irgalmat már nem ismerő, márványkemény asszonyszív a hajnali reményt.

— Ursaga — szólt a főpapnő —, vérrel váltott jogodon belenézhetsz az Istennő szemébe!

A lugal ment, ment egész a trónusig, de nem kereste a szempárt, elnézett felette, valahova a messzeségbe. Most már ő is tudta: az ott nem Samassina, az ott az Istennő: a Rettenthetetlen, az Irgalmatlan, az Elérhetetlen.

A trónus legmagasabb lépcsőjére állt, oda, ahová valamikor anyja és atyja is: az Úrnő mellé.

Az Úrnő intett, jelére kitárult a hatalmas ajtó, s két szolga lepelbe csavart holttestet terített a földre, egészen az aranylépcsők közelébe.

— Íme — szólt a főpapnő —, a qutik vezére! Előtted fekszik a porban, ragyogó Úrnőnk, várja, hogy isteni szíved ítéljen fölötte!

Samassina a tetemet nézte, lelkében nem volt szánalom.

„Ez a hitvány féreg, a Férfi, rám mert támadni, hogy összetörje asszonyi trónom! Látnia kell a világnak, mint zúzom öszsze! És látnia kell Ursagának."

Ragyogó szemében nem látszott érzelem, még a gyűlölet sem. Ismét intett, s az őrök bevezettek egy asszonyt, aki kézen fogva hozta gyermekét. A finom úrhölgyek és nemes urak összeborzadtak a látványtól: a nő lompos volt és lucskos, fésületlen, őszesbarna haja arcába lógott, mellei domborodó hasáig értek. Mezítelen talpa reszketve didergett a hideg márványlapokon. Az őrök eddig szinte vonszolták, de most, ahogy meglátta a

holttestet, kitépte magát karjaik közül, s inkább szállt, mint szaladt a trónig. Ott ráborult a tetemre, a gyermek kicsiny keze kiesett a kezéből, ahogy zokogva-jajgatva siratni kezdte.

— Drága uram, édes uram, nézz még egyszer rám, szolgálódra! Jaj, jaj, miért hagytál el engem s kicsiny gyermekedet? Jaj, mihez kezdjek én e világon, nincsen nékem rajtad kívül másom! Hová fussak, hová menjek, ha elhagytál, gyámolítóm...

Talán abba sem hagyta volna a különös kántálást, ha az őrök föl nemráncigálják, hogy visszavigyék a börtönébe, mert méltatlanná vált arra, hogy az Úrnő maga ítéljen fölötte.

Samassina föllendülő karja azonban megállította őket.

— Hallgass, szolga, Úrnőd előtt állsz! — kiáltott rá Ursaga.

Akik azt hitték, hogy az asszony csak nem fogja abbahagyni a förtelmes éneklést, hát tévedtek. A nő fölemelkedett, s villámként nézett Ursagára.

— Nem vagyok szolgád, király! — kiáltotta haragos-büszkén. — Az uram első asszonya vagyok! Megölhetsz, de sosem szolgálom drága, jó uram ellenségét! Engem nem kapsz meg, király, hiába kényszerítesz ágyadba! Ha az én jó uram többi asszonya el is hagyná őt holtában, én hozzá hű maradok!

Derűs borzadállyal néztek az asszonyra, s nem volt, ki ne képzelte volna rögtön a gusztustalan, csúf nőt a szépséges ifjú karjaiba. Ursaga is elmosolyodott, de hangja nem tűrt ellentmondást:

— Nem én vagyok a király! Porba, boldogtalan, a Királynő előtt!

Az asszony zavarodottan bámult egyikőjükről a másikójukra, látszott, hogy nem érti. Tisztán csengő hangokat hallott, földöntúli Ragyogás szúródott szemébe.

— Halld szavam, az Istenét! Megkímélem élted s a gyermeked is, ha ellököd magadtól régi urad, s engem szolgálsz, az Istennőt!

A nő végképp megkukult, a száját is kitátotta, hogy kilátszottak sárga fogai. Szemében megakadt a félhalott értelem, s bár csillogni eddig sem igen csillogott, most szürke fátyol vonta be egészen. Nem bírta megérteni, nem bírta fölfogni: egy asszony vágyát, egy asszony testét szolgálni? De miért kívánja őt ágyába ez a gyönyörű nő? Hallott már ilyesmiről, néha megesik a hegyekben is, magukra hagyott, összezárt rabnők között, na de ilyet? És csak úgy kimondja mindenki előtt, a tulajdon ura, a király előtt! Aki nem is király. Ki hát a király?

A hegyi királyfi jelzett a főpapnőnek, hogy szólni kíván. Az kérdőn nézett a trónra, majd megadta az engedélyt. Akkor a Hegy Fia az asszonyhoz lépett, s halkan beszélni kezdett egy ismeretlen, furcsa nyelven, melyet, úgy látszik, mindketten ismertek. A nő sokáig döbbenten hallgatott, néha-néha beleszólt kapkodó, különös torokhangon, volt, hogy a fejét is megcsóválta, mint aki csak nem akarja hinni a hihetetlent, de végül bólintott, hogy most már érti.

És akkor valami olyasmi történt, amire Isten választottjai még akkor is emlékezni fognak, ha a világ is fölfordul. Az asszony a földre nyomta kisfiát — ki eddig szó nélkül, mondhatni, büszkén tűrte a ráncigálást, most azonban engedetlennek látszott —,

a holttesthez lépett, hitték, újra siratni fogja, remélték, még időben jön a királynői jel, s az őrök kivonszolják a teremből, mielőtt förtelmes kántálásába kezdene. De az Úrnő nem jelzett. Ő már tudta, hogy fölösleges. Az asszony nem borult a tetemre, mint ahogy a finom fülek aggódva várták. Ellenkezőleg: belerúgott, számolták, háromszor is, majd köpködte nyálát eresztve.

— Csak azt kaptad, te gonosz szörnyeteg, amit megérdemeltél! Könnyű volt szíjaddal verni, engem, első asszonyod, örökösöd anyját! Könnyű a gyöngét bántani, de semmire se mentél az asszonnyal, ki nálad erősebb!

Lezuhant a kőre Samassina előtt.

— Úrnőm, Királynőm, Istennőm! Szolgád vagyok örökre, szolgád fiam is, s az a magzat is a méhemben!

Mély volt a csönd. Félelmetes. Mi volt ez? A múlt vagy az eljövő?

Samassina nem érzett elégtételt, pedig épp ezt akarta: lássa a világ, s vele Ursaga is, hogyan alázzák meg a férfit, aki Innin Országára mert támadni. De erre még ő sem számított. Intett, s az őrök fölállították a földön hasaló asszonyt. A főpapnő alig akarta hinni, amit az Úrnő jelzett neki, de tette kötelességét.

— Te, Asszony, szenvedéseid jogán belenézhetsz az Istennő szemébe!

Szegény pára már végképp nem tudta, mit várnak tőle. Megint a földre akart borulni, az őrök alig bírták ebben megakadályozni. Mindenki megkönnyebbült, amikor végre kivezették a teremből, s vele együtt a halott is, kire ránézni sem szerettek, eltűnt a szemük elől.

Az Úrnő sietett föloldani a szorító csöndet, mely a határtalanul tágas teremben feszengett a márványlapokra meredő nők és az oszlopfőket bámuló férfiak között. Intett, s szolgák hada vastag, puha szőnyegeket terített szét, rájuk finoman faragott asztalkákat állítottak, majd behozták az Úrnő kelmékkel bélelt, csodaszép kerevetét. Az asztalkák közepére alabástromvázákat helyeztek a művészien kötött virágcsokrok számára, a vázák mellé ezüst- és aranylámpákat tettek, majd sorra pakolták az aranyedényeket: tányérokat, kelyheket, ivócsészéket, tálkákat és kancsókat. Már a zenésznők is megérkeztek, amikor még mindig hordták az aprócska tálkákat szárnyasokkal, a nagyobbakat juhok finomra pácolt, mégis ropogósra sütött húsával, zöldségekkel és gyümölcsökkel, a karcsú kis kancsókat datolyapálma borával, csípősre savanyított pálinkával, a hatalmas agyagkorsókat mézszínű árpasörrel, söriváshoz való szívószálakkal, mert sört inni csak szívószállal érdemes. Nem csak azért, mert így jobban kijön az aromája, hanem mert árpamaradványok úszkálnak a sörben, melyekre gyönyörűség ugyan nézni, de jobb őket nem lenyelni.

Hoztak szőlőbort is, mely messziről került Sumerföldre, s csöppje oly értékes, mint az arany. Méltán nevezik az istenek és a királyok italának. Ki belékóstol, hamarost felejti búját.

A drága isteni nedűt még Larissza is – ki csak neveti a megszállott italozókat – szívesen kóstolgatja, s tanácsára körbeültették a királynői kertet az égi szőlőfürt tövével, de hogy lesz-e itt szőlő, még bizonytalan. Larissza, aki nemcsak a Folyóköz legokosabbja, hanem a legmakacsabbja is, azt mondja, igenis

lesz szőlőnk, ha nem adjuk fel. Mondta a tüzes aszálynak idején is, hogy akkor is lesz kenyerünk, ha a világ is összeesküszik ellenünk, mert vagyunk itt néhányan, akik nem vágjuk hasra magunkat a mindig hamis széljárás előtt. „Bízzatok Istenben, és tartsátok szárazon a kapát, kaszát, mert még szükség lehet rá! Tegyétek, amit mondok, s lesz még szőlő, lesz még lágy kenyér!" Az Úrnő rábólintott, mert hallgatni szokott Larisszára, s parancsára a Síkság falvainak eldugott zugaiban is naponta élesítik a bronzsarlókat, mert ki tudja, mikor és mit kell levágni. Ha egy nép élesít, állítják a jóstáblák, le nem győzik a zordon felhők vagy a perzselő napsugarak. Régi idők jósai még tudták, mi a teendő balsors idején, rájuk hallgatván mondotta volt a Folyóköz legmakacsabbja, hogy igenis lesz minálunk aszúbor. „Úgy legyen!" — kiáltotta a főpap, hogy le ne maradjon, s hollófekete bikát áldozott a Magasztosnak a Templom tetején. Innin szelíd szeme rámosolygott kedvelt népére; a szőlőtöveken ragacsos kis halványzöld rügyecskék törtek a fény felé. Most már nincs más dolgunk, mint művelni kertjeinket, jelentette ki Larissza, s ezt valahogy még a kétkedők is elfogadták. Néha tényleg csodát tesz egy hollófekete bika. Mindazonáltal hogy a rügyek kifakadnak-e vagy se, még tudhatatlan, de ha a varázslatos csoda mégsem sikerülne, végleg csak a mákony marad.

A mákony, melyet sokan kedvelnek, mely el nem maradhat, s melyet most is szívélyes mosollyal tettek a vendégek elé, hogy fogyasszanak bátran. Tengeri gyöngyházkagylókban, olyanok-

ban, amilyenekben a hölgyek tartják szépítő festékeiket, kínálta magát a legszínesebb bódulat.

Ki mákonyon él, vidám és kedves, elfogadja és szereti az egész világot: kezét nyújtja a fiúcska farában turkáló aszott férfikéznek, a gyermekleányka ölében nyáladzó aggszűznek, kinek fanszőre már vagy rég kihullott, vagy sosem nőtt ki, a mosdatlan bűzös idegennek, ki a Folyóközben ténfereg, s kit hasztalan próbálnak rávenni hajlatainak vízzel érintésére, s ki a frissen mosdott, jószagú gyermekekhez dörgölődzve rühatkát és bőrférget terjeszt, puha fekhelyet vet a lebénult öregasszony belét kitoló rablógyilkosnak, s tapsorkánba tör ki, ha a Legszentebb Törvények közé foglalják a gonoszok és ostobák jogát. Leginkább akkor örül, ha a gonosz ostobák uralmát biztosítja a Törvény, mert ki okos létére is ódzkodik attól, hogy elmetszett torkú kisgyermek vacka alatt arany után kutasson, pusztuljon, mert e világ nem testálódott másnak, mint mákonyhoz húzó rongy puháknak.

Egyébként pedig tényleg oly gyönyörűséges álmot hoz az emberre, hogy azt feledni nem lehet, mert a mákony jobban kell, mint a szivárvány, s beléfurakszik az embernek fejébe, ha akarja, ha nem, mert az emléke is oly zsongító, hogy még a különös jelszavakon tűnődő egyszervolt sihedernek is eszébe jutott a csata hevében. Mikoron letiport jobbját bambulva azt találta motyogni, hogy a „Lib”, az „Er” meg az a hogyishívják valójában mákony.

De a legjobb mégiscsak az benne, hogy ki a mákony jóságával teli, nem forral gonosz tervet a Palota ellen, s olyanná válik,

mint a dülledt szemű béka, kit a kígyó megbűvölt: akarni sem kell őt felzabálni, magától belemászik a kitátott pofába. Aztán majd megemésztetik, s mint örök anyag tekerődzik a kígyóbelek alagútjain.

Hiába tiltaná be Larissza, a Folyóköz legokosabbja, ha ez egyszer az Úrnő nem hallgat rá. Larissza hiába fintorog, hiába mondogatja folyvást, hogy ő, az orvos, ilyesmit nézni sem bír, meg hogy nem vezet az jóra, ha a Folyóköz leányai és ifjai egészen elhülyülnek, az Úrnő csak kacag. Kinek nem tetszik, hunyja be a szemét, de szólni merni ne merjen, mert csak a legokosabbnak van engedve, hogy néha kimondja, amit gondol. A nép hallgasson, vegye a mákonyt apraja-nagyja, dolgozzon és fizesse az adót. A többi nem rá tartozik.

Kínálják is a mákonyt a szolgák, a Palota öntudatlan szolgái fáradhatatlanul talán mindörökké.

Mikor a szolgák felszolgáltak már mindent, fölhangzott a főpapnő és a főpap gyönyörű, szerelemre hívó éneke. Szállt a dal a magasba, szállt a szívekbe, a testekbe, s végleg ott maradt. A gyász elvonul reggelig, helyét átveszi az öröm, a kacagás, a gyönyör, hogy Innin népe méltóképp köszönhesse meg az Égi Úrnő mosolyát, ki maga a Háború, a Béke és a Szerelem.

Az Úrnő leült a kerevetre. Fölcsendültek a széphúrú templomi hangszerek. A bikafejes hárfa mélyen szólt, mint a bika hangja, a tehénfejes lágyabban, a gímszarvassal díszített meg csengett-bongott, mint a legszebb női hang. Majd megszólaltak a fuvolák, a citerák és a dobok, s az énekesnők vidám dalocskába kezdtek. A csodaszép tizenkét szajha kört formált a terem köze-

pén, lenge ruhácskájuk egyszerre csúszott le fénylő testükről, mikor a szerelem szent táncát járni kezdték. Sokáig minden szem őket nézte, szívük olvadt a táncba, kezük párját kereste, s ha megtalálta, mohó ujjak fonódtak egymásba. Fölhangzott a kacagás, s Innin kiválasztottjai a szőnyegre hanyatlottak. A zene lehalkult, a tánc is abbamaradt, a fáklyák lassan kihunytak, az aranylámpák kioltódtak, s a pislákoló viaszmécsesek megértően hunyorogtak. Egyre több pár feledte az ínycsiklandozó ételt, az illatos árpasört, s hagyta el a termet, hogy zavaró szemek nélkül, egyedül ünnepeljen tovább valahol, a Palota egyik rejtett zugában. De a terem mégsem ürült ki; a csillapult szemű nők, elernyedt férfiak újra és újra visszajöttek, aztán újra és újra elmentek – ismét együtt vagy már mással –, s a végtelennek tűnő mozgásban, hitték, Istennel egyesülnek.

Enkidin az Úrnő lábai előtt ült, s Ursaga a félhomályon át is látta fölfelé néző, gyönyörködő arcán a rajongó áhítatot, melytől keze hirtelen ökölbe szorult.

„Megöllek, te pap, megöllek, ha kimegy veled!" – szorította össze a fogait, s elindult a trónus felé.

Samassina ijedten figyelt föl a feléjük tartó elszánt férfira, kiről messziről is látta, hogy féktelen indulat tombol benne. Gyűlölet vagy szerelem? – az asszony nem látta jól.

„Őrült! – gondolta. – Mint egy haragvó isten. Mindenre képes. Ó, Istenem, hát ennyire szeret engem."

„A Hatalmat, azt szereti, azt kívánja" – jelzett lelkében a hang, nővéréé.

Egyetlen aprócska pillantással küldte el a lábaihoz hajló Enkidint, kinek megkínzott szemén az imént még hívott, most egyszerre kegyetlen mód visszaparancsolt vágy nagy fájdalma még a homályon át is látszott.

A hívott vággyal azonban még az Úrnőnek sem célszerű sokáig játszadozni. Még Larszán is veszélyes tud lenni az ilyesmi. Bár vannak olyan nők, akik ezt nem tartják észben, s úgy játszanak a legénnyel, ahogy a macska szokott az egérrel. Aztán majd állhatnak a ravatal mellett, s nézhetik, ahogy a sebből buzog a vér.

Habár a királynők egy ideje óvatosabban játszanak. Ők is csak azért, mert volt egyszer egy szépséges királyasszony, aki beleszerelmesedett egy külvárosi csavargóba. Hogy hol látta meg, hol se, valódi nagy titok, mivel a csavargó rég halott, királyasszonyokat pedig ilyesmiről senki sem kérdez. Nos, ez a királyasszony olyan szerelmetes lett, hogy napja-éje nem volt már, de nem azért volt királyasszony, hogy holmi csavargót kéressen az ágyába, mindent megtett hát, hogy szívét legyőzze. Hanem egy szép napon, ahogy ott könnyek között harapdálja a párnáját, egyszerre csak úgy érzi, hogy nem bírja tovább a csavargó nélkül. Parancsot ád, hogy izibe hozzák eléje azt a koszos senkiházit. A szolgák keresik is a városban mindenütt, de sehol sem lelik, mert a csavargót azon a szépséges hajnalon a szerelem kínja a Nagy Kanális habjai közé űzte. Az Úrnő csak egy fölpuffadt, békanyálas vízihulla tetemét csókolhatta a helyett a férfi helyett, aki őt igazán szerette.

Samassinának is eszébe jutott a királyasszony szomorú regéje, ahogy Enkidin után pillantott, de ideje már nem volt, hogy miatta aggódjon. Más férfiért meg igazán nem kell aggódnia.

— Köszönöm, Úrnőm, hogy elküldted — állt mellé rögtön Ursaga. — Engedd, kérlek, hogy én boruljak lábaid elé.

— Csak a tested, de szíved nem borul elém! Te nem szolgálsz engem, lugal! Nem tudod, hol a helyed: nem te vagy az Úr, még ha hitted is a harc hevében.

— Nem, Úrnőm, nem hittem, csak féltettelek, ó, jaj, nagyon.

— Sértésed büntetlenül hagytam, nem miattad, Larszáért, s a kevélység máris elborított téged! Íme, most is: hozzám mersz jönni, pedig nem hívtalak!

— Csak hogy bocsánatod kérjem, Úrnőm, kedves.

— Az istenek nem bocsátanak meg, nem haragszanak, nem gyűlölnek és nem szeretnek! Az Isten mozdíthatatlan márvány!

— Anyám, a főpapnő s atyám, a főpap nem ezt mondta.

— Anyádat s atyádat te magad tagadtad meg! És az Istent is. Sőt engem is, az Istennőt! Mit akarsz hát tőlem?

Ursaga nem szólt, de ezt most nem tette jól. Gyötört szíve nem érezte meg a választ, mit a reménylő fülek talán meghallottak volna.

— Menj, hogy örömem el ne rontsd! Örülj népemmel, lásd, ők boldogok, tedd, mit ők! Papnőim kedvvel néznek szemedbe, a győztes hadúr szemébe, kiről nincs, ki ne tudná, nem csak a csaták hőse. Diadalmas híred messze szállt: a hegytől a városig

— királynőtől királynőig. Szemem, az Istené, nem kíván látni téged.

Halk volt a bánat, mely rájuk ereszkedett. A távozó férfi magával vitte, de az ravasz módon mégis az asszonynál maradt.

Ursaga nem bírt a teremben maradni. Az ajtónál még egyszer visszanézett, s csak egy kissé nyugodott meg attól, amit látott. Enkidin is az ajtó felé tart.

Az Úrnő lábai előtt viszont újra ült valaki. Szemét hunyorította, hogy lássa, ki az új ellenség. De aztán elmosolyodott. Az ott nem ellenség, az ott barát, testvér, a hegy tagbaszakadt, nőt bűvölni nem tudó, egyszerű fia.

***

---

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

Ursaga lassan lépdelt a csöndes, éjsötét utcákon. Jobb volt neki így, mintha gyaloghintójáért küldetett volna, akkor túl hamar hazaérne, s csak ülne a teraszon az eget bámulva, Larsza szépséges egét, melyet az Isten borít a városra, hogy senki ne féljen többé.

De ő mégis félt, ahogy haladt előre a vak magányban, félt, egyre jobban, de nem attól, hogy eltéved. Megtalálta az Utat, ezt már biztosan tudta. Szerette volna világgá kiáltani, hogy mindenki hallhassa, megmutatni, hogy mindenki lássa, s kézen fogva vezetni rajta valakit. Valakit, akinek már csak az ő óvó karja segíthet.

Megállt. Egy dohos szagú falnak támaszkodott, tenyere a nyirkos, sikamlós nyálú kövekhez ért, bőre mégsem undorodott, úgyhogy végül a feje is odasimult. A szemközti házat mustrálgatta, hátha biztosan látná a vonalakat a világítatlan, titokzatos rejtélyen át, de összeszűkült szeme csak ködös foltokat mutatott, majd már azokat sem. Szúrt a szeme, az oly nagyon vágyott látás annál inkább menekült, minél inkább parancsolni akart neki.

„Ki tudja, talán jobb is, ha nem látom tisztán. Talán megrémülnék attól, ami mögötte van. Így legalább szépnek képzelem."

---

* *Tartalom:* ►***399.*** *oldal*

Megsimította a nyálkás falat, de szomorúságát nem tudta rádörgölni. Várta, hátha legalább lépések indulnak felé, de csak üresség tátongott, amerre fáradt szeme ellátott. Nagyon-nagyon egyedül volt a kihalt csöndben.

Megindult, de nem hazafelé vette az irányt, hanem a Nagy Kanális belső kikötőjéhez. Ott leült a mohás kövekre, a hosszú, széles lépcsők legaljára, egészen a vízhez közel. Összekuporodott, mint egy kisgyermek, ki kavicsot dobáló játszótársait figyeli elmélázva. Karjait a térdére támasztotta, de ezt nem érezte kényelmesnek, változtatott a testtartáson, inkább átfonta a lábait, s lehajtotta a fejét.

Szép volt a víz, fodrozó, szinte melengető. Rajta csak néhány bárka ringott, jobbára szegényebb kereskedőké, kik sokszor családjukkal együtt élnek itt, a paloták közelében, remélve, hátha idetéved egy nemesi ház rabnője, aki pont tőlük kíván venni valamit. Néha megcsobbant a mélység, volt, hogy halk emberi szót, női kacagást hallott, sőt egyszer még elnyújtott, vékony kutyasírást is. Egyébként csönd volt — ezt pontosan fölfogta.

Egy erősebb hullám a bokájához ért, de ez nem zavarta. Majd újabb és újabb hullámocskák érkeztek, s mintha magukhoz akarnák édesgetni, lágyan cirógatták. A csatornát nincs idő háborús időkben gondozgatni, teli is lett már békanyállal. A víz a lépcsőhöz sodorgatta őket, egy nagyobb adag beleakadt a sarujába. Felvette, de nem azért, hogy messzire vágja. Kellemes, puha érintése volt.

Kipróbálta megint a szemét; résnyire húzta, egész kicsire, s ím, mintha látna már valamit. Csillámló víztükröt, csillagok csalfa fényét, melyek eltűnnek, majd újból visszatérnek kedvük szerint, s a holdat, mely úgy látszik, nyugodtabb náluk, inkább marad, mint megy, inkább biztat, mint csalogat. Ezüstös sarlóíve ráborul a vízre, mintha karjaival óvná azt a piciny, csillagnak sem látszó, parányi fényecskét, mely épp most tűnt elő a habokból.

Ursaga tűnődve emelte föl fejét, hogy az égen keresse a fényecske párját. Nem látta, hiába kutatta, de ez most nem a szeme bűne volt.

„Tényleg nincs itt — gondolta búsan. — Vajon ki ő, és hol lehet? Cseppecske kis élet, létezel-e valahol? Igen, érzem, hogy vagy, velem vagy, mintha szívemből hasadtál volna ki. Ne félj semmit, nem vagy egyedül, a Hold vigyáz rád."

Most már azt nézte. Gyönyörű volt, ahogy fénylett az elsőnapos újhold Larsza ege felett.

— Bár én lennék a Hold, messze innen. — sóhajtotta mélyen. — Elvihetne magához, hisz a fia vagyok. Atyám, ó, mennyire hiányzol!

Hirtelen messzire vágta a békanyálat, s oly gyorsan ugrott föl, hogy megszédült belé. Egy pillanatra megtámaszkodott egy csúszós kövön, majd máris biztosan állt, s rohant, mint kinek esze is elszállt.

Rohant végig a baljós köveken, a paloták nyílegyenes utcáin, a Szent Tér kihalt csöndjében, ki egészen a főfalon kívülre, a

külváros bejáratáig. Ott egy pillanatig tétován állt a bizonytalan, sűrű homályban.

Világ sehol sem égett. Ki éjjel téved a sikátorok közé, egészen magára van hagyva, mint a fonalát vesztett ifjú hős a hegybe vájt labirintus falai között. Csak az orrára számíthat az is, aki jobban ismeri az össze-vissza dobált viskók között tekerődző utcákat, mint a tulajdon tenyerét. Kinek elméjébe haláláig bevésődött a külváros senki által meg nem rajzolt térképe. Majd minden utcának megvolt a maga szaga, mely az egymás tetejére fölhúzott viskók ablakaiból utcára szórt hulladékokból áradt. Tudni lehetett például azt is, merre van a korcsmárosnék utcája. Nemcsak a kiszűrődő lehalkított, vidám hangokból, hanem a kiáramló édeskés, émelyítő szagból is, amelyről nehéz lett volna megmondani, hogy mi okozza. A korcsma bűze-e, vagy a szajha illatos kenete?

Ursaga nem tévedt el. De hiába találta meg könnyen a házikót, egy darabig csak bambán álldogált előtte, mint aki nem tudja eldönteni, megtegye-e vagy sem, amire vágyik. Aztán mégis megkopogtatta az ajtót. Nem jött válasz.

„Késő éjjel van, nem nyitnak kaput. Alszik a város, csak a Palota nem. Meg a Palota márványszívű úrnője. Ő bezzeg ébren van. Valakivel?" – gondolta hirtelen, de aztán gyorsan elhessegette magától. Most nem számít. Vagyis számít, de más is. Van, mi még ennél is fontosabb. Vagyis nincs. Nincs fontosabb. Hogy ne fájjon úgy – az a legfontosabb –, még egyszer megütötte a kemény fát.

Ismét visszhangtalanul. Még ezt az ajtót is bezárták előtte?

— Ziszudra! — kiáltotta. — Engedj be, én vagyok, Ursaga! Nem hallod, Ziszudra?! Nyisd ki, kérlek!

Hiába volt a kiáltás, aztán az ordítás, aztán a dörömbölés. Egy pillanatra arra gondolt, betöri az ajtót, hisz ökle előtt nincs akadály, de megtenni mégsem tette. Tanácstalanul álldogált, majd úgy döntött, itt marad a küszöb előtt, kivárja a hajnali órákat, hátha egy koránkelő rabnő piacra sietvén kibújik végre a házból. Épp helyet keresni készülődött, ahol a hátralévő időt többé-kevésbé kényelmesen tölthetné, amikor mégiscsak kinyílt az ajtó, s a kicsire hagyott résen kiszólt egy álomízű hang:

— Uram, Ursaga, mi történt, úrnőm kérdezteti, valami baj ért téged, min csak ő tud segíteni, hogy ily későn idefáradtál?!

— Alitte, te vagy? Ó, Inninnek hála, már a reményt is föladtam, hogy beszélhetek úrnőddel. Engedj be hamar, sürgős őt látnom!

— Bocsáss meg, uram, tudod ugye, én csak egy buta rabnő vagyok, kinek fejében annyi a tudás, mint egy szalmából font rontóbábunak, de úrnőmé ugye, így neki engedelmeskedem, ő meg azt kívánta, tudakozódjam jöveteled oka felől elébb, hogy kellőképp fölkészülhessen. Óvatosan él, mert csak egy férfi van a házban, bár az sem túl erős, sokat sem ér, olyan a karja, mint a habbal teli tengeri szivacs, mikor belényomkodjuk a fürdővízbe, meg aztán épp úrnőm ügyeiben jár, így aztán okosabbnak látja, ha reggel jössz, uram.

— Csak nem fél tőlem úrnőd?! Vagy te is félsz? Tőlem?!

— Nem uram, én nem, s úrnőm sem, hisz ismerünk jól, ugye, mindezt nem azért mondtam, hogy azt hidd, attól félünk, kira-

bolsz minket, miért tennéd, hisz magad is gazdag vagy, s vagyonod oly temérdek, mint kopasz szolga fején a bőr, vagy mint kalmár orcáján a szőr, vagy mint főpap nyakán a drágakő, szóval nem tőled félünk mi, de tudod, itt a külvárosban a csőcselék, sosem lehet tudni, ezek nem olyan finom emberek, mint a paloták lakói, kik, ugye, oly finomak, mint a ropogósra sütött báránycomb, melyhez ritkán juthat a magamfajta, bár ami igaz, az igaz, bennünket nem bántanának, mert úrnőmtől még a züllött csavargók is félnek, próbálnának csak bántani, majd megkapnák, de meg ám, tán még agyon is vernék őket a szomszédaink, mert tudod, uram, úrnőmet mindenki szereti, még ez a semmirevaló rabszolgánk is, aki a Magasztosnak hála épp nincs idehaza, ami csak jó nekem, mert mindig bosszant, úgy néz azokkal a gülű szemeivel, mintha bizony én lennék a faggyúszagú hegyi pásztorok kecskebőrös, nagyorrú törzsi bálványa, de úrnőm mondta, nem kell törődnöm vele, én nem is törődöm, rá se nézek, eszembe se jut egész nap, bár ő reméli, hogy gondolok rá, de csak remélje, engem ugye nemigen érdekel, de miért is érdekelne, hisz csak egy férfi szegény, aki ugye csak annyit ér, mint lyukas zsebben a rézamulett, mindezt nem azért mondtam, hogy azt hidd, azt gondolom, te is csak egy férfi vagy, ó, egyáltalán nem gondolom ezt rólad, uram, hisz jól tudom, hogy te egyáltalán nem vagy férfi, ugye, vagyis az vagy, de mégsem, meg aztán nem is tehetsz róla, hisz az ember ugye nem döntheti el előre, minek is születik, mindezt nem azért mondtam, hogy azt hidd, lenézlek, hogy tennék én ilyet, hisz tisztellek téged, uram, még ha nem is vagy nő, de okos vagy és

jó, így csaknem érsz is annyit, mint némelyik nő, mert tudod, vannak olyanok a nők között is, akik nem olyan okosak és jók, mint te vagy, uram, s én, biza, még a seregek vezérlését sem bíznám egyikük-másikukra, ami pedig nem lehet valami bonyolult dolog, ugye egy férfi is meg tudja csinálni, mint például te, uram, de a mi bolond rabszolgánk bizonyára még erre sem volna képes, mert sokra nem használható, még dolgozni sem szeret, csak bámul egész nap rám, mintha…

— Mintha hegyi bálványt látna… — szólt közbe türelmetlenül Ursaga. — Azért csak kérdezd meg, fogadna-e úrnőd!

— Mondta, uram, hogy mondjam meg neked, úgy véli, nem illő, hogy téged, Larsza hadurát, ki oly fényesen ragyogsz, mint teveszőr a sivatag homokján, vagy mint aranyllándzsa a csillagtalan éjben, vagy mint… szóval téged, kit Úrnőnk mosolyával tüntet ki, mely olyan, mint a szárazdajka mosolya, amikor a bölcső fölé hajol, a házunkba hívjunk mi, kik ugye mégiscsak alacsony rangú személyek vagyunk, legalábbis hozzád képest, ki magad beléphetsz a Nagy Úrnő szobájába is, ugye érted, uram, hogy nézne az ki, ha itt töltenéd a Győzelem éjszakáját, amikor a Palota ünnepel, mit gondolnának az emberek, akik olyanok, mint a faágon csivitelő verebek, s úgy látszik, dolguk felől mindig ráérnek másokkal foglalkozni, amit én föl nem foghatok, mert nálunk még bolond rabszolgánk, Zenu is dolgozik, amit nem is remélne az ember, ha ránéz arra a bamba képére, mely olyan, mint a félszemű kandúré, amikor elejti a kamra egerét, bár az a teljes igazság, hogy azért noszogatni kell ám, de most ő nincs idehaza, Inninnek hála, de ha itt lenne,

akkor sem mondaná el senkinek, mint ahogy én sem, ha mégis úrnőm szobájában aludnál, ezért nem igazán értem úrnőm aggodalmát, dehát azt kívánta, mondjam meg neked, s én ugye mégiscsak szót kell fogadjak neki, mivel megvett tőled, s te eladtál engem, ugye túladtál rajtam, mint a vizezett sörön a korcsmáros, ugye megérted, uram, ha inkább neki engedelmeskedem, még ha tudom is, hogy annyi az igaza, mint a koldus aranya, mert mit is tehetnék én érted, uram, hisz csak egy ostoba rabnő vagyok, aki ugye a maga feje után semmit sem tehet, még a saját szobámba sem engedhetnélek be, bár te ezt sosem akartad, ezért is szeretlek annyira, uram.

— Mondd meg úrnődnek, nem ez az oka a jövetelemnek. Fontos ügyben jöttem, s nem maradok soká.

— Akkor jöjj, uram, úrnőm már ébren, s illendőn tud fogadni téged.

A szép fekete lány sarkig tárta az ajtót, s Ursaga a gyönge faggyúmécsesek ellenére is látta, hogy a ház egyáltalán nem mondható szegényesnek, legalábbis külvárosi viszonylatban semmiképp. Főként, ha Samassina egykori, kicsinyke szobájára gondol az ember.

A lányka a fogadószoba dísztelen, de kényelmes kerevetén mutatott helyet, aztán eltűnt, hogy szinte rögtön visszatérjen, kezében szépen faragott fakupával.

— Íme, uram, úrnőm itala, amit csak ő tud készíteni, a titkát a szomszédban nemrég meghalt öregembertől tanulta, aki, gyermeke nem lévén, úrnőmre hagyta, kóstold meg, uram, nagyon finom, olyan az íze, mint az aszúdatolya magva, melyet porrá

őrölt öreg szakácsnőd, s a bélesekre szórt, elküldhetnéd a sütemény receptjét, uram, persze nem sürgős, csak akkor tedd, ha annyi időd lesz, mint szakácsnőd nyakán a ránc, de vigyázz, uram, igen erős, könnyen a fejbe száll, tudod, uram, úrnőm meg én meg ez az ostoba rabszolga, akit mostanában vettünk, de Inninnek hála, épp nincs idehaza, ami kész szerencse, mert igen sokat beszél, fecseg össze-vissza, mint a kanpapagáj a kalickában, és ugye untatna téged, uram, szóval, mit is akartam mondani? Ja, igen, szóval mi egy ideje az ital titkából élünk, s nem is rosszul, mert ugye a Gyász évében zárva a korcsmák, de ugye az emberek csak szeretnek inni, főként ilyen finom italt, ami nem is drága, legalábbis ahhoz képest, amennyit ér, csak a férfiaknak nem szabad belőle sokat inni, mert ugye nem tudják, mi az elég, aztán úgy megszájasodnak tőle, mint Zenu, a bolond rabszolgánk, aki, mondtam már tán, nincs idehaza, hála legyen a Magasztosnak érte, mert, lásd, uram, az asszony mégiscsak asszony, ezt nem azért mondom, hogy megsértselek, hisz nálad különb gazdám nem is lehetett volna, holott te is csak egy férfi vagy ugye, ezt nem azért mondom, hogy azt hidd, nem tartalak különbnek Zenunál, aki mégiscsak rabszolga, s volt gazdája majd kiugrott a bőréből, hogy végre megszabadulhat tőle, olcsón is adta, mint Nanse úrnő halászai a partra vetett döghalat, de mondtam úrnőmnek, alkudni kellett volna, hátha ingyen is id'adja, vagy tán még fizet is érte, csak vigyük... hol is tartottam? Nos persze mi nők inkább ihatunk az italból, nem csak azért, mert erősebbek vagyunk, hanem mert jól tudjuk, mi illő, mi nem, nyelvünket is fékezzük, nem

beszélünk össze mindenféle zöldséget, mint Zenu, aki ha csak egy olyan kicsit is iszik, mint én, már gajdol vég nélkül, képzeld, még énekel is, ami igazán elviselhetetlen, én ritkán teszek ilyet, de hát én nő vagyok, ő meg csak egy ostoba férfi, aki ugye okost játszik, de engem nem vezet félre, de nem ám! Ha tényleg olyan okos volna, mint magáról hiszi, akkor nem csodálkozna rám, s nem kérdezgetné folyton, mint ki nem érti, honnan van ez a szép fekete bőröm, mely oly fényes, mint a kifaragott ébenfa a Palota kapuján, hisz ezt még én sem tudom, sőt úrnőm sem, pedig hozzá jár az egész külváros tanácsokért. Innin ajándéka lehet, ezért nincs Larszán hozzám fogható, de mindezt nem azért mondom, hogy ne igyál, igyál csak nyugodtan, nem túl nagy baj, ha énekelsz is, mert a te hangod szép, simogatja a fület, mint a finomfátyol a nyakat, bár azt mostanság nemigen lehet kapni, mert a kalmárok odavesztek a tengeri úton, de talán te, uram, mégis tudsz szerezni, mert kapcsolataid száma oly sok, mint homokos parton a tenger, akarom mondani, mint tengerparton a homok... szóval a te hangod lágy, mint a sál, de Zenu hangja olyan, mint a kankutyáé, amikor holdas éjszakán szukáért vonyít, vagyis igazán elviselhetetlen, még te sem bírnád, uram, pedig jól tudom, te sokat kibírsz, ugye, csaknem annyit, mint a fogatlan szolgát eladó kereskedő, amikor a vevő rátalál... ízlik, uram? Ha finomnak találod, gyere máskor is, szívesen adunk, csak tartsd titokban, nehogy a Vétkek Háza megtudja, mi folyik a külvárosban a gyász alatt, amikor csak a papnők és a nemesek örülhetnek, mi nem, mert ez Innin rendelése, áldott legyen a törvényekért, melyeket ugye

nekünk adott az idők kezdetén, nem mérjük drágán, neked különösen keveset számolunk, mert jó gazdánk voltál, s ez oly ritkaság manapság, mint aszúborban a szőlőlé, ezt nem azért mondom, hogy úgy értsd, most fizetned kell érte, hisz a vendégünk vagy, nem kell adnod semmit, ha nem akarsz, még ha gazdag is vagy, mi meg ugye olyan szegények, mint a templomból kizargatott egerek… ez most nem számít, mert nem illő fölszámítani semmit, még az éjszakai háborításét sem, hisz ugye magam hívtalak be az ajtón.

— Alitte, köszönöm, elmehetsz aludni, de az italt hagyd mára! Megmondtam, ha tényleg akarod azt a szép láncot, megvesszük neked, miután eladjuk az italt. De amit megiszol, azt nem tudjuk eladni — szólt halkan az épp most érkező Ziszudra, s egy kézmozdulattal elbocsátotta a lánykát.

A lány kiment. Mozdulataiból áradt a sértett méltóság, mellyel jelezni kívánta: ő ugyan csak egy rabnő, ki annyit ér, mint igazgyöngy mellett a kagylólánc, de azért mégsem kéne így bánni vele. Főként nem egy férfi jelenlétében. Ki bár nagy úr, s hatalma számolatlan, mint kalmár ajkán a szó, de mégis csak egy férfi. Ugye.

Ursaga és Ziszudra összemosolyogtak.

— Bocsáss meg neki, uram, késő éjjelig dolgoztunk, és meg is kell kóstolni a kész árut. Alitte nemigen ivott még ilyesmit, s talán most egy kicsit többet, mint kellett volna.

— Semmi baj, Ziszudra! Legalább megnevettette a szívemet — állt föl a férfi mosolyogva. — Ezt nem azért mondom, hogy azt hidd, nem ízlik az italod, noha én csak férfi vagyok, aki ugye

annyit ér, mint a kanmacska vizelete a küszöbön, melyet az öreg szolgáló reggelente lemos – utánozta Alitte vékony, dallamos kis hangját.

Ziszudra olyan szívből kacagott, hogy a másik nagy komolyan rácsodálkozott. Még sosem látta ilyennek a lányt. Csak az italtól vajon?

– Boldognak látszol, Ziszudra! Látom, jól megy sorod, amióta elköltöztél a paloták negyedéből.

– Igen, boldog vagyok – felelt a lány. – Szép volt veled, azt hittem, nincs annál szebb a világon, ha közeledben lehetek, uram. De tudod, a szabadság, a szabadság megfizethetetlen, s ezt nem tudja más, csak aki kóstolta már. De annak örökre szájában marad az íze, s többé nem cseréli föl semmivel, uram!

– Így van bizonyára, én nem tudom, nem kóstoltam – sóhajtott a férfi. Ő már rég lemondott arról, hogy valaha is megszabadulhasson.

Ziszudra bólintott.

– Nem érzed az ízét, uram – mondta –, hisz mindennap azt eszed! De aki élt már szolgaságban, bele is törődött, lélekben sem lázadt ellene, aztán egyszerre csak kinyílik a kapu előtte, ő meg kisétál, igen, az tudja, mi ez! Kijutva előbb vakít a fény, hogy szemünk káprázik belé. Hinni sem merjük, félünk is az oly szokatlan, ismeretlen érzéstől, vágyunk is vissza a rabházba, melynek erős falai elzárnak ugyan az élettől, de biztonságot is nyújtanak... A rabszolga biztonságát. Főként, ha jó ura van, s ő még szereti is. Ilyenkor gyakran kilökni sem lehet a

szabadságba. Mint ahogy engem sem akkoriban – tette hozzá halkultan.

Elfordult. Ursaga közelebb lépett hozzá, hogy ösztönösen megsimogassa a lehajtott fejet. De aztán gyorsan visszahúzta a kezét. Nem, ezt nem teheti, hiszen mégsem csak a kishúga.

– Sajnáltam, hogy elmentél, Zisudrám – szólt halkan –, de már tudom, jobb így. Neked. Nekem. Mindkettőnknek. Amit akkor ajánlottam, nem lett volna szerencsés. Ha elfogadod, most boldogtalan lennél. És én is. Bár én most is az vagyok! Én is kijutottam a falak közül, de szívem visszahúzott, s most újra szolga vagyok. Szolga, aki szereti úrnőjét, lesi minden óhaját, de dicséretet sosem kap. Kilöknék őt, de erősen kapaszkodik, s maga sem tudja, mit remél még.

Ziszudra újra a férfira nézett; szegény, még őnála is jobban szenved. Megtört egészen. Hol van már az a büszke könyörtelenség, amelytől annak idején annyira megrémült?

– Remény mindig van, uram! – mondta vigasztalón. – Ha már az sincs, mi marad nekünk?! A remény Innin, az Isten! Ha Őt szereted, törvényeit megtartod, boldog leszel majd, ha most nem is vagy az! Ő nem hagyja el a benne bízót, a remélőt, az alázatost, az engedelmest, azt, aki keresi az utat, az Isten útját.

A férfi megcsóválta a fejét.

– Melyik az Isten útja, mondd, Ziszudra, melyik?

A lány csodálkozva nézett. Még ezt sem tudja a főpapnő fia? Hát elfelejtette?

— A szeretet útja! — vágta rá szilárdan. — Jó anyád, drága úrnőm, mindig azt mondta: „Ziszudrám, nincs más parancs, csak a szeretet!”

Ursaga újra csak a fejét ingatta.

— Önmagad cáfolod, gyermek! Szabadságod boldogabbá tesz téged, mint szereteted tenné!

— Egyedül voltam a szeretettel, uram — sóhajtott a leány.

A férfi pörlekedős kedvében volt, feleselni akart, bár maga sem tudta, kivel is.

— A szeretet remél, alázatos, engedelmes, nem vár viszonzást! Akkor miért csillog most úgy a szemed, ahogy karjaimban sosem? Mert most nem vagy szolga! Úrnő vagy saját házadban, asszony lehetsz saját ágyadban, mit kedved szerint oszthatsz meg bárkivel, aki méltóbb rá, mint én! Hitvesemként is rabnőm maradtál volna, nem vágytad volna a szabadságot, ahogy anyámtól sem fogadtad el. Mert nem a Jog, a Törvény tett téged rabbá, hanem tulajdon szíved! Gondolkoztál-e már ezen?

A lány sokáig nem válaszolt, látszott, hogy most elgondolkodik.

— Talán így igaz, uram — mondta végül lassan. — De úrnőm mellett nem voltam rab, kedvét kerestem kicsiny korom óta, ő meg az enyémet. Lányának nevezett, anyámnak hívtam, nem szolga voltam, s ő nem úrnő! Bármit megtehettem volna, elhagyhattam volna szabadon, nem kényszerített volna maradásra, s ő is eladhatott volna, mit sem törődve panaszos szavammal.

— Látod, látod — bólintott Ursaga, s ellépett a lánytól. Az asztalhoz ment, kezébe vette a csaknem teli fakupát, orrához emelte, s hosszasan szívta be az erős, fűszeres illatot. Szájában összefutott a nyál, nyelt egyet, aztán belekóstolt. A csípős, fanyar ital finoman hűsítette kiszáradt torkát. Mélyen kortyolt belőle. Ahogy ott az italt kortyolgatta, egyszerre csak — maga sem tudta, miért — eszébe jutott az egyszeri pásztor esete.

A pusztákon mesélgetik, hogy élt egyszer egy ostoba és dölyfös pásztor, akinek már ahhoz sem volt kedve, hogy a nyájával törődjön. Rábízta a kutyáira, ő pedig napestig heverészett a szárnyék mögött, s bámulta a bárányfelhők járását. Nem is volt gondja sokáig semmi. Hanem egyszer született egy kiskutya, ki az összes többi kutyától különbözött: nyolcágú csillagot viselt a homlokán. A kicsiny jószág kedves volt, jókedvűen szaladgált gazdája körül, kezét nyaldosta, s nagyokat vakkantgatott örömében. A pásztort meg úgy szerette, hogy annak már nyugta sem volt tőle, a kiskutya követte bármerre járt, s ha imádott gazdája lefeküdt a fűbe, mellékuporodott, s ott szuszogott a fülébe. A pásztor meg úgy beleunt a tolakodó jószágba, hogy egy szép napon fogta a kiskutyát, kikötötte a szárnyék mögé egy fához. Attól kezdve a kiskutya nem vakkantgatott, csak üldögélt nagy búsan a fa alatt, s szomorú szemeit gazdájára szögezte. A pásztor nem bírta nézni a tekintetét, ezért egy szép napon a szemeit is bekötötte. Attól kezdve a kiskutya nem vakkantgatott és nem nézelődött; a pásztornak végre nyugta lett tőle. Történt aztán egy éjjel, hogy farkasok támadtak a nyájra. A kutyák erősen küzdöttek, de a farkasok csak erősebbek vol-

tak, úgyhogy a végére már az összes kutya odaveszett. A farkasok meg szétszedték a nyájat, s mikor végre jóllaktak a vérrel, a pásztorra támadtak, hogy szaggatnák széjjel őt is. Az meg bemenekült a szárnyék mögé, lekuporodott a földre, hogy onnan figyelje az éjben villogó szemeket, és várta a halált. A kikötött kiskutya fölvakkantott. A pásztor mint végső reménybe belekapaszkodott ebbe a halk vakkantásba, és elengedte a kiskutyát. Annak meg több se kellett, mint akit íjból lőnek ki, egyenest neki a vezérfarkasnak. És mert a homlokán nyolcágú csillagot viselt, átharapta a torkát. A többi farkas lekuporodott a kiskutya előtt. A pásztor nagy boldogan fölállt, parancsot adott a kutyájának, hogy űzné el a sok farkast. A kiskutya ránézett a pásztorra, lábai elé lépett, erős fogaival belémart, hogy a pásztor fájdalmában a földre esett. Aztán illa berek, nádak, erek, a farkashorda élén eltűnt a semmibe. Azóta a pásztornak nyugta sincs a kiskutyától; az visszajár farkasai élén, szétdúlja a nyájat, és sosem felejt beléharapni volt gazdája bokájába. A pásztor már vonszolni sem bírja béna lábait, csak támaszkodik a botjára, bámulja meredten a távolt, honnan is rettegő szívvel várja vissza egykori hű kutyáját. Elterjedt azóta széles nagy határban: íme tanulság ostoba pásztoroknak: mindenféle kutyák őse a szabadon száguldó farkas.

Ursaga a farkasra gondolt, amikor fenékig ürítette a fakupát. Különös illat áradt az italból, az íze szétáradt a nyelvén, s hirtelen olyan ismerősnek tűnt az íz. Mintha már kóstolta volna egykor. Aztán eszébe jutott: a farkasalmának van ilyen íze. Mely megterem a pusztában is, s melyről azt beszélik, aki meg-

eszi a magját, farkassá változik. Ez persze csak üres babona, hisz Ursaga is kóstolta már, s még mindig ember. Édesanyja törte neki porrá, amikor láztól gyötrődött. Bevette és fölépült. Ahogy visszatette a fakupát az asztalra, egyszerre csak világosan érezte, hogy őt a farkasalma mégiscsak elvarázsolta. Csakhogy nem farkassá. Kutyává. Kutyává, aki rajongva imádja méltatlan gazdáját. Kutyává, ki csak titkon álmodik büszke őseiről.

Ránézett Ziszudrára.

— Nem az alázat, nem az engedelmesség, nem a reménylés hoz boldogságot — mondta szomorúan. — Boldog csak az, ki szabad! Szabadon szeret, s őt is szeretik. Boldog, mert egyenlő! Mert nem magaemelte falak közt él, mit nincs ereje lerombolni, hanem odakint van a fényben. Nem kell tűrnie semmit a szeretet hazug, önző, uraló szavára, semmit, de nem kell félnie semmitől, mert a viszonzó szeretet nem is követel semmit. Ő mégis mindent elér, óhaja parancs, s mindent teljesít, ha nem is kérik. Lásd, ez a szeretet, amiben hiszek, de ez nem az Isten útja! Ő csak azt akarja, Őt szeressük, de nem mint egyenlőek; követel, s mi alázatos szeretetünkben engedelmeskedünk. De én, a halandó férfi, én nem akarhatok tőle semmit? Ő nem szeret engem?! Tudod-e, hogy hívják ezt más néven? Az egyoldalú szeretetet?

— Tudom, uram. Sebezhetőség, kiszolgáltatottság — szólt a másik csöndesen.

— Igen, függőség! — mondta a férfi nyomatékkal. — Másfelől pedig: hatalom. Lásd, Ziszudra, erős vagyok, te gyönge, mégis

kérni jöttem, nem elvenni. Lásd, tanult vagyok, s az Úrnő nem az, mégis ő parancsol. Értelmem ragyog úgy, mint az övé, karomban izmok feszülnek, s én, a legfőbb hadúr, nem támadok ellene. S Zenu is szolgál téged. Tudod, hogy miért?

— Mert így helyes, uram, Isten mondta, Isten rendelése.

— Milyen Istené? — kiáltotta Ursaga. — Melyik Isten parancsolja a rabságot, melyik akarja a trón uralmát, melyik várja el, hogy szeressük tulajdon rabtartónkat?!

Hangja már egészen fölemelkedett, érezte, szíve is szaporán ver, keze ökölbe szorul, mintha a qutik kegyetlen szemét látná maga előtt. Lesújtani kéne, odacsapni, nem tűrni! A bokába harapni, mint a kiskutya. Szavai indulattól dübörögtek:

— Ki mondta, Ziszudra, a Szeretet Istene?! És ha elegem van ebből a szeretetből, mi csak uralni akar, ravaszul a legszebb érzésre hivatkozva, s kimegyek a fénybe, mint te?! Akkor Ereskigalhoz kerülök? Az Egyenlőség útja a Gonosz útja? Az Elnyomás meg az Istené? Ettől nem tudok megvigasztalódni.

A lány viszont Ursaga haragjával nem tudott mit kezdeni, bár a szíve mélyén érezte, van igazság abban, amit a férfi mond. Csillapítólag szólt:

— Én sem, uram, de én nem tanultam a Tábla Házában, te viszont igen. Ott megtalálhattad a választ, uram.

— Ó, nem! — dühült meg amaz újra. — Arra ügyelnek, ne félj! A válaszok nem a kételyeidre felelnek, kérdéseid pedig nem lehetnek. De elkövettek egy nagy hibát! Nagyon nagyot, de ostoba büszkeségükben még nem látják, mert nem hihetik,

eszükbe sem jut. Késő lesz, mire megértik, de megérdemlik a sorsuk!

– Kik és mit, uram?! Nem értlek.

– A nők – mondta a férfi, s kezével széles, nagy mozdulatot tett. – Beengedtek a Tábla Házába! Tanulunk, mint ők, tudjuk, mit ők, gyakran jobban is. Ez a végük! Ha harcosaimra nézek vagy Enkidin okos szemébe: Mi lesz, ha egyszerre kérdezzük: miért?! Miért az övék a Szentség? Miért Királynő, miért nem Király? Miért Istennő, miért nem Isten?

Szeme fenyegetően összeszűkült, ahogy Ziszudrát bámulta. A résnyire húzott szemekben fényleni kezdett a vadon. Csak egy rántás, és elszakad a kötél. Aztán illaberek.

A lány meg, szegény, megrémült tőle; csak nem akar Ursaga megint valami szörnyűt tenni? Még meghallhatják.

– Hallgass, uram, Inninre kérlek, az Úrnő szeme – súgta ijedten. Szép szeme könnybe lábadt, s a férfi máris megbánta minden szavát. Mert hisz nem Ziszudrát akarta bántani. Csak a nőket. Vagy az Istent? Vagy azt a kegyetlen, irgalmatlan, csodaszép márványszobrot? A szívtelent.

Leült a kerevetre. Fölsóhajtott:

– Igen, ragyogó szeme mindent lát. Csak engem nem, ó, engem nem.

A lány halk szomorúsággal válaszolt:

– Talán látna, uram, ha őszintén beszélnél vele, ha bocsánatát kérnéd.

— Megtettem, Ziszudra! Lábai elé hullottam, szavát lestem, a pokolban is mellette álltam, hogy megvédjem, ha halnom is kell miatta! És lásd, tűröm a hatalmát, nem kívánom ki kezéből.

— De, uram, mondják, bölcs és okos, jó és igazságos, erős, mint Innin maga!

— Így igaz. Én meg az ellentéte, azt gondolod, Ziszudra?

Hallgattak. Aztán a lány odalépett a kerevethez, s rátette kezét a férfi fejére. Amaz meg fölnézett rá nagy, nedves szemekkel, hogy Ziszudrát befonta a féltő féltékenység. Mégis, mint nővér a kisöccsét, úgy vonta őt keblére, s bár vágyainak már régen parancsolni volt képes, a szerelem semmit sem remélő, kiszakadt sóhaját visszatartani mégsem tudta.

— Lásd, édes uram, én megértem. Nagyon is. Mégis kérlek, add elő jöveteled okát, s ha lehet, máskor ne keress engem.

Ursaga zavartan bámult maga elé.

— Bocsáss meg, nem akartalak bántani. Téged, az egyetlent, aki, bár távol vagy tőlem, mégis mellettem maradtál. — mondta szégyenkezve. Ó, Istenem, miért is támadt így a lányra, mit is akart pont őtőle, szegénykétől. Még rá is lesújtana a szabadságharcát vívó férfiököl?! Fölnézett a lányra, s úgy látta, mintha az kezdene megnyugodni. Vajon mennyit értett az egészből? Talán semmit, talán csak a kétségbeesett szerelemet. Csöndesen folytatta:

— Azt mondtad akkor, az út, amelyre bosszúhajtotta szívem visz, nem Innin útja. De most visszatértem, még ha lelkemet kételyek zaklatják is. És most nem tudom, mit tegyek. Atyám,

szegény, jó atyám megbocsátott, érzem. Úgy hittem, volt egy pillanat, amikor úgy hittem, Samassina is.

– Tudom. Mondják, ágyába hívott, uram.

– Hazudnak! – csattant föl a férfi. – Mit tartozik rájuk?! Mindent tudni miért akarnak?!

– Itt nincs titok, Larsza a Szerelem városa, uram!

– Nem, Inninre mondom, nem! Larsza a szeretkezés városa, nem a szerelemé!

– Lásd, uram, mondtam neked: a kettő nem ugyanaz. S te nem hittél nekem. Anyád is mondta, atyád is mondta, s nekik sem hittél. De látom, most már tudod. A táblácskáért jöttél, így van-e?

– Nincs mentség, hogy csak most. Nem a háború, nem a hatalom, nem ezek kötötték le a figyelmem.

– Csak azt ne mondd, kérlek, hogy ő volt: az Asszony. Hogy az Asszony bűne, nem a tiéd.

Ursaga mentegetőzni akart, fölállt, hátha így képes meggyőzni a lányt, de aztán meglátta a mosolyt.

– Ma éjjel fénylett hatodszor az elsőnapos újhold Larsza egén! Atyád csak hármat kívánt, s reám bízta, ítéljek felőle, átadom-e. Ha akkor jössz, nem kapod meg, bár dicső módon vasat hoztál a városnak.

– Még a külváros is mindent tud! – kiáltott a férfi nagy csodálkozva. – Akkor hát azt is, hogy nem én akartam, parancsra tettem. Helytelenül? Szeretetből engedelmeskedtem, Ziszudra! Szeretetből, mint mindenki! Szeretet, ó, igen! Ez a Hatalom Palotájának legfontosabb tartóoszlopa, ereje az erőtlennek, böl-

csessége a balgának, az ő szavára még a jó is enged a rossznak! És ha ez nem múlik el, örökre uralkodhat, aki elérte, hogy szeressék, s ki nem szeret viszont. Erősebb fegyver, mint a vas, nekem elhiheted!

— De Úrnőnk szeret minket, Larsza érzi ezt! — feleselt a lány igazában meggyőződve. — Harcolt a csatában, állt a szekéren, hol Innin Úrnőnk neked jelölte ki a helyet, karja íjat feszített, mit neked kellett volna, harcolt értünk királynőhöz méltón! Mi ez, ha nem szeretet?

— Ó, Ziszudra — legyintett a másik —, mit tudhatsz te arról, miért is harcolt Úrnőnk? De egy biztos: a város szereti, s ennyi elég. És szereti a hadúr, bár épp ezt, a legfontosabbat, ezt nem akarta. Mégis elérte. Vagy akarta? S meg is kapta? Kiszámította? Ó, Istenem, a nőt sosem értheti meg férfi. Az Asszony rejtély, s tán örökre az marad!

Aztán elgondolkozva tette hozzá:

— Mint az Isten. Rejtőzködő. Közeli, de mégis távoli. Ad és visszavesz. Hív és elküld. Azt hiszed, tiéd már, s kisiklik kezedből. Nem hű, de a hűtlenséget megtorolja. Na, szépen vagyunk, még a halálunk után, az Istennél is ez a sorsunk?

A lány kutatóan nézett a férfira. Ez nem gondolta meg magát. Még képes, és fölemeli a fejét. De hát mi baja a nőkkel? Jobb lesz semmit sem tudni, semmit sem érteni.

— Inninek legyen hála, egy szavadat sem értem — szólt sietősen —, nem kéne haragudnod rám, ha megmondom, mit gondolok. Valamikor bölcsebb voltál, édes uram, Ursaga! Várj, hozom a táblácskát!

Ziszudra nem mehetett messzire, mert Ursaga szinte azonnal kezébe vehette atyja üzenetét. Fáradt szeme nem látott jól, s mikor a lány elébe tartotta a hunyorgó mécsest, látása igen, de elméje nem lett élesebb attól, amit olvasott. Aztán még egyszer és még egyszer, majd hangosan Ziszudrának is, hátha ő megérti. De a lány csak csóválta a fejét, s arra gondolt: szegény, jó öreg, elvette az eszét a fájdalom, amivel fia gyötörte meg, kár volt olyat üzenni, amit úgyis mindenki tud. A rováskák ugyanis Innin és Dumuzi közismert, hatvanszor és még hatvanszor is hallott szent nászénekéből idézték épp azokat a részeket, amelyeket a legutolsó, tanulatlan-neveletlen külvárosi utcagyerekek is kívülről fújnak.

Ursaga reményvesztetten bámult, maga sem tudta, mit várt, de úgy, de úgy rohant érte, mintha atyja szelleme a túlvilágról is orvosulást hozhatna tönkrejutott életére. Szomorkás hangja kis húgával maradt:

– Az a kicsiny fényecske: ez az oka, hogy hittem. De mit? Valami szépet, valami csodát, valami sosemvoltat. De semmi sincs.

Már a palotája felé tartott – a hold sem fénylett, halkan született a hajnal, mint a habokból kikelő Istennő –, de ő még mindig ezen gondolkodott. Ismételgette a betéve tudott szavakat, melyeket a Tábla Házának csemete tanulójaként örökre beléijesztett a fölötte suhogó korbács, a szavakat, melyeket ismert, s most mégsem ért:

„Neki, akié kőkemény, akié kőkemény,
akinek ekéje kőkemény,…

akié kőkemény, aki nedvét lövelli az eltakartba,
aki nedvét lövelli az eltakartba,
aki nedvét lövelli az árokba,
aki nedvét lövelli az ő árkába,
... a Szajha így mondja a szót:
'Szántson a kőkemény, szántson a kőkemény:
ki szánt vele?'
'Te vagy a Szajha, asszonyom, te vagy a Szajha!
Ó, fénylő Innin, feltöretlen: hadd szántsam fel öled!'
A kőkemény alá valót, a kőkemény alá valót
felszántja ő, akié kőkemény"
„Midőn reámtalált szemem szerelme,
midőn magához vont a férfi, szerelmem:
érezte gyönyöröm, egyek voltunk a boldogságban.
Fivérem a házába vitt,
mézédes ágyára fektetett,
az én erős Bikám combom közé feküdt,
eggyé tettük a nyelvünk, eggyé"
„Eressz, nővérem, engedj el:
gyere, nővérem, szerelmem, menjünk a palotába,
apám színe elé: legyél a kislánya...!"
„A király
az édes ágyán fekvő kedvest kéri:
az élet igéjét, a hosszú kor igéjét kéri.
Gasansubur, az E'anna igaz követe,
jobb karját fogja,
az úrnő öléhez vezeti őt, a boldogot.

Íme, az úr, szíved választottja,
íme, a király, szeretett hitvesed:
fénylő ölednek édes örömében hosszú időn át
részesedjék!"
„'Nyisd meg a házat, úrnőm, nyisd meg a házat!'
A Szajha lába elindul...
'Lányom, hallom ujjongásod,
legyen hát mátkád ez az ifjú,
legyél hát az ifjú mátkája'
Az istennő lába útnak indul.
Dumuzi előtt az ajtót kitárja,
mint holdfény a házban, felragyog előtte...”

„A vénember az ifjúnak, mint holdfény a házban, remélve, hogy felragyog előtte nemcsak az Értelem, hanem az Istennő is!”

Ursagának semmi sem ragyogott, főképpen nem a szöveg értelme. Álmos volt nagyon, gondolkodni sem volt már képes, pedig valahol, lecsukódó agya parányka szögletében erősen lüktetett a kényszer, hogy a szavakat folyton-folyvást ismételje. Atyja legkevésbé sem volt ostoba, de óvatos igen. Bár a táblácskát Ziszudra hű szíve rejtette el, azért nem árt az óvatosság. Valami olyan lehet az üzenet, amit nem szabad senki másnak megértenie, valami nagyon fontos és nagyon veszélyes. Amit csak a fiának szánt. Nem szokásos atyai intés vagy áldás. Ami fölragyog, mint az Istennő szeme.

„Ó, bár feledni tudnám azt a szemet, ragyogó szemét.”

Tépelődő félálomban ért haza. Az őt váró rabnő, kit nemrégiben vásárolt a szolgák új úrnője, Meti, az öreg szakácsnő, vidáman üdvözölte:

— Az Égi Úrnő vigyázta léptedet, uram! Aggódtunk miattad, mert nem kérted a gyaloghintót, s a Palotát is odahagytad. Először nem akartunk hinni annak a széltoló Lurmának, kit hazaküldtél e hírrel, s úrnőnk hozzád zavarta Gugabát, de ő látott téged a külvárosba menni, hát gondoltuk, valóban nem akarsz hazajönni, s azt kívánod, ne háborgassunk.

— Igen, így van. Készítsd el a fekhelyem, fáradt és álmos vagyok, le kell feküdnöm! Aztán te is térj nyugovóra, megszolgáltad, hogy dologra csak estefelé ébresszenek.

— Hálás vagyok, uram, köszönöm. Ágyad már régóta készen vár, de vendéged van, uram, ki hosszú órák óta lesi jöttödet. A fogadócsarnokban helyeztem el, kidobni nem mertem, uram, mert azt mondta, a barátod, ami lehet, mert a ruhája ékes és előkelő, bár termetét tekintve inkább látszik hegyi pásztornak, mint larszai nemes úrnak. Jól tettem, uram, nem bánod? Italt is tettem elé, fogadtam, mint illik.

— Helyesen cselekedtél, dicséretet érdemelsz, ő tényleg a barátom, bizonyára fontos ügyben jött, hisz szokatlan tőle ez a nagy türelem, amivel vár. Ha van elég bor az asztalán, menj aludni. Várj csak, kislány, mi is a neved?

— Azúra, uram.

— Szép álmot, Azúra.

„De szép mosolygós szemed van” — gondolta Ursaga, és sietősre fogta lépteit, hogy mielőbb üdvözölhesse barátját, a Hegy Fiát.

Jobban tette volna, ha inkább aludni megy.

***

* *Tartalom:* ►***399.*** *oldal*

A KILENCEDIK TÁBLA

A királyfi cseppet sem volt búskomor, amíg Ursagára várt. Dúdolgatott magában, s jókedvét nem az aszúbor okozta, mely épp fogyóban volt már, hanem valami egészen más: egy szokatlan, nyugtalanító, idegen érzés, melyről sohasem gondolta volna, hogy létezik. Eltolta magától az aranykelyhet, s fölállt. Hatalmas teste végigborzongott, ahogy szépségesen szép, hihetetlenül csodálatos emlékeit idézgette, de nem ám elsietve, elkapkodva, hanem minden apró részletecskét külön-külön átgondolva, aprólékosan megvilágítgatva, el-elcsodálkozva.

— De hiszen van is mit csodálni — szólt a késhez, mit Ursaga esti hamarkodásában az asztalon felejtett. — Hívott, én Istenem, engem hívott! Ó, Nagy Hegyúr, akarom mondani, Nagy Hegyúrnő, mondd, mit kívánsz tőlem, minden óhajod parancs előttem, míg élek, cserébe a drága, a kedves, az egyetlen, az én mindenem mosolyáért. Engem akar, engem, pedig nem vagyok szép, finom és művelt, mint Ursaga… tudom, azt beszélik a hátam mögött, hogy trampli vagyok, s velem egy hölgy nem sokra menne. Mégis engem választ! Ő, a szépség — a csúnyát! Ő, a finom — a durvát! Ő, kinek oly nagy a hatalma! Kíván engem, engem kíván, ki bár királyfi vagyok, de mégis csak egy szolga őhozzá képest. Fölfoghatatlan. Csak úgy belenéz a szemembe, nem bújtatja vágyát, mint ágyasaim teszik. Hiába, csak

* Tartalom: ► 399. oldal

szép ez, szép ez az asszonyi hatalom! Ó, gyönyörteljes nőuralom, jöjj a hegyek közé!

— Ó, Ursaga, testvérkém, a Hegyúrnőnek hála, itt vagy végre! Lásd, már magamban beszélek, mint egy motyogó, vén varázsló, akinek elvette az eszét a szellemasszony, kivel együtt hál — kiáltott örömmel a belépő férfihoz.

Átölelték egymást nagy boldogan, Ursaga izmos vállai csak úgy ropogtak a hatalmas mancsok alatt. Nevetve bontakozott ki alóluk.

— Fivérem, boldogan látlak vendégül, bár aggódtam egy kicsit jöveteled miatt, de csillogó szemedből látom, nem baj és bánat hozott ide, hanem ragyogó szerencse! Asszony, igaz-e?

— Ó, jaj, de még milyen asszony! — kiáltott újfent az óriás. — Ha tudnád! De nem beszélhetek róla, nem volna illő, ugye, még itt a városban sem!

— Itt pontosan ez az illő. A Szerelem városa, a Gyönyör városa. De ne mondd nevét, legyen titok, sejtelem, mint a szerelem. Ha létezik még Larszán egyáltalán.

— Már hogyne létezne?! — döbbent meg a Hegy Fia.

Kezét, mint ahogy a templom színészei szokták az ünnepi játékokon, úgy szorította szívére.

— Itt érzem a szívemben, a lelkemben, a fejemben: a butuskában, ahogy ő mondta!

Ursaga a lábai közé mutatott.

— És ott, mert ez a lényeg, erre vár, ha hívott!

— Ó, nem, nagyon tévedsz! — méltatlankodott a másik. — Ő nem olyan, mint a többiek! Ó, ha tudnád, de hát erről sem beszélhetek.

— Hogy ágyában mi történt, arról jobb, ha nem! Csak holmi idegenföldről hozott rabszolga lenne rá kíváncsi. Úgy látszik, mégis maradt valami a szerelem titkából ebben az üzekedő városban…

Amaz helytelenítőn rázta meg a bozontját.

— Nem érted, Ursaga! Nem voltam az ágyában. Hívott, de nem oda.

Barátja tényleg nem értette. Mi a csuda? Miről beszél ez?

— Ezt valóban nem értem — mondta. — Akkor miről beszélsz? Hívott téged egyáltalán? Nem lehet, hogy megint nem értettél valamit? Biztos, hogy vágyat jelzett a szeme?

A királyfi bólintott:

— Egészen bizonyos, bár magam sem hittem, hát megkérdeztem tőle, kíván-e engem, vagy tévedek netán, mert akkor bocsásson meg. Ő meg csak nevetett, s azt mondta, csodál. Engem! Engem, érted?! Meg azt is, hogy bár butuska nagy medve vagyok, nőkhöz nem értő, de pont ez kedves a szívének, mert együgyűségem tisztaság. Meg hogy nincs hozzám fogható az egész városban! — ütött a mellére akkora büszkeséggel, mintha legalábbis a hegyi farkasok vezérkanját kapta volna lándzsavégre.

Ursaga szánóan nézte.

— Ó, te szegény barátom! Kikacagott, s észre sem vetted.

— Inkább mosolygott, de nem rajtam — mondta a másik, s a hangját egészen lehalkította. — És valami nagyon komolyat mondott, tudod?

Széles, nagy arcán összefutottak a ráncok, ahogy száját csücsörítette, mint a kisgyermek, ha féltett titkát szándékszik dadájával közölni, s már előre örül a hatásnak. Társa nem hatódott meg, egykedvűen vonta meg a vállát.

— Ugyan mit? Tán csak nem azt, hogy szívesen lát majd az ágyában, ha ezt az oly vonzó, bájos együgyűséged levetkőzöd, de ebben ő nem segíthet, mert nem érzi feladatának a butuska nagy medvék bevezetését a szerelem művészetébe, hiszen erre mások az illetékesek?

— De Ursaga, hogy beszélhetsz így róla! — háborodott föl a Hegy Fia. — Fékezd nyelved, kérlek, szeretem őt, hitvesemnek kívánom, nem ágyasomnak, hisz abból van otthon elég!

Aztán eltökélten tette hozzá:

— Habár nem sokáig, mert elküldöm mindet.

— Larszán csak rabnő lehet ágyas! — figyelmeztette Ursaga. Ez a szegény flótás, úgy látszik, még mindig nem bírja fölfogni, hogy nem otthon van, a hegyekben. A várost nem a férfiak kedvére találták ki.

Amaz bólintott, mint aki tudomásul veszi még ezt is, de bozontos szemöldökét összerántotta. Hogyisne, amikor olyan zűrzavaros itt minden. Az ember ki sem ismeri magát.

— Hát akkor hogy nevezik azt a nőt — kérdezte —, aki nem a feleséged, de mégis kedvedre ölelheted?

— Nem a kedvedre, bolond! Az övére is — szólt rá Ursaga. — A neve pedig attól függ: ha csak a kedvét tölti veled, akkor sehogy, annak nincs neve és talán értelme sem. De ha szereted, s ő is téged, nos, akkor már a hitvesed, nővéred, a te édes feled. De ez ritkaság, s nagy kincs.

Hangja nagy szomorúságát a jó barát nem látszott észrevenni. Boldogan kiáltotta:

— Igen, én kincsre leltem, tudom! Mondta, nem ágyába akar hívni, mert ő még… de erről nem beszélhetek! Ő nem kíván engem, ó, nem, ez több annál, mondta. Nem az öle vár, hanem a szíve! Ő, érted, Ursaga, ő szeret engem! A szerelmet láttam a szemében! A Szerelmet, hej, hej, hej, a Szerelmet, híjá hó! Hé, hé, hé, hej, hej, híjá hó!

És a Nagy Hegy nagy fia táncolni kezdett. Körüllejtette az asztalt, mintha otthon, a hegyekben, őseit hívná, hogy osztanák meg vele örömét. Karjait a magasba lengette, vaskos, nagy lábain remegett a hús, pedig lábujjhegyen ugrándozott, mint a törzsi varázsló, ha az istenek álmát kutatja. Az arca is olyan volt, mint a nevezett varázslóé; csak egy még nagyobb varázsló tudta volna megmondani, mi fénylik rajta: ostobán öntudatlan bódulat vagy az egek derűs ígérete.

Ursaga bölcs irigységgel nézte a férfit, aki még hinni tud, ki tényleg együgyű — ahogy Larissza mondaná —, ha remél még.

„Szegény, drága testvérem, ott leszek akkor is veled, amikor szíved szakad. Én megértem majd” — gondolta búsan. De a szava örömöt színlelt:

— Boldog vagyok, ha te is. De sehogy sem bírom fölfogni, ha te szereted, s ő is téged, miért vagy nálam, s nem őnála?! Beteg tán, s méhe bezárult, hogy nem fogad?! Vagy te vagy beteg? Larisszához menj, ő tudja a gyógyírt! Ezen meg miért nevetsz?

A másik abbahagyta a táncot, s meglepően gyorsan megcsöndesedett.

— Mennék én hozzá, meg vár is rám, de a Palotában nem akartuk, tudod, ez nem olyan... Ott mindenki előtt, nem ugyanaz, tudod?

— Mikorra hívott?

— Még ma este enyém lesz a kedves! Akarom mondani, én leszek az övé. Vagy hogy is van ez nálatok? — kérdezte tétován. Mert mit lehet tudni? A városban minden fordítva van. Még az is lehet, hogy itt a férfiak szülnek, mert aki szoknyát hord, az végeredményben szülni is szülhet.

Ursaga megkövülten nézett rá.

— Nem tudom, miről beszélsz. Tényleg csak egy rabnő, s te megveszed ágyasodnak? — kérdezte. De hiába vizslatta barátja arcát, azon csak bamba bizonytalanságot látott. Iszonyú gyanú született szívében.

— Vagy csak nem? — kiáltotta rémülten. — Ugye nem tettél ekkora ostobaságot, te, a király fia? Eladtad magad a rabszolgájának? De miért? Elment az a csöpp eszed is?! Azonnal menjünk, visszavásárollak, bármennyit is kér! S ha nem ad el, az Úrnőhöz viszem az ügyet!

Hogy a másik nem mozdult, a karjába markolt, hogy elvonszolja akár erővel is. Amaz lefogta a kezét.

— Csillapodj, testvérem, de mire gondolsz?! — harsogott a kaján nevetés. — Még hogy rabnő vagy rabszolga? Bár én a rabja vagyok, tényleg!

Szeme csúfondárosan csillogott, ahogy Ursagára nézett, de aztán nagy komolyan megrázta a fejét, s barátja elképedve hallotta ki hangjából az érett, megfontolt férfit.

— De most, hogy szóba hoztad. Én akár el is adnám magam rabszolgájának. Másként hogyan maradhatnék a városban, hisz atyám máris hazarendelt. Ő meg nem jönne velem, nem illik hozzá a hegy.

Ursaga megnyugodott. Tehát nem történt nagy baj. De hát olyan nehéz szót érteni ezzel a különös férfival! És olyan nehéz segíteni rajta. Főként, ha maga dugja a fejét a hurokba. No hiszen, mit akar a városi nőktől, amikor a hegyek közt szabad lehet? Segíteni azonban kell.

— Az Úrnőt kérd, óhaja parancs atyád számára is — mondta.

— Valóban, az Úrnő itt tart majd, kérnem sem kell — helyeselt a Hegy Fia.

Aztán újabb szóra nyitotta a száját, de hirtelen, mint aki nem mer beszélni, mégis becsukta. Félénken pillantott a barátjára, mint a kicsiny fiúcska a szigorú tanítónőre, ha lecke helyett a Szent Ligetben kószált, s most nincs készen a házi feladat. Fejét is lehajtotta, s zavarában a lábujjaival apró, picike köröket rajzolgatott a szépművű márványkőre. A másik jól látta a zavart, bár az okát nem tudta, szívében meleg megértés született. Bátorítóan hallgatott, mintha azt kívánta volna közölni: „Beszélj

csak, rendelkezésedre állok”. Amaz is fölfoghatta a biztatást, mert nagy kínnal-keservvel végre megszólalt:

— De most nagy gondban vagyok, testvérem, csak te segíthetsz rajtam. Jaj, nehéz erről beszélnem, bár tudom, te nem nevetsz ki érte. Kérlek, ne nézz rám, így nem bírom mondani! Én nem tudom… nem tudom, mit kell csinálni egy nővel, hogy mit vár egy férfitól, érted?

Most Ursagán volt a bámulás sora, s ő nézett a juhok szemével. Fölfoghatatlan. Mi nem történik még a világon? Mi folyik ott a hegyek között? De aztán megsajdult az emlék: a királynő, szegény, szépséges asszony! A király sem tudja, mit kell csinálni egy nővel. Lám, mit sem ér a sok ágyas. Talán nem is olyan jó az élet arrafelé.

A Hegy Fia félreértette a hallgatást:

— Most lenéz szíved. Nem hitted volna, tudom. De lásd, én sem, hogy a nőknek is fontos a gyönyör. Anyámnak nem számított, és a királynőnek sem. Nálunk ez kötelesség, s a nők csak eltűrik, hogy gyermek foganjon, lehetőleg fiú és minél több, s én azt hittem, csak a férfi élvezi. Vagy egy szajha, aki maga a förtelmes bujaság. Bocsáss meg, nem sérteni akartam Larszát, hisz még az Úrnőtök is szajha, még az Istennőtök is szajha, illetve a mi Úrnőnk, a mi Istennőnk is ő, Innin, a Szajha. Mondj már valamit, kérlek, hallod?! — könyörgött elkeseredetten.

Ursaga bűntudatos szemmel nézett a barátjára.

— Nem néz le téged szívem, nem ezért vagyok csöndben — mondta lelkiismeret-halkította hangon. — Rosszul teszitek,

hogy nem törődtök az asszonyaitokkal, elhitetitek velük, s végül önmagatokkal is, hogy nekik vágyuk sem lehet, álmuk sem lehet. Aztán jön majd valaki, aki gyönyört képes adni, aki gyöngéd és figyelmes, kinek karjában úrnő lesz az asszony, s tudod-e, mi fog történni? Az a férfi mindent megszerez, amit csak akar. Mindent. A nőt, s mi vele jár: a hatalmat. Nálunk ez nem eshetik meg! A kéjmámort nem keveri az Úrnő az uralommal. A királyság itt csókért nem eladó.

A szavaktól egészen megbátorodott és megélénkült a Hegy Fia.

— Épp ezért kérdelek téged, te ismered az asszonyi titkot, beszélik, szívesen fogadnak, ma éjjel is sok csodaszép papnő nézte szomorún távoztodat. Mondd hát, kérlek, mert igen sietek!

Ursaga figyelmeztetően fölemelte a mutatóujját, s gyorsan közbevágott:

— Első szempont: nem sietsz! Idő van, a qutik nincsenek a kapuk előtt. Ez nem csata, hogy mihamarabb véget érjen — szögezte le a szerelem első tételét, mely nélkül mit sem ér a további beszéd. Barátja hökkent szemét látva az jutott eszébe, hogy ő most pont olyan képet vághatott, mint az egyszeri okos tanító, aki a kétismeretlenes egyenlet rejtélyeibe próbálta bevezetni együgyű diákját, s kit kitartó próbálkozásaiért máig csudál Larsza.

Ez a tanító olyan tanító volt, akit bamba tanítvánnyal vertek meg az Egek. De mert ilyen tanító több is szokott lenni a világon, szót sem érdemelne a dolog, ha a tanító nem lett volna

még az átlagnál is okosabb. Na mármost, ennek a tanítónak egy szép napon, amikor már épp arra gondolt, hogy végleg elszegődik valami halászó bárkára kisinasnak – noha pedig ennél alantasabb munkát csak a halottmosók végeznek, de még azokat is finomabb illat lengi körül, mint Nanse istennő halgazdaságának legrangosabb főnökét –, kínjában eszébe jutott egy mentőötlet. Fogta együgyű diákját, s kivitte a halastó partjára. „Látod, kisfiam – kezdte szép türelmesen –, két halászó bárka ring a vízen. Mindkettőben ugyanannyi hal van. Az egyikbe beleöntünk hat kosár halat, mennyit kell a másikba öntenünk, ha azt szeretnénk, hogy ismét ugyanannyi hal legyen mindkettőben?" A fiúcska bámulta a bárkákat, vakarta a füle tövét, s végül így szólt: „Azt nem volna jó csinálni, mester, mer' elsüllyednek a bárkák." A tanító szót sem szólt, csak fogta együgyű diákját, s elvitte a piacra. „Látod, kisfiam – kezdte szép türelmesen –, két olajoshordó áll az árus előtt. Mindkettőben ugyanannyi szezámolaj van. Az egyikbe beleöntünk hat korsó olajat, mennyit kell a másikba öntenünk, ha azt szeretnék, hogy ismét ugyanannyi olaj legyen mindkettőben?" A fiúcska bámulta a hordókat, vakarta a füle tövét, s végül így szólt: „Azt nem volna jó csinálni, mester, mer' túlcsordulnak a hordók." A tanító szót sem szólt, csak fogta együgyű diákját, s elvitte a bordélyba. „Látod, kisfiam – kezdte szép türelmesen –, két csodaszép leány ül a kereveten. Mindkettő ugyanannyi aranyat kér a vendégtől. Az egyiknek adunk hat aranyat, mennyit kell adnunk a másiknak, ha azt szeretnénk, hogy ő is kedves legyen hozzánk?" „Hatot, mester!" – vágta rá a fiú. Így sikerült az

okos tanítónak bamba diákját a tudományok rejtelmeibe bevezetnie.

Ursaga egy kicsit mosolygott magában, s úgy folytatta, mint ahogy az az egyszeri tanító folytatná, aki bölcs tettével bebizonyította, hogy még a legbambább diákot is el lehet juttatni a tudás öröméhez.

— Gyöngéd légy és finom, de főként lassú! — kezdte szép türelmesen. — Ne önnön vágyadra figyelj, hisz az erős és gyors, hanem az övére, mely halkabban érkezik. De megjön, csak türelem! Érezni fogod bőre hevén, szíve dobbanásán, szaporább lélegzetén, és mikor az öléhez érsz…

A királyfi teljesen elképedt, s mint aki kikéri magának ezt a borzasztó sértést, úgy vágta rá szívből jövő felindulással:

— Mit nem mondasz! Még hogy az öléhez érjek?! Egy szajhával sem tenném!

Ursaga összecsapta a kezét. Hisz ezt már az egyszeri szelíd tanító is megsokallná! Valódi szerencse, hogy nem lett belőle tanító, most cipelhetné bamba diákját halastótól piacig.

— Ó, szentséges Anyám, Innin, el ne hagyj! — kiáltotta. — Ugyan mi módon fogannak az asszonyok felétek, ha hozzájuk sem nyúltok? De erről is kell beszélnünk! Larsza a szerelemé, nem a nemzésé, mint a hegyed! A nők gyönyört akarnak, nem gyermeket, s azon kell lenned, magod ne találjon tápláló talajra. De várj, tudatlanságod oly mély, mint a halastó medre, s félő, hogy belésüllyed a bárka.

Elővette az írónádat, s egy vékony, nedves agyagtáblára, melyek közül egypárat mindig keze ügyében tartott, csuklójá-

nak néhány mozdulatával mezítelen női testet vázolt. Majd egyet gondolva odafirkantotta még az Istennő fénylő ölének rajzát is, de kicsit pontosabban, mint ahogy a templomokban látni, meglehet ugyanis, hogy gyámoltalanul nehézfejű barátja még sosem látott ilyesmit eredetiben. Aztán maga mellé hívta a Hegy Fiát, aki előbb szörnyülködve tekintett a parázna női testre — kész szerencse, hogy a másik ábrát nem ismerte föl, mert akkor talán még el is rohant volna szégyenében —, de Ursaga szenvtelen, oktató hangjától végül mégis megnyugodott. Hallgatott és figyelt.

Nagyon figyelt, mert ilyesmiről még sosem hallott. Aztán szép lassan, úgy, mint ahogy a kicsinyke bimbó nyílik puhatolódzva a virágoskert legszélén, hogy a langyos napsugarat megérezvén szirmocskáit reménykedve bontsa ki szebbnél szebb társai felé, megszületett lelkében az életöröm. Még az a furcsa ábra is, amire Ursaga épp mutogat, jelentéssel kezdett bírni előtte. Sokszor azt hitte, már mindent ért, majd rájött, még mindig keveset. Csodálta is barátját, aki képes megjegyezni ennyifélét, bár már maga is hallotta, tanítják a csókot a Tábla Házában, s így az talán még gyerekként belevésődik a larszaiakba. Ezen már meglepődni sem tudott, hisz annyi furcsasággal találkozott ebben a különös városban, amit sehogy sem bírt megérteni, de szíve kezdte elfogadni, főként amióta az a kicsi lány ránevetett. Néha ijedten gondolt atyjára, tán agyon is verné, ha megtudná, mi mindent tanult a városban! S főként a királynő! Előtte még célozni sem volna szabad ilyesmire, hisz oly tiszta, oly fehérke, mint az épp imént világra jött kicsiny

báránnyka. De ez talán nem is jó, ha Ursagát hallgatja az ember, inkább bajnak látszik, mint érdemnek. Talán nem is olyan szégyelleni való az ember teste, ha arra gondol, milyen lehet az övé, azé a kicsi lányé, már a képzelet is hozzásimul, s ilyenkor aggódva lesi a barátját, hátha az is észrevette.

Ursaga egyre fáradtabb lett. Meg nem tette volna senki más kedvéért, hogy az éjjeli pokoli gyötrelmek után még szerelemről tanítson, nő öléről, mit ő maga talán soha többé nem csodálhat — legalábbis eredetiben nem, legfeljebb, ha templomi rajzon. De amikor behemót barátja szemében annyi csillogást lát, csak nem hagyhatja cserben! Türelmes volt, mintha szüzet ölelne, ha kellett, újra- és újrakezdte, míg a megértés fénye föl nem tündökölt. Végül, ahogy a Tábla Háza egyszeri tanítója tenné, visszakérdezgette a leckét, hogy lássa, mi híja még. Aztán jobban örült az eredményes tanítványnak, mint a végre fölreménylő pihenésnek.

— Nos, ezzel kész! — mondta befejezésül. — A többit már nem tudom megtanítani, az vagy jön magától, vagy nem. De mit se aggodalmaskodj, egy larszai asszonyban megbízhatsz, kisegíti a zavarod, ha felejtenél valamit. Most menj, aludd ki magad, mosd ki a szádból a bor ízét! Ha szereted őt, s ő téged, meglátod majd a Magasztost az út végén. Ott áll, rátok vár fénylő csillagözönben, s te nem nézhetsz az Isten Szemébe, ha az agyad italtól ködös, mint a tudatlan qutiké. Emlékezz a vezérük feleségére! Férje érte el, hogy gyűlölje őt hitvese, ki inkább volt rabnője, mint élete társa. S te, ugye, nem ezt akarod?

— Nem, dehogy! — tiltakozott őszintén a másik. Két roppant karját kitárta, csípőjét enyhén ringatgatta, szép, nagy, barna szemeit a mennyezetre emelte, s lágy, brummogó hangon csaknem énekelte:

— Boldognak szeretném látni, s ahogy te mondtad, sikolyát hallani, homlokáról verejtékcseppet kóstolni, virágokat adni, csillagfényt kapni…

De hirtelen megdermedt, mélységes aggodalmában még az asztalt is megmarkolta.

— Ó, Ursaga, azért félek még, ő olyan finom, törékeny, szépséges! Én meg… de hát nézz rám, milyen is vagyok én!

— Ezzel nem kell törődnöd, hisz ő maga hívott, így kíván téged, amilyen vagy.

— De mégis, fivérem, mi lesz, ha cserben hagy a vágyam?

— Na most már elég! — mutatott az ajtóra Ursaga. — Menj fürdőházadba, hogy friss legyél és tiszta, nem mint a hegyekben szokás, ahol még a nőket is figyelmeztetni kell erre… Menj már, ne merd még egyszer kinyitni a szád, mert én magam csukom be, Inninre mondom! Sírdogálsz, amikor nevetned kéne, hisz nincs nálad szerencsésebb férfi az egész városban!

— Köszönöm, barátom! — s a Hegy Fia mondott volna még mást is, ha Ursaga nem toloncolja az ajtó felé.

— Innin legyen veled, te nagy medve!

De a nagy medve csak visszafordult, pedig Ursaga már bőrén érezte a meleg, puha ágy hívogató ölelését. Épp arra gondolt, talán még Samassinát sem volna képes most szeretni. Ettől azért elszomorodott.

— Bocsáss meg, testvérem, de olyan izgatott vagyok, tudod. Mit mondjak neki, ha belépek hozzá?

Ursaga fölfelé nézett, mintha Istent keresné, kitől a türelem ajándékát imádkozhatja ki. De aztán eszébe jutott az egyszeri tanító, s haragját lefékezte a szeretet. Csöndesen csak ennyit mondott:

— Köszöntsd szépen, ahogy jó kisfiúhoz illik. Van még egyéb aggályod?

— Ó, semmi… Csak a szeme. Ha rám néz, olyan leszek, mint atyám varázslója, akinek a múltkoriban megjelent ősének szelleme, de igen csúf lehetett, mert azóta szegény pára csak hablatyolva tud beszélni, s keze-lába mozdulatlan.

— Hát ne nézz rá! Csukd be a szemed, úgy csókold!

— Nem jó, testvérem, úgy nem látom szépséges arcát, halvány, finom bőrét, melynek olyan a színe, mint a hegyekre ereszkedő késő nyári köd: tejfehér. És a szemét, gyönyörű, ragyogó szemét.

Ursaga hirtelen kapta föl a fejét, s mint a jószágnak, ha veszélyt szimatol, orrcimpái finoman megrezdültek:

„Ragyogó szemek?! Lehetetlen! Ha Enkidint, a szép ifjút elküldte, miért pont a behemótot fogadná? Habár? A nők egészen kiismerhetetlenek, minden kitelik tőlük."

És valóban, hisz ő maga látta az Úrnő lábainál a Hegy Fiát. De azért hinni mégsem hitte, így inkább csak a biztonság kedvéért kérdezte:

— Azt mondtam, nem akarom tudni, ki ő. De most mégis kérlek, mondd meg a nevét. Nem kíváncsiságból kérdem, csak mert ha tudom, ki ő, jobban tudok segíteni.

De a jó fivér rámosolygott:

— Szívesen megmondanám, hogy irigyelj érte, de ő maga parancsolt rám hallgatást, s főképp azt kérte, épp neked ne szóljak, hisz te közelről ismered őt. Nem szeretné, ha előbb tudná meg a város, mint ahogy eljön az ideje. Tudod, sok-sok bonyodalommal jár majd, s azt mondta, ez nem csak magánügy, hanem potilika.

— Politika! — javított ösztönösen Ursaga, s a hangja olyan vészjóslóan sistergett, hogy a másik riadtan engesztelte.

— Ígérem, te leszel az első, aki megtudja. Bocsáss meg, testvérem, de neki kell engedelmeskednem, úrnőm ő nekem!

— Úrnőd?! Tán övé a hatalom Larszán, hogy ő parancsol?! — kiáltott Ursaga, s megrázta a királyfi széles vállát.

Az meg szegény semmit sem értett. Miért haragszik rá fivére, aki már régen olyan neki, mintha a saját, vér szerinti, édes testvére lenne, sőt még annál is több.

— Fivérem — szólt elkeseredetten —, látom, nagyon fáradt vagy, nem is háborgatlak tovább. A Nagy Hegyúrnő vigyázza álmodat!

Azzal az ajtó felé lépett, egyszerű lelke úgy ítélte meg, jobb lesz magára hagyni zaklatott testvérét, kit valami érthetetlen okból harag gyötör. De Ursaga nem hagyta elmenni. Utánalépett, s újra vállon ragadta. Már üvöltött:

— Szöknél a válasz elől, igaz-e?! Felelj, királyfi, felelj, az istenedet! Azt kérdeztem: övé-e a hatalom?!

Szegény, jó, egyszerű lélek végleg összezavarodott. Hamarjást akart minden félreértést, minden haragot szétoszlatni. Gyorsan mondta hát:

— Fivérem, kérlek, nyugodj meg, bár megtiltották, hogy beszéljek róla, s egy nőnek adott szavam vissza nem vonhatom, különösen itt, Larszán nem, épp neked magyarázzam? Nem tudod meg a nevét tőlem, ha kettéhasítasz is, de annyit elmondok a kedvedért, igen, csaknem övé a hatalom, senki sem áll fölötte, csak a Nagy Úrnő, de ő is húgának tekinti. Most mit nézel, mi rosszat mondtam? Ó, szentséges Hegyúr, persze tudod is már a nevét, ebből könnyen kitaláltad, hisz okos vagy, majdnem annyira, mint ő. Kérlek, hallgass, szerelmünket kíméled ezzel! De mi bajod, rosszul vagy tán?

Ursaga összeomlott. Lerogyott az asztalhoz, feje koccant rajta. Nem bírt szólni egy ideig, s amikor megszólalt, a szavak darabokban hullottak ki belőle, mint az anyajuhból a véres magzat, ha kerge fővel karóra szalad:

— Kérek tőled valamit. Azt mondod, hogy szeretsz. Hát add nekem. Testvér a testvérnek. Add nekem őt. Ő a hitvesem, kiről beszéltem.

A Hegy Fia mozdulatlan lett. Csak állt, meredt a semmibe, mint a nagyorrú hegyi bálvány, kit a falu közepébe állítottak, hogy kémlelje a távolt, hátha föltűnik valahol az Isten. De az nem szokott jönni.

Szólni pedig kellett. És dönteni is.

— Adnám mindenem, ha kérnéd, de őt nem! Nem, mert enyém ő, de mégsem enyém, nem rabnőm, kit megvettem, s így kedvem szerint aranyra válthatok. És különben is, hogy lehetne a hitvesed, hisz maga mondta nekem, még soha férfit nem szeretett, én vagyok az egyetlen, az első, akit szívébe fogadott! Azt mondta ugyan, téged is szeret, de nem szerelemmel, hanem mint fivérét.

Ursaga ingerülten kapta föl a fejét.

— Ezt én is tudom: még soha senkit sem szeretett! Azt sem hiszem, hogy húgomként tekint rám, pedig talán ma éjjel már ennyi is enyhülést hozott volna. De ez sem igaz! Miattad mondta, hogy lelkedhez férkőzzék, tudván, hogy testvérként szeretsz. Ó, nem, az Istenre mondom, ő nem szeret engem sem mint nővérem, sem mint húgom! Hidd el, téged sem szeret. Szája hazudja, mert célja van vele!

— Célja?! — kiáltotta nyújtott, szokatlanul magas hangon a Hegy Fia. — Ugyan mit adhatnék én neki, mit ő nem birtokol? Vagyona tömérdek, hogy még atyám is megirigyelné! A városban első az asszonyok között, s velem jőve hatalmát adná föl, mely ragyogóbb és bizonyosabb, mint egy királynőé a hegyekben, holott ezt a rangot még atyám halála után sem adhatnám neki, hisz négy bátyám is megelőz, a király nem én leszek. Szívemben nincs hát gyanú, mint otthon lenne, ha egy szépséges teremtés rám mosolyog — még bólogatott is nagyon, annyira hitte, amit mond.

Ursaga fölugrott az asztaltól, s áripakodott, ahogy a rabnőre szokás, ha ügyetlenségében elejt egy szép vázát:

— Ó, te, együgyű, balga medve! Hisz maga mondta ki az okot, gondolván, ostobaságodban úgysem vagy képes fölfogni a jelentését! Jól figyelj, te bamba féleszű! Az ok a politika! Érted?! — kocogtatta meg a fejét, hogy jelezze, ostoba barátjának odabent hiányzik valami.

Szegény királyfi újfent a juhokra hasonlított. Hisz érti a szót, tán már pontosan ki is tudja ejteni, de hogy mit is jelent valójában, azt tényleg nem látja szilárdan. Meglehet, olyasmit, amiért az asszonyok akár az ölüket és a szívüket is adnák?

Ursagában a testvér csak megszánta ezt a szemráncoló kétségbeesettséget, legyintett, s magyarázni kezdett, ahogy a tökfilkónak szokás az ábécét:

— Lásd, ez a Város, ez Larsza! Ne ítélj fölöttünk, ilyenek vagyunk, már nem is tehetünk róla. Nem csak a nők, mi férfiak is, én is. Okosak és ravaszak, értelmünk erősebb fegyver, mint a ti vasatok, melyet, lásd, épp te hoztál el. Hitted, a király parancsára, s jobb, ha továbbra is így hiszed. Larsza összefog, nők és férfiak, s miről mindenki tud, az idegen előtt rejtve marad, s te meg nem hallod az igazságot. Ne hidd, hogy mert szeretjük egymást vagy Larszát! Ó, nem! Tudod, mit szeretünk? Az életet! Annyira szeretjük, hogy érte mindenre, akár aljasságra is képesek vagyunk. Kiművelt eszünk emel az erősebb fölé, s teszi szolgánkká azt is, akinek karja összezúzhatna minket. Így lesz miénk az annyira vágyott Hatalom, melyre szükségünk van, nélküle elpusztulnánk, hisz másként az ellen elrabolná imádott kincsünk, a Szabadságot. Mert a Szabadság az Élet, s kinek kezében nincs Hatalom, elveszti azt. Végleg. És soha többé visz-

sza nem szerezheti. Ez a cél ad szentséget bűnünknek, s fogadtat el minden eszközt, mely ezt meghozni képes. Érted-e?! Látom, nem, mert ha értenéd, most rám támadnál, hogy véremet ontsd. A te fegyvered az erő, s hiszed, hogy ez elég is. Pedig ez kevés! Tekints a qutikra: többen voltak, mint mi, s tán erősebbek is. Hitték, övék a győzelem, hisz már Larszáig értek, s nem volt, ki ellenálljon nekik. Ostoba vezérük mellét büszkeség dagasztotta, de elég volt a ragyogó szemek villanása, s behorpadt testét gyönge kis női láb taposta. Ez a politika. Ha okosan bánsz vele, meghálálja. Ez a béke fegyvere, de eredménye ingathatatlanabb, mint az embervér bűzétől terhelt háborúé!

A királyfi mindent megtett, hogy megértse a bonyolult mondatokat, igazán nem az ő hibája volt, hogy úgy meredt Urságára, mint az épp maga alá vizelő kicsiny bikabornyú a nagytőgyű tehénre. Ha jól vette ki a szót, akkor a politika nem más, mint a béke, az élet, a hatalom, s úgy rémlett, tán a szabadság is. Mindez nem túl nagy baj, őtőle szeretheti az a kedves, kicsi lány akár a szabadságot is, hisz azt meg nem csókolhatja, ágyába be nem fogadhatja, meg aztán ki tudja, mi is az, tán még a larszaiak sem, s a hegyekben meg igazán csöppet sem számít.

— A Szabadságnak nincs vesszeje, hogy méhébe hatoljon! Így mit sem érdekel, ha szívét osztom is meg vele — mondta végül mély meggyőződéssel. — Sőt, nekem is tetszik: Szabadság és Szerelem! Most már tudom, ez volt, amiért sóhajom szakadt odafönn, a bérctetőn, amikor fölálltam rá, hogy Istent megke-

ressem. Ő nem jött, csak a szél, s hajamba fútt. De most velem van, ragyogó szép szemekből mosolygott rám, s én oda nem adom senkinek, még neked sem, pedig testvérem vagy! És el nem veheted a nőt, akit szeretek, de ha akarná, szabadon engedném, hozzád engedném, mert mit is tehetnék egyebet, hisz nem rabnőm, kit csatában szereztem vagy szívtelen kalmártól vettem, s ha az volna, sem zárhatnám be szívét. Engedd hát te is el, te, ki a Szabadságról beszélsz, hagyd, hogy szabadon kövesse vágyait! Mert mi egyebet tehetnél?

— Hát nem bírod megérteni? — őrjöngött Ursaga. — Nővérem ő nekem, édes felem, a hitvesem! Hitvesem, érted?! Nincs olyan, hogy lemondjak róla, ez nem lehet! — süvítette, s keze úgy csapott az asztalra, hogy azon a súlyos aranykupa előbb táncolni kezdett, aztán, mint ki hirtelen kifáradt, végigdőlt, s legurult a fényes márványkőre.

Az aranykupa nagy volt és bátor, de most mégis megijedt, ahogy a kirobbanni készülő gyűlölet kellős közepébe csapódott. Szétnézett, hogy félelme ellen segítséget leljen, de nem látott semmi mást, csak szemben álló, ugrásra kész, feszülő lábizmokat. Aztán mégiscsak megnyugodott: nem volt már egyedül, társa érkezett, ki bár nem olyan fényes és díszes, súlyos és nehéz, mint ő, de hegyes és éles, még ha a ruhája kissé piszkosnak is tűnik. Szólni akart hozzá, hátha ő is aggodalmaskodik, hogy volna-e kedve neki is kipróbálni az erejét, de erre már nem volt ideje. Erős, nagy mancsok ragadták meg, s ő riadt nyugtalansággal akart tiltakozni, hogy fáj az érintés, hisz ő nem arra született, hogy szorítva markolásszák, hanem hogy

finom ajkak csókolják, de erre végül is nem volt szükség, mert a kezek — mintha pontosan értenék szavát — visszatették az asztalra. Ott aztán várt, mikor jön az a másik, hol késik még, már rég itt kéne lennie, hisz őt is fölemelték. Erre tisztán emlékszik, még irigykedett is, hogy bezzeg annak finomabb kacsók jutnak. Míg várt, azon gondolkodott, hogyan is hívják azt a másikat, kit nem is igen ismer, mert nem itt lakik az asztalon, jobbára elzárva tartják, úgy hírlik, nem is tudja olyan jól szolgálni az embert, mint ő. Hallotta, veszélyes varázserő van benne. Szívesen várakozott volna tovább is türelemmel — mert, ugye, remény mindig van —, de elfáradt a sok megrázkódtatástól, s csendesen elaludt.

Ursaga ujjai elámultak, ahogy a bár hűvös, de forró lázat csillapítani mégsem képes különös idegent magukon érezték. De aztán ráismertek: semmi baj, nem is ismeretlen, néha fogták már, bár igaz, ami igaz, nem pont így. Meg attól is feszengtek egy kicsit, miért is bámul így rájuk a gazdájuk. Meg az a másik férfi is. Ezek meg mit akarnak?!

— Ursaga, fivérem, testvérem! Hidd el, hitvesed el nem venném, ha szívem törne is belé! De ő nem lehet a hitvesed! Emlékezz, te mondtad még az imént: hitves az, akit szeretsz, s ki téged szeret. Az nem elég, ha csak te szereted, az is kell, hogy ő is! S ő engem szeret, ő az én hitvesem, nem a tiéd! Engem választott, s te nem kívánhatod a más asszonyát, testvérem!

— Mit számít, kit szeret! Már nem érdekel! De oda nem adom, ha meg is kell halnom emiatt! Testvérem pedig nem vagy! Megtagadtál, s én téged!

— Tévedsz, testvérem vagy örökre, véred ittam, s te az enyémet! Édes, drága, vér szerinti testvérem! Nem támadhatsz rám, s én sem terád! Tedd le azt a kést, fivérem, nem ismered jól, csalfa vágy lakik benne! Tedd le, nem hallod!

— Védd magad, álnok, vagy meghalsz! Ne hátrálj, tudom, nem vagy gyáva, karod erős, megölhetsz, s tiéd az asszony!

— Nem öllek meg. Vedd hát, testvérem, neked adom, még ma visszamegyek a hegyekbe. A teste tiéd lehet, de szívét magammal viszem, nálam marad, lelkemben él, azt senki el nem veheti tőlem, azt adni sem tudnám, ha akarnám, akkor sem. De mire mész vele? Nem tehetek róla, nem én akartam, hogy az Isten rám mosolyogjon, ne terád. Ő választott. Testvérem, ne, ne, ne ölj!

Ursagát már semmiféle szó nem állíthatta meg. Az Isten szava sem. De egy erős kar igen. A kés megcsúszott, de éhsége nem csillapult, s mohó örömmel habzsolta a hasadó húst, még ha nem is a célja szerint, a szívnél, hanem csak a vállnál. Boldog vágyában tövig fúrta magát a puha, nedves, meleg testben, s lelke szárnyalt, amikor végül a sikolyt is meghallotta. Jóllakni azonban nem hagyták, önző kezek kitépték — épp a legszebb pillanat előtt —, s messzire dobták, hogy kettétört belé.

— Lásd, csaknem megtörtént. Testvér öl testvért — sziszegte a fájdalom. — Hisz megmondtam: neked adom, vedd, a tiéd.

A Hegy Fia nagy lapáttenyerét a sebére tapasztotta, de a vér csak kibuggyant ujjai közül, s végigfolyt a legszebb ruháján, melyet nemrégiben vásárolt a városban, hátha a győzelem ünnepén megint ránéz az a kicsi lány. S ím, ránézett. Szomorú

lett a szíve: hiába várja a kis kedves a nagy butuska medvét, mert az épp most árulja el őt. Igaz, nem olcsón adja: egy testvér az ára. De azért nagyon fáj. A lány is, a testvér is.

Ursagának már semmi sem fájt. Csak állt, meredten nézett maga elé, sem könnye, sem szava nem volt. Hol van az út, az Istené? Van-e Út? Van-e Csillagözön? Mi van még, ha sem atya, sem hitves, sem testvér nem maradt? Semmi sincs, senki sincs, csak a magány.

— Bocsáss meg, királyfi. Nincs jogom, hogy testvéremnek nevezzelek.

— De igen! Testvérem vagy örökre. Vér szerinti testvérem! Mosolyogjunk hát, nem történt jóvátehetetlen, én élek, s te is. Tőletek tanultam a nevetést, kacagtatok a Királyi Tanácsban, a qutik meg a falak előtt! Ti mondtátok, szerettek nevetni, ennyi az egész. Nevessünk rajta, nevessük ki magunkat! Lásd, bennünket, erős férfiakat, hogy összeugrasztott egy gyönge asszony. Végül is nem más ő, csak egy asszony, ahogy felénk mondanák. Régente bölcs királyaink inkább az asszonyt vágatták volna ketté, mintsem a testvériséget. Merthogy az Asszony vétke, nem a férfiemberé. Mert az Asszony született Szajha — mondták —, csalfa szeme viszályt hoz. Vedd, nem is kell már nekem.

A szavak, mint a kés a fivérbe, úgy vágtak Ursaga lelkébe. Igaz: az az asszony született szajha, s majdnem megölte miatta egyetlen barátját, fivérét, testvérét. Nem nővér, nem hitves, csak egy szajha.

— Fivérem, testvérem — szólt halkan —, nekem sem kell, ha akarod, a tiéd. Mert mire mennék vele, ha a szíve nem enyém? Menj, és szeresd őt ma éjszaka, de aztán messze kerüld, lásd, mit tett velem is. Előbb atyámra támadtam, aztán kishúgom bántottam, most meg fivérem akartam gyilkolni. Rafinált egy szajha: az ő öle méreg, az ő szeme ragály. Óvatos légy! Most hívatok szolgát, hogy mossa ki a sebed.

Előbb megörült a Hegy Fia mosolyán, de aztán hirtelen elkomorult. Egykori szolgája jutott az eszébe, kit csak egy kicsit karcolt meg ez az átkozott kés, s napok múlva belehalt!

— Nem, nem kell szolga. Várj, a gyaloghintóért küldetek, Larisszához viszlek!

A Hegy Fia most igazán megrémült. Már megint kezdi ez a bolond! Épphogy észre tért, s máris rohanna a Nőhöz, minden viszály okához?! Ő persze, szegényke, mégsem bírt így gondolni rá: még hogy szajha, még hogy méreg, még hogy ragály! Az a kedves kicsi lány! Nem számít, ha szajha volt is, ha fivérének nem kell, megkéri, legyen a hitvese. De nem Ursaga előtt!

— Nem szeretnék Larisszához veled menni.

— Ne mondj ilyet, sebed mérges lehet, szolgám is megölte ez a kés, s Larissza a legjobb orvos, ki valaha a földön élt. Mennünk kell, s te szót fogadsz! Tartozol ezzel, hisz neked adtam a Nőt — ha Ursaga mosolyra számított, hát tévedett. Barátja arcán akkora aggodalmat látott, mintha bizony Larissza veszélyesebb lenne, mint a qutik. Nevetve szólt: — Na, mi van, csak nem félsz Larisszától?! De hisz csak egy gyönge asszony, ahogy mondanád!

— Megyek én, hogyne mennék, köszönet érte, de jobb szeretném, ha te itt maradnál, s nem jönnél velem.

Ursaga széttárta a karját, hogy jelezze: bár fölfogni nem képes a fölfoghatatlant, de az óhaj parancs.

Így történt, hogy a Hegy Fiának nagy, bozontos fejét a vártnál korábban simíthatta meg a szerelem. S a forró viaszcsöppek, melyek a sebre csurogtak, hogy sisteregve égessék ki a mérget, fájdalmat sem igen okoztak.

Később bűnbánatos volt a hangja:

— Nem akartam fájdalmat okozni, kedves, hisz annyira szeretlek, ha tudtam volna, jobban vigyázok, óvatosabb vagyok — fordult a mellette fekvő lányhoz, s megsimogatta a haját.

— De hisz mondtam, te butuska nagy medve! — cirógatta meg az kedveskedve a nagy, szőrös mancsokat. — Mondtam, hogy én még sosem szerettem. Vagy meg sem értetted szavam? Felétek hogy mondják? De semmit se aggódj, úgy szerettél, mintha magad is a Tábla Házában tanultad volna. Pedig azt beszélik, a hegyi férfi önző és ügyetlen, nőt boldoggá sosem tudna tenni.

— De Ursagát hogy szeretted, ha ágyadba nem engedted őt sem, pedig hitvesének nevez téged?

— Ursagát az ágyamba?! De hisz nem is jött volna! Ó, Magasztos, ó, Innin, mindent értek már! A seb karodon: nem játék volt Ursagával, hanem igazi harc! A Nőstényért! Mint az üzekedni vágyó bikák a tehénért — kacagott a lány, s lehet benne valami, amit Ursaga mondott, mármint hogy a Nő szeme ragály, mert bizony a Hegy Fiát is rázta a nevetés.

Még akkor is a szemét törölgette tőle, amikor legyőzte a kíváncsiság.

— Te okos vagy, kicsi lány, ha senki sem, te bizonyára akkor is tudod, ki az a Nőstény, akiért e sebet elszenvedem?! Ki testvérem titokzatos hitvese?

A lány hirtelen lett komoly.

— Nem, nagy medvém, ezt nem tudhatja senki, még te sem. Van hitvese, igazi, valódi, ki hozzá annyira hű, amennyire bezárt ágyasaid sem tehozzád, s ki őt szereti a világon a legjobban, még halhatatlan lelkénél is jobban, az Istennél is jobban. De ez titok, még nincs itt az ideje.

— Tudom — mondta a nagy medve búsan. — Politika.

***

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

A TIZEDIK TÁBLA*

Ursaga csak az egyik darabját találta a széttört késnek. Hosszasan bámulgatta, forgatgatta kezei között, s azon tűnődött, vajon érdemes-e keresgélni a másik felét, vagy sem. És jobb lenne-e széttörve hagyni, vagy az jobb, ha a hegyi varázsló újra forrasztja? De ami széttört, azt ragasztgatni már minek. A vázát is kidobta, melyet ügyetlen szolgálja elejtett a múltkoriban, s inkább újat vett a piacon. Nem is került sokba. Gyakorta olcsóbban úszhatjuk meg így a dolgot, mintha drága mesterhez fordulnánk. Kivéve, ha az a váza már a szívünkhöz nőtt.

Mint a kés, melyet a királytól kapott egykoron. S melyben nagy erő lakozik. Aki a kezében tartja, nem kell félnie semmitől. Mert mindenre képes vele.

De a Szenvedést meg nem ölheti. Lévén az meg halhatatlan. Csak az alakja változik, miközben ügyes csellel futkározik az emberek között; van, akit kikerül – de ám csak percekre, sunyi mód engedve, hogy az illető némi időt nyerjen –, s van, akibe beleütközik. És mikor beleütközik, az áldozat lehajtja szívét, két karjával átfonja a térdét, s fölnéz az Egekre. De senki sem néz vissza rá. Vannak aztán, akik úgy vélik, legyőzhetik – ha már ki nem kerülhetik –, szemöldökük összerándul, amikor farkasszemet néznek vele. Meg is ijesztik, gyakran annyira, hogy az tényleg elmenekül előlük. Másvalakihez. Mert van az úgy, hogy

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

másvalakihez kell zargatni a szenvedést, ha boldogságra vágyódik az ember.

Bizonyos nagytudományú bölcsek között azonban, akik már régtől törik a fejüket a Létezés Nagy Problémáin, időnként akadnak azért olyanok, akik boldog örömmel felkiáltanak: „Megvan! Megtaláltam!” Ilyenkor szúrós szemmel körülnéznek, s kijelentik a tudatlan népnek: „A szenvedés igenis legyőzhető! Úgy kell azt csinálni, kérem, hogy nem adjuk tovább, szépen magunknál tartjuk, szorosan átöleljük, sőt akár meg is csókolhatjuk, hadd érezze, mennyire kívánjuk. Az a másik — például a testvérünk — közben gyorsan elszalad, s a becsapott Szenvedés nem éri utol soha már.” Csakhogy a Szenvedés egyáltalán nem ostoba jószág! Furfangos eszével egykönnyen átlát ezen a szép cirkalmasra font szitán, s a végére ő az, aki jól becsap ám itt mindenkit. Szemébe nevet a bölcsnek: „Bee, itt vagyok, nem haltam meg, csak gazdát cseréltem, kapj el, ha tudsz!” A játékot valóban ő nyeri, mert hol van az megírva, hogy csak a gazda számít, és nem baj a kín.

Ursaga mégis fontolóra vette volna a nagyeszű tanácsolók javallatát — mert kicsiny korától tisztelte a bölcseket —, ha csak egyről is hallott volna, aki önmagán is próbát tett: mit ér a nagylelkű ajánlat, ha nem ő kapja. Noha pedig tudvalévő, hogy csak akkor derül ki igazán, ízletes-e a ropogósra sütött báránycomb — melyet fényes ezüsttálcán kínál elénk vénséges szakácsunk —, ha meg is kóstoljuk a húst. Mely, ha rágósnak találtatik, nem vihető a szomszédba ajándékul. Legalábbis igazi

úr ilyet nem cselekedhet. Tehát a legfontosabbat, hogy végül is kinek kell a mócsingon rágódni, máig homály fedi.

Mint ahogy azt is, mi módon ölelje magához a Szenvedést, aki egészen másvalakit szeretne a szívéhez szorítani? Mi módon csókolja, amikor ajkai másvalakinek tudnának csak kinyílni? Mi módon szeresse, ha beleunt hűséges kutyaszemébe? Mert van olyan szerető, akiben éppen az a legszörnyűbb, hogy csak a halál választhat el tőle. Mert az ilyen hálót úgy egybeszőtte Isten, hogy a szálai kibogozhatatlanok. Ha a csomó bonthatatlan, a királyoknak szokásuk azt átvágni. A kérdés csak az, hogy szabad-e megtenni. Szabad-e a másét akarni? A más hitvesét szeretni? Vagy Isten úgy kívánja, mondjunk le róla örökre? De tudja-e itten valaki, kinek kell lemondani? És tudja-e valaki, kinek joga ezt elvárni? Kinek joga elfogadni, s kinek kell azt adni?

Ursaga, bár hosszú éveket töltött a Tábla Házában – gyermekként még remélve, hogy a Nagy Vizsgáig mindent megtanul –, nem találta a választ. A Parancsolatot, melyről mindig hitte, ez legalább egyszerű, már végképp nem értette. Mert mit kíván az Isten?! „Szeresd testvéredet úgy, mint önmagad!" Hogy azt mondja: „úgy". Hogy azt mondja: nem kevésbé, de nem is jobban. Hogy azt mondja: nem előbb, de nem is később. Hanem, kérem, egyszerre és éppenúgy. Hogy azt gondolta: szerethetünk valakit, kit más is szeret? Hogy attól a másiktól – ki mégiscsak a testvérünk –, vegyük el a szívét, de hagyjuk is ott neki? Igaz lehet a boldogság és a boldogtalanság is egyszerre? a fekete és a fehér? egy dolog és annak ellenkezője is?

„Talán mégis jó – gondolta végül Ursaga –, hogy nem a miénk a Szentség, s vele a gyötrelem. Gondolkodjanak csak rajta a nők, ha már úgyis azt hiszik, csak ők képesek a Szentet fölfogni. Úgysem lévén egyéb dolguk."

Enyhe kárörömöt érzett, amikor rájuk gondolt. Nagyokosnak képzelik magukat, de azért titkon a tenyerükre irkálják a területszámítás képletét, ha vizsgázni indulnak. Legalábbis így volt hajdanán, amikor még ő is ott reszketett a tanítónő előtt, s azt beszélik, a szokások nemigen változtak azóta.

– A Magasztos drága leányai! – ugrott föl az asztal mellől, hol eddig magát siratta. – Tenyerükön a képlettel! Nyújtják felénk, mondván béke, mondván ajándék, tessék, vegyétek: íme alamizsna. Adnak, de mindig csak egy keveset: jogot a vágyra, jogot a Tábla Házára, jogot a szabadságra, s néha, tévesztett véletlenükben, jogot a hatalom morzsáira is. De egy jog még hátra van! A legfontosabb: jog a Szentség Trónusára. Ezt persze nem adják! De hogy is adhatnák, mi nem övék, nem csak az övék! De nem is adhatják, mert így uralmuk végleg elvész, ez hatalmuk utolsó védőbástyája. Ha ez leomlik, leomlik a hatalmuk is. Leomlanak a falak, kinyílik a kapu, s mi, nők és férfiak, ott állunk majd együtt a fényben.

Most hirtelen észrevette, hogy egyedül van, s a falaknak beszél. Sebaj, a falak is meghatódhatnak a szépséges szavaktól, melyek voltak olyan fennköltek, hogy a finom asszonyok híres nyelve is megszégyellte volna magát előttük, s melyek a szájára jöttek – és csak úgy maguktól, anélkül, hogy bármilyen szójegyzéket tanulmányozott volna napokig, melyekből viszont

agyagtáblák özöne áll a Tábla Házában, úgyhogy a kisdiák ügyes kis fogalmazást készíthet belőlük már akkor is, ha a szavakat csak úgy találomra összeolvassa. Nélkülük nem sokra mennének Niszaba önkoszorúzta költői, kikből már annyi van téres szép hazában, hogy Buranunnát lehetne rekeszteni velük. Firkálják is a sorokat vég nélkül és tagolatlan, ficánkolnak a rovások mértéktelen és szabadjára hagyva, mint az oktalan mezei pockok, ha elaludt a csősz. A csőszt elcsapják, az ürgét megnyúzzák, a koszorúsok viszont büntetlenül véskélik az agyagtáblákat, ami nem is járna Larszára nézve anyagi összeomlással, mert agyag annyi van, hogy győzzenek csak hajolgatni érte, járni fog viszont az erkölcsök korlátlan föllazulásával, mert ha a mérték abbamarad a költeményben, akkor az illető költemény olybá leszen, mint a sivatagi homokszem, melyet találomra sodorgat a szél szürke társai felé, s nem mint az oázis széli csipkebokor, ha kékfényű lánggal föllobog. Ez pedig azt jelenti, hogy gyorsan eljő a világvége, mert előbb a versben hal meg a mérték, aztán majd az életben is. Még a végén megérjük, hogy egy borús éjjelen mindhiába várja Larsza, hogy kisüssön a napocska; az — feledvén a szent ritmust — többé föl nem kel, s mindörökre sötétben maradunk téres szép hazában.

Úgy döntött, hogy kiválaszt egyet a sok fal közül, melyek körülvették, hogy ne csak úgy általánosságban beszéljen az összesnek egyszerre. Mint katona, tudta jól, jobban teszi a harcos, ha a csata hevében sem feledkezik meg a háború aranyszabályáról, miszerint célszerűbb egyszerre csak egy ellenséggel

megmérkőzni, hisz idő van bőven, meg aztán a többi sem szalad el. Kinézett egy csinos falat magának — épp a szembelévőt, mert minek keresgélni, amikor itt is van egy a szemünk előtt. Nagy komolyan ránézett, s megkérdezte tőle:

— Mit gondolsz, miért nem adják? Mitől félnek?

De a fal süketen hallgatott. Ezért még egyszer próbát tett:

— Ó, asszonyok, hát mitől féltek?

Várt egy darabig, hátha jönne valami válasz. De csönd volt körülötte. Időbe tellett, míg végre beleunt a nagy némaságba, s megvonta a vállát. Fölösleges ezeknek beszélni. Nem tudják a választ. Jobb lenne otthagyni őket. Jobb lenne a levegőn. A szabadban. A teraszra indult, ha már aludni úgysem tud, legalább fáradt szíve levegőhöz jusson. Mélyen szívta magába Isten Szent Szellemét, melyet, ha meg nem is ért, de már érez. Érez, de még kuszán, kavarogva, mint mikor a szél fúj a Nagy-tenger felől: fölkavarja a port, szemünk homályba lábad, de aztán egyszerre csak elsimul a káosz, kicsordul a könny, lecsitul a távol, s hirtelen minden olyan egyszerű és magától értetődő lesz — ha a körvonalak kirajzolódnak.

Samassinához megy, nem az Úrnőhöz. Őt is megkérdi, mint a falakat. És ha nagyon-nagyon megbátorodik — hisz elvárható egy katonától, hogy ne bújjék el a csatában, ha megszólal a harci kürt —, megkérdi tőle a legfontosabbat. Mondja meg ő, mondja meg igazán, mit kíván lelke, kit választ szíve. A kiválasztott boldog lehet — kétfelől is —, megkapta, amire vágyott, de testvérétől el nem vette, mert az már nem is a testvéréé. Csak a bolond hiszi, hogy a szívnek parancsolni kell, hogy

parancsolni lehet, hogy áldozatot hozni dicső, hogy a lemondás a testvéri szeretet. Mert a bolond hirdeti hazugul: „Jobban szeresd testvéredet, mint tenmagad!” Ezt senki sem kérheti, hisz még az Isten sem kérte.

Szíve szaladt volna a válaszért, azért, amelyért cserébe az összes többi kérdést feledné. Azért, amit remélt, de amitől anynyira félt. A tudhatatlan, a bizonytalan, de ha megtudott, akkor végső és biztos válaszért. Igen vagy nem? És ha nem? Akkor élni sem érdemes — de meghalni sem. Csak lenni, mert lenni muszáj. És tudni, mert tudni is muszáj.

Lehet, hogy sietett, de az is lehet, hogy nem. Nem jutott eszébe, hogy ezt tudnia fontos, mert ki nem bolond — ahogy azt már magáról hiszi —, legalább az időt észleli. Arra azért később is emlékezett, hogy áthaladt a téren, fölnézett a Toronyra, s ösztönösen megcsodálta a vakító napsugarakat, melyek az aranyos tetőn áthatolni próbáltak. Persze sok esélyük nem volt, a Torony mereven, biztos fölénnyel állta az ostromot, kikezdhetetlenül, még csak nem is szégyellte az egyenlőtlen harcot, a vakmerő sugarak ijedt visszahőkölését; állt erős köveken, sziklalábon, mit ki nem üthet a gyönge napocska. Benne Innin ül Szentséges Trónusán, s ezt a Trónust nem akárki emelte oda: maga a Magasztos Isten! Márpedig hogy jön ahhoz a Nap, hogy az Istennel szálljon szembe? Nem volt jókedve, de ezen elmosolyodott.

— A Magasztos és Innin! Az Égi Úrnő és földi képmása! Jól kinézünk, ha tényleg hasonlítanak.

Mosolyoghatott még akkor is, amikor a Nagy Kapu előtt Enkidin rászólt:

— Ó, lugal, szívem örül, hogy mosolyogni látlak. Reméltük, az Úrnő ismét kegyesen fölemel téged, mint annyiszor, ha elbuktál. Az ő szíve jóságos, s bár Istennő, mégis megérti az emberi gyarlóságokat, különösen a te esetedben, hisz segítségére voltál a győzelemben, s ezért egész Larsza hálás neked, még ha beszélik is, hogy nagyobb volt a szerencse, mint a tehetség, s végül is az Úrnő ölte meg a qutik vezérét. Én persze nem adok az ilyesféle szóbeszédre, s magam távolról sem gondolom, hogy nem kéne visszaélned anyád s atyád emlékével, nem kevésbé Úrnőnk elnéző szívével, mert egyszer még a legnagyobb árok is teli lesz vízzel. Hidd el, szívből örülök, hogy ez egyszer mégis megbocsátott, s ily hamar intézte el az ügyedet, pedig azt beszélik a Palotában, most már végleg elfogyott a türelme. Innin legyen veled, sajnálom, de sürgős ügy szólít.

— Csak egy percre még, Enkidin, kérlek! — hadarta Ursaga. — Nem értelek, mit követtem el már megint? Ha elkezdted, mondd el, ne csak célozgass a veszélyre! Nem látok füleket és szemeket, mondd hát nyíltan, mi a bűnöm?!

Enkidin körülnézett, és tényleg nem látott senkit sem a közelben, de azért úgy suttogott, hogy a másik alig értette a szavát:

— Ursaga, nem véd meg a lugal méltósága, sem családod vére, sem a győzelem. Óvatos légy, túl sok az irigyed, kik újabban az Úrnőnél fülekre találnak! Figyelnek téged, követnek, de nem az Úrnő vagy Larissza parancsára, hanem az Övére — a férfi fölfelé intett fejével, a Torony felé. — Tudják — folytatta gyorsab-

ban —, hogy a győzelem éjszakáját a külvárosban töltötted egy volt rabnődnél, egy egyszerű közrendű asszonynál. Ezzel az Úrnőt sértetted, magát a várost is, hisz az lett volna illő, ha a lugal a Palotában ünnepel. De a legnagyobb baj nem ez. Rátámadtál a barbár király fiára, s ezzel a szövetséget veszélyeztetted. Kétszeres a bűnöd: politikai és jogi. Egy asszonyért fogtál fegyvert, jóllehet ő nem kért erre, sőt meg sem kérdezted, mit kíván. Az asszony pedig nem téged választott, de nyilván csak politikai okból. Fordulj most vissza, és gondold át, de ne a palotádba menj, ott már várnak rád.

Egy pillanatra elhallgatott, majd hangosan mondta tovább:

— Most pedig bocsáss meg, kérlek, a piacra megyek, magam akarok rabnőt választani, nem szeretném ezt másra bízni, hisz fontos, hogy az ember megbízható szolgálókkal vegye magát körül. Az Égi Úrnő kísérje léptedet!

Intett, s olyan gyorsan tűnt el, hogy Ursaga még meg sem tudta köszönni a gyors intelmeket, melyekkel sokra nem megy, mert most kivételesen bűntelen. Aki bűntelen, az nem tud védekezni. Meg egyáltalán, hova is mehetne, hova is bújhatna, nincs ember, aki befogadná a tegnap még irigyelt, mára már kegyvesztett lugalt. Ziszudra, szegény, kicsi testvérhúg, ő elrejtené. Vagy a Hegy Fia, a jó fivér, ő is — még szerelme, az Úrnő ellenére is. De miért hozna bajt a fejükre?

— Ha őreiddel kerestetsz, most visszarendelheted őket, Nagy Királynő, mert itt vagyok. Öless csak meg, mert mit ér az egész, ha Samassina is halott! — mondta fennhangon.

És belépett a kapun.

Talán ha egy percig várt a hatalmas előtérben, tétován, az őröket lesve, mikor jönnek már érte, hogy a lassan már második otthonává váló, megszokott börtönébe vezessék. A trón legfőbb őre bukkant csak fel, most sem feledve fontoskodó, állandó sietségét:

— Egyedül jöttél, lugal?! Hát az őrök, akiket érted küldött az Úrnő? — kérdezte csodálkozva.

— Gondolom, a palotámban várnak, de megjőnek bizonyára, csak előbb még keresnek egy kicsit, vélhetően a ládáimat is átnézik. Légy egy kis türelemmel, ó, hatalmas papnő, a Magasztos Drága Leánya! Csókolom kicsi kezed, bocsáss meg nekem, amiért élek, én, férfi létemre, holott tudnom illene, nemigen van ehhez jogom! De szintén türelem, nem sokáig tart, ahogy elnézlek, terved van velem. Rendelkezz velem, ó, úrnőm! Csak ágyadba ne kéress megint, mert botor fővel még azt hinném, hogy szeretsz!

A papnő bénultan állt. Aztán azt várta, leszakad a végtelen mennyezet, ledőlnek a falak, az Égi Úrnő maga jön, hogy a pimasz káromlást megbosszulja. De úgy tűnt, az Isten most épp nem ér rá megjelenni. Meg aztán minek is jőne, hisz ez az istentelen szentségtörő hamarosan maga megy hozzá.

— Nem veszem zokon a szavaidat, lugal, és lásd, a címedet is megadom, hisz ma még lugal vagy. Az Úrnő végtelen türelmes kegyelmében fogadni kíván téged, de ne számíts semmi jóra, régi védelmeződ, Larissza, mint nyilván magad is tudod, nem téged kíván látni, és különben sincs a Palotában, dicső tetteidet sem hallotta, ugyanis, mint magad is tudhatod, nemigen látszik

veled törődni. Nem lehetsz még te sem oly ostoba, hogy azt hidd, a híreket falak közé zárják. Jöjj, az Úrnő vár, s ha címedtől megfoszt, jogod veszted az istennői ítéletre is!

— Tehát közönséges gonosztevő vagyok! — kiáltotta a férfi, s kezével a Koponyák Mezejének irányába mutatott. — Fölállítottátok már a karót, mondd csak, ó, irgalmas szívű, gyöngéd, kis teremtés? Hisz ha még ítélet sem lesz, akkor mire várunk? Ha védekeznem úgysem lehet, mert kecses, finom, kicsiny női kacsók megfonták már a hálót…

Merően nézett a papnő szeme közé.

— Mondd, szépséges úrnőm, ki parancsának engedelmeskedsz te? Legalább hadd tudjam, ki szomjazza vérem!

Ursaga elérte, amit akart. A papnő szempillája megrezdült, akaratlanul árulta el, hogy a félig-meddig vaktába kilőtt nyílvessző éppen telibe talált.

— Tiszteletreméltó ez az igyekvő buzgalom, mely szívedből fakad, s melyet egykor volt alkalmam közelről is megcsodálni. Neked igazán mindegy, mit kapsz meg belőlem? Magom helyett a véremmel is beéred? Csak remélni merem, hogy jutalmad nem marad el.

A nő szót sem szólt, csak intett egy őrnek — ki meghajolt előtte —, s fagyos méltósággal eltűnt az oszlop mögött. Az őr sem ejtett ki egyetlen hangot sem — az őr férfi volt —, mialatt elkísérte Ursagát az elé az ajtó elé, amelyet szegény feje még ma reggel is oly nagyon áhított, de most valahogy nem érezte túlzottan boldognak magát tőle.

Csinos, fiatalka papnő szólt ki a lakosztályból:

— Az Úrnő kéret, jöjj!

Ursaga belépett. A látvány, ami fogadta, nem vigasztalta meg; hirtelen legalább háromszor hat papnőt számolt össze, de könynyen lehet, hogy még többen is voltak az Úrnő körül, s mindannyian úgy néztek rá, mint ahogy a lova bámult rá a múltkoriban, amikor ugratni készült a várkapu előtt: „Hát te meg mit akarsz?"

Várt, hátha megszólítják. Tudta az illemet, nem akart semmilyen hibát elkövetni, nehogy módja legyen Samassinának megint megalázni. De úgy látszik, az Úrnőnek most véletlenül nem voltak ilyen szándékai, mert fölemelte a fejét a papirusztekercsből, melyet a kezében tartott, és rámosolygott a férfira.

— Szemem, az Istené, örül láttodnak. Bizony jól tetted, hogy magadtól jöttél, így bűnödül legalább az nem róható föl, hogy gyáva vagy. Szívem, az Istené, nem kíván többé törődni veled. Végtelen irgalommal, megértve minden gyarlóságodat, vettelek körül, számíthattál jóindulatomra, de most ez egyszer elpattant az íj húrja, mit magad feszítettél túl. Nem kívánok fölötted ítélni, mert szép lassan Ursaga úr viselt dolgai lesznek Larsza legfőbb látványosságai, s te is beláthatod, hogy az Úrnőnek fontosabb gondjai is akadhatnak, mint személyeddel foglalkozni. A Palota nem kíváncsi a védekezésedre, én, az Istennő, pedig nem örülnék, ha ragyogó szemembe nézhetnél. Élted és szabadságod megkímélem drága férjem emlékéért, kit már nincs jogod atyádnak nevezni. Hasonlóképp elveszted jogod minden rangodra, s arra, hogy a Palotába belépj. Édesanyád, Larsza főpapnője emlékére megtarthatod anyai örökséged, de a

vére szentesítette jogot palotájára és a méltóságra nem. Nem vagy lugal, nem vagy larszai nemes. Menj, Ursaga!

A férfi csalódott szíve már annyira sajgott, hogy az újabb ütés nem sok kárt tehetett benne. Torka mégis összeszorult, amikor szüleire gondolt, a palotára, gyermekkora színhelyére, s benne édesanyja mosolyára. Az Úrnőre nézett, hátha csillan egy icinyke-picinyke remény, de a fehér márványkőbe valóban az istenek ősi közönye volt faragva. Itt nincs irgalom. De talán egy csepp szánalom? Talán elengedi.

— Értem, Úrnőm... Ha megengeded, elhagyom Larszát örökre, mert ha a város kivetett, nincs mit keressek itt tovább — mondta.

Az Úrnő bólintott. Ennyit enged — egérutat.

— Cselekedj így! — szólt. — Szívem irgalommal teli, nem kívánom, hogy megalázottan ténferegj a külvárosban, te, ki oly bátran védted a falakat a qutiktól. Ez minden, amit érted tehetek. Talán az Égi Úrnő jó atyád áldását megőrzi fejed fölött. Indulj, a Palotában csak nemes tartózkodhat! — azzal az Úrnő elfordult, de Ursaga még látta, hogy a mosoly végleg eltűnt az arcáról.

A férfi nem mozdult. A papnők riadtan figyelték, vajon mit akar már megint elkövetni, de ő csak állt mereven, fejét sem hajtotta le, szemét sem sütötte le, pedig legalább ezt illett volna megtennie.

— Megkérdezzük Larisszát — szólt az Úrnő a papirusztekercset ismét a kezébe véve —, ő vajon mit gondol, mit jelenthetnek ezek a rajzocskák. Mintha írásnak látszanának. Nagy

rejtély bizonyára, ha még ti, a Tábla Háza kiválóságai sem tudjátok megmagyarázni. Kár, hogy elpusztult az egész idegenföldi karaván. Ninna, kérlek, küldess Larisszáért, üzenem, igyekezzék befejezni ügyes-bajos dolgát, van arra még idő. A papiruszt érdekesebbnek fogja találni, mint a jelenlegi foglalatosságát, menj Ninna. Mi történt, Ninna, nem érzed jól magad? – fordult a szépséges ifjú papnőhöz aggódó nagy szeretettel, s a férfi kihallotta hangjából Samassina egykori, külvárosi lelkét.

Őhozzá miért nem szólt így azóta.

Az Úrnő megérintette a papnő vállát – annyi gyöngédséggel, hogy Ursaga szíve belefájdult.

– Úrnőm, a lugal… Ursaga még itt van – felelt Ninna, s a férfi úgy látta, mintha a szemében ott ragyogna a Csillag.

Egy pillanattal később még azt is észrevette, hogy a papnőn borzongás fut végig Samassina könnyű érintésétől – ezt meg is tudta érteni, hisz ő is mindig ellágyult tőle. Súlyos vasgyűrű szorította össze a szívét, s mintha tövisből font koszorú feszült volna lázas-hideg homlokára. Miféle virág készül itt kinyílni?

Az Úrnő villámgyorsan megperdült.

– Te?! Az őröket kívánod?! Menj, míg szabadon mehetsz! – sziszegte akkora gyűlölettel, hogy Ursaga nyelni volt kénytelen, hátha így könnyebben föloldódik a torkába szorult, szilánkokból gyúrt gombóc. Egy pillanatig hallgatott, aztán mégiscsak összeszedte magát:

– Megyek, Úrnőm, nem mernék parancsoddal szembeszállni. De ha megengeded, fontos mondandóm van számodra, melyet csak a te füled, az Isten füle hallhat – mondta határozottan,

hátha megérti ez a fehér márvány, hogy valóban fontos, mit mondania kell. És mit mondani fog akkor is, ha a remény már végleg meghalt. És mondaná akkor is, ha az a virág tényleg kinyílna. (Már ha élne még.)

Látszott, hogy az Úrnő egy másodpercre meginog, úgy tűnt, mintha a szemében egy árnyalatnyi félelem is volna, amit a férfi fölfogott, s még szomorúbb lett tőle. Samassina nem szívesen marad vele kettesben, nem tudja feledni azt a napot.

De tévedett, mert az Istennő hangja magabiztosan csengett:

— Menjetek! Hívó szómra az oszlopnál várjatok. Ninna, küldess Larisszáért!

A beállt csöndben megszületett a magány, pedig két ember is maradt a szobában.

— Beszélj. Hallgatlak.

A férfi az asszony száját nézte, ahogy az a szavakat formázta; az ajkak vékonyak voltak, keskenyek, mint a halál. Csókolhatatlanok. Ő mégis nagyon kívánta őket, még ha lelkében ott borzongott is az imént fölvillanó sejtés, melyről jobb lett volna sosem tudni, s melyet muszáj elfeledni. Örökre. Mely elől, ha megszületik, hová is tudnánk bújni?

„Talán elszárad, mint bimbó, s szirma sosem nyílik, ha a viszály, mely öntözi, legyőzhető" — gondolta, s hirtelen hinni kezdett az őszinte jó szándék erejében.

— Larsza Innin városa, Úrnőm — mondta. — A Vétkek Házát, úgy hiszed, Larissza ügyeli, s ez így is van, de nem egyedül ő. Te sem tőle értesültél arról, mi történt a palotámban. Nem tőle, de nem is a Hegy Fiától, ki testvérem nékem, s egyébként is

megkapta tőlem, amit akart. Bizonyára még sebét kezelteti, nem is beszélhettél még vele. Te mégis mindent tudsz, Úrnőm, legalábbis azt hiszed, pedig tévedsz, mert politikai szándékod nem gátoltam meg, s köztem és fivérem közt megmaradt a szeretet, mert ő megbocsájtott, bármit is tettem. Valaki más figyelt engem, nem Larissza parancsára, ebben bizonyos vagyok, és nem is a tiédre, Úrnőm, ugye, nem tévedek. Márpedig ha engem mégis figyeltek, akkor figyelhetnek mást is, akár most is, akár mindig, éjjel-nappal. Az, ki rólam jelentett Neked, de előbb Másnak, annak szája hazug, igazat mond ugyan, hogy rajta ne kaphasd, de csak félig. Féligazat neked… és Neki. Mert régtől gyűlöl engem. És lehet, hogy nem csak engem. Ki hazudik egy valakiről, hazudhat másról is, Úrnőm. Nem kell hinned nekem, kérdezd Larisszát, a Hegy Fiát és halkan Enkidint. Bölcs szíved látni fogja a valót. Anyám s atyám óvatosan éltek, s engem is erre intettek. A Palotát és a Várost ismerni kell! Ez minden, Úrnőm.

Biccentett, s már indult is az ajtó felé. Holott nem mondták, hogy távozhat. Félúton megállt, s visszanézett az asszonyra.

— Még annyit: hármójukon kívül Ziszudrában bízhatsz még meg. És bennem, bárhol is legyek.

Hogy az asszony ismét nem szólt, még egy utolsó kísérletet tett:

— Az én Istenem vigyázzon rád, Samassina!

A fehér márvány végre kilépett a szorító kövek öleléséből, de nem azért, hogy a szeretet felé induljon.

— Szavaid olyanok, mint a méhdöngés — mondta megvetéssel. Ursagára pillantott, mintha várná, hogy az visszaszól még valamit. De a férfi hallgatott. Az asszony szája megremegett a visszafojtott indulattól. Hogy merészel ez a senki tanácsokat adni neki?

— Ha valakiben nem lehet megbízni, az éppen te vagy! — kiáltotta haraggal. — Ha valaki ellenem támad, az éppen te vagy! Ziszudrát említed? Csak nem aggódsz miatta? Mert fogadni merte a város legnagyobb méltóságát a győzelem ünnepén, s ezzel engem, az Istennőt, szándékozott megalázni? Mert közember létére a fölötte állóra vetette szemét?! Ne szorítsa szívedet bánat miatta, nem papnő ő, hogy magam ítéljek fölötte, megérdemelt sorsát nem én szabom meg, hanem a szolgáim.

A férfi megrémült. Iménti fájdalma rettegéssé mélyült, szíve úgy összeszorult, hogy egy percig megszólalni sem volt képes. Zavarodott, ijedt lelke a szavakat sem találta, az érveket sem lelte. Szeméből kibuggyant egy könnycsepp, amikor végül szólni bírt:

— Ezt nem teheted, Samassina! Őt ne bántsd! Testvérem, kishúgom ő, semmiről sem tehet! Engedd akkor inkább, hogy velem jöjjön a száműzetésbe!

A kőszobor szeme a távolba meredt. Ursaga azt hitte, elméje bomlik a tehetetlen féltéstől. Ó, jaj, drága kis Ziszudra, kicsi húgocska, csak őt ne! Szavaira sem tudott vigyázni, a titokra sem, mert mit számít az atyai üzenet, mert úgysincs más, amire

elcserélhetné testvérhúga életét. Próbálkozott hát, mert őt nem hagyja.

— Kérlek, Úrnőm, könyörgöm hozzád, atyám leányaként szerette, nem tett semmi rosszat, nem hívott engem, fogadni sem igen akart, én mentem hozzá atyám üzenetéért, mit kedvéért rejtett el számomra, ha kívánod, a táblácskát is neked adom, én úgysem értem szegény, jó atyám síron túli hangját, Ziszudra nem tehet semmiről, az írást sem ismeri, azt sem tudta, mi van a táblácskán.

A kőszobor megrezdült. Ursaga belekapaszkodott ebbe a mozdulatlan remegésbe, mint a lehulló szalmaszálba a kútba dobott fuldokló:

— Kívánj bármit, Úrnőm, megteszek mindent, csak könyörülj a kishúgomon! — zokogott föl.

A szépséges asszonyalak újra kőbe zárult. Ursaga öntudatlanul hullott az isteni lábak elé. Könnyei folytak, mint hajdan atyjáéi, mikor egyetlen kincse életéért térdelt az Isten előtt. Akkor, régen, Gasanen — Samassina ágyából látta — a földre is lehasalt. Most a fia is.

— Fogadj el engem, Úrnőm, helyettes áldozatul, engedd, hogy én vegyem magamra a sorsát, mit neki szántál. Nekem már úgyis mindegy, jó lesz, ha megláthatom atyám.

Akkor, régen, az asszony, mintha gyermeket simogatna, úgy érintette meg az atya fejét. A fiú fölött moccanatlan maradt.

— Szégyen — mondta hidegen —, ha egy larszai, kinek ereiben ősei vére ragyog, méltóságát veszti. Állj föl, boldogtalan, semmit sem érsz el nálam!

De most a fiú olyat mondott, amitől az asszony maradék, kevéske kis lelke mégiscsak megrezdült. Szavakat, melyeket egykor szinte pontosan így hallott már:

— Te nem kívánhatod a vért, Te magad vagy a jóság, Úrnőm! Segíts! Ne hagyd őt bántani, kérlek!

Gasanen beszélt. Valahonnan a távolból, valahonnan nagyon messziről. Akinek mondotta volt Samassina egykoron: „A szeretet fölött nem úrnő Ereskigal."

Hosszú percek alatt fontolódott a mostani válasz.

— Magaddal viheted őt, ha már ennyire szereted. A Vétkek Házában van, magam adom ki a parancsot, mely őt rabnőjével együtt szabaddá teszi. Ne feledd, Ursaga, nem miatta s nem temiattad, hanem atyádért. Cserébe könyörületes szívem semmit sem kér tőled, csak atyád tábláját, melyhez jogom van, mint hitvesének, s mint királynőnek, s melyet, te mondtad, úgysem értesz, s mivel egyébként is csak az érti meg, aki erre méltó. Drága férjem tévedett, az üzenet nem neked szól! Menj, Ziszudrát hozzád kísérik, s te az őröknek adod át a táblát!

A férfi már fölállt, tekintetében több volt a fájdalom, mint a hála. Azt sem is mondta, hogy „köszönöm".

— Atyám írása rejtély számomra, s azt mondod, inkább neked szól, mint nekem. Bizonyos vagy benne, hogy rábízhatod az őrökre? Megparancsolod, Úrnőm, hogy én hozzam ide? — kérdezte, s szívében új aggodalom született.

Az asszony most végre elgondolkodott: meglehet, neki is óvatosabbnak kell lennie. Nem is hihette, hogy nővére szem elől téveszti. Tehát nemcsak Larisszát bízta meg. Királynőhöz

méltó a többszörös biztosítás, az éberség és a gyanakvás! Lehet-e még valaki a palota legfőbb őrén kívül is? Figyeltetni kell őt és másokat is, talán még Larisszát is. És ha Gasanen táblája fortélyos hadicsel? Így akarják megtudni… de hát nem is sejthetik! De Ursaga pontosan értheti! Fenyegeti talán? Ezt merné? Akkor igazán ostoba, hisz szívét tépik ki miatta.

Kutatóan nézett a férfi arcába, de fenyegetést nem látott, inkább furcsa szorongást.

„Tudja! — rémült meg Samassina. — Tudja és fél, tudja, hogy elveszhetünk mind a ketten… mind a hárman! A kislányomat megölik miatta! Átkozott lesz és nem Istennő, kicsinyke testébe vájkálnak a keselyűk, ha Ursaga nem képes színlelni… hallgatni, mint Larissza… Ha megmutatja másnak is? Ha Ziszudrának is? Ha valaki mégis megérti? Ó, ostoba vénember! Miattad kell megölnöm a fiad!"

Ursaga csodálkozott. Mi történt az Úrnővel. Fél, de mitől? Végtelen féltés fogta el az asszony rettegő szemétől. Bánthatják, s úgy, hogy nem képes kivédeni, nem tudja kivédeni.

„Egyedül marad, ha elmegyek, ki segít neki, ha én nem" — mérte föl, aztán ki is mondta:

— Samassina, kérlek, bízzál bennem! Szeretlek még most is, akkor is, ha te nem, már az sem számít. Meg kell bíznod bennem, hisz még az uralkodónak is bíznia kell valakiben. Engedd, hogy magamra vegyem a titkot, atyám titkát, hisz akarta, hogy tudjam, talán, hogy segítsek neked. Ő ismerte a szívem, a szerelmet, amit irántad érzek, hitte, hogy érezni fogom örökké, még ha akkor mást is mutattam. Ziszudrát kérte, csak akkor

adja át nekem, ha méltónak talál rá, tudod, Ziszudra elhagyott engem, mert kevély szívem letért az útról, de most visszatértem, s ezért megkaptam…

— Ó, igazán?! — vágott közbe az asszony. — Melyik úton jár az a férfi, aki tulajdon testvérét gyilkolni akarja?

— Innin vigyázta, hogy ne tegyem. Nem ment engem, tudom, és meg sem értenéd. A szerelem kínja vitt rá. De lemondtam a hitvesemről, mert mi egyebet tehettem volna, ha ő már nem akar engem? Jöttem, hogy kérdjem őt magát, de kérdenem sem kellett, már mondta is a választ. Elmentem volna, messze tőle, nem, hogy felejtsem, csak hogy ne zavarjam. De most maradnom muszáj! Nem hagyhatom egyedül!

Az Úrnő gúnyosan biggyesztette el az ajkát:

— Öntelt vagy! „Hitvesed" nincs egyedül, és nincs rád szüksége, mert boldog valakivel, akit szeret, s ki őt szereti!

A férfi elfordította a fejét.

Az asszony testében picinyke lángok gyúltak, s lassan égetni kezdték belülről. Hogy merészeli Őt semmibe venni?! Ez a senki! Hogy merészel elfordulni?!

— Hitvesed?! — kiáltotta akkora hangerővel, hogy a másik visszanézni volt kénytelen. Hangja magasra csapott, amikor a Ragyogás a férfi szemébe szúrt:

— Ki nem az, mondd csak?! Mert gyönyörét érezted? Ő azért nem hisz téged hitvesének, mert kéjt kapott tőled, hisz, gondolom, ő is adott. Nem tartozik semmivel neked! Milyen ember vagy te, Ursaga?! Nővérem is hitvesed, kiért erőd is veszett? Ziszudra is hitvesed, kiért hason csúszva rimánkodtál, mint egy

utolsó szolga? A nyershúsfaló királynő is hitvesed? Larissza is hitvesed? Talán még Én, az Istennő, Én is hitvesed vagyok?!

Az Úrnő hattyúi nyakán kidagadtak az erek. A Ragyogás, mely még az imént is megdermesztette Ursagát, hirtelen kihunyt. A kék szemek résnyire szűkültek. Majd színük zöldre váltott, aztán sárgára, vagy inkább olyan zöldessárgára, mint amilyen sárgás-zöldes a tengeri sárkány pikkelye a gyermekijesztő mesékben.

Ursaga nem kapta el a szemét, noha halványvörös pontocskákat látott már maga előtt, s a homlokát megsuhintotta a vizek mélyének nyirkos lehelete. Pupillája kitágult, mint az almafára tekerődző kígyóé, ha befalni készül egy kicsinyke lepkét. Moccanatlan nézte az asszonyt. A nő álla egy pillanatra szögletesnek tűnt előtte. Amikor már a melleit bámulta, úgy látta, hogy azok a vékonyka ruhán át kidomborodnak. És ahogy kidomborodnak, az öle felé csúsznak. És mikor odaérnek, elszakadnak a testtől. Aztán kissé megmozdulnak, enyhén kiemelkednek, várnak egy kis ideig, de csak addig, amíg magukkal vihetik a combokat. És szép lassan gomolyogni kezdnek.

Karjaiban megfeszültek az izmok. És ahogy megfeszültek, ágyékában megmozdult az erő. Úgy, mint a hordák agancskoronás nagyöreg hímjének, mikor a sziklabarlang zsírfarú nőstényére mered. Az ősi rajzokon. Vagyis az ősi képekben. És úgy, mint az aranyszőrű bikának, midőn az elhurcolt királyleányt a végtelen tenger homokos partjára dönti. És mint a labirintus szörnybikáját legyőző királyfinak, mikor az amazonok szépséges királyasszonya előtt földre ejtett tőrét mégiscsak fölveszi.

Az eltitkolt jövendölésben. Vagyis a jövőben. Mint a gyilkolni kész katonának a harcmezőn. Ki érzi a lába ikrájában: csak egy lépés… Hogy öleljen vagy öljön?

Az asszony bőre pontosan fogta a hullámokat, de azt nem tudta, mit érez tőlük. Félelmet? Vágyat? Megadást vagy diadalt? Szeme bepárásodott, ahogy a férfiét nézte.

Amazé meg mégis kitisztult, mint a hajnali tenger, ha elvonul a vihar. És mikor kitisztult, csöndes, lassan fodrozó víztükör ringatta benne a bűntudatos szerelemet, lágyan, óvatosan, mint a könnyű nyári szél a vízbe tévedt tollpihét.

— Csak te vagy a hitvesem — mondta rekedten. — Az vagy és az is maradsz, ha hatvanszor is elhagysz, ha megtiltod, akkor is, ha megölsz, akkor is, még a halálon túl is! Ha akarod, ha nem. Isten kötött engem hozzád, s mit Isten egybekötött, még te, az Istennő, Te sem tudod szétvágni!

Az Úrnő kacaja nem volt jókedvű. Féltékeny hitveseket nem mindig tesz boldoggá, ha kiderül, hogy szerelemes párjuk mindenek fölött őket szereti, az összes többi nőhöz kizárólag a test démona löki. Van, aki megérti — mert mi egyebet tehetne? Van, aki visszaadja — már ha teheti. S van, ki belehal. Ursaga pont ettől félt: hogy Samassina belehalt. De vissza is adta.

— Ha kinevetsz is, te vagy a hitvesem — szólt újra. — Te vagy a hitvesem, egyedül te! Innin hívott, én mentem, mert lelkemben gyűlölet lakott: ellened, ki elhagytál engem. Visszaverni így reméltem a fájdalmat, de csak újabb sebet szereztem. Ziszudra a kishúgom, tudta is, hogy az is marad, mégis szívelelke vigasztalt azon a hajnalon, amikor úgy éreztem, megöl a

holnap. A királynő? Ezzel is vádolsz? Te kívántad, holott kértelek, ne tedd! Azt mondtad, Larsza érdeke. A bűvös szó: politika! Te is megteszed, csak remélni merem, hogy ugyanezért. Larissza? Hisz ő csak gyógyított, köszönet neki, szeretem, mint húgomat, s ő is engem, bár nem értem, miért. Ágyába pedig sosem vágytam, ezt még te sem hiheted rólam, de kérdezd csak meg őt! És nincs más. Senki! Egyetlen rabnőm sem. Senki. És nem is volt, míg úgy hittem, szeretsz engem. Azóta, az összetört térkép óta, nem öleltem nőt. Tudnod kéne, Nagy Királynő, ha tényleg a te szolgáid figyelnek.

De a Királynő nem tudta – és Samassina sem. Hinni sem hitte, s a szemérmetlenül aljas hazugot, a hitvány férfit látni sem kívánta – egyikük sem.

– Hitvesed vagyok? – csattant föl újra az asszony. – Egy férj így szeret, erőszakkal?! A királyfi a fivéred? Őt is így szereted, gyilokkal?! Ziszudra a húgod, őt talán valóban szeretheted, neki csak a szívét vetted. Atyádnak a lelke kellett, de mit akarsz Larisszától?! Lásd, ő okosabb valamennyiünknél, ismer téged, és elmenekül előled. Most pedig menj, egy őr kísér a tábláért, csak így hiszem, hogy látom is!

Ursaga megint méregbe gurult. Mindig csak őt vádolja, mindig csak ő a hibás, ő a rossz, saját magát persze tiszta fehérnek képzeli. Gyönyörű szemében nincs nyoma szálkának.

– Vádolj csak kedvedre – kiáltotta –, küldj karóra, köveztess halálra pribékjeiddel, tiszta szívvel teheted, mert te bűntelen vagy, igaz-e?! Te sosem vétkeztél senki ellen, te maga vagy a Jóság, a Szeretet! Ó, bizonyára a Szeretet foglya Ziszudra! Sze-

retted a qutikat is, láttam mennyire! Épp úgy öltél, mint bármelyik harcosom: nem szükségből — kéjjel. És a vezérük? Csak egy krokodil falja föl a holtat, csak egy dögkeselyű vájkál halott szívben! — ordította, hogy maga is megijedt tőle. Vigyázni kell a fülekre, mindig csak vigyázni! Lehet így élni egyáltalán? Halkabbra vette a hangját, amikor befejezte:

— Te sem vagy különb, mint én. Te sem voltál hű, nem csak én nem. Te hagytál el, nem én téged. Mert ugye, bizonyára szerettél nagyon, amikor tőlem búcsúzva mást is öleltél, másoktól is tudtál gyönyört kérni, pedig nekem csak te voltál, senki más. Még atyám is elvetted tőlem. Hazudtad, hogy szeretsz, hazudtad, hogy az én magom csírázik a földedben. Hazudtál, és lásd, én mégis itt vagyok, mert szeretlek. Ezt te nem értheted, mit tudod te, mi az, szeretni és szenvedni, reszketni valakiért, kinek kedvéért éltedről, még halhatatlan lelkedről is lemondanál, mindent adnál, csak hogy ő boldog legyen, még akkor is, ha nem érdemli meg, mint ahogy te sem. Itt maradok Larszán, mit bánom a külváros szégyenét, maradok, hogy megvédjelek. És hozom az átkozott tábládat, melyet, bár jól tudod, atyám nekem szánt, de ha megkívántad, neked adom. Az egyetlent, mi még az enyém, az ő utolsó szavát is!

A válaszra nem volt idő, a férfi kirohant a szobából, nem várt semmiféle őrre, egyedül akarta hozni az egyetlenegy, árva, még megmaradt kincsét az asszonynak, ki még ezt is elveszi tőle. Már keserűség sem volt benne, fájdalom sem, sőt még üresség sem. Csak egy emlék: Samassina, ki talán sosem létezett, de hinni kell, hogy él, mégis él. Mert hit nélkül nem lehet kibírni.

Szolgái ijedten nézték földúlt arcát, öreg gazdasszonya még sírva is fakadt, amikor átvette a szabadulás ezüstpecsétjét.

— Hová menjünk, uram, hisz házad volt otthonunk?

— Meti, drága, Meti — mondta szomorúan Ursaga —, a palota már nekem sem otthonom, nem enyém már az anyai juss. Nincs semmim, mit adhatnék, csak a szabadságtok, meg az örökségem, mit a királynői kegy még birtokomban hagyott, a pénzes ládám a kincsesházban. Menj, Meti, adj belőle minden szolgálómnak és szolgámnak érdeme szerint, magadnak pedig tizenkét rudacska ezüstöt végy!

— Uram, ha megengeded, én inkább veled tartanék, veled mennék, hogy szolgáljalak.

— Nem, Meti! — kiáltotta a férfi határozottan. — Nem hozok szerencsét azokra, akik szeretnek. Hanem tégy meg valamit utoljára: vitesd el megmaradt vagyonom Ziszudra házába. Ott találsz egy Zenu nevű szolgát, ha még ott van, add át neki. Üzenem: Ziszudrával és Alittével hamarosan én is megyek. Az Égi Úrnő legyen veled és mindnyájatokkal. Menjetek, mire vártok?! Hát süketek vagytok? Ki innen!

Elsietett, hogy ne kelljen látnia őket, főképp Metit nem, meg azt a kisírt szemű szépecske kislányt, akit pedig ismer is valahonnan. De hogy is hívják?

A belső szobájába ment, melyet valaha édesanyja használt. Nem akarta tudni, ki foglalja el majd a helyét nagy rokonságából, mert abban bizonyos volt, hogy bármelyikük képes lesz örülni, ha az Úrnő neki adja nemcsak a palotát, hanem még Larsza egykori főpapnőjének fekhelyét is.

— Most senki sem jönne hozzám, mint annyiszor, amikor érdekük kívánta. Még Enkidin sem. Furcsa, hogy épp ő volt hozzám tisztességes, pedig megölni kívántam. Valaha. Valaha? Hisz még tegnap is — hangosan beszélt, mintha lett volna valaki, aki hallja. De üres volt a palota.

A fekhelyhez lépett, levette róla a könnyű, finom kelmét, mely inkább dísz volt, mint takaró, s melynek lágy anyagát hajdan édesanyja szövőművész ujjai érintették. Ezt az egyet nem hagyja itt, az a Kőszívű sem lehet annyira Isteni, hogy még ezt is számon kérje. Belecsavarta atyja táblácskáját, s már indult is volna, de összefacsarodott szíve nem engedte. „Mi az, csak nem fogok sírni, mint egy kisgyermek? Végül is mi ez? Csak kőhalom. Mit számít, ha az otthonom volt is, enyém volt is. Ez sincs, Samassina sincs. Jobb, ha az ember mindent egyszerre veszít el. Így nincs már miért aggodalmaskodnia." Kibontotta a kis csomagot, hogy atyja kezének nyomát ajkához érinthesse. Hogy utoljára megcsókolhassa a rideg agyagcserepet, melyet elolvasnia már nem kellett, örökre a lelkébe vésődött az első pillanattól fogva, ahogy meglátta ezeket a tudós főpaptól szokatlan, reszkető rovásokat.

— Ezt nem veheted el tőlem, Nagy Királynő, csak ha megölsz! Ide írtam: a fejembe.

Hirtelen erőteljes lépések kongtak kintről, mély brummogó hang, fojtott női suttogás hallatszott:

— Nem menekült, ez bizonyos — dörmögték.

— Persze hogy nem! Itt lesz valahol — súgták.

— Larissza! Fivérem! — kiáltott Ursaga. — Hát eljöttetek a számkivetetthez! Még merje hazudni valaki az igazat, hogy kiveszett Larszán a becsület és a barátság!

Boldogan ölelték egymást, Ursaga örült nagyon, hogy Larissza is eljött. Fivérére csak-csak számított, de hogy még a város legnagyobb hatalma, mindkét Úrnő bizalmasa, személyes jobbkeze is? Ez több annál, mint amit ember a szeretetről kigondolni képes.

— Veszélyes ez nektek, vállalni engem. Ha az Úrnő megtudja, ti is könnyen veszthettek mindent. Jobban tennétek, ha mégis elmennétek. Köszönöm. Erőt kaptam tőletek és hitet. Nem kell ennél több, nincs is ennél több.

Ursaga csodálkozva érzékelte: mintha Larissza szégyenkezne valamiért. Sőt a Hegy Fia is zavartnak látszott. Meg egyébként is olyan furcsák ezek. Mi van?

— Az Úrnő miatt ne aggódj, ő küldött, a tábláért, tudod — mondta a lány. — De én szívesen jöttem — tette hozzá gyorsan, hátha akkor levarázslódik a csalódás.

— Nem, Larissza, csak neki magának adom át, tulajdon kezébe.

— De fivérem, bennünk sem bízol? Ő a hitvesem, nem árul el téged, és én a testvéred vagyok.

— Hagyd, nagy medvém, hisz Ursaga még nem tudja.

Majd a másikhoz fordult:

— Csúnya volt a seb, amit ejtettél szegénykémen. Ráadásul tévedtél, te, Okos Sólyom! Az a nő, aki miatt most kegyvesztett lettél, nem politikai okból fogadta ölébe e zordon férfiút, de

nem ám, mert hisz szereti. Ez viszont már valóban politika, célszerű lett volna hallgatni róla. De hála neked, sikerült rá fölhívni a figyelmet, most törhetem a fejem, hogyan simítsam el.

Ursaga kínosan fölnevetett:

— Szereti?! De hisz azt sem tudja, mi az! Most meg min mosolyogtok? Te meg, fivérem, bocsáss meg, ha nem tesz boldoggá a hír, hogy máris örömödet lelted. De nagyon sietős volt. Nem kéne kikacagnod, ez igazán nem szép! Milyen barátok, kik nem látják a szenvedést?

Lehet, hogy barátságtalan a baráttól, ha bazsalyog vagy heherészik, de főként az a legbarátságtalanabb, ha még vihorászik is. Ursaga mérges is lett, annyira nem bírta. Viszont minél inkább dühült, amazok annál inkább törölgették a szemüket, s végezetül úgy elfajultak, hogy már sem egymásra, sem Ursagára nem mertek nézni, erősen remélve, hátha ily mód csitítható ez a gonoszul nagy jókedv. Persze az akolból kiszabadult nyájat visszaterelni egyáltalán nem könnyű dolog, főként ha a pásztor maga is erőtlen, s megértő szívvel még bólogat is a szabad levegőtől megmámorosodott juhocskák láttán.

Ursaga szíve most nem volt mindent megértő, sőt egészen összefacsarodott, mint a farkasok közé tévedt vezérürüjé, ki máris megbánta, hogy heréjét adta a hatalomért. Szegényke éppúgy, mint az említett kosocska, kit megfosztottak a mára csak álmaiban vissza-visszaremélt egyetlen büszkeségétől, föladta a döntetlennel sem kecsegtető, még csak hősi halált sem ígérő, férfilelket alázó harcot, s maradék büszkeségét összeszedve elindult az ajtó felé, hogy otthagyja őket.

— Állj meg, testvér! — kapta el a karját a Hegy Fia. — Hát már örülni sem szabad? Nem ez-e a Nevetés Városa?

— És a Szerelem Városa — szólt közbe Larissza, de bár hallgatott volna, mert a királyfiból újfent fékezhetetlen röhögés tört föl, pont úgy, rombolóan és elemi erővel, mint a múltkoriban Ereskigal éjfekete vize, amikor kutat ástak a város határában. Olyan is volt, mint a fekete víz: gonosz és tapadós, sikamlós és szomjazót gúnyoló.

A lány fölmérte, hogy elérték a határt. Megfegyelmezte magát, közönyös nyugodttá fékezett hangja nemcsak a másik kettőt, hanem még önmagát is meglepte:

— Ursaga, én, az orvos, kérdelek téged, vajon mi módon maradnak érintetlen szüzek a nők karjaid között? Különleges, sosem tapasztalt esetre figyeltem föl ugyanis, s velem együtt ez a kis együgyű is. Még ennél is híresebb orvos leszek, ha meg tudom magyarázni, mert ilyen még a hegyek között sem fordul elő, bár az ottani férfiaktól minden kitelik. Jól van, ne duzzogj, nagy medve, vagy inkább mégis duzzogj, kellemesebb a fülnek, mint az Istentől elrugaszkodott nevetésed! Tehát, Ursaga, segíts nekem, hogy az egész világ és az utókor tudomására hozhassam, hogyan lehet a hitvesed egy szűz? Illetve — tette hozzá gyorsan a királyfi szóra kívánkozó száját látva — egy asszony, aki ma reggel még az volt? Tudod, ez fivéredet is érdekli, tőlem is megkérdezte. Ma reggel.

A nevetés már csak olyan, hogyha akar, hódító útra indul, s meghódítja még azt is, aki még az imént is szentül fogadta,

hogy csak azért is szenved, bármilyen fegyverrel támadna is rá az öröm. Ursagát is legyőzte, sőt ő lett a legboldogabb.

„Én ostoba! Ezért emlegette Larisszát" — értette a szíve, s még sok mást is: „Samassina féltékeny Larisszára! A szépség a csúnyácskára! Hej, hej, ez is valami." Ha ez így van, akkor az az ijesztő virág, a töviságú, tán sosem tud kinyílni.

A lány most komolyan nézett rá.

— Add kezembe a táblácskát nyugodtan, én tudom a titkot, magam fejtettem meg.

— Nem tehetem, hitvesem van veszélyben.

— Igen. De te is. Sőt én is, mert hallgattam és hallgatok. És fivéred is, ha óvatlanságunkban megértetjük vele. Csak nálam nem kereshetik, csak tőlem nem vehetik el, mert én vagyok Larissza, s ki merne hozzám nyúlni, ki merne engem gyanúba keverni?! Ezért küldött az Úrnő. Téged elfoghatnak, de engem nem. Érted már végre, te kevésbé okos sólyom? Nem temiattad, őérte.

Mégiscsak okos lehetett a sólyom, mert végre fölfogta a szavakat, s átadta a táblát. A lány rögtön a ruhájába rejtette, de aztán gondolt egyet, kinézett az ajtó elé, majd megnyugodva újra elővette. Szép csöndben olvasni kezdte.

— Ajaj! — szólt nemsokára. — Óvatlanul egyértelmű. Pedig az Úrnő azt mondta, lehetséges, hogy tényleg nem érted. Miért nem mondtál neki igazat? Ki a te hitvesed egyáltalán?

— Te is tudod, Larissza! De én valóban nem értem. Hisz ez semmi! Innin és Dumuzi: ki nem ismeri?

— Igen, közismert. Ez ugyan csökkenti a veszélyt, de nem eléggé. Össze kell törnünk, hogy nyoma se maradjon! Jobb lesz, ez a legbiztosabb.

Azzal Larissza teljes erejével a földhöz vágta a táblácskát, hogy az millliónyi kis darabkára törött.

— Elment az eszed! Mit mondasz az Úrnőnek?!

— Majd fejből, hisz én is fújom gyermekkoromtól, mint, remélem, te is: A szépséges Istennő és szeretett férje. Az imádott királyi hitves, ki magot szántott a fénylő földbe, s kire a halál vár... Értenéd, ha tényleg igaz lenne a név, mit Innin adott neked: Okos Sólyom. De most jobb, ha nem érted. Az Úrnő igen haragszik. Még hatvanszor és hatvanszor el kell mondanunk, hogy nem értem ragadtál kést, nem engem érzel hitvesednek. Meg azt is, hogy nincsenek és nem is lesznek politikai következményei gyönyörűséges ügyeteknek. De a fő baj nem ez, hanem inkább az előző. Meg Ziszudra is gyanús neki. Én azonban meggyőzöm, és meggyógyítalak téged. És a hitvesedet. Majd értesítelek, de jobban teszed, ha nem laksz Ziszudránál, miért szítanád föl újra a tüzet? Ő már egyébként otthon van. Nem hagytam volna bántani, megmentettem volna, ne aggódj, inkább gondolkodj, még egy férfinak is lehet legalább egy csöpp kis esze!

Ettől azért megvidámodtak. Ursaga is mosolygott, amikor megcsóválta a fejét:

— Ó, te asszony, fivérem hitvese, áldom az Istent, hogy nem nyertelek el tőle!

Nevetve búcsúzott Larissza:

— A Nagy Hegyúrnő maradjon veled, Ninhurszag.

— A Nagy Hegyúrnő vigyázza léptedet… az a hogy is hívják, Larissza? — köszönt a jó testvér, de a lány válaszát Ursaga már nem hallotta.

Viszont a falak még messziről is kongták:

— Nin… Nin-micsoda? Nin-hur-szag? Ó, szentséges Atyám, micsoda név! Akarom mondani: szentséges Anyám! Te, Larisz-sza, bizonyos, hogy ez a neve? Nem az Úrnő kislányát hívják így? Jól van na! Hisz csak a kedvedért. Nekem igazán mindegy, mi az Isten neve. Sebaj, ha csak egy kisded is. De egy csecsemő hogy véd meg a qutiktól? Ráadásul egy lánycsecsemő. Jaj, bocsáss meg, soha többé nem szólok, csak mosolyogj rám, kér-lek! Esküszöm, föláldozom a legszebb kisbárányt a te Nin.., szó-val, tudod, a mi Istennőnknek. Kérj bármit, s én megcselekszem, egy szavadba kerül, s szoknyát húzok. Ugye szeretsz még?

Végre csönd lett, de hamarosan újra fölzengett:

— Nin-hur-szag! Ninhurszag! Én Istenem! Ninhurszag Úrnő, köszönöm neked! Hej, hej, hej, huj, huj, huj, Ninhurszag, Nin-hurszag, Ninhurszag!

Már elhalkult a hang, megszületett a hallgatás, de Ursaga fülében még sokáig ott csengett a név: Ninhurszag.

***

---

* *Tartalom:* ►**399.** *oldal*

Ursaga megfogadta Larissza tanácsát, jelesül, hogy célszerűbb a rónák királyát, ha már legalább van reményünk, hogy elfáradván esetleg elalszik, kővel nemigen dobálni, mert mi van akkor, ha álma ugyan nem mély, de ezt mégis zokon veszi — meglehet, gyorsabban futunk, de ebben előre sohasem lehetünk bizonyosak, s épp az a probléma, hogy csak utólag derül rá fény, így könnyen lehet, hogy tévedésünket már nem áll módunkban helyreigazítani. Meglehet, gyávább, de bölcsebb megoldás, ha inkább megcsöndesedünk, visszafojtott lélegzettel a közelébe kerülünk, és halkan megsimítjuk a sörényét. Ilyenkor megtörténhet a csoda, Ursaga is látta a mutatványosoknál, hogy a nevezett bestia nem mindig falja föl a gazdáját, esetleg még a farkát is megcsóválja a kedvéért, sőt volt már, hogy a kezét is megnyalta, de azért az idomár biztosította a szájtáti publikumot, hogy biztosítás még sincs, mert esetleg újra eszébe juthat, hogy őhozzá az emberhús a legméltóbb eledel, s ilyenkor fölijed a vadállat, körbeszimatol és belebömböl a levegőbe: „Én Uralkodó vagyok!”

Ha Ursaga úgy hitte, mindenét vesztette, hát tévedett. Kétszeresen is. Először is, mert pénze még mindig annyi volt, amennyi az egész külvárosban összesen nincs, sőt az idők kezdete óta soha nem is volt; másodszor, mert volt rabszolgái közül

---

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

hárman is várták Ziszudra házában: az öreg Meti, a féleszű Lurma, aki gyakran vedelte az árpasört, s emiatt sok esetben gazdáját is feledte, ki pedig ezért kemény rendszerességgel még verést is szokott neki ígérni, s csakis a Nagy Istennő tudhatja, miért nem javult meg az ostoba (bár Meti sejthette az okát, mert nem győzte hangsúlyozni, hogy az ígéret szép szó ugyan, de csak ha megtartják, akkor ér valamit); és ott volt még az a sírós szemű kislány is, aki alig mert ránézni volt gazdájára, s akinek a neve végre fölrémlett Ursaga előtt: Azúra. Az, akinek olyan mosolygós szeme volt. („No, ne sírj, kislány, nem te tehetsz róla, majd megtanulsz te is a szóra ügyelni.")

Velük együtt költözött a külváros legnagyobb és legszebb házába, egészen közel a paloták falaihoz, hogy az éji titokban hozzá-hozzálopódzó Larisszának ne kelljen sokat bolyongania, akivel ilyenkor a Hegy Fia sosem jött el. Larissza kívánta így, mert szerinte egy ekkora nagy medvét körülményes elbújtatni még a sikátorokban is, amiben van is némi igazság, a királyfi be is látta, de nem ezért fogadott szót, sokkal inkább a mosolyért, amit nem szívesen kockáztatott volna. Mert szebb a nő, ha nevet, mintha összevonja a szemöldökét. Nem is szólva arról, ha még a homlokát is képes ráncolni.

A házat megtalálni nem volt nehéz — Ziszudra nézte ki —, de megvenni annál inkább. Ifjú tulajdonosa semmiképp sem akart megválni tőle, épp azért, amiért Ursagának is ez kellett: innen csak pár lépés a palotanegyed, s ez a tény tette különösen kedveltté az éjszaka magányában bolyongni szerető úrihölgyek előtt. A csinos fiatalember sokáig tartotta magát, mondhatni

megcövekelte a lábát a küszöbön, mert ugyan ki adná szívesen elsőszülöttségi jogát múló földi javakért, holmi hitvány ezüstért (bár igaz, ami igaz, beszélik, hogy netán egy tál lencsével mégiscsak megéri elcserélni – legalábbis testvérek között), de a szerencsétlen áldozat harmadnapra végképp megtört, mert Ziszudra olyat mondott neki, ami őt, szegényt, a padlóra sújtotta: harminc ezüstöt fizetnek érte! A lány – bár sosem tette be a lábát a Tábla Házába – jól sejtette: nincs olyan, hogy nem eladó, csak túl keveset kínálunk.

Ursagáéknak tehát új otthonuk lett, s erre Meti volt a legbüszkébb, hát hogyne lett volna, mert melyik szabad asszony dicsekedhet ilyen drága házzal! Zavar is csak egyszer támadt, mindjárt az elején, amikor egy valaha feltehetően csodaszép, s még most is előkelő hölgy a gazdája felől érdeklődött, s Meti hiába magyarázta, hogy az már régen alszik, meg egyébként sem szokott papnőkkel szóba állni, mert nem is volna illő egy egyszerű közembertől, meg aztán belátható, hogy késő éjjel van, ugyebár. Az illető csak nem hagyta annyiban a dolgot, ami érthető is, hisz a végére már üvöltötte, hogy az ostoba rabnő fogja már föl, rendkívül sürgős a dolog, másként nem is járkálna ilyen későn homályos utcákon, a közemberek negyedében, ő, az előkelő dáma, aki még az Úrnő ragyogó szemébe is belenézhet, ráadásul sok pénzébe kerül, s aki fizet, annak, ugye, igényei is lehetnek. Mondjuk, ez kevésbé hatotta meg Metit, el is magyarázta szép türelmesen, hogy sokkal előkelőbb hölgyeket is látott már, és a tisztelt úrnő el sem tudja képzelni, ki az a papnő, aki mindig úgy, de úgy megdicséri az ő főztjét, de hát az

egy igazi úrinő. A pénz meg nem számít, van belőle itt is elég, s annyit a hölgy úgysem bír fizetni, amennyibe az ő ura kerül, merthogy az nem eladó. Leginkább pedig az a lényeg, hogy ő nem rabnő, hanem szabad asszony, még ha közrendű is, következésképp itt, a saját házában azt fogad, akit akar, s ő egyáltalán nem emlékszik rá, mikor hívta meg a tisztelt úrnőt.

Aki látott már átszakadt gátat, annak nem kell különösebben bemutatni, milyen is az. Kezdetben csak szivárog a víz a töltés kövei között – ilyenkor még be lehet tömni a réseket, de ez meglehetős türelmet kíván, így aztán nem is igen várható el –, majd folyni kezd, sőt ömleni, aztán nekiered, s végül erejét próbálva nekifeszül. És áttöri azt. Akkor aztán fusson, ki merre lát, mert a víz az igazi Úrnő, ezt még a gályák csacsi hajósai is tudják, jóllehet néha úgy tesznek, mintha csak azért, mert pillanatnyilag épp ők vannak fölül, a víz pedig alul, feledhetnék ezt, a költők által régtől gyanított, alapvető igazságot.

Épp efféle árvíz volt, ami Ursagát fölébresztette. Álomfogta szemét próbálta nyitogatni, hogy láthassa is, ne csak hallja, mi ez az éktelen zenebona. Már régen kivette a visító fejhangot, mely győzedelmesen uralta a káoszt, s hirdette büszkén messze földre a legfinomabb úrihölgyek remekmívű szókincsét.

„Tán csak nem támadták meg a külvárost a paloták lakói, hogy elvegyék tőlünk egyetlen, s ezért fölbecsülhetetlen értékű kincsünket, az éjszakai nyugalmat?" – kérdezte benne a boszszús fáradtság.

Ha jól belegondol, ez nem is olyan képtelenség. Aggódott is magában ezen titkos vagyon miatt attól a naptól fogva, hogy

élete első adóját befizette Innin Kincsesházába. (Azért az elsőt, mert mindenkor és mindenütt a szegény közemberek adóznak, a gazdagok és a hatalmon lévők egyáltalán nem vagy nemigen — és ez így helyes, mert ez a Törvény, a Rend és az Igazság, valamint Isten Akarata etc… és különben is ők a gyöngébbek, mármint a szegény közemberek.) Szorongott is azóta, mert a közrendűek eme luxusa véletlenül kimaradt az adófélék listájából, de semmi sem gátolja meg, hogy a hiányt Odafönn az Okosok mielőbb észrevegyék és szorító államérdekből szorgosan pótolják. Éppen ezért nem beszélt erről Larisszának.

Most viszont már egészen mérges lett, mert sikerült fölmérnie, hogy még sincs palotaforradalom, márpedig ez esetben az illető hölgy mit keres itt, és ha már itt van, mit kiabál.

Kitámolygott, de sajnos nem volt megfelelően öltözve, de ez mégiscsak bocsánatos vétek — a Magasztos Drágalátos Kiválasztottjai sem írták föl a halálos bűnök közé, bár Ursaga azért titokban tartott tőle, hogy ami késik, nem múlik —, mert hogyan is lenne elvárható, hogy az ember talpig díszben aludjon, főként, ha nem is Larsza legnagyobb méltóságáról, hanem csak egy egyszerű közemberről van szó. Az meg igazán magánügy, ha valaki ágya magányában, amit sajnos nem oszthat meg senkivel, nem tűr a testén ruhadarabot. De hisz meleg van! Meg aztán ki látja? Hisz éppen ez a baj, hogy senki, mert a meghívott nem jön, hívatlanul pedig nem szeret vendéget fogadni.

Baj volt még az is, hogy mindezt igazából végig sem gondolta, amikor, mint egy földre szállt gyönyörűséges férfiisten,

aki az égiekhez méltatlanul nem látszik valami derűsnek, sőt, mintha inkább morcosnak tűnne, kiviharzott az előházba. Lehet, hogy ez nem volt illendő, de mindenesetre eredményes. A papnő szájában megakadt a szó, pedig nem is Ursaga férfiasságát csodálta, azon igazán csak egy pillanatra legeltette a szemét, nem mintha nem nyerte volna el a tetszését, hisz látható volt, hogy elismerése jeléül finoman biccent, hanem mert a férfi arca is föltűnt néki, ami viszont meglehetősen szokatlan dolog a városban.

— Ursaga! — nézett döbbenten. — Te itt? Ó, szentséges Anyám, miért nem mondta ez a bolond rabnő, hogy te vagy itt a gazda?! Be sem tettem volna a lábam a házadba, egy átkozott kegyvesztett házába! Most hogyan magyarázom meg az Úrnőnek?!

— Szívem örül láttodnak, szépséges papnő, de sajna, amiért jöttél, nem áll módomban fölajánlani, ahogy azt te is láthatod, ha még alaposabban megszemlélsz. Bánt ugyan, hogy már nem a régi barátsággal gondolsz rám, félek, hogy megbántottalak akaratlanul is, amikor a múltkoriban azt mondtam, kénytelen vagyok visszautasítani szíves meghívásodat, de csupán csak azért, mert hitvesem van. Lásd, nem mondtam akkor, és most sem gondolom, hogyha a szerelem kényszere nem volna lelkemben, amit hűségnek is hívnak — ha már elfelejtetted volna —, akkor sem lökném vesszőmet egy ilyen csúf boszorkány ölébe, s erre nincs is ember, aki rákényszeríthetne. Viszont, ha jól hallottam, pénzt emlegettél, márpedig mi van a pénznél fontosabb?! Fölajánlhatom neked az egyetlen férfiút, aki rajtam

kívül még a házban van, igaz, hogy kissé féleszű, de nem félszemű, valószínűleg jól lát majd téged, ezért célszerű kellő mennyiségű árpasört magaddal vinned, ha a szobájába mégy, mert attól mindenre képes, még a szemeit is behunyja. Tudod, ő nem rabszolga, hanem szabad ember, nem adhatom a dolgot parancsba neki. Nos, hogyan döntesz, Magasztos Drága Leánya? Úrnőm vagy, óhajod parancs!

Úgy látszik, Ursagának valóban hatalma van a nők fölött, mint ahogy azt a városban többen is lelkesen vallják, mert a papnő egészen elvarázsolódott, s ami vele sohasem, másokkal is csak ritkán esett meg: vérvörös pír sütött föl az arcán. Persze az nem bizonyos, hogy a szégyené volt a nevezett szín, lehet, hogy a haragé. Sarkon fordult, hogy dühödten elviharozzon, de Ursaga Metire is hathatott, mert az öreg gazdasszony egészen belelkesült, s utána kiáltott:

— Megmondtam, úrnő, hogy a gazdám túl szép hozzád! Különösen éjjel, amikor mezítelenül járkál, s mivel ezt gyakran teszi, ne is jöjj máskor, mert esetleg képtelen leszel magadat fékezni!

Jót nevettek, mert eggyel több halálos ellenség már igazán nem oszt, nem szoroz.

Ettől kezdve Ursaga házát messziről kerülték a paloták szebbnél szebb papnői, kikről pedig sokan sejtették, hogy kedvelik a külváros éjszakai nyugalmát. Többen — biztos, ami biztos — inkább kimentek a rabszolgapiacra, így csökken a kockázat, bár ez csak látszatra szép dolog, a valóságban egészségtelen, mert nem teszi lehetővé a késő esti sétákat. Meg azért sem az igazi,

mert a rabszolga mégiscsak egy rabszolga. Kéznél van. Viszont a piacon csak nem állhat Ursaga — anyaszült meztelenül!

A rabszolgakereskedők a kezüket dörzsölték, Ursaga nevét imájukba foglalták, s ha tehették volna, titkon aranyszőrű kosocskát is áldoznak a ruhátlan új istenségnek, ki egyetlen fedetlen testrészével akkora üzletet volt képes teremteni, amekkorát csak maga Innin az övével, bár jóformán ő is inkább csak a Szajha évében. És mikor az utolsó fogatlan rabszolga is gazdasszonyra talált, a fukar pénzkölcsönző bankárnők térden csúszva könyörögtek a ravasz pénzkereső kalmároknak, és rabkereső karavánok indultak szélrózsának minden irányába, és minden rongyos szamárhajcsár gyöngyös-hímes ágyékkötőt vett (hitelre, előleg befizetése nélkül).

Az Úrnő meg kacagott, hogy megvidámult, aki hallotta. Hogyne, mikor pontosan ismerte a férfi hálóruháját, s különös éji szokását ő maga is gyakran nevette. Épp pont arrafelé, kint, a külvárosban.

Larissza volt az egyetlen, aki még mosolyogni sem tudott, sőt szemrehányóan korholta a kuncogó Hegy Fiát:

— Hisz valóban bolond vagy, ha nem érted — kezdte nagy komolyan. — Itt nem Ursaga vesszeje a lényeg, hanem ő maga.

Hogy a nagy medve csak nem akart komolyra váltani, a lány is hamiskásan folytatta:

— A tiéd bizonyára még rengetőbben hatna a honi piac állására, s bankárnőink hiteleznék láttára a hegyekbe induló távolsági karavánt. De most nem erről van szó, hagyjál, kérlek,

nincs időm, gondolkodnom kell. Habár… elmélkedni egyedül is tudok.

Később Larissza elmagyarázta:

— Minél többen gyűlölik, annál rosszabb nekünk, hát nem érted? Már két hatalmas papnőt is vérig sértett. Sokan miatta nem járnak ki a külvárosba, éjjelente senkit sem látok arrafelé osonni. Mire Innin Úrnő visszatér, nem lesz, aki egy jó szót is szólna róla. Pedig csak őbenne reménykedhetem, hisz fivérednek a nevét sem ejthetem ki az Úrnő előtt.

Ez valóban így volt. Az Úrnő, valahányszor Larissza Ursagára terelte a szót, nyomban lezárta a témát:

— Larissza, illene tudnod, a Palota szent hely. Itt méltatlan közemberekről nem beszélünk.

Larissza, az okos, nem tudott mindent, bár annyit már igen, hogy a Vétkek Háza őrei nem csak neki engedelmeskednek, de az még rémálmában sem jutott volna eszébe, hogy őt is figyelhetik. Inkább csak megszokásból — úgymond kötelességtudatból —, mint gyanúból fordulgatott hátrafelé, ha Ursagához tartott. Véletlen volt, hogy meglátta a lopakodó árnyat. Épp az Ursagának szánt tégelyecskéért hajolt le — melyben szerelemvágy-csökkentő, nyugtató hatású virágporkeveréket hozott, enyhítendő szegény barátja mindinkább elhatalmasodó búskomorságát, s mit szeles sietésében leejtett a földre, de Inninek hála nem törött el, viszont kissé odébb gurult, s a lány kénytelen volt hátrafordulva keresgetni a sötét köveken, lenn, a ragadós porban —, amikor észrevette. Nem volt buta, tudta, mit jelent. Csak a megbízóban nem volt mindjárt biztos, jobban

mondva nem akart biztos lenni. Innin csak nem, miért tenné a Torony magányából a legbizalmasabb barátnőjével? A trón legfőbb őre megint csak nem, meg sem merné tenni Innin kegyeltjével; és nem marad senki más, aki megteheti, mert hatalma még Larissáénál is végtelenebb.

Sokáig kereste a tégelyt, még akkor is, amikor már régen a ruhája redői között lapult. Közben úgy ráncolta a homlokát, mint egykor a Kegyes Anya betegágya fölött.

„Ha tudom a baj okát, tudom a megoldást. Már ha van. Ha figyeltet – nem bízik bennem; ha nem bízik bennem – jó oka van rá, legalábbis azt hiszi. Holott valójában semmi oka, mert én hű vagyok, sőt még szeretem is. Ezt viszont ő is tudta, de most mást gondol. Ha az uralkodó hite megrendül a bizalmasában, ki titkai egyedüli tudója, az régen rossz az illető bizalmasra nézve. Veszélyben vagyok, ismerem a titkát, melyért a szégyen karójára küldheti őt Innin, kinek, ha visszatér, elmondhatom a titkot. De én Larissza vagyok, engem kivégezni nem lehet, még hazaárulásért sem, fölöttem egyedül Innin ítélhet. Legjobb, ha véletlenül meghalok, ami könnyen megeshet azzal, aki óvatlan módon kóborol az éjszakai külvárosban. Ha engem baleset ér, vagy nyomaveszett tettesek tévedésből meggyilkolnak, az két embernek okoz végtelen fájdalmat. Szegény, kis medvém, ő megúszhatja, mert kellőképp ostobácska, hogy rájöjjön az érdekekre, meg a politika is védi, de Ursaga okos sólyom! Már rájöhetett a titokra. Ha ő is meghal, Ziszudra foghat gyanút. Úrnőm, három embert kell megölnöd, de ez nem lesz elég! A gyilkosokat is el kell tenned láb alól, hogy tanú se

maradjon; aztán ezek gyilkosait is... Nem ronthatott el téged ennyire a hatalom! De miért vesztettem el a bizalmát? Ó, szentséges Anyám: Ursaga! Úgy véli, Ursaga szeretője vagyok, kiért fivérével harcolt, s kin most megosztoznak, ahogy jó testvérekhez illik. Azonnal ki kell gondolni valamit, mert meghalunk! Jobb lesz, ha Ursagával együtt. Ha mi ketten, a Folyóköz legokosabbjai, nem találunk ki semmit, akkor nincs is megoldás. Ez pedig nagy baj lenne. Főképpen Larszának."

Ursaga háza felé iramodott, s úgy rohant, mint ki életéért fut. Közben végig szidta a saját buta fejét, amiért nem hozott magával legalább néhány keménykötésű rabszolgát.

— Ej, ej — karolta át Ursaga a kétségbeesetten lihegő lányt. — Kértelek, engedd, hogy a palotákig érted menjek, lásd, csak megkergetett néhány zsivány. De nem is csoda, azt hihették, rabnő vagy, ki a bordélyba igyekszik. Kár volt így megijedned, nem bántottak volna, hisz félik Innin törvényeit. Jobban tennéd, ha legközelebb nem a legutolsó szolgálód gönceit öltenéd magadra.

Aztán hamarosan Ursagának lett volna szüksége vigaszra, vagy legalább tanácsra, ha az előbbi lehetetlen. Mert itt vigasz nem létezik. A férfi szerelmes volt, s most tényleg halálosan. Füle hallotta, esze fölfogta, hogy neki halnia, de szíve, szegény, halott szíve nem bírta hinni.

— Larissza — mondta megtörten —, hinném, ha nem róla volna szó... Inninről rögtön, de Samassina? Ez nem lehet, érted?! Te nem ismered őt... ő nem ilyen, nem gyilkos! Lehet, hogy haragszik, s mérgében igazságtalan, de nem gonosz, ó,

nem gonosz! Larissza, hallgass rám, atyám is szerette, s az ő ítéletében csak megbízol, ha már az enyémben nem is.

— A tiédben is megbízom! — bólintott a lány. — Ő nem volt gonosz, tisztább és jobb volt, mint bármelyikünk, élted is megmentette, s nem mérlegelte az árát. Mindent fizetett érte, mindent, amije csak volt: a boldogságát, lelke üdvét, élete biztonságát.

— Én is ezt mondom! De egy kicsit túlzol, élete és lelke nem volt veszélyben, Innin sem ítélte el, hisz Larszáért is hazudott, nem csak atyámért. És megbosszulta a szentségtörést, ahogy illik, kellőképp, az egész város előtt: a kikacagás egy nemes legnagyobb büntetése.

Larissza fejcsóválva nézett rá.

— Ó, szentséges Anyám, Innin, el ne hagyj! — kiáltotta hitetlenkedve. — Hát létezik ilyen?! Ó, Magasztos, még hogy az erőszakolt kéjért akarna megölni téged?! És engem? Mert féltékeny? Hisz akkor már sok asszony nem élne Larszán, kinek ágyában szerinte megfordultál! Ne mondj semmit, ne tiltakozz, én tudom, hogy nem volt senki, de ő régtől úgy hiszi! És a győzelem ünnepén? Nem te mondtad-e, hogy ő maga ajánlotta, keress valaki mást? Ó, nem, ő nem féltékenységből ölne, mint te! Engem sem emiatt, ez legföljebb csak fáj neki. De elvesztettem a bizalmát, mert az a látszat, hogy elárultam őt szép szemedért, s hogy is győzhetném meg az ellenkezőjéről, amikor éjjelente idejárok. És még csak nem is ezért öl meg! Mondtam, ismerem a titkát, nem ő mondta el, nem is beszéltünk róla, csak egyszer, akkor is csak félszavakkal, én fejtettem

meg, mert mi lehet rejtve Larissza elől. Úgy hiszi, egyszer már elárultam, tehát megtehetem máskor is. És te is elárultad!

— De én nem tudom, miről van szó, nem mondtad neki? — feleselt a férfi türelmetlenül.

— Hiába mondtam, ki hinné rólad, Okos Sólyom?! Én sem. Hisz értem, védted ezzel is, de most beszéljünk nyíltan, mert ez már az életünkbe kerülhet! Ha nem ő, akkor a másik Úrnő ölet meg minket. Az egyik félelemből, a másik jogos büntetésül. Mert ez ám az igazi szentségtörés, nem a te vétked! Mert van-e förtelmesebb bűn annál, ha valaki az Istennek hazudik?

Larissza elhallgatott, s most ő nézett Ursagára türelemfogytán. Mert mit játszik ez itten? Kinek van erre ideje? A férfi értetlenül bámult vissza.

„Nem tudja, még mindig nem tudja!" — futott át az agyán a hihetetlen valóság. Önmagára mutatott, amikor folytatta:

— És annál, ha ezt valaki tudja és elleplezi?

Pillanatnyi szünetet tartott, majd ujját a férfira szegezte. Hangja fenyegetően ívelt fölfelé, mint a hidegszívű bíróé, ha hóhérkézre adja legkedvesebb barátját:

— És annál, ha valaki tulajdon atyját löki a halálba önmaga helyett?

Megint megállt, hogy megfigyelje Ursaga szemének válaszát, de csak bolygó kuszaságot látott. A kitartó türelem, melyet a vén remetétől eltanult, kezdte már elhagyni, ezért úgy döntött, megadja a kegyelemdöfést. Úgy, ahogy Nungalnak, a fogdák istennőjének irgalmatlanul igazságos papnője döf az áldozati

bárány szívébe, amikor a Vétkek Házában istenítéletre készülődik. Gyorsan, határozottan, a közepébe találva.

— És annál, ha valaki méltatlanul dicsőül meg a Toronyban, s főpap létére hazudja a város szemébe, hogy ő az Isten Egyszülött Fia? Átkozott az ilyen, és átkozott az ivadéka is! Átkozott és halálra való az a gyermek, akinek anyja, apja, de még a nagyapja is becsapta az Istent!

Ursaga megkövült. Larissza biztosra érezte: ezt megjátszani nem lehet, a férfi szeme tényleg csak most nyílt rá az igazságra. Pedig az igazság oly egyszerű, hogy a bordélyig cipelt bamba kisdiák is kitalálta volna. Csak Larsza okos sólyma nem. Mert a világ legbutább kisfiának eszét kitárta egy szép leányzó mosolya, de a legokosabb férfiét bezárta egy állami színjáték. Vagy maga az Isten. De hát kételkedhet-e bárki is, ha ezrekkel és ezrekkel együtt hallja a mennyei szózatot: „Ő az én Szent Fiam, kiben gyönyörködöm!" Mert ha még az Isten is hazug, mi marad még nekünk?

Larissza, az orvos tudta, hogy el kell mondani a betegnek az igazat, ha az a tünetekből nem sejti meg a valót, de Larissza, a barát megijedt. Hiszen sokszor beláthatatlanok az igazság következményei. Néha jobb ki sem mondani, mert van, hogy nem ér annyit, mint egy rongyos ágyékkötő.

Ezt meg (mármint hogy az igazság nem ekvivalens az ágyékkötővel) onnan tudni, hogy élt-éldegélt valaha egy egyszerű asszony. Volt annak az asszonynak egy olyan gyönyörű leánykája, hogy csudájára járt a fél világ. Akadt is kérője bőven, csak győzze válogatni. A leányka választott is magának egyet, még-

pedig csodamód nem a legszebbet. Sőt, ha igazán őszinték akarnánk lenni, azt kellene mondanunk, hogy éppen a legrandábbat. Merthogy ez a legény oly randa volt szegény, hogy őtet is csudálta ám a fél világ. De még jobban csodálták azt a fényes nagy lakodalmat, amit hamarosan megtartottak. Na, az ifjú pár él-éldegél ám nagy boldogan, amikor is egyszer csak arra jár egy vénasszony. Hát ez a vénasszony afféle-jóféle vajákos asszony volt. Csóválta ám a fejét, amikor meglátta a világszép fiatalasszony világranda férjét: „Leányom, hogy az isten csudájába tudtad kiválasztani éppen a legrandább férfit?" „Éne, öreganyám? — kacagott az asszonyka. — Mért mondasz te ilyet énnékem, hisz az én férjemnek párja nincsen!" A vénasszony meg nagy fejcsóválva otthagyta az ifjasszonyt, s elfelében azon elmélkedett, hogy bizony csak igaz, hogy némely fehérnépet a szerelem egészen vakká tesz. A fiatalasszony fejébe meg szöget ütött a dolog. Tán tényleg olyan randa volna az ő szeretett férjecskéje? Ezt őneki eddig még senki sem mondta. Hinni nem hitte most sem igazán, de azért a bizonyosság végett kérdezősködni kezdett, hogy mit vélnek a népek az ő férjecskéjéről. Persze azok szabódtak előbb, de a végére csak kibökték az igazat, hogy bizony ily randa férfiember nem terem minden bokorban. Aznap este, amikor a világranda férjecske fáradtan-izzadtan hazajött a vályogvetésből — mert azzal kereste a szűköcske kenyérkét —, hát látja ám, hogy a holmicskája a küszöbre van rakva. „Most már amerre látsz, ebadta hitványa!" A férjecske hiába kérlelte az ő világszép asszonykáját, hiába térgyepelt a küszöbre, még a rongyos ágyékkötőjét is

kidobták utána. Így ért véget az a legendás nagy szerelem, melynek híre egykoron a szűzleánykák szívét borzongatta. Mondják is azóta, hogy „mondd meg az igazat — kidobják az ágyékkötőt”.

Bár Ursaga ágyékkötőjét már rég kidobták, Larissza mégis azon tűnődött, hogy talán várni kellett volna még azzal az igazsággal. De ha nem lehet? Ha az élet perceken is múlhat? Viszont annak, aki vállalja az igazság kimondását, föl kell készülnie a legrosszabbra is.

Az orvosnő a betege mellé lépett.

Hallgattak. Nagy sokára szólalt meg a férfi:

— Szerettek, engem szerettek! Az életüknél jobban, az Istennél jobban! A Poklot vállalták miattam! Pedig atyám azzal búcsúzott, hogy a Magasztosnál vár rám, de ő Ereskigal foglya már! Miattam, érted?! — jajgatott föl.

Arcát két kezébe temette, mert az önvád már apró kis darabokra marta régtől sebes lelkét, s úgy érezte, arcának bőre is haldoklik, s véres verítékcseppek borítják el a homlokát. Ó, Isten, nincs őnála gonoszabb az egész kerek világon! Nincs őnála önzőbb, kegyetlenebb, aki áttapos a legszebb, legszeretőbb szíveken! Meg kéne halni.

Larissza megfogta a férfi kezét, s lefejtette az arcáról. Szorosan tartotta magánál, két tenyerébe kulcsolta, aztán fölnézett rá a gyógyító orvos titkokat ismerő szemével. Hosszan nézte, rendületlenül, mintha Gula istennő maga volna, kinek pillantása életet adhat vissza. Ursaga sem bírta kivonni magát az áradó erő alól, s bár a szemét többször elkapta, mégis mintha gyó-

gyult volna a seb. Larissza is így vélhette, mert már csak egyet akart: figyelemre kényszeríteni a férfit. És gondolatra, mert itt összeomlásnak helye nincs.

— Ó, ezt el ne hidd! — mondta hosszú pillanatok múltán a tudós bölcs nyugalmával, amikor végre kisimult az a finom kis ráncocska a férfiszem körül, melynek parányka vibrálása anynyira aggasztotta.

— Larsza főpapja az igazat mondta fiának! Azt akarta, hogy ne gyötörjön a kétely, ha majd mindent megértesz. Nem Ereskigalnál van, hanem az Istennél. Aki szeret, azt Isten is szereti! A Szeretet Istene nem kívánja a vért, megvédi a Pokoltól, magához veszi azokat, akik a halált is vállalják szerettükért, mert ezek a Magasztos drága leányai és drága fiai, mert ők az elveszett Ember, kit az Isten bolyongva keres a földön századok óta, kiért megtestesült annyiszor, s kiért megint eljön, mert ez oly ritka kincs, hogy megéri a fáradozást. Hallhattad, maga az Isten vallotta atyádat szeretett Fiának.

— De nem ő az Istenfiú, nem ő! — kapta el a kezét Ursaga. Mellére ütött, hogy csak úgy döngött a széles csontboltozat. Az orvosnő ijedten látta meg szemében a téboly villanását, amikor a férfi, mintha a templom teraszán állna, dübörögve-üvöltve szavalni kezdte Dumuzi imáját:

— Én vagyok az Isten Egyszülött Fia! Az én átdöfött, vérző szívemet kell a Gonosz szemébe vágni! Én vagyok az Ember, én vagyok a Király, az én testem-vérem kell szétosztani! Mert csak én, az Isten Fia, én támadhatok föl, csak én győzhetem le a

halált, én hozhatom el a megváltást a világnak! Mert én vagyok...

Larissza nem tétovázott tovább. Akkora erővel, amekkora csak vékony kis kezéből kitellett, arcon ütötte a férfit, hogy az a nem várt ütéstől hátratántorodott. Arcán vérvörös pír jelent meg, könnyei is összegyűltek a szégyentől, mely a szót is belérekesztette. Vádlón nézett a lányra, még a keze is megmozdult, mintha bizony joga lenne visszaadni. A lány is fogta az ösztönös indulat akaratlan rándulását, s egy icipicit hátrébb lépett. Nem, mintha félt volna, de azért kutatón sandított a férfira. Majd, mikor a szemeiben meglátta a haragot, megnyugodott. A harag nem baj, a harag egészség.

Az orvosnő nem foglalkozott tovább a férfi megrökönyödésével, mintha mi sem történt volna, úgy folytatta:

— Nem, hatvanszor és hatvanszor nem! Hiheted-e, te, Okos Sólyom, hogy a Jóság Istene, a Szeretet Istene, tulajdon Egyszülött Fiát a halálba löki?! Hisz még a leggonoszabb sikátorlakó sem tenné ezt a gyermekével, hisz még a qutik vezére sem, sőt maga Innin Úrnő sem! Még Ő is megmentené, s inkább maga halna!

— Larissza, mit beszélsz, ez istenkáromlás! — kiáltott Ursaga az arcát masszírozva, mert még viszketett egy kissé, bár már el is felejtette, mitől, úgy megdöbbent a lány szavaitól. — Az Isten nem öli meg a Fiát, csak magához veszi, és föltámasztja mindnyájunk előtt, hogy higgyünk az örök életben, és hogy aki hisz, el ne vesszen.

— Ursaga, az Istenért! — vágott közbe a lány. — Én orvos vagyok, a legokosabb és a legjobb, titkolnám-e előled, ha hallottam vagy láttam volna valaha is a holtak föltámadását? Mert ilyen eddig még nem volt, és ezután sem lesz! Dumuzi teste halott, talán csak a lelke él tovább. Atyád is halott, de te élsz! Ő, a főpap, ő nem hitt a holtak föltámadásában! Mert pontosan tudta, hogy az Isten nem kívánná saját fia vérét… és tudta, hogy az egész nem igaz… és tudta, hogy Isten vele van, mellette fog tanúskodni, mert azt is tudta, ki beszél az Isten nevében, az Isten helyett a Toronyból! Gondolkozz, okos sólyom! Kinek az érdeke?!

Ursaga hite összeomlott az orvosnő szavaitól. Hirtelen szakadt rá a csillagos ég, s lelke ott állt a világmindenség végtelen magányában, egyes egyedül: Ember — az Isten nélkül.

— Ez lehetetlen, Larissza! — mondta, bár tudta, hogy igaz. — Ha ez csalás, nincs értelme élnünk.

A lány elmosolyodott, de szemében komoly hit fénylett.

— Már hogyne lenne! — mondta biztatón. — Isten van, és ő a jóság. Ennyi nem elég? Mit akarsz még? Valóban csak akkor hinnél, ha valaki föltámadna a holtak közül? Akkor jobb ember lennél? Nézz csak körül a városban, Isten Választott Városában! Mindenki hangosan vallja: az Isten föltámasztotta Szent Fiát a halálból, de ha ezt valóban így is hinnék, rettegnék a Magasztos haragját, és soha többé nem mernének vétkezni! De nem hiszik, mert ez hihetetlen, mert ellentmond a józan észnek, mely egyetlen fegyverünk a hazugsággal szemben.

A férfi végképp elcsüggedt.

— De akkor miért, Larissza?! Atyám csak nem volt hazug? — kiáltotta reménykedve, hátha a vén főpap emléke néhány morzsát visszaadna a szétporló hitből. Inkább önmagának, mint barátnőjének bizonygatta tovább:

— Hisz puszta kezével tépte ki a király szívét! Miért tette volna annyiszor, ha ez nem Isten szolgálata? Mert ha nem az, akkor közönséges gyilkosság.

Hiába szomjazta Ursaga szíve, a lány nem hazudott.

— Larszáért, a népért, a világért — felelte halkan, mélyen meggyőződve, de azért szomorún-sóváran. — Igen, ő tudta, hogy gyilkol. Nem tehetett másként, mint ahogy sosem lesz olyan főpap a világon, aki a hitet cáfolja meg, aki az igazat mondja a híveknek, mert akkor tényleg megrendül a világ, kifordul sarkaiból, összeomlik az élet, mert csak kevesek szíve bírja el a valót, csak kevesek hisznek akkor is, ha az Isten semmiféle csodát nem tett, ha nem tudja vagy nem akarja eltörölni a halált, ha nincs is föltámadás. Ha Isten létére nincs bizonyíték, akkor vége a vallásnak, mert minek az egész, ha úgyis meghalunk. És főképpen vége a papnők hatalmának, vége a Trónus uralmának.

Nem volt válasz, és nem is volt már kérdés több. Hisz ő maga is, Ursaga, aki mégiscsak az Isten fia, ő is kigondolta ezt már rég. A Torony csak annyit ér, mint a kecskebőrös hegyi bálvány, a Nagy Hegyúr vagy a Seregek Ura. Semmit. Vagy mindent — ha van, ki hisz benne.

Mintha látná a gondolatokat, úgy felelt Larissza:

— Te vagy az Isten fia, én meg a lánya. Mi vagyunk a Gyermek, kiben gyönyörködik, kiben örömét leli, mert mi, bár bűneink száma végtelen, s olyan már nincs is, amit te el ne követtél volna, vagy legalább ne akartál volna megtenni, a szívünkben megőriztük Őt, az egyetlen Istent: a szeretetet. És mert nekünk nem kell bizonyíték, hiszünk Őbenne a feltámadás hazugsága nélkül is. Mert Ő bennünk lakik, itt, a lelkünkben, mert mi más Ő, ha nem a tiszta lelkiismeret, mely vétkeink megbánására késztet, s mely erőt ad, hogy szembeszálljunk a Gonosszal, ki pedig nem más, mint tulajdon gyűlölködni kész szívünk. Ő bennünk él, s mi Őbenne. Ennyi az Isten Igéje, s jó anyád és jó atyád is így látták.

Csönd telepedett rájuk, Ursaga előbb azt hitte, a Halál csöndje. Aztán hirtelen, derűs nyugalommal ott termett az Isten, s kézen fogta magányos gyermekeit.

Haloványan, alig is láthatóan kirajzolódott a szemközti falon egy különös alakzat. Ursaga nem tudta kivenni, hogy mi is az. A lányra nézett, hogy ő mit vél róla, de az nem nézett vissza. Döbbentett nézett valahova, de nem a falra, hanem valahová a falon túlra.

— Látod? — kérdezte Ursaga, de a lány nem hallotta. Azon gondolkodott, hogy mi az a valami annak az embernek a fején. Vérzik tőle a homloka.

Ursaga viszont egyre tisztábban látta a különös alakzatot. Mintha koszorú lenne. Vagy inkább korona. De nem aranyból van. Valami növényből. Rózsaféle vagy mi.

„Megvan! Vérfű. Tövises vérfű. De mit jelent?”

„Valami nagyon szépet” – érezte meg Ursaga, s látta, hogy Larissza arca is átszellemül. Ő is látja. De nem szól. Inkább hallgat róla. Márpedig ha Larissza, az okos, hallgat valamiről, akkor arról a valamiről hallgatni is kell.

Az alakzat eltűnt a falról, de Ursaga tudta, hogy semmi baj, mert egy napon újra megjelenik. S azon a napon valóság lesz. Igazi lesz. Igaz lesz. Az a nagyon szép.

Ursaga lelke elcsöndesült. Ahogy ott némán állt a szoba közepén, feléje csordult az a nyugalom, amelynek lágy hullámait csak Samassina ölelése után volt képes érezni.

Larissza is nyugodtnak látszott, pedig semmit sem értett a jelenésből. Végül is mindegy, hogy mi volt az, egyszer majd fényre derül.

De a megnyugvás nem tartott sokáig:

– Atyám! – kiáltotta Ursaga. – Atyám kiontott vére! Engem nem kérdeztek, Larissza, mert én el nem fogadtam volna! Hogy éljek tovább, ha életem ára édes, drága, jó atyám kitépett szíve?!

– Atyád helyesen cselekedett, nem volt más megoldás. Ő öreg volt – te fiatal. A hitvese halott – a tiéd él. A gyermeke felnőtt – a tiéd kicsiny.

A nyugalom most már végképp elhagyta Ursagát:

– Ó, a kislányom! Én, szörnyszülött, megfojtani kívántam, annyira gyűlöltem – zokogott föl. Megperdült, hogy az ajtó felé rohanjon, de Larissza elállta az útját. A férfi mit sem törődött a törékeny akadállyal, eltolta a lányt maga elől.

— A gyermekem! — bömbölte azon a hangon, amelyen a hollófekete áldozati bika szokott volt bömbölni az oltár előtt, mikor halni készül. — Látnom kell őt azonnal, karomba kapni! Engedj, Larissza, nem tudsz visszafogni, ha megölnek is, megyek!

A lány egészen az ajtóba állt, két karját kitárta, hogy elzárni próbálja a legkisebb rést is. Ahogy csak a torkából kifért, úgy üvöltött a férfira, hogy túlkiabálja a bömbölő bika hangját:

— Megölnek minden bizonnyal, cseppet se aggódj! Csakhogy a leánykádat is, a hitvesedet is, nem beszélve arról, hogy engem is, ami végképp nagy kára lenne Larszának! A kérdés már csak az, hogy vajon melyik Úrnő ölet meg téged?!

Ursaga megtorpant. Egy pillanatig némán állt, aztán visszafordult az ajtóból. Szép lassan, ahogyan a nap nagy komótosan lebukik a horizonton, lerogyott a kerevetre.

— Igazad van — mondta az iménti indulatán szégyenkezve. — Előbb a haditerv, aztán a roham.

Larissza csodálta, ahogy az indulatos férfiemberből egy szempillantás alatt higgadt politikus lett. De azért a biztonság kedvéért mélyen belenézett a férfi szemébe. Nem volt miért aggódni: a larszai lugal okos, megfontolt szeme nézett vissza rá.

— Kémem is van: te, Larissza — szólt a lugal. — Valld meg igaz lelkedre, nem a reménykedő, szerelmes férfinak, nem a betegednek, nem a barátodnak, hanem a katonának: kik voltak szeretői Samassinának? atyám? Enkidin? és… és Ninna?

— Ugyan! Senki. Szíved ezt pontosan tudja — mondta Larissza a torkát köszörülve, mert az jól berekedt a szokatlan ordibálástól.

Hallható volt, ahogy Ursaga szívéről leesik a nyomasztó kő. Egy hadparancsnok örülni szokott, ha kémei azt jelentik, gyöngébb az ellenfél hadállása a vártnál.

— Atyám biztosan nem — mondta boldog sóhajjal. — Még a táblácskára is fölírta, ha esetleg kételyem lenne: „*gyere nővérem, szerelmem, menjünk a palotába, apám színe elé, legyél a kislánya*". És az én atyám soha nem hazudott senkinek. Csak az Istennek. Az meg nem bűn, mert neki úgysem lehet, Ő úgyis tudja az igazat, így van-e, Larissza?! — ravaszdi, kisfiús mosolylyal pillogott a lányra, mint a kócos utcakölyök a palota szakácsnőjére, ha sikerült a kamra polcáról almát csennie. Hiszen nincs baj, az Istennek van humora. Másként hogyan is bírná ki?

Larissza is ezen a nézeten lehetett, mert megjátszott szigorúsággal így felelt:

— Istent most már ne emlegessük! Én, az orvos, mondom neked, Őt nem kell háborgatni! Nem azért adott értelmet, hogy mindenféle csip-csup ügyekkel zaklassuk. Még a végén megsértődik, s így szól: „Ursaga és Larissza!"— mondta kioktató, kántáló hangon, mintha ő lenne a Tábla Házának rettegett tanítónője, kitől valaha annyira féltek mindketten. — „Ostoba alázatotok elválasztott Tőlem! Nincs többé helyetek az Országomban, mert eszeteket nem tudjátok használni. Én csak az ostobákon segítek, aki okos, segítsen magán, mert különben

úgy érzem, fölöslegesen adományoztam ilyen szép nagy fejet a nyakatokra, pedig épp azért tettem, hogy legalább ti ne piszkáljatok folyton-folyvást, mert van elég dolgom, ugyanis nem kevés a buta ember. Ezért tehát válasszatok: vagy segítek, de akkor elveszem az eszeteket, mert fölöslegessé vált, vagy oldjátok meg magatok!"

Rövid hatásszünetet tartott, ahogy az egykori tanítónő szokta volt, majd jobb kezét fölemelte, s elváltoztatott, mély, zordon hangon – mint a főpap az oltárnál – az Írást idézte:

– „Ez az Isten igéje, Inninek legyen hála a bölcs és igazságos törvényekért, melyeket nekünk adott az idők kezdetén!"

És Inninek legyen hála a nevetésért, melynek képességével megáldotta az embert, s nem is akárhogy, hanem oly annyira, hogy azt még akkor is tudja használni, ha igazán szorul a hurok a nyaka körül.

– Hiányzik a hitvesed, az én kedves fivérem! – somolygott Ursaga –, mily szépen is tud kacarászni!

– Tényleg tud, pedig eleinte olyan nehezen jött bele, mint a kolostor Szent Bordélyába érkező szűz papnő a szeretkezésbe, de már ott is tart, ahol az illető papnők is szoktak hamarost, úgy megkedvelte, hogy abba sem akarja hagyni.

Ursaga furcsán nézett a lányra, s bár semmi köze nem volt a haditervhez, mégis megjegyezte:

– Larissza, te nem vagy valódi larszai. Ahogy én sem, ahogy Samassina sem. És anyám és atyám sem. És Ziszudra sem, Alitte sem, Azúra sem, Meti sem, Enkidin sem, sőt még bamba szolgám, Lurma sem. Egyáltalán senki, akit szeretek.

— De. Mi is larszaiak vagyunk, meglehet, csak mi vagyunk az igazi larszaiak. Mert tudod, az Isten az idők kezdetén önmagáról nevezett el bennünket, s mert Ő a Szerelem, a Szerelem Városa lettünk. Mi ezt pontosan úgy értjük, ahogy az Isten mondta, szó szerint: szerelem. Ők meg így: szeretkezés. Van némi különbség, bár látszatra semmi. De nekünk meg épp ezért van biztosított helyünk a szégyen karóján!

— Szerelem! — sóhajtott a férfi. — Tudnom kell, hogy van-e. Mert ez az egyetlen esélyünk az életre.

— Igen, okos sólyom, értelek. Azt hiszed, ha Samassina szeret téged, akkor nem is öl meg. De tévedsz! Ő talán valóban nem, de az Úrnő igen, s jelenleg épp az Úrnő akar halálba küldeni, még engem is, a barátnőjét! Mert egyet megtanult: mindegy mit áldozunk föl, ha a lényeg megmenekül. Akiket szeretünk, önmagunk szívét, tulajdon tiszta lelkiismeretünket, sebaj, ha az az egy, a legfontosabb, megmarad. Nála ez nem a hatalom, mint Inninnél lenne. Azért igazán veszélyes, mert akit ő akar megmenteni, az valóban fontosabb nálunk, mert az a személy Ninhurszag istennő, a kisleányotok!

— Lásd, mégis igazam van! A hadicél: visszahozni Samassinát, s bebizonyítani neki, hogy Ninhurszagot, az én drága kicsikémet, semmiféle veszély nem fenyegeti, mert az édesapja vigyáz rá, őrködik felette, amíg csak él. És Ursaga szereti Samassinát, az életénél is jobban.

Larissza mélyen gondolkodott, Ursaga is hallgatott, mert ez így igaz, nincs más esély a túlélésre. Igen ám, de hogyan?

„Hazamehetsz, leányka, ha mindent megtettél, mit tehettél.” Igen ám, de mi az a minden?

„Most légy okos, katona! Egy jó haditerv életeket menthet.” De ki tud most jó térképet rajzolni?

Az Úrnő is gondolkodott a Palota teraszán, mindegyre a Holdat figyelve, rettegő szívvel várva a holnapot, mely egyre közelebb viszi, húzza-vonszolja, kényszeríti a végső megoldás felé, amit halogat hónapok óta, de amit a veszély egyre sürget, amit meg kell tennie, ami megtagadja a múltat, önmagát és az Istent is. Sokszor hitte, hogy egyedül van a világon, nincs kihez forduljon végtelen fájdalmában, de ez soha nem volt igaz, csak most, először.

— Elhagyott az Isten, elhagyott egészen — súgta maga elé, s keze a kőkorlátba kapaszkodott.

Sokáig állt csöndben, hátha az Isten megkönyörül, s mégis idejön, hogy mondjon már végre valamit. De a Magasztos nem szokott jönni.

(Sokak szerint ezt jól is teszi, mert nem volna olyan földi halandó, aki túlélné a Szentség látványát — márpedig ki akarna halni érte? Mások viszont azt mondják, jobb is, ha nem jő, mert nem bizonyos, hogy létezik olyan személy, aki tényleg látni akarná — márpedig hogy nézne az ki, ha potyára jönne?)

Samassina viszont most igenis látni szerette volna. Vagy legalább beszélni vele.

— Innin! — kiáltott az Ég felé. — Hallasz engem, Isten?! Miért cselekszed ezt énvelem? Gasanennek könnyű volt, ő magát tudta adni, de én nem adhatom az életem, az én halálom nem

menekíti meg gyermekem! Meghalni: igen. De gyilkosnak lenni?! Ezt kívánod tőlem, Isten?! Parancsoltad: „Ne ölj!" Most visszavonod szavad?!

Az egek süketen hallgattak.

— Válaszolj! Hallgatsz? Jöjj elém, hadd nézzek szemedbe!

Egy szó sem jött válaszul. Bámulta az egeket merően, hátha szemének ereje még az Istent is képes kényszeríteni. Vagy legalább megidézni. De Isten nem jött.

Jött viszont egy furcsa érzés. Valami szorongás. Hirtelen megborzongott, pedig kellemes nyári éjszaka volt, sütött a telihold, ragyogtak a csillagok, a békés égbolton még csak felhő sem gomolygott, a levegő mozdulatlan állt, szellő sem rezdült. Igazi folyóközi nyári éj. Larsza királynője mégis fázósan összehúzta magát, mert a borzongás nem hagyta el. Az ég is olyan más — mintha egészen felé fordulna, de valahogy nem úgy, mint máskor. Mintha kitátaná hatalmas száját, mint ahogy a királyi vadaskert hímoroszlánja, ha újszülött báránykákat dobál ketrecébe az idomár, ki tapsol örömében, ha sikerül beletalálni a rémséges pofába. Ha az ég olyan, mint az oroszlán, az nem ijesztheti az uralkodót, hisz testvére az neki. Innin szépséges trónusa is oroszlánokon áll, s ő nap mint nap föllép rá, s még sosem félt. De most ez a furcsa szorongás, mely egyre jobban elhatalmasodik rajta. Mi az, csak nem kezd el félni? A királynő, ki még soha semmitől sem félt? Fél, és azt sem tudja, mitől. Hogy hol van az ellen? Hogy kicsoda ő?

Most már jobb lesz bemennie, gondolta hirtelen, de a lába nem engedelmeskedett. Mintha hatalmas súly nehezedett volna

rá, vagy inkább mintha kínzófához kötözték volna láthatatlan kezek, hogy mozdulni se legyen képes, s kedvére dobálhassa szamárganéjjal a gúnyoldó tömeg. Megijedt, mint még soha. Illetve félt már ennyire — egykoron a szülőágyon. Nem attól, hogy ő meghal, hanem, hogy az a másik. Tehetetlenül állt, várta, hogy rátámadjon az a valaki, aki még őt is képes megbűvölni.

Hirtelen eszébe jutott egy mentőötlet. Egy varázsige, melyet minden boszorkányok kapitányasszonya súgott egyszer a fülébe, ki azt mondta, ez a leghatásosabb ige mindközül, mit ember valaha is kimondott, de jelentése oly titokzatos, hogy azt még ő sem érti, mert érthetetlen nyelven szól. Valami vándorló nomádok nyelvén. Valami együgyű sátorlakók nyelvén, akik nemrégiben vertek tábort Ur városának falai körül, de Larsza városában is találkozhatni velük: ha gabonájuk fogyóban, bejönnek a városba, hogy gyönge kisbárány húsáért kenyeret kapjanak cserébe. Nyughatatlan természetű népség, járkálnak mezőről mezőre, országról országra, mert azt mondják, hogy hazájuk a nagyvilág. De szemük csillog, ha fölnéznek a Toronyra, s ajándékul adják a legszebb kisbárányt, csak hogy helyet kapjanak a legnagyobb ünnepen. Varázsló szavaik titkát ki ismeri, maga körül varázskört húzhat, s védelmet nyer félelme ellen. Mindörökké. Kimondta hát:

— Éli, Éli, lama sabaqtani.

És valóban, amint a varázsszavak elhangzottak, a sötétség ellenére is világosan látta, hogy erős téglákból körgyűrű épül köré, melynek falai szilárdabbak, mint amelyik a qutik ellen

épült. Ámult, mert azért nem hitte volna, hogy ilyesmire is képesek a szavak. Ahogy ott ámuldozott a kör közepén, valahogy érezte, hogy válasz érkezik. Hogy Isten szól-e vagy főpapja, a ragyogó Hold? Vagy az a szürke szempár, amely az istenszülő szent asszony ágyánál is fénylett? Vagy az emberi lélek? Ezt nem tudta. Csak azt, hogy van valaki – ki tudja, ki? –, akitől az üzenet megérkezett. Ahogy megérkezett, egyszerre minden olyan egyszerűvé vált.

– Ó, nem! Lehetetlen! Te nem vonod vissza szavad! Nem Te kívánod a vért! Nem Te! Erskigal! Te vagy az! – kiáltotta.

Egy kicsit hallgatott, mert a szíve azért összeszorult az ijedelemtől, de ez csak egy pillanatig tartott. Hisz miért is félne a varázskör közepén? Fejét fölemelte, s erős lélekkel nézett föl az egekbe. Odafönt hatalmas felhők tornyosultak, a Hold eltűnt mögöttük, egyetlen Csillag sem látszott már az égen.

– A Gonosz! Te vagy! Megismertelek! Jöjj, ha mersz, hadd nézzek szemedbe! – kiáltotta újra, s amint kimondta a nevet, megpillantotta az éjsötét felhőkön ülő alakot.

Először csak villanásnyira látszódott szépséges orcája, ahogy rámosolyog a világra. Amikor a felhők szétoszoltak körülötte, az asszony egyre tisztábban kezdte látni, s ahogy tisztult a kép, egyre bizonyosabb lett benne, hogy csábítóbb külsejű lényt ember még sohasem csodált. Amikor már tátott szemmel ámult, egyszerre csak megértette, hogy az ott nem Ereskigal. Ahogy megértette, megsajnálta nővérét, aki leszállt a Poklokra, hogy legyőzze a Gonoszt. És azt hiszi, hogy ott majd megtalálja. Ereskigal szeme közé néz majd, hogy végleg legyőzze. Ha sike-

rülne neki, ha a Halálúrnő lehajtaná a fejét — mit érne vele szegényke? Legföljebb eltörli a halált. De a Gonoszt a Poklok legmélyén meg nem leli. Mert az nincs is ott. Mert az itt van a földön.

Ha majd elmondja ezt Inninnek, ha majd megtudja a világ, ha majd rajta lesz minden agyagtáblán, benne lesz minden szójegyzékben, akkor majd oly közismertté fog válni, hogy fölösleges lesz róla beszélni. Akkor majd tehetetlen lesz a Gonosz. Csak vigyázni kell, nehogy üres szólammá váljék, mint ahogy a legnagyobb igazságok szoktak volt. Mert a közhelyeket senki sem veszi komolyan, még akkor sem, ha igaz minden szavuk.

Elmondja majd azt is, hogy oly gyönyörű, hogy a napra lehet nézni, de rá nem. Orcája színe, mint a mezők fehér liliома, melynek illata bódító álomba ringatja a rét virágait; ajkai, mint a túlérett gyümölcsök, melyek maguktól leesnek a kert fájáról, vérpirosak, s mikor picinyt kinyitja őket, hogy rózsaszín nyelvecskéjével végignyaldossa szájacskája széleit, nem létezhet földi halandó, aki ne adná mindenét megkívánt csókjáért. A legeslegszebb mégiscsak a szeme, mely egyre csak üzeni és üzeni félreérthetetlenül:

„Kívánlak, kívánlak, légy az enyém, én kedvesem…"

Az asszony bűvölten állt, s ahogy ott nézte-nézte csodáló szemmel, elborította a vágy. Csak abban nem volt bizonyos, hogy szabadna-e őt ölelni, mert a gyönyörű arc hol férfinak, hol meg nőnek tűnt föl előtte. Szíve összefacsarodott a bizonytalanságtól, s erősen remélte, hogy a világ legesleggyönyörűbb

teremtése férfi. Ahogy ott a szemük egymásba fonódott, ezt egyre jobban és jobban kívánta.

Az asszony érezte, hogy a végtelen távolság ellenére is itt van a közelében, csak a kezét kellene kinyújtania, hogy megérinthesse, magához vonhassa, befúrhassa a fejét a karjai közé. Csak a körből kell kilépni, és megízlelheti a csókját. Érezte azt is, hogy a másik is nagyon-nagyon kívánja őt. Jobban, mint bárki mást eddig.

„Csak egy lépés – üzenték a szemek –, csak egy lépés, én kedvesem. És tenéked adom a Világot."

Az asszony megmozdult. Egy lépést tett előre, de a kör vonala előtt megállt. Onnan ámult fölfelé. Sokáig nézték egymást. A Királynő és… és az Alattvaló. És ismerék vala egymást. Régen.

Az asszony szótalan ámult, s mikor már időtlen idők óta nézett a csodaszép szemek közé, ajkára tolultak a legszebb szavak, melyeket asszony valaha is kimondott:

– Kívánlak, ahogy férfit nem kívánt még asszony. És nem felejtlek, amíg élek. Benne élsz majd minden elhibázott álmomban, minden eltévesztett ölelésben, és ha rád gondolok, tehetetlen vágyamban karjaimba ölelem a párnám, és beléfúrom a fejem, és zokogok, úgy de úgy zokogok, ahogy asszony nem sírt csók után még sohasem. És ha feljő a Nap, utánad sóhajtok mindörökké. És te megérted szavam.

A másik értette, és elszomorodott.

Az asszony visszalépett a kör közepébe. Olyan tisztán, ahogyan Isten Választott Városában még sosem, fölcsendült ajkán az asszonyok nyelve:

— Szépséges orcáddal Istennek álcázod magad, s a gyanútlan vágyódik utánad. Vágyódik és követ, téged követ. De én maradok a kör közepén. Maradok, s ezentúl úgy élünk egymás mellett, miként a jövendölés mondja: teközötted és énközöttem ellenségeskedés leszen az idők végezetéig, s te nem tehetsz ellene semmit: sorsunkat el nem kerülhetjük. Maradok, mert jól tudod, te és én meg nem békülhetünk, szerelmünk viszályt hozna, nászunk gyönyörét sosem követné csönd. Maradok, mert nagyon kívánlak. És mert nagyon kívánlak, a fejedre teszem a lábam. És ha majd rád lépek, nem számít, ha tehetetlen vágyadban a sarkam mardosod, és a bokámba mélyíted kígyófogad — én lábam le nem veszem terólad.

Az éjsötét felhők összezárultak, de az látszott még, hogy a szépséges arc fájdalmasan összerándul, szeméből könny pereg, amikor a szerelem sóhaja a végtelen távolságból is hallhatóvá vált. És látszott az is, hogy a szerelme végtelenebb, mint a távolság. És az is, hogy sosem múlik el. Mert ő a leghűségesebb szerető mind közül.

Az asszony búcsút intett, de tudta, hogy a válás nem végleges. Látják még egymást.

Amint az éjsötét felhők végleg bezárultak, kinyíltak az egek, fehér galamb, csőrében virággal, repült a felhők közül, s reászállott a királynői vállra. A galamb kinyitotta a csőrét, a kisvirág az asszony elé hullott. Fölemelte. Csodálkozva látta, hogy nem is vérpiros — ahogy azt Innin mondta. Violaszín.

Még akkor is a kezében szorongatta, amikor kilépett a körből, hogy karjában gyermekével elinduljon a külváros setétjébe.

Ment, mendegélt a sötét utcákon, ment egymagában, Innin szent madara meg ott röpdösött a feje felett, hogy lépteit vigyázza. Csak akkor szállt vissza az egekbe, amikor Samassina a legszebb külvárosi ház előtt megállt.

Egy hatalmas árny magasodott fölé.

— Állj meg, úrnő, hisz bizonyára az vagy ruhádról ítélve! — kiáltott az árny. — Nem léphetsz be ide, a gazda nem kíván hölgyeket fogadni, tudnod kellene ezt, hisz az a vén banya telekürtölte a várost. Gyermek van veled? Hát ennyire kiveszett a szégyen Larszán? Fiókád szeme láttára is üzekednél?!

— Engedj engem, testvérem! Be kell mennem, tudom, nála van Larissza, de engem ez már nem bánt, látom, téged sem nagyon — szólt az asszony.

— Úrnőm! — esett térdre az árny. — Te vagy?! Mi történt, bántani mert valaki?! Mondd, ki az, én megvédelek! És a gyermek: Ó, én Istenem, Nagy Hegyúrnő, Ninhurszag, hát láthatnak szemeim téged!

A kislányka kacagva nézte a földre hasaló óriás bácsit. Kedvelte a mókát, a jó játékot, amit a felnőttek szeretnek játszani, bizonyára érdekes lehet a földön feküdni, mert szinte mindenki ezt teszi, ha a közelébe jön. Sok-sok bácsi és még nénik is. Ő is szerette volna játszani, de anyukája megtiltotta, de biztos megengedné, ha szépen kérné, mert anya mindent ad, csak az a szigorú néni, az a Larissza hajtogatja folyton, hogy egy Istennő ilyet nem tehet, meg sok mást sem.

— Te isz tudod, ójiászbáci, hod én vadok az Iszten? De azéjt keljél föl, mejt piszkosz jesz a juhád. Igaz, ana?

— Állj föl, testvérem, míg élsz, jogod lesz a leányom előtt állni! Az Istennő maga hatalmazott föl téged erre, s rajtad kívül még senkinek sem mondta. Kiválasztott, mert ő, ha gyermek is, ismeri a szíveket. Jöjj be velünk te is, leányom híve, az Istennő kegyeltje!

Az ajtónak szerencséje volt, hogy gazdája, kit Larissza félelme lekötött, nyitva felejtette, így megúszta a dicstelen halált, mit a hatalmas öklök egyetlen csapása okozott volna neki. Mivel régóta élt az emberek között, sok mindent látott, meg is jegyezte a fontosabbakat: nem érzett hálát a kegyelemért. Mérgesen becsapódott: ébredjen csak föl az a szép, mezítelen ember, aki elzavarta örökre azt a némbert, aki miatt azelőtt még éjjel sem volt nyugta. Most majd megkapják tőle ezek is.

Ursaga és Larissza egyszerre dermedt meg. Máris? A férfi a vastőréhez nyúlt, kezével csöndet intett a lánynak, halkan az ajtóhoz lopódzott, ott megállt, a fegyverét magasra emelte, lélegzetét visszafojtva várta a kellő pillanatot, amikor a nem várt meglepetés halált képes okozni.

Lépések közeledtek, nagyok, erősek, meg valami aprócska tipegések, sőt halk, könnyű, asszonyos léptek is. Látta, hogy Larissza is bámul az ajtóra, hogy jöjjenek már be azok a fene ette bérgyilkosok, mert ki hallott még ilyen furán járkáló gonosztevőkről.

A bejárat függönye meglebbent, a férfikar lesújtott, azaz, csak sújtott volna, ha torkaszakadtából föl nem üvölt Larissza:

— Ne! Ursaga, ne!

De ám a fegyveres kéz olyan, hogyha egyszer megfeszül, visszafogni majdhogynem lehetetlen, igazi férfierő kell ahhoz is, hogy legalább gyöngüljön az ütés, mit az ellenségnek szán. Ez a legtöbb, mit egy asszonyi kiáltás elérhet.

És ömlött a vér megint, a testvér drága vére, melyet pedig a múltkor sem lehetett kimosni abból a szép ruhából. Mert azt lemosni meglehetősen nehézkes.

— Testvérem — dörmögött egy valóban vérig sértett hang —, ha rendszerességgel és gyakorta kívánod a vérem, szólhatnál előbb, hogy átöltözzem, mert a városotokban oly magasak a ruhaárak, mint a Nagy Hegy, s jómagam, bár király fia vagyok, mégsem tehetem, hogy egy kisebb juhnyáj értékét hordjam rafinált kalmáraitoknak, kik hamarosan éppúgy áldanak majd téged, mint a szemérmetlen rabkereskedők.

Nevetni csak a Hegy Fia nevetett, de ő sem sokáig, mert jókedve megfagyott a dermesztő döbbenetben, mely hitvesét és fivérét már szoborrá faragta. Ijedten nézett körül, vajon anynyira összekente-e csordogáló vére a kerevet terítőjét, hogy azt is ki kell dobni, mint a ruháját, mert ez esetben megérti Ursaga döbbenetét, hisz ő szegény ember már, s nemigen tud vásárolni másikat. De mi ütött Larisszába? És mi baja az Úrnőnek?! Hisz őt össze sem kente. De mit cselekszik az Úrnő, az Istennő?!

„Magasságos Isten, Szentséges Hegyuram, el ne hagyj! Letérdel! Nem! Lefekszik a földre... az Isten! Eljött a világvége — gondolta kétségbeesve —, és pont most, amikor végre boldog vagyok! De minek ez a kapkodás, Istenem-Uram, nem ráérne még?!"

Samassina döngölt agyagpadlón, nem szépművű márványkövön feküdt, mint Ursaga szokott volt.

– Nem magamnak kérek, gyermekemért könyörgöm! Hallgassatok és mindent megkaptok, amit csak akartok! Segítsetek kijutnom a városból, segítsetek kijutnom leánykámmal együtt, és soha többé vissza nem jövök!

– Ana! Ed Iszten isz lefekhet?! Te isz Iszten vad, ha neked szabad, akkoj ude nekem isz? Ended med, kéjlek!

Mert senki sem válaszolt, úgy vélte, a felnőttek beleegyeznek. Szeme fölragyogott, kis térde a földre huppant, szájacskája elégedetten csücsörített, amikor az oly nagyon áhított, kiváltságos játékot végre ő is játszhatta. Még puszit is cuppantott az agyagra boldogságos örömében, picinyke ujjaival érintgette, simogatta, orrocskáját is hozzádugta. Aztán prüszkölt nagyot, mert Azúra és az öreg Meti két nap óta húsokat sózott be – ugyanis csak most lehetett olcsón venni, mert a szárazság halomra pusztította a jószágot, a parasztok meg örültek, ha megveszi tőlük valaki a sok dögöt, ezért jóformán alig kértek valamicske pénzt, így aztán a bolondnak is megérte a vásár –, s a két nőnek nem volt ideje kellően takarítani, arra a mihaszna Lurmára meg ilyesmit nem lehet bízni, ilyenformán bizony a padló poros maradt.

Ursaga az övéihez lépett. Közéjük bújt a koszos földre, két erős karja átfogta a pihegő két testet, könnyes arcára rátapadt a por, magához ölelte gyermekét, szorította erősen, puha kis haját, fülecskéjét, jó szagú nyakát csókolgatta, és zokogott, úgy, de úgy zokogott, ahogy tán még sohasem.

A halálra vált Larisszának majd megszakadt a szíve. A lány halálsápadtan állt. Nem bírta tovább nézni Larsza királynőjét, lent a porban, s elfordult. „Ára lesz e látványnak, drágán fizet érte, ki látta" — gondolta, s erősen remélte, mégis élve hagyják el a házat. Hogy megérik a holnapot. Ha már Ursaga nem is, legalább ő meg a Hegy Fia. Ránézett a férfira, hogy az vajon fölfogta-e, mit lát. Aztán minden félelme ellenére csaknem fölkacagott. Az óriás szipogott, fölhajtotta a ruhája szélét, hogy kilátszottak széles combjai, s belefújta az orrát annak a szép, vadonatúj ruhának a csücskébe, mely állítólag egy kisebb juhnyájat ér. Aztán olyan szívfacsaróan nézett Larisszára, hogy az nem tudta, nevessen-e vagy sírjon. A királyfi fölvonta a szemöldökét: „Mit tud ez mosolyogni éppen most?" De aztán eszébe jutott: a városiak nevetnek a legkomolyabb dolgokon! Rákacsintott a lányra. Larissza már nem mosolygott. A padlót nézte a lába előtt. „Ez meg hogy került ide? Egy szál virág a szobába?" Le akart hajolni, hogy fölvegye, mert megsajnálta, amilyen fonnyadtnak nézett ki. Majd csak akad egy csorba bögre az öreg Metinél, hogy vízbe tegye, hadd térjen életre, mert így még a színét sem lehet kivenni rendesen. Viola vagy rózsaszín? De nem volt ideje fölvenni.

A kisleány gyorsan megunta az új játékot. Kibontakozott az ölelő karokból, föltápászkodott, s csalódottan mutatott a földre:

— Nem isz olyan éjdekesz. Inkább te, Lalissza, feküdj cak le!

Larsza nagyhatalmú papnője engedelmeskedett, szó nélkül hasalt le a kicsinyke Isten előtt, ki kuncogott örömében, hogy új játékot talált föl. Tetszett, így hát tovább játszott:

— Moszt te, ójiász!

Ám egyszer minden móka véget ér, még a legszebb is.

— Nem, kislányom, neki soha többé nem kell porba omlania előtted, te magad emelted őt föl, s az Isten a szavát vissza nem vonhatja!

A leányka elcsöndesedett, kicsi szája sírásra görbült, hát hogyne, megint eggyel több, amit egy Istennő nem tehet meg. De aztán igazán mérges lett, még a lábacskájával is dobbantott, s szipogva feleselt, csak azért is:

— Ed Iszten nem fekhet a földön sze, akkoj méjt nem kelsz föl, neked méjt szabad, te isz Iszten vad, neked pejsze mindent szabad!

Ursaga fölsegítette Samassinát a földről, a kicsihez lépett, krokodilkönnyeit letörölte, magasra emelte szegénykét, hogy ő is nagy, hogy óriás legyen. A gyermekajkon felgyöngyöző tündérkacagás oly nagyon lenyűgözte, hogy nem vette észre az édesanya elégedett mosolyát, mely a szemecskékben világraszülető legújabb Ragyogást köszönti.

Valamint azt sem, hogy szegény Larissza még mindig a földön fekszik. A Hegy Fia feszengett, egyre inkább gyötrődve hitvese sanyarú sorsán, tépelődve, hogyan is segíthetne rajta. Végül nagy bátran így szólt:

— Én Istenem, Nagy Hegyúrnő, kérlek, add meg a kegyet, hogy hitvesem is fölállhasson előtted! Mert az mégsem való, ha csak a férfi állhat az Isten előtt. Különösen itt, Larszán nem.

A kicsi persze nem értette, mit akar és kitől ez az óriás, így hát nem is szólt, meg különben is el volt foglalva egy új játék-

kal, mely minden eddigit fölülmúlt: ez a jópofa, új bácsi hangosakat cuppantott az arcára, s ő is igyekezett a bácsit eltalálni nedves ajkát csücsörítve, sikongatva nevetett, ha sikerült. Boldog volt, mert végre valami, amit az Istennő is megtehet. De azért nem lepődött meg — sűrűn csalódó kis szíve kezdett már belenyugodni, hogy mindig minden örömét elrontják —, amikor édesanyja rászólt:

— Kislányom, Larissza szeretne fölállni!

— Akój méjt nem áll föl?

— Mert nem engedted meg neki, a te szád adta ki a parancsot, csak a tiéd vonhatja vissza. Ha szeretnéd, hogy fölálljon, mondd neki: „Larissza, kelj föl!"

— Jó, de játszhatok még ana? Lalissza, kelj máj végre föl!

Pici feje töprengett még egy kicsit, aztán csak rájött, hogy Larissza miatt esetleg máskor is abba kell hagynia egy jó játékot, ezért még hozzátette:

— Azt akajom, hod többé szoha ne tedél ilyet!

Majd kis idő múlva a biztonság kedvéért még ezt is:

— Te, új báci, te sze feküdjél le a pojba szoha, megigéjed?!

***

---

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

A TIZENKETTEDIK TÁBLA
AVAGY A TABULA RASA

Nanna, a holdisten, és Ningal, a nagy holdistennő, nem voltak különösebben meglepve azon, hogy sehol sem lelték az Úrnőt, amikor késő éjjel bekukkantottak a Palota ablakain. Azon sem csodálkoztak túlságosan, hogy a kicsiny Istennőt sem. Viszont ezek után gyanút fogtak, s most már Larisszát is keresni kezdték. De ő is eltűnt. Ha ő nincs itt — gondolták —, akkor csaknem bizonyos, hogy a Hegy Fia is másfele jár. Az Istenpár megcsóválta a fejét, és végre elmosolyodott. Majd elindult, hogy megkeresse az Embert. A világ még mélyen aludt, amikor az Isten a külvárosi kis házhoz ért. Ahogy odaért, szorosan a falhoz simult. Amikor a fülét is odatapasztotta, meghallotta a kiszűrődő fojtott hangokat:

— Megtiltottam, hogy utánam gyere! Megmondtam, nem? Hogy tehettél ilyet?! Becsaptál, pedig én hittem benned!

— De kicsikém, egy igazi férfi nem hagyja védelem nélkül asszonyát, még akkor sem, ha megtiltja neki.

— Nem kértem, hogy megvédj, szíved kevély, rajtam kíván uralkodni! Bizonyítani akartad, hogy többet érsz nálam, pedig tévedsz, tudhatnád: okosabb vagyok, mint te!

— Én meg erősebb, hiszen te féltél, s úgy szaladtál Ursaga házáig, mint a kicsiny hegyi zerge a nagyszarvú bak után!

---

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

Pedig gondolhattad volna, ha tényleg olyan okos vagy, hogy ott vagyok én is, s nem hagylak bántani.

— Akkor is megvédtem magam, amikor még nem voltál itt! Ez itt a Város, s ki itt életben marad, s még a hatalmát is megtartja, az valóban okos!

— Sokra mennél azzal a nagy eszeddel a hegyekben, ha rád támadnak a farkasok! Az nem gyönge asszonynak való világ, oda férfi kell, erős, mint én! Az ám az igazi élet! Te persze nem érted, mert nő vagy, az meg férfidolog.

— Akkor menj vissza oda, ki kérte, hogy maradj?!

— Te kérted, miattad maradtam, de el is mehetek.

— Menj csak, nem tartalak vissza!

— El is megyek, nem kell kétszer mondanod! Hiszen te nem is szeretsz engem: folyton parancsolgatsz, megmondod, mit tegyek, mit se, mintha bizony nekem nem volna magamra elég eszem.

Végül is nem ment el, de a hangok csak hajnaltájt csöndesedtek le, hogy aztán újra fölerősödjenek, bár, Inninek hála, már nem ilyen mérgesen. Amikor az Isten is meghallotta az új hangokat, megnyugodva bólintott. Majd továbblépett, mert a másik szobára is kíváncsi lett. Ahogy odaért, bekukucskált az ablakon. És ahogyan ott nézgelődött, örömmel látta, hogy itt vita nincs. „Ja, kérem — sóhajtott föl az Isten —, könnyű nekik!" Ezek már többször kitárgyalták ama nagy fontosságú, mondhatni, döntő kérdéseket, melyeket az imént (is) hallani volt kénytelen. Már épp továbblépni készült, amikor is enyhe nyugtalanság vett rajta erőt. Töprengett egy kicsit, hogy vajon mi is aggasztja

még. Aztán eszébe jutott a másik kérdés — az az ősi találós —, s ezért a szokásosnál is jobban odafigyelt. Az Isten belépett a szobába. Álldogált az ágy előtt sokáig. A végére úgy tűnt föl előtte, mintha azok ketten már erre is tudnák a választ. De azért ebben nem volt egészen bizonyos.

A harmadikban egy kisgyermeket látott, ahogy átfonja pufók, puha kis karocskáját egy ráncos, vastag nyakon, fejecskéjét a nagy, melengető keblekre hajtja, s úgy hallgatja a szép mesét, mely álomba szenderíti. Az öreg Meti nem mer moccanni, nehogy megzavarja a kis alvót, kinek még a nyála is kicsordul szájacskájából, olyan gyönyörűt álmodik. Az asszony is félálomban van már, mire befejezi a szépségesen szép — noha pedig igaz — történetet:

— És messze-messze az Időben, a Végtelen-tengeren túl, a Nagy Hegyen innen, Innin Szent Csillaga egyszer csak fölragyog az éjben: mikor hajnalodik. Aztán hetedhét országra szóló lakodalmat csapnak, s máig is élnek — motyogja még az asszony öntudatlan —, ha meg nem halnak…

— Itt a vége? — kérdené a gyermek, ha kis szemét újra nyitná.

De már alszik.

*

---

[*] *Tartalom:* ► **399.** oldal

Szerzői oldal

A könyv ingyenes, letöltheted, elküldheted másnak is, feltehe-ted a honlapodra, megoszthatod. Sőt: kimondottan megköszö-nöm, ha megosztod.

Ha jobban szereted a könyvolvasót, van EPUB változata is; ingyenesen és regisztráció nélkül letöltheted a honlapomról: https://amargihu.wordpress.com/

Nem kell tehát fizetned a könyvért. De azért nagyon örülnék, ha meghívnál egy kávéra. Ha így döntöttél, kattints a képre!

Ha nem működne a link, kattints az alábbira, ill. másold be a böngésződbe:

https://www.paypal.com/cgi-bin/webscr?cmd=_s-xclick&hosted_button_id=6P6B6H6DKSQBQ&source=url

Ide meg írd meg, hogy mit gondolsz a könyvről:

amargi.hu@gmail.com

Itt is megtalálsz:

https://hu.gravatar.com/amargih

Válaszolni fogok, örülök majd a véleményednek akkor is, ha mérgedben írtad. De persze nyilván jobban, ha dicsérgetsz...

Jegyzetek

Idézetek

A mottóként szereplő idézet *Füst Milán: Szexuál-lélektani elmélkedések (Bp. 1986.)* c. művéből vett részlet. [► **5.** oldal]

Az eredeti sumer szövegidézetek *dőlt betű*vel íródtak, minden más idézőjeles szöveg csak a regény része, az írói fantázia terméke, ill. esetenként valamely közismertnek feltételezett műből való idézet. A műben szereplő sumer szövegrészek — egy kivételével — *Komoróczy Géza: Fénylő ölednek édes örömében. A sumer irodalom kistükre (Bp. 1983.)* c. művéből származnak (összefüggő „versekké" több sumer műből szerkesztettem össze őket).

Az első tábla:

- Komoróczy Géza: Fénylő ölednek édes örömében. A sumer irodalom kistükre. Budapest, 1983: 375; 376; 374; 327; 325; 326; 372; 378; 373. [► **14–15.** oldal; **24.** oldal; **39.** oldal]
- Kramer fordítását idézi: Eliade, Mircea: Vallási hiedelmek és eszmék története. I. Bp. 1994: 61. [► **24.** oldal: *„Ó, kedvesem, szívem férfia... gyászos sorsba rántlak én téged... szájaddal a szájamat érintetted, ajkamat a fejedhez szorítottad, ezért lettél gyászos sorsra ítélve."*]

A negyedik tábla:

- Komoróczy im.: 378. [► **169.** oldal]

A nyolcadik tábla:

- Komoróczy im.: 321—322; 328—329; 325; 322—323. [► **285–287.** oldal]

E szövegrészek zömükben a Kr.e. II. évezred fordulója és első harmada tájáról származnak, de vélhetően lejegyzőik korábbi sumer szövegeket (is) használtak forrásul, ill. lehetnek ősi szövegek korhoz igazított másolatai is.

Fogalommagyarázat az idézetekhez

ANNUNÁK (később: Annunakik) — sumer istencsoport, valószínűleg eredetileg az „égi istenek” összefoglaló elnevezése, ill. lehet később alvilági istencsoport is (alvilági bírák); számuk: 50 nagyisten, ill. közülük a 7 legfőbb isten (ez utóbbiak leginkább a „hét hatalmas istenasszony” néven ismeretesek); élükön a „legfőbb isten”, a „dingir Mah” áll, hogy pontosan kicsodák, jelenleg nem tudott

ARURU — akkád emberteremtő-istennő

DILIBAD CSILLAGA — Esthajnalcsillag, Vénusz

DUMUZI — bibliai névformája: Tammúz; egyéb kultúrákban: Adón/isz/; meghaló-feltámadó pásztorkirály-isten, Innin fia és férje/szeretője; a királyok Dumuzit jelenítették meg; neve — talán népetimológiásan — am. „*Igaz Fiú*”; méltóságcíme: az Úr (sémi nyelven Adón); foglalkozása elsősorban juhpásztor, de lehet halász is; Dumuzi *néven* — saját név híján? — két király is uralkodott; legfőbb városa Uruk

E’ANNA — Innin szentélykörzete, am.: az „Ég/Egek Háza” (e = ház, templom; An = ég; -na = nak/nek és/vagy többes szám); elsősorban is Innin uruki szentélykörzete, kultuszhelye

GASANSUBUR — Ninsubur istennőnek, Innin követének-barátnőjének *emeszál* névformája; az E’anna követe; lehet férfialakban is, tkp. Innin főpapféléje (gasan = nin = asszony, úrnő, királynő)

> [A sumer nyelvnek két fő dialektusa volt: a beszélt nyelv és a finom- ill. asszonyi nyelv, sumerül emeszál (eme.SAL). Az emeszál jobbára a Kr.e III. évezred végétől dokumentált. Léteznek olyan későbbi szótárak, amelyek akkádul, majd sumer beszélt nyelven, s végül emeszálban adják meg a szavak jelentését. E két dialektus főként az egyes mássalhangzók használatában tért el egymástól; a

* *Tartalom:* ► ***399.*** *oldal*

hangzásuk is más volt, az emeszál „lágyabb” hangzású. Elsősorban az emeszál volt az irodalmi nyelv, ezen íródtak a himnuszok és a költemények, az epikus művek viszont gyakran vegyesen; ezekben a férfi szereplők általában köznyelven, a női szereplők általában emeszálban beszélnek. Az emeszál talán a vallásos irodalom nyelve lehetett, azaz „szent” nyelv; a hétköznapi sumer pedig a „profán” nyelv. Régebben az emeszált a tudomány szinte egyöntetűen asszonyi nyelvnek tartotta, mára már megoszlanak a vélemények. Sokan finomnyelvnek értelmezik, sokan viszont ragaszkodnak az asszony-nyelv értelmezéshez. A SAL szójel asszonyt jelent, viszont az olvasata ez esetben „mí” lenne – ugyanez a szójel olvasható „szál(la)”-ként is, mely szó viszont finomat, azaz előkelőt jelent. A sumer nyelvben az azonos ékjelű, de többféle olvasatú szavak között általában valamilyen asszociatív kapcsolat van. Ha mégis asszony-nyelvről volna szó, nem volna ebben túl nagy csodálnivaló, hisz a világ több népénél is létezik sajátos asszony-nyelv. Az emeszál, úgy tűnik, a szakrális nyelv, ill. a műveltség nyelve, s mint ilyen természetesen még akkor is használt lehetett a művelt férfiak által is, ha valóban asszony-nyelv volt, tehát elméletileg férfiköltő is írhatott emeszálban. Ez azt jelentené, hogy az „asszonyok nyelve” lett az előkelő „finomnyelv”. Tanították is az iskolákban; a Tábla Házának egyik tanító-mondásgyűjteményében a kisdiákok számára adott tanácsok között a következő szerepel: „Tanuld az emeszált!”]

HÁZ – itt templom, Innin temploma

INNIN – más olvasatban Inanna, másik neve Ninanna, emeszál nevén Gasananna, akkád-sémi nevén Istár, későbbi, a Biblia által is elhíresített nevén Asztarte; tkp. egyetemes isten, az ún. Nagy Istennő; neve am. az „Ég Királynője” (az Istáré „Csillag”); a szerelem, a hatalom, a háború istennője, Esthajnalcsillag, az Ég (An) vagy a Hold (Nanna, Ningal) leánya, Utu napisten

nővére, Dumuzi felesége (de több partnere is van); szent fája az ún. halub-fa, jelvénye a 8 vagy 16 ágú csillag, a 8 vagy 16 szirmú rozetta-virág, a kettős nádköteg, a bot és a karika (azaz a királyi hatalmi jelvények), legfőbb állata a galamb és az oroszlán, de a kígyó és a hal is megjelenik vele kapcsolatban; általában mezítelenül vagy felfegyverkezve ábrázolják (vállán íjjal); több városa is van, a legfőbb Uruk; a királyok Innin férjei; az istennőt főpapnője jelenítette meg, Innin és Dumuzi szent nászát (hierosz gamosz) a valóságban is eljátszották

KÖPÜLÉS — a nemi aktus szimbóluma a sumer irodalomban, a „fejés" és a „sárga tej" is szexuális jelkép

NANA — közel-keleti híres és messze tisztelt *Nanája* szerelemistennő; Innin alakjába olvadt be, az uruki Innin egyik neve lett (nem keverendő Nanna holdistennel!)

NINEGALA — a „palota úrnője", királynő, ez tkp. a királyné címe is; Innin egyik neve; bírói funkciójú istennő

PÁSZTOR, IGAZ/JÓ PÁSZTOR — a mezopotámiai királyok egyik állandó jelzője, királyi cím is

SZAJHA — Innin istennő egyik állandó jelzője, tiszteleti cím, tkp. *„Égi szajha",* nem kimondottan prostituált értelemben, hanem inkább csábító, erotikusan vonzó gyönyörű nő értelemben, ugyanakkor a kultuszához tartozhatott a szakrális prostitúció, az ún. „szent szajhák" intézménye

https://hu.gravatar.com/amargih

Meghívnál egy kávéra?

Tartalom

Ha tetszett, örömödben ajándékozz meg egy kávéval! Ha nem tetszett, akkor szánalomból tedd...

Ide küldd az ajándékod:

https://www.paypal.com/cgi-bin/webscr?cmd=_s-xclick&hosted_button_id=6P6B6H6DKSQBQ&source=url

Ide meg írd meg, hogy mit gondolsz:

amargi.hu@gmail.com

Itt is megtalálsz:

https://hu.gravatar.com/amargih

ISBN 978-615-00-8662-0
Felelős kiadó: Ama(r)-gi (Amargi.hu)
https://amargihu.wordpress.com/

9 786150 086620